

ნადეჟდა გერულავა

პიროვნების თვისებები და ენა

ნაშრომში თავმოყრილია პიროვნების თვისებათა და თვისებებზეა ალმნიშენელი ქართული ენის სიტყვები. ისინი კლასიფიცირებულია კატეგორიებად. კლასიფიკაციით მიღებული შედეგების საფუძველზე გაანალიზებულია პიროვნების თვისებათა ალმნიშენელი სიტყვების სტრუქტურა, განხილულია რიცხობრივი მონაცემები.

დადასტურებულია უარყოფით და დადებით თვისებათა ალმნიშენელ სიტყვებს შორის ასიმეტრიულობა, ნაცადიამ ფაქტის ახსნა.

წინამდებარე გამოკვლევაში თავმოყრილი და განხილულია ადამიანის ფსიქიკური, ფიზიკური და მთლიან-პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელი სიტყვა-სახელწოდებები.

ადამიანის პიროვნების თავისებურების აღმნიშვნელ სახელწოდებათა თავმოყრას და საგანგებო განხილვას უმთავრესად ორი მნიშვნელობა აქვს: 1. თეორიულ-ფსიქოლოგიური, 2. პრაქტიკულ-გამოყენებითი, როგორც ინფორმაციული საშუალება ადამიანთა ურთიერთობასა და მწერლობაში.

თეორიულ-ფსიქოლოგიური საკითხების დასმისა და კვლევის საფუძველს გვაძლევს ქართულ ენაში დადასტურებული, პიროვნების ნიშან-თვისებათა აღმნიშვნელი სიტყვების სიმრავლე — 4511 სიტყვა — და მათი შინაარსიერი ნაირსახეობა. ასე მრავალნაირად ასახვა მოქმედების სუბიექტისა — პიროვნებისა — არ შეიძლება მხოლოდ შემთხვევითობას მივაწეროთ, ე. ი. არ შეიძლება ის იყოს სტიქიურ-ქაოსური და არ მიუთითებდეს საზოგადოებრივი ცნობიერების გარკვეულ ფორმებზე, ერის კულტურის დონეზე, მის ეროვნულ თვითმყოფადობაზე.

ხალხური სიბრძნის, ხალხური მეტყველების ნიადაგზე ფსიქოლოგიური პრობლემის დასმა და მის გადასაჭრელად კვლევა: საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის დ. უზნაძის სახელობის ფსიქოლოგიურმა ინსტიტუტმა ჩემ კიდევ ორმოცდაათიან წლებში წამოიწყო (იხ. ა. ფრანგიშვილის მონოგრაფია: „ნარკვევები ადამიანის ფსიქოლოგიური ცოდნის ისტორიიდან საქართველოში“, 1959).

ხალხურ შემოქმედებაში ფსიქოლოგიური პრობლემის კვლევის ამ ტრადიციას ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი დღესაც განაგრძობს; წინამდებარე ნაშრომი სწორედ ამ მიზანს ემსახურება.

ნაშრომში სიტყვები დაჯგუფებულია კატეგორიების მიხედვით: შინაარსეულად ერთი იდეის გამომხატველი სიტყვები სათანადო ფსიქოლოგიურ კატეგორიაშია გაერთიანებული.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელი სიტყვების სრული სიზუსტით გამიჯვნა კატეგორიების მიხედვით, თითქმის მიუღწეველია, რადგან ერთი და იგივე სიტყვას, ბევრ შემთხვევაში, რამდენიმე მნიშვნელობა აქვს. მაგალითად, სიტყვა „კეთილი“ ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვაა, მაგრამ ის იმავე დროს ხასიათის თვისების ამსახველია და ამიტომ ხასიათისეული კატეგორიის გამომხატველიცაა. პრაქტიკულად კი ეს სიტყვა ან ერთ კატეგორიაში უნდა მოთავსდეს ან მეორეში. ასეთაა არა მარტო ზნეობრივი და ხასიათისეული სიტყვები, არამედ სხვა კატეგორიის სიტყვებიც.

პიროვნულ სახელწოდებათა შინაარსიერი შეფასება და ამის მიხედვით მათი დაჯგუფება კატეგორიებად ფსიქოლოგიურ მეცნიერებაში ჭერაჭრათ-

ბით ცნობილი არ არის. გ. ოლპორტის ერთადერთი ცდა სულ სხვა პრინციპ-ზეა აგებული, ამიტომ ჩვენ მიერ წარმოდგენილი კლასიფიკაცია და მთელი მისი ნომენკლატურა (კატეგორიები, ჯგუფები და ქვეჯგუფები) პირობითი ხასიათისაა: იგი ემსახურება ზემოთ დასმულ პრობლემის გადაჭრას. მას ზოგად-ფსიქოლოგიური მნიშვნელობა შეიძლება მიეცეს იმის შემდეგ, რაც ის სხვა ენების საფუძველზე შემოწმდება და უფრო სტაბილური გახდება.

რაც შეეხება წარმოდგენილი მასალის სისრულეს, ის არც საბოლოო და არც ამომწურავია.

საბოლოო არ შეიძლება იყოს, რადგან ხალხური მეტყველება ამოურწყველია, მასში მოძრაობა ერთი წუთითაც კი არ წყდება: იკარგება ძველი, იბადება ახალი, იცვლება არსებული, — ხალხური მეტყველება ნიადაგ ზრდა-განვითარებას განიცდის.

ამომწურავიც არ იქნება, რადგან სიტყვათა დიდ მარაგში ზოგი სიტყვა ძნელად საპოვნელია, თუ შეიძლება ასე ითქვას, ჩაკარგულია; ზოგი უთუოდ გამოგვრჩა უნებლიედ და ზოგიც შეიძლება უმართებულოდაც გამოვიყენეთ, რადგან ადამიანის ბუნების ამსახველ სიტყვა-სიმბოლოების მნიშვნელობას ხშირად სხვადასხვა ადამიანი სხვადასხვანაირად განიცდის.

ნაშრომი ორი ნაწილისაგან შედგება, პირველში მოცემულია სიტყვათა დაჯგუფებიდან მიღებულ კანონზომიერებათა ფსიქოლოგიური ანალიზი და განხილულია სპეციალურ-ფსიქოლოგიური პრობლემები. მეორე ნაწილში კი სიტყვები დაჯგუფებულია კატეგორიების მიხედვით.

იმისათვის, რომ გავარკვიოთ შეტანილია თუ არა რომელიმე პიროვნული სახელწოდება წარმოდგენილ სიტყვათა მარაგში, კლასიფიკაციას დართული აქვს სიტყვანი აღფაბეტის მიხედვით.

კლასიფიკაციაში სიტყვები თანამიმდევრულად აღნუსხულია ციფრებით. სიტყვანში ყოველ სიტყვას მიწერილი აქვს ციფრი, რომელიც მან მიიღო სიტყვათა კლასიფიკაციაში. თუ რომელი სიტყვა სად არის კლასიფიკაციაში — რომელ კატეგორიაში და რომელ ჯგუფში — ადვილი მოსაძებნია სიტყვანის ნომრის მიხედვით.

შ ე ნ ი შ ე ნ ა: სიტყვანში თეთრი კორპუსით აწყობილი ნომრები ქართული სიტყვების აღმნიშვნელია, შავი კორპუსით აწყობილი ნომრები კი მიწერილი აქვს უცხოურ სიტყვებს.

შემოკლებული სიტყვების ბანმარტბა:

კუთხ. — კუთხური.

ძვ. — ძველი.

წიგნ. — წიგნური.

1 მნ. — პირველი მნიშვნელობით.

მე-2 მნ. — მეორე მნიშვნელობით.

სალანძ. — სალანძღავი.

„ეთარმელ ყოველი საიღუმლოა ამას
ენასა შინა დამარხულ არს“.

იოანე ზოსიმე, „ქებაა და დიდებაა
ქართლისა ენისაჲ“.

1. პიროვნება და მოქმედება

ადამიანის პიროვნების ორი მიმართულება — ერთი შიგნით, საკუთარი მე-სკენ და მეორე გარეთ, სოციალური ღირებულებებისაკენ — მთლიანი და ერთიანი პიროვნების ურთიერთდაკავშირებული მხარეებია.

შიგნით, თავის თავისკენ მიმართული პიროვნება მთელი თავისი ძალე-ბის ერთობლიობით იცავს საკუთარ არსებობას, თავის მიზანთა სისტემას, ხოლო გარეთ მიმართული, სოციალურად ორიენტირებული იგივე პიროვნე-ბა, სოციალური მიზნებისა და ღირებულებების დამკვიდრებისათვის იბრძ-ვის.

ამ ორი სხვადასხვა ტენდენციით მოქმედი პიროვნება, ყოველთვის მი-ზანმიმსწრავ, დინამიკურად ორგანიზებულ მთლიან სისტემას წარმოად-გენს. ამ მთლიანი სისტემა-პიროვნების შემეცნება ფსიქოლოგიური პრობ-ლემაა.

პიროვნება მარტო თვითმიზნური ამოცანისაკენ მიმართული მოქმედე-ბით არ ამოიწურება. ადამიანის პიროვნება ზეინდივიდუალური ღირებულე-ბების, სოციალური მიზნებისა და მოთხოვნილებების სფეროშიცაა შესული.

პიროვნების მოქმედების, მისი ქცევის განმსაზღვრელად ყოველთვის ინდივიდუალურ-ბიოლოგიური და სოციალური ფაქტორი ითვლებოდა. ერთ-ერთი ამ ფაქტორის გააბსოლუტება შეცდომად უნდა ჩაითვალოს. ამ-ჟამად მეცნიერება პიროვნების შესახებ ცდილობს ეს შეცდომა თავიდან აიცილოს.

სოციალური და პირადი მიზნებისათვის ბრძოლა, ფსიქო-ფიზიკური ძა-ლების მობილიზება და სამოქმედოდ გაშლა, ადამიანის სიცოცხლის შინა-არსს შეიცავს.

შიგნით, თავისთავისკენ იქნება პიროვნება მიმართული, თუ გარეთ, სოციალური მიზნისკენ, ის თავის სასიცოცხლო მნიშვნელობას ქცევა-მოქ-მედებაში ავლენს და თავის არსებობის აზრს ამით ახორციელებს. ხოლო ქცევა-მოქმედების უკან ყველგან მთლიანი პიროვნება დგას, მოქმედება პიროვნებას მიჰყავს. მოქმედება არის პიროვნების არსის გამოვლენა და

მისივე შემეცნების გზა. თუ დასაშვებია იქნებოდა ანტისთენესადმი სოკრატეს მიმართვის პერიფრაზირება, ვიტყვით: მოქმედება ის „დაცხრილური მოსასხამია, საიდანაც პიროვნება მოჩანს“¹.

ასე არსებითადაა დაკავშირებული პიროვნება და მოქმედება ურთიერთთან. მოქმედებაში ვლინდება პიროვნება მთელი თავისი ინდივიდუალობით.

ისმის საკითხი: როგორ არის მაინც ქცევა-მოქმედებაში პიროვნება ასახული, მისი არსი გამომჟღავნებული? როგორ არის ის შემეცნებისთვის მოცემული?

ამ საკითხის გადასაჭრელად არსებითად მიგვანჩნია დ. უზნაძის დებულება ფსიქიკის ობიექტურ მოცემულობაზე. მისი აზრით, „ფსიქიკა, რომელიც სხეულთან ერთად ერთ მთლიანს წარმოადგენს, შეუძლებელია ამ სხეულის ობიექტურად გამოვლენილ პროცესებსა ან აქტებში არ ჩანდეს და, მაშასადამე, ობიექტური დაკვირვების შესაძლებლობას არ გვაძლევდეს“². და აი, ეს არის მთავარი: მოქმედებაში პიროვნება მოცემულია ობიექტურად. ხოლო რას და როგორ აკეთებს პიროვნება, როგორ მოქმედებს იგი, ეს დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა შესაძლებლობის, ტენდენციების, განწყობებისა და ძალების მფლობელია ის.

პიროვნებას არ შეუძლია გადალახოს თავის შესაძლებლობის საზღვრები. ყოველი ქცევა-მოქმედება ინდივიდის ფსიქო-ფიზიკური ძალებითაა განსაზღვრული, ამ ძალების შესატყვისია. ქცევა-მოქმედება პიროვნების ანაბეჭდია. ეს ანაბეჭდი პიროვნების ყოველ ქცევაში ობიექტურადაა მოცემული. ამის საბუთად ისიც გამოდგება, რომ ყოველდღიურ ცხოვრებაში პიროვნების დახასიათებისათვის ადამიანის ქცევას მივმართავთ და აქედან დევასკენით, თუ რა კაცია ის, ხოლო იმისათვის, რომ გავითვალისწინოთ, თუ რა ქცევაა ვინმესაგან, გარკვეულ სიტუაციაში, მოსალოდნელი — უნდა ვიცოდეთ რა ძალებისა და შესაძლებლობის მფლობელია იგი.

2. პიროვნების თავისებურება

რას ნიშნავს პიროვნების თავისებურება, როგორ უნდა გვესმოდეს ის, როგორია ამ ცნების შინაარსი?

ადამიანის ფსიქო-ფიზიკური ორგანიზაციის ყოველგვარი განსხვავებული, შინაგანი თუ გარეგანი, ნიშან-თვისება, რაც ადამიანის პიროვნების ინდივიდუალურ სახეს ქმნის და ამით მას მეორე ადამიანისაგან განასხვავებს, — მის პიროვნულ თავისებურებას შეადგენს. წინადადებაში: „ადამიანი მოაზროვნე არსებაა“ — სიტყვა მოაზროვნე აქ პიროვნულ-

¹ Durch die Löcher deines Mantels schaut die Eitelkeit hindurch“ მოტანილია ვ. შტერნის „Person und Sache“-დან.

² დ. უზნაძე, შრომები, ტ. 3—4, თბილისი, 1964, გვ. 19.

ინდივიდუალურ თვისებას არ აღნიშნავს; ის აღნიშნავს ზოგად-ადამიანურ, უნივერსალურ თვისებას, სახელდობრ, იმას, რაც ყოველი ადამიანის კუთვნილებას შეადგენს და რაც ადამიანს ცხოველისაგან განასხვავებს. მაგრამ წინადადებაში: „ეს კაცი ღრმად მოაზროვნე პიროვნებაა“ — სიტყვა „მოაზროვნეს“ ევალება ხაზი გაუსვას ამ კაცის პიროვნებაში აზროვნების, გონიერების, შემეცნებითი ძალების პიროვნულ-სტრუქტურულ მნიშვნელობას, იმას, რომ ამ კაცის პიროვნება აზროვნების პროცესებისადმი განსაკუთრებულ მიდრეკილებას იჩენს, ვიდრე რომელიმე სხვა აქტისადმი, სხვა მოქმედებისადმი, რომ ის მკვლევარია და მის ინტერესთა სფეროს, აზროვნების პროცესებისადმი საგანგებო მიდრეკილება განსაზღვრავს; რომ ის ამით გამოირჩევა იმ ადამიანებისაგან, რომელთაც ასეთი ვალრმავებული მიდრეკილება შემეცნებითი აქტებისადმი არ ემჩნევათ. შეიძლება მას კიდევ სხვა რაიმე თავისებურება ახასიათებდეს, მაგრამ მისი პიროვნების ერთ-ერთ მარგანიზებელ თვისებად აზროვნების პროცესებისადმი განსაკუთრებული მიდრეკილება უნდა ჩაითვალოს. ამრიგად, პიროვნულ თავისებურებას ქმნის ის თვისება ან თვისებათა კომპლექსი, რომელიც პიროვნების სტრუქტურულ მთლიანობაში, სხვა თვისებათა შორის, წინაა წამოწეული და განსაზღვრავს თვით პიროვნული სტრუქტურის ორგანიზაციას.

ადამიანს, ინდივიდს საკუთრივ მისი პიროვნების დამახასიათებელი ფსიქო-ფიზიკური ორგანიზაცია მოეპოვება და ამით ის სხვებისაგან გამოირჩევა. პიროვნების ნიშან-თვისებათა ეს განსხვავებული ორგანიზაცია მის თავისებურებას ქმნის; გამოყოფს მას სხვებისგან და მის ინდივიდუალურ სახესხვაობას საზღვრავს. შეიძლება ეს იყოს მთლიან-პიროვნული თავისებურება, ან ხასიათისეული, ან აზროვნებისა და ნებელობის აქტივობას შეეხებოდეს, ამას მნიშვნელობა არა აქვს, ის მინც პიროვნების თავისებურებაა, მისი ინდივიდუალობის განმსაზღვრელია.

ერთი სიტყვით, ზოგადი დამახასიათებელი თვისება ინდივიდუალურ თვისებად ყალიბდება, თუკი ინდივიდში იგი ისეა წარმოდგენილი, რომ პიროვნულ-სტრუქტურულ კომპლექსში ფაქტორის მნიშვნელობით შედის.

8. პიროვნების თავისებურებათა სახეები

პიროვნების თავისებურება, საზოგადოდ, სამი სახითაა წარმოდგენილი: პირველი თავისებურება პიროვნების ფსიქიკური თუ ფიზიკური ნიშან-თვისებით არის განსაზღვრული. ნიშან-თვისების ნიადაგზე აგებული პიროვნული თავისებურება კონსტანტური ბუნებისაა, მისი სტაბილობა იმდენად მყარია, რომ ის ადამიანის მთელი სიცოცხლის მანძილზე შედარებით უცვლელი რჩება. ასეთია ადამიანის ხასიათის, გონიერების, ნებელობის,

ფიზიკური ნიშან-თვისებების ნიადაგზე აღმოცენებული პიროვნული თავისებურებები.

პიროვნების ნიშან-თვისებით განსაზღვრული და სტრუქტურირებული თავისებურება შემდეგი სიტყვებით აღინიშნება: კვიანი, გონიერი, სულელი, კეთილი, კაცთმოყვარე, ავი, ბოროტი, ხელგაშლილი, ძუნწი და სხვა.

მეორე პიროვნული თავისებურება გრძობა-ემოციის განცდით შექმნილი პიროვნული მდგომარეობით განისაზღვრება და ყალიბდება. ემოციის ნიადაგზე შექმნილი პიროვნული მდგომარეობა დინამიკური ბუნებისაა, დენადია, პიროვნების თავისებურებას ავლენს აი ახლა, ამ მოცემულ მომენტში და გარკვეული დროის შემდეგ მისი აქტივობა წყდება.

ემოციური განცდით განსაზღვრული მდგომარეობა პიროვნების თავისებურების გამოვლენად იმიტომ ითვლება, რომ თვით ემოციური განცდა ყოველთვის დიდი ინდივიდუალური თავისებურებით გამოირჩევა. ადამიანის ინდივიდუალობის მაჩვენებელია ის, თუ როგორ შფოთავს ან როგორაა გახარებული იგი, როგორ დარდობს ან წუხს, ან უყვარს, რამდენად ღრმად, რა ხარისხით, რა სერიოზულობით, რამდენად დამაჯერებლად. ყოველ ემოციურ განცდაში ადამიანის პიროვნება ინდივიდუალური პოზიციიდან მოჩანს. თვით ისიც, რომ ადამიანი აი ახლა, ამ სიტუაციის ზეგავლენით იცინის თუ ტირის, შფოთავს თუ გახარებულია — მის პიროვნულ თავისებურებას ამჟღავნებს, ვინაიდან მეორე ადამიანი ამ პირობებში შეიძლება სრულებით არ იცინოდეს ან არ ტიროდეს, არ შფოთავდეს, ან არ იყოს გახარებული.

გრძობა-ემოციის განცდით შექმნილი პიროვნული მდგომარეობა თუმცა ცვალებადია, დენადია, მაგრამ მაინც ემოციის ქრონიკული დისპოზიციის გამოვლენაა.

ემოციის მდგომარეობით გამოვლენილი პიროვნული თავისებურება შემდეგი სახელწოდებებით აღინიშნება: შეშფოთებული, აღელვებული, განრისხებული, გაჯავრებული, დამწუხრებული, გახარებული და სხვა.

მესამე შემთხვევაში პიროვნების თავისებურება ზოგადი შინაარსისაა, იგი პიროვნების ინტეგრირებულ სახეს ასახავს. ასეთი თავისებურების საფუძველი — დისპოზიცია პიროვნებაში უშუალოდ არაა მოცემული. ასეთი ყველა სოციალურ-შეფასებითი სიტყვებით წარმოდგენილი პიროვნული თავისებურება. მაგალითად, სახელგანთქმული, პატივმოსილი, განდიდებული, დაცემული, გამასხარავებული, ხელწამოსაკრავი და სხვა. (თუ რამდენად გაშინაარსებულია ფსიქოლოგიურად და ღირებული სოციალურ-შეფასებითი ნიადაგზე დადგენილი პიროვნული თავისებურებების აღმნიშვნელი სახელწოდებები, გარჩეული იქნება ქვემოთ, „სიტყვის სტრუქტურის ანალიზში“).

პიროვნული თავისებურების ზემოაღნიშნულ პირველ ორ შემთხვევაში თავისებურება უშუალოდაა გამოვლენილი და შემმეცნებელისთვის პირ-

დაპირ მისაწვდომი, როგორც პიროვნების თვისება, რომლის საფუძველზე პიროვნების ფსიქო-ფიზიკურ ორგანიზაციაში იგულისხმება, როგორც დისპოზიცია. მესამე შემთხვევაში პიროვნების თავისებურების ფსიქო-ფიზიკური, დისპოზიციური ორგანიზაცია სავსებით დაფარულია. აზრი პიროვნების თავისებურების შესახებ მუშავდება პიროვნების მიერ შექმნილ ღირებულებათა შეფასების გზით. რასაკვირველია, ამ მესამე შემთხვევაშიც: პიროვნული თავისებურება აგრეთვე პიროვნული მონაცემების დისპოზიციურ საფუძველზეა საბოლოოდ აგებული, ვინაიდან პიროვნების შინაგანი მონაცემების გარეშე არ შეიძლება, საზოგადოდ, რაიმე პიროვნული მოვლენა წარმოიშვას, პიროვნული თავისებურება აღმოცენდეს და, მაშასადამე, სახელდებულ იქნას. მაგრამ, საქმე ისაა, რომ ეს პიროვნული მონაცემები, ამ შემთხვევაში, არ არის გამოვლენილი.

აქედან გასაგებია, რომ ზოგი პიროვნული თავისებურება უფრო არსებითია პიროვნებისათვის, ფსიქოლოგიურად გაშინაარსებული და ნიშანდობლივი (ასეთია ნიშან-თვისების ნიადაგზე აღმოცენებული თავისებურებები), ზოგი კიდევ უფრო შორეულია, დისპოზიციური საფუძვლის უშუალო მოცემულობას მოკლებული და წარმოდგენილია სოციალურ-შეფასებითი ცნების სახით.

პიროვნების თავისებურების მცირედი მაჩვენებელიც კი მნიშვნელოვანია — იქნება ეს ფსიქიკური, ფიზიკური, სოციალურ-შეფასებითი შინაარსის, უფრო სუბიექტური, (მაგ., მშვენიერი, ძვირფასი, მომხიბლავი და სხვ.), თუ უფრო ობიექტური ვითარებიდან გამომდინარე (მაგ., აბუჩად აგდებული, გაკიცხული, დამცირებული და სხვა.). ყოველმათგანს გარკვეული ადგილი უკავია პიროვნულ მთლიანობაში და თავის მხრივ ერთგვარ ინფორმაციას გვაწვდის პიროვნების ბუნების შესახებ, ზოგი ბევრსა და არსებითს, ზოგი მცირესა და ნაკლებმნიშვნელოვანს, ხოლო ყველა ისინი ერთად პიროვნების თვალმიუწვდომელ ნაირსახეობას ავლენენ. ამიტომ როგორც არსებითი მნიშვნელობის ნიშან-თვისების, ისე მცირემნიშვნელოვან მაჩვენებლის აღნიშვნა და აღრიცხვა გამართლებულად და საჭიროდაც უნდა მივიჩნიოთ.

4. პიროვნების თავისებურებათა სახელწოდებაგის წარმოშობის ფაქტორები

რა საფუძველი აქვს პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვა-სახელწოდების წარმოშობას? რა ფაქტორი უწყობს ხელს პიროვნულ თვისებების სახელდებას, მათ ობიექტივაციას? აღნიშნული საკითხი მოითხოვს ადამიანის ქცევა-მოქმედების კვლავ განხილვას.

ერთი ადამიანის მოქმედებას, რომ მეორე ადამიანისათვის ყოველთვის მნიშვნელობა აქვს, ამას, უთუოდ, რაღაც საგანგებო აზრი უნდა ჰქონდეს. და, მართლაც, ყველა სასიცოცხლო ღირებულება ადამიანთა ურთიერთობის პროცესსა და ადამიანთან მიმართებაში შექმნილა; მოქმედება ადამიანთა შორის ურთიერთობას განაპირობებს, განსაზღვრავს, აყალიბებს. ერთი ადამიანის მოქმედება მეორე ადამიანისათვის ზოგჯერ კიდევ საბედისწეროც შეიძლება გახდეს. პიროვნების შესწავლისათვის თეორიულ ინტერესზე არა ნაკლები მნიშვნელობა პრაქტიკულ მოტივებს აქვთ, სახელდობრ, იმის ცოდნას, თუ რა განწყობები და შესაძლებლობები, რა ფსიქიკური და ფიზიკური მონაცემები აქვს ადამიანს, რომლის მოქმედება მეორე ადამიანისათვის ესოდენ მნიშვნელოვანია.

ერთი სიტყვით, პიროვნების თავისებურებისადმი შემეცნებით ინტერესს, გარდა თეორიულისა, ყოველთვის ჰქონდა პრაქტიკული საფუძველიც, ამიტომაც ადამიანის შემეცნებისადმი მისწრაფება საყოველთაო და ძველისძველ მოთხოვნილებად უნდა ჩაითვალოს. აი, ეს ინტერესი მეორე ადამიანისადმი, მისი გაგებისა და მასთან ურთიერთობის მოთხოვნები აპიროვნების თავისებურების შემეცნების პირობაა და, მაშასადამე, მისი თვისებების სახელდების ერთ-ერთი აუცილებელი ფაქტორი.

საკმარისია შემეცნებითი ინტერესით აღვიქვათ ადამიანის ქცევა, რომ ამ აღქმაში აისახოს მოქმედი სუბიექტის სახე, მისი ნამდვილი არსი, უმალ მისი ობიექტივაციაც მოხდეს და ამის შედეგად მისი სახელიც გაჩნდეს, თანდათანობით დაკანონდეს და საყოველთაო აღიარება პოვოს. ეს უკანასკნელი სოციალური აქციაა, საზოგადოებრივი შეგნების გარკვეული ფორმის შემოქმედება, რომელსაც თავისი საკუთარი კანონი წარმართავს. მაგრამ ამას ჩვენ აქ ვერ შევეხებით.

ერთი სიტყვით, ერთი მხრივ, ქცევა, რომლის უკან პიროვნება დგას და ქცევის შინაარსში თავის ბუნებას ამჟღავნებს და, მეორე მხრივ, ქცევის შემეცნებისაკენ მიმართული მეორე ადამიანის ინტერესი — აი, ამ ორი პირობის ურთიერთ შემოქმედება უნდა იყოს პიროვნების თვისებათა და თავისებურებათა სახელდების განმსაზღვრელი.

ფსიქიკური მოვლენები, — განცდები შემეცნება, გრძნობა, ნებელობა, სურვილი, ინტერესი, მისწრაფება და, საერთოდ, ყოველი სულიერი მოძრაობა, ყოველი აქტი, რაც კი ოდესმე ქცევაში გამოვლენილა და საზოგადო დაკვირვების ობიექტი გამხდარა — ყველაფერი ეს სიტყვიერ სიმბოლოშიც ასახულა. ადამიანის პიროვნების ყოველი თავისებურება, ყოველი თვისება ან მთლიანპიროვნული სტრუქტურა, თუკი ის ობიექტურად გამოვლინდა და ამით მეორე ადამიანის დაკვირვების საგანი შეიქნა, უთუოდ, კრიტიკული აღქმის, განხილვისა და შეფასების ობიექტიც გახდება და, მაშასადამე, მეთყველები ის სიმბოლოშიც აისახება, როგორც სახელდებული მოვლენა.

და, მართლაც, ყოველი ენა მეტ-ნაკლებად მდიდარია პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვა-სახელწოდებებით. აქ იგულისხმება არა რომელიმე თეორიის ნიადაგზე შექმნილი, კონსტრუქტული ცნება-ტერმინი, არამედ ცოცხალ მეტყველებაში დაგროვილი და მწერლობაში ასახული პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებები.

5. პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებები ქართულ ენაში

წინამდებარე ნაშრომის მიზანს შეადგენს ქართულ ენაში არსებულ პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვა-სახელწოდებების თავმოყრა, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით მათი განხილვა და დაჯგუფება.

ჯერ თვითსიტყვათა ინვენტარის დადგენის შესახებ. ამ მიზნით „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონიდან“ ამოვკრიფეთ პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელი ყოველი პიროვნულ¹ მნიშვნელობის სიტყვა-სახელწოდება. ასეთ სიტყვებად მივიჩნიეთ ლექსიკონში აღნიშნული: 1. სიტყვა, რომელიც ლექსიკონის განმარტებით, პირდაპირ ასახავს მთლიან პიროვნებას, მის ნიშან-თვისებას, რაიმე თავისებურებას, ერთი სიტყვით, ფსიქოლოგიური შინაარსის ყოველ სპეციფიკურ-პიროვნულ თავისებურებას ან მდგომარეობას. მაგ., ავი, ბოროტი, გონიერი, მამაცი, გულთმისანი; მასხარა, და სხვა; 2. პიროვნების შესახებ სახმარი სიტყვები გადატანითი მნიშვნელობით. მაგ., მხეცი, აფთარი, მტაცებელი, ბნელი, პირდაპირი, პირშავი და სხვა.; რომელთა სიმბოლოებში ნაგულასხმევია დამოუკიდებელი ფსიქოლოგიური შინაარსის პიროვნული სახელწოდება; 3. ფიზიკური სტატუსის — ჰაბიტუსის, ძალ-ღონის, გარეგანი სილამაზის აღმნიშვნელი სიტყვები; 4. პათოლოგიურ პიროვნებათა სახელწოდებები.

სიტყვის შერჩევისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ეძლეოდა სიტყვის განმარტებას და განმარტების ლიტერატურულ დოკუმენტაციას. ამ საბუთებით აღკუთრებული პიროვნების დახასიათების ყოველი სიტყვა „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონიდან“ ავთენტიკური მნიშვნელობის მქონედ მივიჩნიეთ.

სიტყვათა მცირე რაოდენობა აღებულია სხვა წყაროებიდანაც: ორთოგრაფიული ლექსიკონიდან და სხვადასხვა მხატვრული ნაწარმოებებიდან.

გამორჩევა, რომ ქართული ენა დღეისათვის პიროვნების დახასიათების 4511 სიტყვა-სახელწოდებით სარგებლობს, რაც „ქართული განმარტებითი ლექსიკონის“ მთელი სიტყვათა მარაგის (112949² სიტყვის) 4.0 პროცენტს შეადგენს.

¹ გამოთქმა—პიროვნული თავისებურება, პიროვნული თვისება გულისხმობს პიროვნების თავისებურების გამომსახველს, პიროვნებისადმი მიუთუნებულს, მთლიან-პიროვნულს.

² ქართული განმარტებითი ლექსიკონი, „მთავარი რედაქციისაგან“, ტ. 8.

პარვარდის უნივერსიტეტის პროფესორმა, ფსიქოლოგმა გორდონ ოლპორტმა „ახალი საერთაშორისო ლექსიკონის“ 400 000 სიტყვიდან¹ ამოკრიფა პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელი 17953 სიტყვა-სახელწოდება, რამაც ლექსიკონის სიტყვათა მთელი მარაგის 4,5% შეადგინა.

პიროვნების დამახასიათებელ სიტყვათა რაოდენობის მიმართება სათანადო ენის საერთო მარაგთან ორსავე შემთხვევაში თითქმის დამთხვა ურთიერთს. ეს გარემოება შეიძლება არც იყოს შემთხვევითი, მაგრამ კანონზომიერ მოვლენად მისი მიჩნევა საძნელოა სხვა ენების მონაცემების გარეშე. ჭერჯერობით კი ამ საკითხზე სხვა შრომა ჩვენთვის ცნობილი არ არის, ეს საკითხი ღიად რჩება.

ქართულ ენაში დადასტურებული 4511 სიტყვიდან საკუთრივ ქართული ენის სიტყვებია 4155 სიტყვა (92,1%), ხოლო 356 სიტყვა (7,9%) უცხო ენებიდან შემოსული, ყველა ცნებითი ბუნების ტერმინია (იგულისხმება არა ძველთაგანვე შემოსული და ქართულ ენასთან შესისხლხორცებული უცხოური სიტყვა, რომლის უცხოურობა მხოლოდ სპეციალური კვლევით დასტურდება, არამედ ახლად შემოსული მეცნიერული ტერმინები).

პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელ ქართული ენის 4155 სიტყვათა მარაგში 167 სიტყვას ორი სიტყვის მნიშვნელობა აქვს თითოეულს, 16 სიტყვას — სამი და I-ს - ოთხი; 222 სიტყვა „კუთხურია“; 185 — „ძველი“ და 99 „წიგნური“. ისინი ქართული ენის კანონიერ ერთეულად მიღებულია თვით „განმარტებითი ლექსიკონის“ მიერ და შეტანილია ლექსიკონის სიტყვათა საერთო მარაგში. კერძოდ „კუთხურის“ შესახებ ლექსიკონში ნათქვამია, რომ ის არის „ლექსიკური სარეზერვო ფონდისად ნავარაუდევია“². გარდა ამისა, ეს კუთხური ლექსიკა, როგორც პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდება, შინაარსეულად მდიდარია, აღნიშნავს პიროვნების გარკვეულ ქარაქტეროლოგიურ მომენტს, მაგ., სიტყვა „დროსეული“ (ფშაური) — ავის საქნელად დროს მომლოდინე კაცი; „ენით ამპარტავანი“ (ქართლული) — ტრაბახა; „თავნიერი“ (იმერული) — საქმის თავიანად წამყვანი; „კუზა“ (გურული) — უკადრისი; „პირამტეხი“ (გურული) — პირში მთქმელი და სხვა.

რაც შეეხება „ძველ“ სიტყვებს — ეს ის სიტყვებია, რომლებიც თანამედროვე სალიტერატურო ქართულს შემორჩა, რადგან „ლექსიკონში არ შესულა ძველი ქართული სამწერლო ენის ის სიტყვები, რომლებიც ახალ ქართულს არ შემორჩა“³. რასაკვირველია, შესაძლოა „ძველი“ სიტყვების აქტიურობა ახალთან შედარებით რამდენიმედ შემცირებული იყოს, მაგრამ შესაფერის სიტუაციაში ისინი აზრის სამკაულად წარმოგვიდგებიან. მაგ., მსცოვანი, თანამდგომი, ოქროპირი და სხვა.

¹ New International Dictionary, უებსტერის გამოცემა, 1925.

² „ქართული განმარტებითი ლექსიკონი“, ტ. 1, გვ. 010.

³ იქვე, გვ. 081.

წიგნური (99 სიტყვა) მაგ., ბედგანწირული, კაცთმოყვარე, სწორუპო-
ფარი, დიდბუნებოვანი და სხვ. — ეს სიტყვები არ არიან წარმოშობილი პი-
როვნების დახასიათების ფსიქოლოგიური ან რომელიმე თეორიის ნიადაგ-
ზე, არ არიან კონსტრუქტულ-ცნებითი ბუნების და ცოცხალ მეტყველებას-
თან ორგანულად არიან შერწყმული, როგორც სხვა ყოველი არაწიგნური
სიტყვა. ამიტომ პიროვნების დახასიათების სიტყვათა საერთო მარაგში მათი
შეტანა გამართლებულად უნდა ჩაითვალოს. სამი კატეგორიის ეს სიტყვები
შეტანილია პიროვნების დახასიათების ქართულ სიტყვათა საერთო მარაგში.

6. კვლევის ამოცანა

თავიდანვე უნდა აღინიშნოს ორი დებულება: პ ი რ ვ ე ლ ი — ქართულ
ენაში მოცემული პიროვნების დახასიათების 4155¹ სიტყვა-სახელწოდება
ერის ენობრივი კულტურის მაჩვენებელია. მ ე ო რ ე — სიტყვათა ეს მა-
რავი სოციალური შემოქმედების ნაყოფია.

ხალხურმა შემოქმედებამ კი იცის ადამიანის ფსიქოლოგიურ თავისე-
ბურებათა მიგნება. „არის ერთი არსება, რომელსაც ერს ეძახიან და რომლის
სიღრმეშიაც, როგორც ზღვის ძირში მარგალიტი, თავს ინახავს ლოდიკა და,
მაშასადამე, მართალიცა“², — წერდა ილია ჭავჭავაძე. ქართული ენის პი-
როვნული სიტყვა-სახელწოდების ეს მარავი ხალხური სიბრძნის „ზღვისებრ
ძირში“ შენახული „მართალი მარგალიტია“.

ერის ამ ენობრივი სიმდიდრის პრაქტიკული და თეორიული მნიშვნელო-
ბის მიხედვით, რომლის შესახებ ზემოთ (წინასიტყვაობაში) აღვნიშნეთ,
კვლევის ორი ამოცანა ისახება: პირველი ამოცანაა — პიროვნულ თავისე-
ბურებათა და ნიშან-თვისებათა დაჯგუფება სიტყვათა ფსიქოლოგიური შინა-
არსის თვალსაზრისით. სიტყვათა მარავის ასეთი წესით დაჯგუფება გამოყოფს
სიტყვათა ზოგად კატეგორიებს, ზოგად პრინციპს, რაც მაქსიმალურად გა-
ზრდის და გაადვილებს ამ სიტყვებით სარგებლობისა და გამოყენების შესაძ-
ლებლობას.

მეორე ამოცანის მიხედვით საკითხის დაყენება ასეთია: ენაში ასახული
პიროვნების თავისებურებები ხალხური სიბრძნისა და შემოქმედების ნაყო-
ფია და ჩვენი ამოცანაც ისაა, რომ გავარკვეოთ, თუ როგორაა ენაში პიროვ-
ნება წარმოდგენილი? როგორაა ის ხალხურ შემოქმედებაში მოცემული? რა
ღირებულებისაა წარმოდგენილი მასალა, როგორც ფსიქოლოგიური დოკუ-
მენტი? შეიცავს თუ არა ის ზოგად-ფსიქოლოგიურ, ქარაქტეროლოგიურ ან
სოციოლოგიურ ხასიათის პრობლემის დასმისა და გადაწყვეტის შესაძლებ-
ლობას? ხალხის შემოქმედებაში ასახული პიროვნების დახასიათების ეს

¹ იგულისხმება მარტო ქართული სიტყვები.

² ილია ჭავჭავაძე, ტ. 8, 1957, გვ. 271.

მრავალრიცხოვანი სახელწოდება რამდენად არის განსაზღვრული ზოგად-ფსიქოლოგიური ტენდენციებით და სახელდობრ რომელით? როგორია ამ ტენდენციების ურთიერთდამოკიდებულება? თუ შეიძლება ამ მასალის ნიადაგზე რაიმე კანონზომიერების დადასტურება? აი ის საკითხები, რომელთა გადაწყვეტა წინამდებარე ნაშრომის ამოცანას შეადგენს.

7. პიროვნების თავისებურებათა და ნიშან-თვისებათა სახელ- წოდებაების კლასიფიკაციის პრინციპები

დამსული ამოცანის გადაწყვეტა მხოლოდ იმ შემთხვევაშია შესაძლებელი, თუ მოხერხდა ქართულ ენაში დადასტურებულ პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელ 4511 სიტყვა-სახელწოდების კლასიფიკაცია, მათი კატეგორიებად დაჯგუფება და ძირითადი ტენდენციების გამოვლენა. ერთი სიტყვით, თუ მოხერხდა რაიმე წესრიგის შეტანა წარმოდგენილ სიტყვათა ალფაბეტურ კომპლექსში.

პიროვნულ თავისებურებათა და ნიშან-თვისებათა კლასიფიკაცია, ქარაქტეროლოგიურ ნიშანთა მიხედვით მათი დალაგება, პიროვნების კვლევის ერთ-ერთი ძირითადი თემაა. ასეთი კლასიფიკაცია ან პიროვნების ზოგად თეორიასთან უნდა იყოს შეთანხმებული, ან თვისებათა კერძო თეორიასთან. შესაფერისად ამისა კლასიფიკაციის ორი გზა ისახება: ერთი—თვისებათა კლასიფიკაციის შეფარდება იმ ზოგად-ფსიქოლოგიურ კონცეფციასთან, რომლის ასპექტით მკვლევარი პიროვნების გაგებას უღებდა; მეორე — თვისებათა კლასიფიკაციის აგება თვით თვისებათა საკუთარი ბუნებიდან.

რაც შეეხება პირველ გზას, სახელდობრ, კლასიფიკაციის შეფარდებას პიროვნების ზოგად თეორიის პრინციპებთან — ცნობილია მრავალი თეორია, რომელთაც სრულიად გარკვეულად, მაგრამ სხვადასხვანაირად ესმით პიროვნების სტრუქტურა, წყობა, არსი. ყოველი თეორია პიროვნების შესახებ სხვადასხვა განმარტებას იძლევა, მაგ., პიროვნება არის:

1. ფსიქო-ფიზიკურ ფუნქციათა და მოვლენათა ნაერთი, წარმონაქმნი (ასოციაციური ფსიქოლოგია).

2. თავისთავისკენ მიმართულ მიზანთა სისტემით აღჭურვილი სუბსტანცია (პერსონალისტური ფსიქოლოგია ვილიამ შტერნისა).

3. მთლიან-სტრუქტურული ერთიანობა (გეშტალტ-ფსიქოლოგია ანუ სტრუქტურული ფსიქოლოგია).

4. გამოცდილებითა და სწავლით შექმნილ თვისებათა სისტემა (ბიჰევიორისტული ფსიქოლოგია).

5. ფსიქო-ფიზიკურ ძალთა დინამიკური ორგანიზაცია (ბიო-ფიზიკური თეორია გორდონ ოლპორტისა).

6. პოლარული წყობის მთლიანობა (ვიტალურთან—ახლო, გონთან — შორს; კლაგესი, ველკეი, ლერში, ფეტერსი, და სხვა ანთროპოლოგიური მიმართულება).

7. განწყობით განსაზღვრული მთლიანობა (განწყობის თეორია დ. უზნაძისა).

თვით მოქმედებას ადამიანისას სხვადასხვა თეორია სხვადასხვანაირად წარმოგვიდგენს: ერთი მიმართულების მიხედვით — მოქმედება დისპოზიციური ფაქტორებით შეპირობებული პროცესია (სიღრმითი ფსიქოლოგია). მეორე მიმართულების მიხედვით მოქმედება გალიზიანება-რეაქციის უშუალო მიმართებითაა განსაზღვრული (ბიჰევიორისტული ფსიქოლოგია).

ყველა ამ ფსიქოლოგიურ მიმართულებას გააჩნია პიროვნების გარკვეული სქემა, მოდელი, რომელთა მიხედვით შესაძლებელი უნდა იყოს პიროვნების ყოველგვარი გამოვლენის გაგება და შეფასება, მაშასადამე, პიროვნების თავისებურებათა განსაზღვრა და კლასიფიკაცია.

სინამდვილეში საქმის მდგომარეობა ასეთია: თუ ცალკე პიროვნებათა დახასიათების მიზნით ისინი მეტნაკლებად გამოსადეგი არიან და პიროვნების აღწერას და ხასიათის გახსნას სხვადასხვა სისრულით, მაგრამ მაინც ახერხებენ, ხალხური მეტყველების პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებების მთელი მარაგის კლასიფიკაცია არ შეუძლიათ. მაგ., ასოციაციური ფსიქოლოგია პიროვნების დახასიათებისთვის და მოქმედების ახსნა-გაგებისათვის ასოციაციის კანონებს იყენებს და ამ გზით ცდილობს წვდეს პიროვნების არსს, გახსნას მისი ხასიათი და დაამყაროს ერთი ზოგადი სახეცნობილია ტულუზას მიერ მათემატიკოს პუანკარეს დახასიათება ცალკე ფუნქციითაა გამოკვლევის გზით.

ასოციაციური ფსიქოლოგიის მეთოდით პიროვნების კვლევის კიდევ უფრო თვალსაჩინო მაგალითია პროფესორ ვ. ჩიჟის მიერ რუსეთის მეფის პავლე პირველის დახასიათება.

ვ. ჩიჟის აზრით, პავლე პირველის ძირითადი ტრაგედია ის იყო, რომ მას ასოციაციის ცენტრი, თავის ტვინში, სათანადოდ არ ჰქონდა განვითარებული. მისი დამრეცი შუბლი და თავისებური თავის ქალა ექვს არ ტოვებდა, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანი ასოციაციის ცენტრის განვითარება აქ შეფერხებული იყო. ვ. ჩიჟის აზრით, პავლე პირველს კონტრასტული ასოციაციის ცენტრი ნაწილობრივ ჰქონდა შემორჩენილი, რადგან მის ყოველ მოქმედებას კონტრასტული ასოციაციით გამოწვეული წარმოდგენები განსაზღვრავდნენ. საბედისწერო ის იყო, ჩიჟის აზრით, რომ ამ კონტრასტული ასოციაციის მოქმედებაზე იყო დამოკიდებული მთელი რუსეთის იმპერიის ბედი: კონტრასტული ასოციაციის ზეგავლენით ის სინამდვილეს და საკუთარი წარმოსახვის სურათებს ერთმანეთში ურევდა, სწორი მსჯელობიდან აბდაუბდაზე გადადიოდა¹.

¹ В. Ф. Чиж, „Император Павел I“, Вопросы философии и психологии, 1907, кн. IV (89).

პროფესორი ვ. ჩიუი წერს: „ის ღიღინას ფიქრობდა ტახტის მემკვიდრეობის კანონზე და ამიტომ მის თავში უნდა გაჩენილიყო ამ კანონის კონტრასტი; ძლიერ უყვარდა თავისი მეუღლე და უფროსი შვილები და ამიტომ ისინი საშინლად უნდა შეეჯავრებოდა“¹. „სიკვდილით დასჯა გარუზინოვისა და საშინელი წამება აკიმოვისა, არაფერი იყო, გარდა მისი თავის ქალის არასწორი განვითარების შედეგისა“².

ასოციაციის პრინციპი, როგორც მთლიანი პიროვნების მოქმედების ახსნის თეორია, ფსიქოლოგიურ მეცნიერებაში დღეს აღიარებული არ არის. ტულუზას მიერ მათემატიკოს პუანკარეს პიროვნების დახასიათების ცდაში, მკვლევარების აზრით, პუანკარეს მთლიანი პიროვნება არ ჩანს. მაგ., ასეთი აზრისაა გ. ოლპორტი). მაგრამ ერთგვარ ცნობას და წარმოდგენას პიროვნების შესახებ ეს თეორია აწვდის მკითხველს. რასაკვირველია, ვ. ჩიუის მიერ მოცემული დახასიათება პიროვნებისა, ასოციაციის პრინციპის მიხედვით, არსებითად არავითარ ახსნას არ იძლევა. და თუ ეს „ახსნა“ რაღაც წარმოდგენას მაინც ქმნის ამ კაცზე, ეს იმ აღწერის გამო, რომელიც მოყვანილი აქვს მას ასოციაციის კანონის მოქმედების საილუსტრაციოდ; მით უმეტეს შეუძლებელია ასოციაციის ფარგლებში (კანონები: მსგავსება, კონტრასტი, მეზობლობა დროში, მეზობლობა სივრცეში) მოთავსდეს პიროვნების თავისებურებათა და თვისებათა აღმნიშვნელი მრავალრიცხოვანი სახელწოდება.

ასოციაციონისტური ფსიქოლოგიის საპირისპიროდ ავიღოთ სტრუქტურული ფსიქოლოგიის პერსონალისტური მიმდინარეობა ვილიამ შტერნისა. მის მიერ წამოყენებული თეორია პიროვნების შესახებ აგებულია სიცოცხლის მიზნისა და აზრის, პიროვნების მიზანთა სისტემის განხორციელებისთვის აუცილებელი ძალების — ფენომენების, აქტების, დისპოზიციების, ტენდენციების, თვისებების — სტრუქტურული ერთიანობის თვალსაზრისზე. პიროვნების ერთიანობა, ამის მიხედვით, მიზანთა სისტემის დაცვის საერთო ამოცანით სტრუქტურირებული მრავლიანობის ერთიანობაა. მრავლიანობაში შემავალ ყოველ ცალკე მომენტს გარკვეული ფუნქცია აქვს და მთლიანის სისტემისათვის მნიშვნელობის მქონეა, ამავე დროს თვით მომენტს მთლიანის კანონზომიერება განსაზღვრავს.

ვ. შტერნის პერსონალისტური სქემა მისი ზოგად-ფსიქოლოგიური და ფილოსოფიური კონცეფციის ნიადაგზე აღმოცენებული ქარაქტეროლოგიური მოდელია. აქ მკვიდროდაა ერთმანეთთან დაკავშირებული პიროვნების მიზანთა სისტემა, მისი განხორციელებისა და დაცვის ძალებთან — დისპოზიციებთან, თვისებებთან, ფენომენებთან, აქტებთან. პიროვნების ყოველ მომენტს შეუძლია ამ სისტემაში მოქმედოს თავისი ადგილი და პიროვნების მთლიან სისტემას, მთლიან სტრუქტურას შეერწყას. ვ. შტერნის ქარაქტე-

¹ В. Ф. Чиж, „Император павел I,“ Вопросы философии и психологии, 1907. кн. IV. (89)2 გვ. 410—411.

² იქვე, გვ. 409.

როლოგიურ მოდელს პიროვნების მიზანთან შერწყმულ დისპოზიცია-თვისებათა სიმფონია შეიძლება ეწოდოს. „ვილიამ შტერნის სისტემატიზებულ თვისებათა თეორია თავისი გამართვითა და დიფერენცირებული ხასიათით შემდგომ მკვლევართათვის სანიმუშოა. დღევანდელი ფსიქოლოგებისათვის კი მრავალნაირად წინამორბედი და მაჩვენებელია“¹, — ამბობს შტერნის თეორიის შესახებ კ. გრაუმანი.

მიუხედავად ამისა, პიროვნულ სახელწოდებათა კლასიფიკაციის სქემად ის მაინც არ გამოდგება იმის გამო, რომ საკლასიფიკაციო სიტყვა-სახელწოდების დისპოზიციური შინაარსი თვალსაჩინოდ მოცემული არ არის; მათს ასეთ დისპოზიციურ საფუძველს რომ მივავნოთ, საჭიროა ყოველი სიტყვის ექსპერიმენტული დამუშავება მათში დისპოზიციური მომენტის გამოვლენის მიზნით, რადგან შტერნის ქარაქტეროლოგიური სქემა დისპოზიციურ-სტრუქტურული წყობის სისტემაა. ამიტომ საკლასიფიკაციო სიტყვათა დაჯგუფება, ვ. შტერნის ფსიქოლოგიური მოდელის მიხედვით, განუხორციელებელი ამოცანაა.

რაც შეეხება პიროვნების თეორიის სხვა სისტემებს, სიტყვათა კლასიფიკაციისათვის რაიმე არსებითის მიცემა არც მათ შეუძლიათ, ამიტომ მივმართოთ კლასიფიკაციის მეორე გზას — თვისებათა ფენომენოლოგიას.

ზემოთ მოხსენებული ოლპორტი პიროვნების თეორიას სწორედ ქვევიდან, თვისებიდან აგებს. მის მიერ წამოყენებულ პიროვნების თეორიას „თვისებათა ცენტრირებული თეორია ეწოდება“. გასაგებია, რომ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა საფუძველი მან პიროვნების ზოგადი თეორიით კი არ განსაზღვრა, არამედ პიროვნების თვისების შინაბუნებით, მისი ფენომენოლოგიით.

გ. ოლპორტმა ინგლისური ენის 17953 პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება 4 სვეტად დააჯგუფა². პ ი რ ვ ე ლ ს ვ ე ტ შ ი მოათავსა „უფრო სტაბილური თვისების სახელწოდებები, რეალურ თვისებათა აღმნიშვნელი, რომლებიც ყველაზე უფრო გარკვეულად გამოხატავენ პიროვნების გარემოსთან შეგუების განზოგადებულ და პერსონიფიცირებულ დეტერმიულ ტენდენციებს, მყარ სტაბილურ მდგომარეობებს“³. მ ე ო რ ე ს ვ ე ტ შ ი მოათავსა აკუტურ-პროცესუალურ ფსიქიკურ მდგომარეობათა ამსახველი პიროვნული სახელწოდებები. მ ე ს ა მ ე შ ი — სოციალური ფაქტორით განსაზღვრული სიტყვები (სოციალურ-შეფასებითი), რომლებიც შესაფერის ბიო-ფიზიკურ საფუძველს მოკლებული არიან. მ ე ო თ ხ ე შ ი — სხვა დანარჩენი სიტყვები, ე. ი. ისეთნი, რომელთაც ამ სამ კატეგორიაში ადგილი არ აღმოაჩნდათ.

¹ Carl-Friedrich Graumann, „Eigenschaften als Problem der Persönlichkeitsforschung“, Handbuch der Psychologie, 4 Band, Göttingen, 1960, გვ. 132.

² გორდონ ოლპორტი, „პიროვნება“, ლონდონი, 1949, თავგამანი 6: უზნაძის სახელობის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტისა, ხელნაწერი, გვ. 214—228.

³ იქვე, გვ. 214.

რა შეიძლება ითქვას კლასიფიკაციის ამ პრინციპისა და ამ ჯგუფების შესახებ?

პირველი სამი სვეტი, რასაკვირველია, თავისთავად საგულისხმო კატეგორიებია. უდავოა, რომ პიროვნების ზოგი თვისება უფრო მეტად სტაბილურია, ადამიანის მთელი სიცოცხლის თანამგზავრია და ნაკლებად ცვალებადი. ისიც ფაქტია, რომ არსებობს პროცესუალურ-აკუტური განცდებით შექმნილი დროებითი მდგომარეობანი (მაგ., სიხარული, მღელვარება და სხვა). არსებობს აგრეთვე სოციალური ფაქტორით დეტერმინებული სიტყვები (მაგ., სახელგანთქმული, განდიდებული და სხვა).

მაგრამ პიროვნების ნიშან-თვისებათა და თავისებურებათა განსაზღვრისათვის აქ მიღებული ორი ნიშანი: დროულობა (სტაბილური-დენადი) და სოციალურ-შეფასებითი პრინციპი, ვფიქრობთ, ვერ იძლევა საკმარის საფუძველს იმისათვის, რომ შესაძლებელი გახდეს, მრავალგვარად დაპირისპირებულ და რამდენიმე ათასი ნიუანსით წარმოდგენილ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებაში, ბუნებრივი და კანონზომიერი მიმართების დამყარება. ამის საბუთად გამოდგება ის, რომ ოლპორტის კლასიფიკაციაში სიტყვათა მთელი მარაგის თითქმის მეოთხედი (მე-4 სვეტი) არსებითად დაჯგუფების გარეშეა დარჩენილი; ეს სიტყვები უსისტემო კრებულს წარმოადგენს.

მაშასადამე, ოლპორტის მიერ მოცემული კლასიფიკაციის პრინციპი ძალიან ვიწროა, ვერ იტევს, ვერ მოიცავს სიტყვა-სახელწოდებათა მრავალფეროვნებას. ამიტომ ამ პრინციპმა ვერ შეძლო მეოთხე სვეტის სიტყვათა დიდი რაოდენობის ათვისება (პირველი სვეტის სიტყვათა რაოდენობა უდრის 4504 სიტყვას (25,0%-ს), მეორე სვეტისა კი — 4541-ს (25,0%-ს), მესამე სვეტის—5226-ს (29,0%-ს), მეოთხე სვეტისა კი—3682 სიტყვას (21,0%-ს).

დაბოლოს ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ოლპორტის კლასიფიკაციის შედეგად არც ერთი ზოგად-ფსიქოლოგიური დებულება არ დადასტურებულა და საერთოდ რაიმე გარკვეული საფუძველი მსჯელობისათვის არ შექმნილა.

უნდა აღინიშნოს, რომ გ. ოლპორტი პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვებს მალალ შეფასებას აძლევს, ის ამბობს, რომ ისინი „საუკუნეებში გამოვლილი საღი გონების სახელწოდებებია“¹, საღი გონების დაკვირვების შედეგია ადამიანის ქცევაზე და, როგორც ასეთი, „ყოველი სიტყვა ფსიქოლოგისთვის ავთენტიკური პრობლემაა“², „რომ ადამიანის ნიშან-თვისებათა სახელწოდებები არც კი წარმოიშვებოდნენ, რომ ინდივიდუუმის შინა-ფსიქოლოგიურ „მოწყობილობაში“ მართლაც არ იყოს ისეთი რამ, რაც იწვევს ამ სიმბოლოების გაჩენას“³, „რომ ყოველი ეპოქის ტენდენციაა დაახასიათოს ადამიანის თვისებები, ამ პერიოდის ნორმა ინ-

¹ გ. ოლპორტი, დასახელებული შრომა, გვ. 28.

² იქვე, გვ. 219.

³ იქვე, გვ. 212.

ტერესის მიხედვით და, რომ ნიშან-თვისების სახელწოდების დამკვიდრება ექვემდებარება კულტურული დეტერმინაციის პრინციპს¹ და სხვ.

რაც შეეხება სიტყვათა კლასიფიკაციას — გ. ოლპორტის მიერ გამოყენებული პრინციპი ჩვენთვის მიუღებელი აღმოჩნდა. ამიტომ საკუთარი კლასიფიკაციის დადგენა ვცანით საჭიროდ და ქართულ ენაში დადასტურებულ 4511 პიროვნული სიტყვა-სახელწოდების კლასიფიკაცია სულ სხვა გზით წარმართეთ.

პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა კლასიფიკაციის პრინციპად ჩვენ მივიღეთ სიტყვის ლექსიკური მნიშვნელობა, სიტყვის შინაარსი. სახელდობრ, ერთი აზრის, ერთი შინაარსის გამომხატველი სიტყვები ამ შინაარსის შესატყვისს ზოგად-ფსიქოლოგიურ კატეგორიაში დავაჯგუფეთ. მაგ., სიტყვები გონიერი, ჰკვიანი, თავიანი, მიხვედრილი, აბნეული, გამოლაყებული, გაუგებარი, გონებადაფანტული და ანალოგიური შინაარსის სხვა სიტყვები, რომლებიც გონების აქტიურობის პიროვნულ თავისებურებებს გამოხატავენ, გონიერების აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორიას მივაკუთვნეთ. სიტყვები: ალტაცებული, დამედებული, გახარებული, ვნებააშლილი, კმაყოფილი, აბობოქრებული, ამღვრეული, გაჯავრებული და სხვ., რომელნიც პიროვნების გრძნობასა და ემოციურ მდგომარეობას გამოხატავენ, მივაკუთვნეთ ემოციის აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორიას. ამ პრინციპის მიხედვით დავაჯგუფეთ ქართული ენის 4511 ქარაქტეროლოგიური სიტყვა-სახელწოდება.

ერთ კატეგორიაში თავმოყრილი ყველა სიტყვა არ არის სინონიმური. ერთ ჯგუფში მათ აერთიანებთ მიმართება პიროვნების იმ ზოგად ფსიქიკურ სფეროსთან ან მდგომარეობასთან, რომლის გამომხატვა მოცემულ კატეგორიის სიტყვათა ილევს შეადგენს. მაგ., ემოციური განცდის გამომხატველი ყოველი სიტყვა — სასიამოვნო თუ უსიამოვნო — ემოციის აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორიაში შედის. ემოციური მდგომარეობა კი ნაირსახოვანია, ამდენადვე, რასაკვირველია, მათი აღმნიშვნელი სიტყვებიც სხვადასხვაა. არის სინონიმური მნიშვნელობის და არასინონიმურიც. ერთ კატეგორიაში სიტყვები იმ ფსიქიკური მდგომარეობის ილევსთან შინაარსეული აფინიტეტითაა დაკავშირებული, რომლის აღნიშვნა ამ სიტყვების მიზანს შეადგენს.

ქართული ენის 4511 ქარაქტეროლოგიური სიტყვა, თვისებათა სახელწოდება, სულ სიტყვათა 8 კატეგორიად დაიყოფა 1. სოციალურ-შეფასებითი, 2. ზნეობრივ-ეთიკური, 3. პიროვნების ხასიათის აღმნიშვნელი, 4. გონიერების აღმნიშვნელი, 5. ნებელობის აღმნიშვნელი, 6. ემოციური მდგომა-

¹ გ. ოლპორტი, დასახელებული შრომა, გვ. 210.

რეობის აღმნიშვნელი, 7. ფიზიკური სტატუსისა და ნიშნების აღმნიშვნელი, 8. პათოლოგიური მდგომარეობის აღმნიშვნელი.

ყოველი კატეგორია, თავის მხრივ, დაყოფილია ქვეჯგუფებად, რათა უფრო დამაჯერებელი და სარწმუნო გახდეს სიტყვის შესაბამისობა გარკვეულ კატეგორიასთან.

სიტყვების შინაარსის სათანადო შეფასების ნიადაგზე, ყოველი ჯგუფი პოლარულად დაპირისპირებულ სიტყვებად დაიყო. მაგ., დადებითი — უარყოფითი, მაღალი — დაბალი, კარგი — ცუდი. სიტყვების შეფასება ხდებოდა არსებული საზოგადოებრივი ეთიკის ნორმების მიხედვით, ე. ი. იმის მიხედვით, თუ რა ითვლება დღეს, ჩვენთან, პიროვნების სტრუქტურაში დადებითად და რა უარყოფითად; მაგ., სოციალურ-შეფასებით სიტყვათა კატეგორიაში, სიტყვები — პატივცემული, მოღვაწე, დამსახურებული, დიადი, სახელგანთქმული, სახელოვანი — სოციალური რეპუტაციის აღმნიშვნელ მ ა ლ ა ლ (დადებით) სიტყვებად ჩაითვლება, ხოლო სიტყვები — უსახელო, დაქვეითებული, უპატივცემლო, ფეხწამოსაკრავი, ღირსებაშელახული — დ ა ბ ა ლ ი რ ე პ უ ტ ა ც ი ი ს (უარყოფით) სიტყვებად. გონების სფეროში — სიტყვები კჳუიანი, ბრძენი, გონიერი, მოსაზრებელი, — მ ა ლ ა ლ ი გონიერების აღმნიშვნელ (დადებით) სიტყვებად, ხოლო სიტყვები — სულელი, უქჳუო, უგონო, მოუსაზრებელი — დ ა ბ ა ლ ი გონიერების აღმნიშვნელ (უარყოფით) სიტყვებად. ემოციის სფეროში — სასიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვა დ ა დ ე ბ ი თ ი ა, უსიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი — უ ა რ ყ ო ფ ი თ ი. ხასიათის კატეგორიაში სიტყვები — გულუხვი, ღმობიერი, მოსიყვარულე — დ ა დ ე ბ ი თ ი ა, გულქვა, ძუნწი, ბღენძია — უ ა რ ყ ო ფ ი თ ი და ა. შ.

სიტყვების დაჯგუფება ძირითად კატეგორიებად (8 კატეგორია), სიტყვის შინაარსის, ე. ი. ემპირიული პრინციპის მიხედვით, დიდ სიძნელესთანაა დაკავშირებული, რომელიც პიროვნების არსებობის ძირითადი მოდუსით, მისი მ თ ლ ი ა ნ ი და ე რ თ ი ა ნ ი ბუნებით არის შეპირობებული.

საქმე ისაა, რომ ადამიანის პიროვნება არ წარმოადგენს ურთიერთისაგან მკაცრად იზოლირებულ თვისებათა უბრალო კრებულს. პიროვნება შედარებით დამოუკიდებელ ნიშან-თვისებათა მთლიანობაა, მათი ერთიანობაა, ამ თვისებათა მეტ-ნაკლებად ჰ ა რ მ ო ნ ი უ ლ ი ს ი ს ტ ე მ ა ა, სადაც ყოველი თვისება როგორც მთლიანთან, ისე ერთმანეთთან მკიდრო კავშირში იმყოფება. პიროვნების თვისებები ერთმანეთიდან არიან დამოკიდებული, ერთმანეთში გადადიან და ე რ თ მ თ ლ ი ა ნ მ ო ნ ო ლ ი თ უ რ პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ა ს ქ მ ნ ი ა ნ. ამის გამო თვისებათა შორის მკაცრი ხაზის გავლება პრინციპულად შეუძლებელია. პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ი ს ე ს ძ ი რ ი თ ა დ ი მ ო დ უ ს ი თ ვ ი ს ე ბ ა თ ა ა ღ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ს ი ტ ყ ე ე ბ შ ი ა ც ა რ ი ს ა ს ა ხ უ ლ ი. მაგ., რიგ შემთხვევაში ერთი და იგივე ქარაქტეროლოგიური სიტყვა სხვადასხვა

პიროვნული მდგომარეობის აღმნიშვნელი შეიძლება აღმოჩნდეს. მაშინ მისთვის კატეგორიის მიკუთვნება რთულდება. მაგ., ერთი და იგივე სიტყვას შეუძლია პიროვნება ზნეობრივ ასპექტშიც წარმოადგინოს და ხასიათისეულშიც. რომელი კატეგორიის სიტყვად მივიჩნევთ მას, დამოკიდებულია იმაზე, თუ სიტყვის შინაარსის რომელ ფსიქოლოგიურ მონაცემს მივაკუთვნებთ განმსაზღვრელ მნიშვნელობას. ავიღოთ მაგ., სიტყვა „კეთილი“ და მისი ძირიდან ნაწარმოები სიტყვები — კეთილგანმზრახველი, კეთილისმყოფელი. კეთილმოსურნე, კეთილმოქმედი — ესენი, ჩვენს კლასიფიკაციაში, ზნეობრივ კატეგორიის სიტყვებად მივიჩნით, ხოლო იმავე ძირის სიტყვები: კეთილგანწყობილი, კეთილბუნებიანი, კეთილმდრეკილი, რომელთა შინაარსს პირველთან შედარებით, მეტი სტაბილურობა და დისპოზიციურობა ახასიათებთ — ხასიათისეულ კატეგორიას მივაკუთვნებთ. მაგრამ ზნეობრივ კატეგორიაში შეტანილი სიტყვა „კეთილი“ — დანაწარმოები სიტყვები ხასიათის კატეგორიაში რომ მოგვექცია, ან პირიქით, ხასიათის კატეგორიაში შეტანილი „კეთილი“ ძირის სიტყვები ზნეობრივ კატეგორიაში შეგვეტანა, დიდ შეცდომად არც ერთი არ ჩაითვლებოდა. ამით გვინდა ვთქვათ, რომ სიტყვის შინაარსეული სირთულე, სიტყვის „მდრეკილება“ მრავალმხრივ ასახოს პიროვნება, სხვადასხვა თვალსაზრისით შეაფასოს მისი თვისებები და ძალები, დაბრკოლებას უქმნის პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვათა კლასიფიკაციას. თუ რომელ კატეგორიაში მოექცევა ასეთი რთული სიტყვა, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა კუთხიდან მივუდგებით მის შინაარსს. სიტყვის სირთულე შეფასების თვალსაზრისთა მრავლიანობას აპირობებს. მაგალითისთვის ავიღოთ სიტყვები: გულღვარადლიანი, დაუნდობელი (შეუბრალებელი), მლიქვნელი, პირმოთნე, უგულო, ფეხთამლოკი — აქ ყოველი სიტყვა პიროვნების გარკვეულ სტაბილური თვისებაზე მიუთითებს, იმაზე, რომ ამ ადამიანს ახასიათებს ღვარადლიანობა, შეუბრალებლობა, მლიქვნელობა, პირფერობა, სხვისადმი უგრძობლობა. ყოველი ნიშანი აქ პიროვნების სტაბილური თვისებაა; ის მიუთითებს იმაზე, თუ როგორ მოიქცევა ეს ადამიანი სხვადასხვა სიტუაციაში, როდის რას იზამს, როგორ იმოქმედებს. ამიტომ ეს სიტყვები ხასიათისეულ კატეგორიაშია შეტანილი, მაგრამ თუ მათ ზნეობრივი პრინციპის თვალსაზრისით განვიხილავთ, მაშინ ისინი ზნეობრივი კატეგორიის უარყოფით პიროვნებათა ჯგუფში მოექცევიან და არც ეს იქნება მთლად არასწორი.

ამრიგად, ერთმა სიტყვა-სახელწოდებამ შეიძლება კლასიფიკაციის რამდენიმე კატეგორია შექმნას. აი, სიტყვის ეს მრავალმნიშვნელობა სიტყვათა კლასიფიკაციას სიძნელეს უქმნის. (გასაგებია, რომ პიროვნულ სახელწოდებათა კლასიფიკაცია მოითხოვს არათუ დიდ დროსა და ენერგიას, არამედ დიდ მოთმინებასაც. გ. ოლპორტის სამართლიანი შენიშვნით „არის სიტყვებიც, რომელთაც სასოწარკვეთილებამდე მიყავთ რედაქტორები“). აქედან

ცხადი ხდება, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება კლასიფიკაციის კრიტერიუმების საკითხს, იმას, თუ როგორ განვსაზღვრავთ სიტყვის ძირითად იდეას, მის დომინანტურ მნიშვნელობას, რომელიც ყოველ სიტყვას უსათუოდ აქვს. თუ რამ უნდა განსაზღვროს ერთმნიშვნელოვან სიტყვათა ერთად დაჯგუფება, ეს საკითხი სიტყვათა დაჯგუფების კრიტერიუმს ეხება.

პირველი კრიტერიუმი — სიტყვა-სახელწოდების ფსიქოლოგიური ანალიზია. მან სიტყვის შინაარსი უნდა გახსნას, განმარტოს და ძირითადი აზრი გამოყოს. ამ ძირითადი აზრის მიხედვით უნდა მოხდეს სიტყვათა გაერთიანება ერთ კატეგორიაში. მაგ., ავიღოთ სიტყვა „ძუნწი“, მისი განმარტება ასეთია: „ვისაც არ ემეტება დასახარჯავად თუ გასაცემად ისეთი რამ, რაც ჰარბად აქვს, — გაუმეტებელი, კრეჟანგი, ხელმოჭერალი“. კაცი, რომელსაც ასეთი გამოკვეთილი თვისება აქვს, ყველგან და ყოველთვის ამ ნიშან-თვისებიდან მომდინარე იმპულსის მიხედვით იმოქმედებს და ამ თვისებას გამოაუვლენს. ის მისი სტაბილური თვისებაა, დამახასიათებელი, არაშემთხვევითი. ისეთი თვისება კი, რომელიც მყარ ნიშანს შეადგენს, ადამიანის ქცევას ყოველთვის ერთმნიშვნელოვნად განსაზღვრავს და გონება-გრძნობა-ნებელობის აქტივობას არ უკავშირდება, ხასიათისეულ ნიშან-თვისებად უნდა მივიჩნიოთ. თუ როგორია ეს თვისება ზნეობრივი თვალსაზრისით, ამის შეფასებას ეს განმარტება არ შეიცავს. ამიტომ ზნეობრივ კატეგორიაში ის არც უნდა მოთავსდეს. ავიღოთ მეორე სიტყვა — „ავი“ (ბოროტის მნიშვნელობით), მისი განმარტება ასეთია: ბოროტი, ცუდი. ბოროტი კი ზნეობრივი კატეგორიის ცნებაა, ზნეობის აღმნიშვნელი სიტყვაა და ამიტომ სიტყვა „ავი“ ზნეობრივ კატეგორიაში უნდა შევიტანოთ.

მეორე კრიტერიუმი: ერთმნიშვნელოვანი სიტყვები კატეგორიაში ჰარმონიული წყობის სისტემას ქმნიან, ურთიერთთან შეთანხმებული სიტყვები ჰარმონიულად ერწყმიან ერთმანეთს. თუ სიტყვა კატეგორიისთვის შეუფერებელია, მაშინ ის სისტემას ვერ შეერწყმის და სისტემის მთლიანობა, სიტყვათა წყობის ჰარმონიულობა დაირღვევა. მაგ., გონების კატეგორიის სიტყვები: აზრიანი, გაგებული, მეცნიერი, მოაზროვნე, მცოდნე, ტვინიანი, შეგნებული, ჰკვიანი — ჰარმონიულ სისტემას ქმნიან, კითხულობთ მათ და იცით, რომ ისინი ყველა, გონების კატეგორიის სიტყვებია; თუ მათში გაერია, მაგ., სიტყვა „ძუნწი“, ეს მაშინვე შესამჩნევი გახდება, ის გამოეყოფა დანარჩენ სიტყვებს და კატეგორიის სისტემას დაარღვევს. ერთი სიტყვით, კატეგორიის მთლიანი სისტემა არის ერთგვარი ცენზურა, რომელიც კონტროლს უწევს კატეგორიასთან სიტყვის შესაფერისობას. კატეგორიისათვის მიუღებელი სიტყვები, ამ ცენზურის გამო, იშვიათად გამოერევა ამ კატეგორიაში, ამიტომ ზოგად სურათზე ის გავლენას ვერ მოახდენს, უფრო რთული მდგომარეობა იქმნება შინაარსეულად მონათესავე კატე-

გორიების სიტყვათა გამოყოფის შემთხვევაში. ასეთია — სოციალური შეფასების, ზნეობრივი და ხსიათისეული კატეგორიის სიტყვები. აქ, როგორც ზემოთ დაინახეთ, კატეგორიისათვის დამახასიათებელი ნიშნის გამოყოფა, მრავალ შემთხვევაში, დამოკიდებულია თვალსაზრისზე, რომლითაც მივუღებთ სიტყვის შეფასებას. ამიტომ ასეთი სიტყვების ურთიერთიდან გამიჯნა დიდ სიძნელეს შეიცავს. ვადაწყვეტი მნიშვნელობა, ამ შემთხვევაში, პირველ კრიტერიუმს — სიტყვის ანალიზს — უნდა დაეთმოს. აქედან ცხადად ჩანს, თუ რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება კლასიფიკაციისთვის სიტყვის განმარტებას.

რამდენად დამაკმაყოფილებელია ამ მხრივ აქ წარმოდგენილი მასალა?

ქართული ენის 4155 პიროვნული სახელწოდებები (სხვა ენებიდან შემოჭრილ 356 უცხო ტერმინებს აქ არ ვგულისხმობთ), მეცნიერული ცნებები როდია, ისინი სასაუბრო, სალიტერატურო მეტყველებიდან აღებული ხალხური ენის ნიმუშებია. ამ შემთხვევაში განმარტების მიზანია სიტყვის შინაარსის გახსნა, ძირითადი აზრის წვდომა და გაგება. ამ მიზნის მიღწევა შეიძლება სიტყვის შინაარსის აღწერით, სინონიმების მისადაგებით, საყოველთაოდ მიღებულ გამოთქმების ილუსტრირებით. სიტყვის განმარტება იმავე ფორმის სხვა სიტყვით, მაგ., პურშავი — პურაძეირი, ძუნწი; მოლაყბე — ყბედი და სხვ., დასაშვებად მივიჩნევთ, რადგან ძირითადი მიზანი სიტყვის შინაარსის გაგება, აქ შეიძლება მიღწეულად ჩაითვალოს.

ქართული ენის 4511 სიტყვა-სახელწოდების ახსნა-გაგებისათვის ძირითადად „ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის“ დეფინიციას დავეყრდენით, როგორც შინაარსეულად დაკანონებულს, ლიტერატურული დოკუმენტაციითა და საილუსტრაციო მასალით მდიდარს.

რასაკვირველია, იმ ფსიქოლოგიური პრობლემის თვალსაზრისით, რომელიც აქ დგას, უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა ფსიქოლოგიური ლექსიკონის წინასწარი დადგენა, სადაც ყოველი სიტყვა ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით იქნება გაშუქებული. კლასიფიკაციისთვის ეს სწორი მეთოდური გზა იქნებოდა, მაგრამ ეს საინტერესო და სასურველი საქმე მომავალში თუ განხორციელდება.

8. კლასიფიკაციის შედეგების განხილვა

ა) სიტყვის სტრუქტურის ანალიზი. სანამ კლასიფიკაციის შედეგების რიცხობრივ ანალიზზე გადავიდოდეთ, განვიხილოთ თვით პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა სტრუქტურული მხარე: რა სახითაა ისინი მოცემული, როგორია მათი შინაგანი წყობა?

გრამატიკული ფორმის მიხედვით ყველა კატეგორიის სიტყვა ზ ე დ ს ა რ - თ ა ვ ი ს ა ხ ე ლ ი ს მ ო ლ უ ს ი თ ა ა წ ა რ მ ო ლ გ ე ნ ი ლ ი. თუკი არსებითი სახელის ფორმაში არის რომელიმე სიტყვა დასმული (მაგ., მაი-

მუნი, არწივი, დედაკაცი, მოქალაქე და სხვ.) ის მაინც ზედსართავი სახელის ფუნქციას ასრულებს: არ გამოხატავს არსებით სახელში ნაგულისხმევ საგანს პირდაპირ, არამედ ამ საგნის თვისებას მიაკუთვნებს ადამიანს. ამაშია სიტყვის მნიშვნელობის გადატანის სიმბოლური აზრი.

კითხვა, რომელიც დაესმის ასეთ სიტყვებს არის „როგორი“. სიტყვის შინაარსი გამოხატავს აზრს, — თუ როგორია კაცი, მთლიანი პიროვნება, ან მისი რომელიმე თვისება.

კითხვა „როგორი“ და მისი საპასუხო სახელწოდება—რომელიც კონკრეტულ, ინდივიდუალურ პიროვნებას გულისხმობს—აღნიშნავს ადამიანის ინდივიდუალურ თვისებას, თავისებურებას.

თუ პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება იდიოგრაფიულ კონტექსტშია დასმული, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ რომელიმე სიტყვის გამოყენება ინტერინდივიდუალური ვარიაბილობისათვის არ შეიძლება. რასაკვირველია, გამოყენება პრინციპულად შეიძლება, მხოლოდ გარკვეული მეთოდური გზით.

ამ სიტყვათა ძირითადი ღირებულება და პირდაპირი დანიშნულება მაინც კერძო პიროვნებაა, მისი ინდივიდუალური თავისებურებების აღნიშვნა და დახასიათება. „თუმცა ჩვეულებრივი მეტყველება შეიძლება არ იყოს პიროვნული სტრუქტურის სავსებით ადეკვატური, მაგრამ ის მაინც უფრო ადეკვატურია, ვიდრე ის მათემატიკური სიმბოლოები და ნეოლოგიზმები, რომლებითაც ფსიქოლოგები სარგებლობენ“¹, — ამბობს გორდონ ოლპორტი. მისი აზრით, ჩვეულებრივი სასაუბრო პიროვნული სიტყვები ხალხური სიბრძნითა და დიდი გამოცდილებით გაშინაარსებული სახელწოდებებია. ისინი პიროვნების დახასიათებას კარგად ახერხებენ და ამ მხრივ სანიმუშონი არიან.

რაც შეეხება სიტყვის შინაარსს სტრუქტურის მხრივ, შეიძლება საკითხი ასე დაესვათ: პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებაში პიროვნების თავისებურება პირდაპირ, რაიმე თვისებით, ერთმნიშვნელოვნად არის ასახული თუ განზოგადებულად და მრავალმნიშვნელოვნად? ავიღოთ, მაგალითად, სიტყვა-სახელწოდება „სახელგანთქმული“ — შეიძლება ეს სიტყვა მიეკუთვნოს ვინმე გამოჩენილ საზოგადო მოღვაწეს, მეცნიერს, რევოლუციონერს, სპორტსმენს, მოგზაურს, მწერალს, პედაგოგს და სხვ., ე. ი. სიტყვა მრავალსახედასხვა „საგანს“ ქეხება, ხოლო ყველა იმათგან მას გამოყენებული აქვს, მათი გამაერთიანებელი, ერთი ზოგადი ნიშანი — ეს არის მათი საყოველთაო აღიარების ფაქტი. ამაშია ამ სიტყვის მნიშვნელობაც. როგორც ვხედავთ, ეს სიტყვა ზოგადია, მას არა აქვს პიროვნებაში რაიმე გარკვეული ნეირო-ფიზიკური ბაზისი.

მარტივი სტრუქტურის სიტყვა, რომელიც პირდაპირ მიუთითებს გარკვეულ თვისებაზე, უნდა გაემიჯნოს უფრო რთული სტრუქტურის სიტყვას,

¹ გ. ოლპორტი, დასახელებული შრომა, გვ. 228.

სადაც სპეციალური თვისება არ ჩანს, არამედ თავისებურება ზოგადი იდეითაა წარმოდგენილი.

ჩვენი მასალის მიხედვით, პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება სხვადასხვა სირთულისაა.

სიტყვის უფრო მარტივ სახედ შეიძლება ჩაითვალოს ისეთი პიროვნული სახელწოდება, რომელშიც ფსიქიკური ან ფიზიკური ნიშანი ან მომენტი, თვით სიტყვის შინაარსშია უშუალოდ შესული. მაგ., სიტყვები — გონიერი, ჭკვიანი, უგრძობი, ნებისყოფიანი, ნებამიხდელი, კაცისმოყვარული და სხვა. მათი შინაარსი სპეციალურ ფსიქიკურ მოვლენების პირდაპირი თაოსნობით, მათთან კავშირით და მათ ნიადაგზე არის წარმოშობილი. ესენი უფრო მარტივი, უფრო კონკრეტული შინაარსის სიტყვებად შეიძლება ჩავთვალოთ. ჩვენს მასალაში ასეთ სიტყვებს შეიცავს — გონების, ემოციის, ნებელობის, ნაწილობრივ ხასიათისეული და ფიზიკურ ნიშან-თვისებათა აღმნიშვნელი სახელწოდებები.

სიტყვის სემანტიკური მნიშვნელობის უფრო რთულ ვარიანტად უნდა მივიჩნიოთ იმ მაღალ-განზოგადების სიტყვები, რომლებშიც პიროვნული თავისებურება მთლიან-პიროვნული მნიშვნელობითაა წარმოდგენილი, მაგ., დიადი, პატიოსანი, ღირსეული, ღვაწლმოსილი, უსახელო, ბაჩაგანა და სხვა. ასეთია სოციალურ-შეფასებითი სახელწოდებების კატეგორიაში აღნიშნულ სიტყვათა მეტი წილი, აგრეთვე ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვები და ნაწილობრივ ხასიათისეული.

თუ რის ნიადაგზე უნდა მიეკუთვნოს პიროვნებას მაღალ-განზოგადების რომელიმე სიტყვა-სახელწოდება, უფრო ხშირად თვით სიტყვის შინაარსში ნაგულისხმევი არ არის. ამის დასადგენად უნდა მივუბრუნდეთ პიროვნების ცხოვრების სარბიელზე გამოვლენილ ქცევის ფაქტებს და აქედან შევეცადოთ ამოვხსნათ, — თუ რა თვისების გამო, სიცოცხლის რა შინაარსის გამო უნდა მიეკუთვნოს ამა თუ იმ პიროვნებას რომელიმე სოციალურ-შეფასებითი სიტყვა-სახელწოდება.

მთლიან-პიროვნული, მაღალ-განზოგადებული სიტყვის შინაარსის მოტივაცია, სოციალურ-შეფასებითი სახელწოდებებში, მხოლოდ იმ ქცევის ანალიზს შეუძლია გახსნას, რომლის ნიადაგზე ეს სახელწოდება წარმოიშვა.

ეთიკურ-ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვები ასევე მაღალი განზოგადების დონეზეა სტრუქტურირებული. მაგრამ აქ ყველა სიტყვა „უმოტივაციო“ არ არის. ზოგ სიტყვაში სიტყვის შინაარსის მოტივაცია სიტყვაშივეა მოცემული. მაგ., კაცთმოყვარე, მოუქრთამავი, მოუსყიდველი, პირიანი, არაკეთილსინდისიერი, არასანდო; ამ სიტყვათა შინაარსში დასახელებულია თვით თემა, სიტყვის საგანი, მოტივი, რომელიც საზღვრავს სიტყვის შინაარსს.

ზნეობრივ კატეგორიაში გამოყოფილია ცალკე ჯგუფი „სპეციალური

ზნობრივის“¹ სახელწოდებით. ისინი ყველა მოტივირებულია, თემატიკურად განსაზღვრული სიტყვებია. მათ შინაარსში მოცემულია მოტივი, რის გამო მათ ეს ნიშანი მიეკუთვნათ.

პიროვნული სიტყვა-სახელწოდებები განზოგადებული და სტრუქტურებულნი კვალიტეტებია, ხოლო სხვადასხვა ხარისხით და სხვადასხვა დონეზე. არც ერთი სიტყვა არ არის სავსებით მარტივად ორგანიზებული, არაგანყენებული, არაგანზოგადებული. სიტყვის პირველი განყენება (აბსტრაქცირება) მაშინ ხდება, როცა სიტყვა ჩამოშორდება კონკრეტ საგანს და მის სიმბოლოდ გადაიქცევა, ობიექტურად მოცემულის სახით.

ყოველი ცალკე სიტყვის განზოგადებას გარკვეული მოტივი განსაზღვრავს, მაგ., ავიღოთ ხასიათის კატეგორიის სიტყვა „უზრდელი“ — კაცმა შეიძლება უზრდელი ქცევა ჩაიღინოს შეუგნებლობით, სიბრიყვით, ან პატივმოყვარეობით, თავისი მოვალეობის უცოდინარობით, უყურადღებობით, დაფანტულობით, ზედმეტი ემოციური აგზნებდლობით და სხვა, (ლაბრიუერის მაგალითი). მიზეზი სულ სხვადასხვაა, ამის მიხედვით ქცევის ხასიათიც განსხვავებული იქნება. მაგრამ ყველა ამ ქცევათა არსი — უღიერი, არათავაზიანი მოპყრობა სხვისადმი — ერთი და იგივე რჩება. აი, ქცევის ეს არსია ამ სხვადასხვა ქცევიდან განყენებული და სიტყვიერ კვალიტეტ-სიმბოლოში გაობიექტივებული. ზოგად სიტყვა-სახელწოდებაში ქცევის სწორედ ეს იდეა ასახული.

ქართული ენის პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება ამ მაღალი განზოგადების დონეზეა აგებული, ასეთი განზოგადება, უთუოდ აზროვნებისა და ენის კულტურული განვითარების მაღალი ფორმით უნდა იყოს დეტერმინებული.

ამრიგად, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ქართულ ენაში, პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა ორი ჯგუფი გამოიყოფა. პირველი — ფსიქიკური ან ფიზიკური ნიშან-თვისების აღმნიშვნელი, სპეციალურ-დისპოზიციური ცნებები, რომლებიც უფრო კერძო თვისებებზე მიუთითებენ. მეორე — მაღალ-განზოგადების, სოციალურ-შეფასებითი სახელწოდებები, რომლებიც ყოველთვის ზოგად-პიროვნულ იდეას ასახავენ. ასეთ სახელწოდებებს ჩვენ, აგრეთვე მთლიან-პიროვნულს ვუწოდებთ.

ისმისსაკითხი: რამდენად მნიშვნელოვანია, ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, მაღალი განზოგადების მთლიან-პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება, მაგ., სოციალურ-შეფასებითი სიტყვათა კატეგორია? იძლევა ის საშუალებას მივაკვლიოთ ინდივიდუუმის ბუნებას, მის არსს ან სპეციალურ თვისებას? რამდენად ახერხებს ის პიროვნების ინდივიდუალური სახის გადმოცემას?

გ. ოლპორტის აზრით, ზოგადი, შეფასებითი სიტყვები მოკლებულია

¹ იგულისხმება ჩვენი კლასიფიკაციის ზნობრივი კატეგორიის სიტყვები.

დისპოზიციურ ხასიათს და, მაშასადამე, არც ღირებულია ფსიქოლოგიის-თვის. მისთვის გ. ოლპორტი მნიშვნელოვნად მხოლოდ ისეთ ნიშან-თვისებათა სახელწოდებებს მიიჩნევს, რომელთაც პიროვნებაში თავისი ნეირო-ფიზიკური ბაზისი გააჩნიათ. მაგ., მთლიან-პიროვნული, სოციალურ-შეფასებითი სიტყვა „ღირსეული“-ს შესახებ ის ამბობს: „ღირსეული“ არ არის ისეთი რამ, რასაც ადგილი აქვს პიროვნების სტრუქტურაში, ის მთლიანად სოციალური მსჯელობააო“¹. ინგლისური ენის პიროვნულ სახელწოდებათა კლასიფიკაციის დადებით მხარედ გ. ოლპორტი თვლის ამ ზოგად-შეფასებითი სიტყვათა გამოყოფას ნიშან-თვისებათა აღმნიშვნელი სიტყვებიდან, ინდივიდუალურ-დისპოზიციურიდან, სპეციფიკურიდან. „ზუსტად თუ ვიმსჯელებთ მესამე სვეტი არც კია ნიშანთა სახელწოდებების ნუსხა, იმ გაგებით, რომლითაც ჩვენ ვუდგებით ამ წიგნსო“², — ამბობს ოლპორტი. მესამე სვეტი ეს სოციალურ-შეფასებითი სიტყვებია, ხოლო ოლპორტის გაგებით პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება უნდა შეიცავდეს ისეთ ნიშან-თვისებას, რომელსაც ინდივიდში ნეირო-ფიზიკური, დისპოზიციური საფუძველი აქვს. მაგრამ სოციალურ-შეფასებითი სიტყვების ჩართვას სიტყვათა საერთო მარაგში აქვს თავისი საფუძველი, — განაგრძობს ოლპორტი, არიან ავტორები, რომელთა აზრით პიროვნება სოციალური ზემოქმედებით არის განსაზღვრული. ამ თვალსაზრისით ამ ტერმინებს გარკვეული მნიშვნელობა აქვთ. ამ გაგებით ისინი აღნიშნავენ არა ინდივიდის რეაქციას, არამედ სოციალური სტიმულის მნიშვნელობას. ის ამბობს: „სოციალური შთაბეჭდილების ეს ლექსიკა და ქარაქტეროლოგიური შეფასება არ არის შინაგან ინტერესს მოკლებული სოციალური ფსიქოლოგიის, სოციოლოგიისა და ეთიკისათვისო“³.

როგორც ვხედავთ, გ. ოლპორტი იძულებულია წავიდეს კომპრომისზე და ზოგად-შეფასებით პიროვნულ სახელწოდებებს მიაკუთვნოს გარკვეული მნიშვნელობა. მაგრამ დიდ ფსიქოლოგიურ მნიშვნელობას და ღირებულებას მათ ის მაინც არ მიაწერს.

მაგრამ ასეა კი ეს? რამდენად სწორად მსჯელობს გ. ოლპორტი? თუ ერთიანი, მთლიანი, ყოველ მომენტში თავის თავთან იდენტური პიროვნება რეალობაა, მაშინ ამ დაუშლელ მთლიან-პიროვნულ სინამდვილის შიგნით მისი წვდომა უნდა იყოს შესაძლებელი და თუ ამ მთლიანი, ერთიანი პიროვნების კვლევა და შემეცნება არის ფსიქოლოგიურ-პერსონალისტური პრობლემა, მაშინ მთლიანი კვალიტეტის, ამ ერთიანი რეალობის ამსახველი ზოგადი შინაარსის მთლიან-პიროვნული ცნებების არსებობა აუცილებელია და კანონიერია არა მარტო იურიდიული და სო-

¹ გ. ოლპორტი, დასახელებული შრომა, გვ. 215.

² იქვე, გვ. 216.

³ იქვე.

ციალური მეცნიერებებისთვის, არამედ, პირველ რიგში, ფსიქოლოგიურ-პერსონალისტური მეცნიერებისთვის. თუ არა მთლიან-პიროვნული, ზოგადი ცნებებით, რით უნდა აღინიშნოს პიროვნება თავის ს ი ნ თ ე ზ უ რ ე რ თ ი - ა ნ ო ბ ა შ ი, როგორ უნდა აღინიშნოს ინტეგრირებული პიროვნება? მართლაცა, ნიშან-თვისებათა კრებული არ არის პიროვნება. ამ უკანასკნელის მთლიან-პიროვნული სტრუქტურა — ერთიანი და დაუშლელია: და აი, სწორედ ამ ზოგადი კვალიტეტის აღნიშვნა, მხოლოდ ზოგადი შინაარსის მთლიან-პიროვნული ცნებებით არის შესაძლებელი. ეს ასე რომ არ იყოს, მაშინ მთლიანი პიროვნების ცნება მარტო დეკლარაციულ დებულებად დარჩებოდა. რაც შეეხება ზოგადი შინაარსის მთლიან-პიროვნულ სახელწოდებათა რეალობასთან შესაფერისობას, ისინი ხალხის მიერ ხანგრძლივი დაკვირვების ნიადაგზე შექმნილი შინაარსებია. რეალობასთან მათი შესაფერისობა საუკუნეებით შემოწმებული გამოცდილებითაა დადგენილი, ხოლო კერძო შემთხვევაში მათი მართებული გამოყენება რომელიმე დისპოზიციურ ნიშან-თვისებასთან შედარებით, უფრო ნაკლებ გარანტირებული არ არის.

განვითარების საკმაო გრძელი გზის ვავლა დასჭირდა ფსიქოლოგიურ მეცნიერებას, ვიდრე პიროვნების სტრუქტურული მთლიანობის, ერთიანი პიროვნების ცნებას გაიზიარებდა. ხ ა ლ ხ უ რ მ ა მ ე ტ ყ ე ე ლ ე ბ ა მ კ ი უ ხ ს ო ვ ა რ ი დ რ ო ი დ ა ნ შ ე ქ მ ნ ა მთლიანი პიროვნების დამახასიათებელი სახელწოდებები.

მთლიან-პიროვნული, ზოგად-სტრუქტურული სიტყვები ემსახურებიან აზრის გამოხატვას, ადამიანის პიროვნების დახასიათების მიზნით — სასაუბრო მეტყველებაში, მხატვრულ ლიტერატურაში, ისტორიულ და სოციალურ მეცნიერებაში და ყველგან, სადაც პიროვნების მოქმედებასა და როლს საზოგადოებრივი მნიშვნელობა აქვს. ამ სიტყვების დადებითი შეფასებისათვის ეს გარემოება ძალიან ნიშანდობლივია.

მთლიან-პიროვნული, მაღალ-განზოგადებისა და სოციალურ-შეფასებითი სიტყვების ფსიქოლოგიური მნიშვნელობის საილუსტრაციოდ მივმართოთ ისეთ მაღალ-მხატვრულ დოკუმენტს, როგორიცაა „ვეფხისტყაოსანი“. იგი პიროვნების დახასიათებით იწყება:

„იყო არაბეთს როსტევან, მეფე ღმრთისაგან ს ვ ი ა ნ ი,
 მ ა ლ ა ლ ი, უ ხ ვ ი, მ დ ა ბ ა ლ ი, ლ ა შ ქ ა რ - მ რ ა ვ ა ლ ი,
 ყ მ ი ა ნ ი,
 მ ო ს ა მ ა რ თ ლ ე და მ ო წ ყ ა ლ ე, მ ო რ კ მ უ ლ ი,
 გ ა ნ გ ე ბ ი ა ნ ი,
 თ ე ი თ მ ე ო მ ა რ ი უ ე ბ რ ო, კ ვ ლ ა მ ო უ ბ ა რ ი წ ყ ლ ი ა ნ ი“.

სულ სტროფში 12 ქარაქტეროლოგიური განსაზღვრებაა. აქედან ს ვ ი ა ნ ი ეხება როსტევან მეფის სიცოცხლის მიმდინარეობის საერთო შეფასებას,

ლაშქარმრავალი და ყმიანი მისი მეფობის პოტენციურ სიძლიერეს. ეს სამი სიტყვა ცალკე უნდა გამოიყოს, როგორც არაპირდაპირი მნიშვნელობის პიროვნული სახელწოდება. დარჩენილი 9 სიტყვიდან — მაღალი, მდაბალი, მოსამართლე, მოწყალე, მორკმული, განგებიანი — მთლიან-პიროვნული მნიშვნელობის მაღალ-განზოგადების სიტყვებია. სამი სიტყვა — უხვი, მეომარი, მოუბარი — უფრო სპეციალურ-დისპოზიციურ სიტყვებად შეიძლება ჩაითვალოს.

მთლიან-პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებებით აგებული პიროვნება როსტევეან მეფისა დიფუზური და გაურკვეველი სტრუქტურის უფერული ადამიანის სახე კი არ არის, არამედ მკვეთრად გამოძეწილი, დინამიკურად ორგანიზებული, გარკვეული და მაღალი მოქმედებისთვის განწყობილი, ცოცხალი, სავსებით რეალური პიროვნების სახეა.

ასევე შთამბეჭდავად, გამოკვეთილად, რეალური სიცხადით და პიროვნული სიღრმით არის წარმოდგენილი „ვეფხისტყაოსნის“ ყველა გმირი. აი ფრიდონ მეფე:

ფრიდონ მაღალო, სვესართლო მეფეთ-მეფეო,
ლომისა მსგავსო ძალ-გულად, მზეო
  შუქ-მოიფეო.
მოვლენილო და მორკმულო, მტერთა სისხლისა
  მჩქეფეო და სხე.

ფრიდონ მეფის ეს სურათი სავსებით ჩამოყალიბებული რეალური სახეა. ეს გმირი მეფეთ-მეფე, ლომისა და მზის სადარი, უცნაურ ფენომენად მოვლენილი, კაცურკაცობის განსახიერებაა. ამ მეფე ქტის რუსთაველი ბრწყინვალედ აღწევს ზოგადო შინაარსის მთლიან-პიროვნულ, სოციალურ-შეფასებითი ცნებების გამოყენებით. ამ სიტყვებს მოაქვთ სინამდვილის შესაფერისი ფსიქოლოგიური შინაარსი.

ადამიანის პიროვნებისადმი ზოგად-შეფასებითი ცნებების მიკუთვნება თვით ამ ცნებებს მეტხატოვანებას და კონკრეტულ გარკვეულობას ანიჭებს. პიროვნულ სტრუქტურის კონტექსტში მათი გამოსახულებითი მნიშვნელობა ძლიერდება, მათ ემატებათ სიღრმე, იდეა, გარკვეულობა, ისინი იძენენ რეალური სიცხადის ძალას.

პიროვნების დახასიათების მიზნით, გარდა ზემომოყვანილ სიტყვებისა, რუსთაველი იყენებს სიტყვებს — მნათობი, მთვარე, ვეფხვი, ავაზა, მშვე-

ნება და სხვა. „ვეფხისტყაოსნის“ გმირების დახასიათების სიტყვათა ინვენტარი—მაღალ-განზოგადებული და მთლიან-პიროვნული, ზოგადი შინაარსის შემცველი სიტყვებია.

სანამ რუსთაველი თავის გმირებს სამოქმედოდ გამოიყვანდეს, იგი ხატავს მათ სახეს, აქანდაკებს, ძერწავს მთლიან-პიროვნული, სოციალურ-შეფასებითი სიტყვებით; აქსოვს მათში იმ განწყობებს, რომელთა გამოვლენა შემდგომ, სიცოცხლის ორომტრიალში ხორციელდება.

„ვეფხისტყაოსნის“ გმირთა ქცევა მათ პიროვნებაში წინასწარ ჩაქსოვილ დისპოზიციებისა და განწყობების ემანაციაა. მათ ქცევაში ვახსნილია მათი პიროვნული შინაარსი, გამოვლენილია მათი მაღალი, ადამიანური თვისებები. ისინი იბრძვიან სიყვარულის, მეგობრობის, სიმართლისა და სიკეთის დამკვიდრებისათვის. ამ ბრძოლაში ასახულია მათი ინდივიდუალობის შესაფერისი იდეალები.

„ვეფხისტყაოსნის“ მკითხველი თავიდანვე შეპყრობილია არა ფაბულის მსვლელობით, არამედ პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ს ი ღ ი ა დ ი თ.

ორი ზოლი მოდის „ვეფხისტყაოსნის“ პირველი სტროფიდან ბოლო სტროფამდე: ს ი ც ო ც ხ ლ ის ფ ი ლ ო ს ო ფ ი ა და პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ს ი ღ ე ა.

„ვეფხისტყაოსნის“ უქრობელი ლამპარი, რომელიც ერთნაირი სიღალდით ანათებს საუკუნეების გზებს და ერთნაირად აჯადოებს ყველა დროს ადამიანებს, არის ს ი ბ რ ძ ე ნ ე (Sophia) სიცოცხლისა და ი ღ ე ა მ ა ლ ა ლ ი პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ა.

მაღალი პიროვნების ამ სახეს „ვეფხისტყაოსანში“ აობიექტივებენ, ასახავენ სოციალურ-შეფასების ზოგადი შინაარსის მაღალ-პიროვნული სიტყვები. მათ ს ი ღ რ მ ე შ ი ი გ უ ლ ის ხ მ ე ბ ა დ ის პ ო ზ ი ც ი ე ბ ი, თ ვ ის ე ბ ე ბ ი, ნ ი შ ნ ე ბ ი, შ ე ს ა ძ ლ ე ბ ლ ო ბ ა ნ ი, გ ა ნ წ ყ ო ბ ე ბ ი, მ თ ლ ი ა ნ - პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ი, ზ ო გ ა დ ი შ ი ნ ა - ა რ ს ის ს ო ც ი ა ლ უ რ - შ ე ფ ა ს ე ბ ი თ ი ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი და სახელწოდებები მათი ერთობლივი ს ი მ მ ო ლ ო ე ბ ი ა.

მთლიან-პიროვნული, სოციალურ-შეფასებითი, ზოგადი სიტყვების დისპოზიციისა და ფსიქოლოგიისთვის მათი ღირებულების საკითხს, ჩვენი აზრით, სწვევტს ის ფაქტი, რომ მათ შეუძლიათ წარმოადგინონ პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ძ ი რ ი თ ა დ ი გ ა ნ წ ყ ო ბ ე ბ ი და მ ი მ ა რ თ ე ბ ა ნ ი, გ ა მ ო კ ვ ე თ ო ნ პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ნ ა ი რ - ს ა ხ ე ო ბ ა, ა ს ა ხ ო ნ მ ის ი ინ დ ი ვ ი დ უ ა ლ ო ბ ა, მ ა თ შ ი ი მ პ ლ ი ც ი ტ ე ა მ ო ც ე მ უ ლ ი მ ი თ ი თ ე ბ ა პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ს ი ღ რ მ ი თ ი გ ა ნ ზ ო მ ი ლ ე ბ ა შ ი მ დ ე ბ ა რ ე დ ის პ ო ზ ი ც ი უ რ შ ი ნ ა ა რ ს ე ბ ზ ე და ე ს ა ნ ი კ ე ბ ს მ ა თ პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ის ინ დ ი ვ ი დ უ ა ლ ო ბ ის გ ა მ ო ს ა ხ ვ ის შ ე ს ა ძ ლ ე ბ - ლ ო ბ ა ს. ამის მიხედვით მთლიან-პიროვნულ, სოციალურ-შეფასებით სიტყვებს, მაგ., სიტყვა „პატიოსნებას“, უშუალოდ, პირდაპირ, არ მოეპო-

ვება დისპოზიცია, მაგრამ არაუშუალოდ, პიროვნების სიღრმეში, სათანადო დისპოზიცია უსათუოდ იგულისხმება.

ერთი სიტყვით, სოციალურ-შეფასებითი, მთლიან-პიროვნული ზოგადი სახელწოდებები პერსონალისტურ-ფსიქოლოგიური ღირებულებისა და მნიშვნელობისაა. მათ გარეშე ძნელია ადამიანის ქარეჭტეროლოგიური ბუნების გახსნა. ამიტომ დიდია მათი ფსიქოლოგიური ღირებულებაც. რაოდენობრივადაც მთლიან პიროვნული სიტყვები აღემატება კონკრეტულ-დისპოზიციურს.

ბ) რიცხოვრივი მონაცემების ანალიზი

ჩვენ მიერ აღრიცხული, პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელი 4511 სიტყვა-სახელწოდება (4155 ქართული და 356 უცხო ენებიდან შემოსული) კატეგორიების მიხედვით შემდეგნაირად განაწილდა:

ცხრილი № 1

პიროვნული სიტყვა-სახელწოდებები კატეგორიების მიხედვით

კატეგორიები	რაოდენობა		უცხო		ერთად	
	ქართული		უცხო		ერთად	
	n	%	n	%	n	%
სოციალურ-შეფასებითი	687	16,5	76	21,4	763	16,9
ზნობრივ-ეთიკური	526	12,7	68	19,1	594	13,2
ხასიათის აღმნიშვნელი	1063	25,6	104	29,2	1167	25,9
გონების აღმნიშვნელი	375	9,0	39	10,9	414	9,2
ნებელობის აღმნიშვნელი	195	4,7	16	4,5	211	4,7
გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი	665	16,0	—	—	665	14,7
ფიზიკური სტატუსის აღმნიშვნელი	609	14,7	15	4,2	624	13,8
პათოლოგიური მდგომარეობის აღმნიშვნელი	35	0,8	38	10,7	73	1,6
სულ	4155	100,0	356	100,0	4511	100,0

№ I ცხრილის მიხედვით კატეგორიათა შორის პირველი ადგილი ხასიათი-სიუღ სიტყვებს უკავიათ. ისინი საერთო რაოდენობის 25,9%-ს შეადგენენ. პათოლოგიურ პირთა სახელწოდებებს თუ არ მივიღებთ მხედველობაში, ყველაზე ბოლო ადგილზეა ნებელობის კატეგორია, ის შეადგენს ყველა სიტყვის 4,7%-ს.

სოციალურ-შეფასებითი სიტყვების კატეგორია (ცხრ. № 2)

სოციალურ-შეფასებით კატეგორიაში შეტანილია ზოგადი შინაარსის მთლიან-პიროვნული სიტყვები, რომლებიც რაიმე გარკვეულ პიროვნულ თვისებას არ უკავშირდება (მაგ., გონებას, ნებელობას ან ემოციას), შეტანილია აგრეთვე სოციალური რეპუტაციის სიტყვები. სოციალური შეფასების მთლიან-პიროვნული სიტყვების ფსიქოლოგიური მნიშვნელობის და პერსონალისტური ღირებულების დასაბუთებას წინა თავი მიეძღვნა. კერძოდ, მთლიან-პიროვნული, ზოგადი სიტყვების „შეფასებითი“ მნიშვნელობის შესახებ ზემოთ ნათქვამს (იხ. სიტყვის სტრუქტურის ანალიზი); უნდა დაემატოს ის,

შეფასება	მაღალი		დაბალი		ნეიტრალური		სულ		ქართული ლო დო უცხო
	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	
სოციალური რეპუტაციის	95	14	324	21	—	—	419	35	454
სოციალურ-შეფასებითი სუბიექტური მიდგომით	42	5	24	3	—	—	66	8	74
სტრუქტურული მნიშვნელობის	8	9	10	7	—	—	18	16	34
მოფერების მნიშვნელობით					12	—	12	—	12
ირიონის — „—“					15	9	15	9	24
შებრალების — „—“					13	—	13	—	13
საყვედურის — „—“					7	—	7	—	7
სარწმუნოებრივი — „—“					28	2	28	2	30
ცრუმორწმუნეობრივი მნიშვნელობით					32	—	32	—	32
წყველის მნიშვნელობით					33	—	33	—	33
სხვა დანარჩენი					44	6	44	6	50
სულ	145	28	358	31	184	17	687	76	763
687 ქართული სიტყვის განაწილება, %	21,1		52,1		26,8				
76 უცხო სიტყვის განაწილება, %		36,8		40,8		22,4			
763 სიტყვის განაწილება, %	19,0	3,7	46,9	4,1	24,1	2,2	90,0	10,0	

რომ „შეფასების“ გარეშე არც ერთი ფსიქოლოგიურ-პერსონალისტური ცნება არ დგას. თვით დისპოზიციურ მნიშვნელობის ნიშან-თვისებაც კი უშუალოდ არასოდეს არ გვეძლევა. ყველაფერი, რაც პიროვნების შიგნით ხდება, გაობიექტივებულია პიროვნების ქცევით, ხოლო სახელწოდების მიკუთვნება ქცევის „შეფასების“ ნიადაგზე უნდა წარმოებდეს.

სოციალურ-შეფასებით სახელწოდებათა შორის შევხვდებით ისეთ პიროვნულ სახელწოდებებს, რომელთა გამოყენება შემფასებელი სუბიექტის განწყობიდან არის მნიშვნელოვნად დამოკიდებული. მაგ., სიტყვები—კარგი, მომხიბლავი, ძვირფასი, საზიზღარი, აუტანელი და სხვა. ასეთი სიტყვები „სუბიექტური მიდგომის“ რუბრიკითაა გამოყოფილი (ცხრილი № 2).

„სტრუქტურული“ სახელწოდების რუბრიკით გამოყოფილი სიტყვები, მაგ., ერთიანი, მაღალნიჭიერი. მთლიანი და სხვ. სოციალურ-შეფასებით კატეგორიაში პირობითაა შეტანილი. მათში პიროვნების ბუნებიდან მომდინარე ინდივიდუალური მომენტი დომინანტობს სოციალურზე. მაგრამ მათი ცალკე კატეგორიად გამოყოფა არ იყო მიზანშეწონილი, რადგან მათი რიცხვი

1 სოციალურ-შეფასებითი კატეგორიის ცხრილის და საზოგადოდ ყველა ცხრილის შესატყვისი სიტყვები იხ. „სიტყვათა კლასიფიკაციის“ სათანადო კატეგორიაში.

34-ს არ აღემატება და როგორც მთლიან-პიროვნული, ზოგადი სიტყვები სოციალურ-შეფასებით კატეგორიაში პირობით იქნა შეტანილი.

„სხვა დანარჩენის“ რუბრიკაში (როგორც აქ, ისე ყველა სხვა კატეგორიაში) გამოყოფილია ის სიტყვები, რომლებიც ვერ თავსდებიან მიღებულ კატეგორიის რომელიმე ქვეჯგუფში; მათი გამოყოფა ცალკე ჯგუფადაც შეუძლებელია სიტყვების ერთმანეთთან შინაარსეული შეუთავსებლობის გამო.

რუბრიკა „სალანძღავის“ სახელწოდებაშია შეტანილი ის სიტყვები, რომლებიც სპეციალურად ამ მიზნით იხმარება სასაუბრო მეტყველებაში, თუმცა სოციალური კატეგორიის „დაბალი“ რუბრიკის ყველა სიტყვა შეიძლება გამოყენებულ იქნას, როგორც სალანძღავი ეპითეტი.

რაც შეეხება რიცხობრივ მიმართებას ჯგუფებს შორის, საგულისხმოა, რომ „დაბალი“ სოციალური რეპუტაციის სიტყვები თვალსაჩინოდ აღემატება „მაღალს“. დაბალია — 358 სიტყვა, მაღალი — 145, მიმართება დაბალის მაღალთან გამოიხატება პროპორციით: 2,5:1; დაბალი შეადგენს ორივე შემთხვევის (დაბალის და მაღალის) 71, 2%-ს, მაღალი — 28,8%-ს, (ი 503). თუ მათთან ერთად ნეიტრალურ ჯგუფსაც გავითვალისწინებთ, მივიღებთ შემდეგ სურათს: მაღალი 21,1%, დაბალი — 52,1%, ნეიტრალური — 26,8% (ი 687). დაბალი აქაც მეტია, ვიდრე მაღალი და ნეიტრალური ერთად.

რით უნდა აიხსნას ეს ფაქტი?

შემთხვევითი არ უნდა იყოს ეს მოვლენა, რაც იქიდანაც ჩანს, რომ ჯგუფთა შორის ასიმეტრიულობა საკმაოდ დიდია. მეორე კიდევ ის, რომ აღნიშნული მიმართება, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, სხვა კატეგორიის სიტყვათა პოლარულ დაპირისპირებასაც ახასიათებს, რაც ერთგვარ კანონზომიერ მიმართებაზე მიუთითებს.

გფიქრობთ, ეს საკითხი სოციოლოგიურ კვლევას უფრო განეკუთვნება, ვიდრე ფსიქოლოგიურს, თუმცა ერთგვარი მოსაზრება ფსიქოლოგიური პოზიციიდანაც შეიძლება წამოვყენოთ, მაგრამ ამის შესახებ ქვემოთ.

ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვები (ცხრილი № 3)

ზნეობრივ-პიროვნული სახელწოდებები ზოგადი შინაარსის სიტყვებია. ყოველი ზნეობრივ-პიროვნული სიტყვა მთლიან-პიროვნული ხასიათისაა და იმ ზნეობრივ ქცევის შინაარსთანაა დაკავშირებული, რომლის განხორციელების ნებისყოფით სუბიექტია აღქმული.

რომ ყოველი ზნეობრივი ქცევა მთლიანი და ერთიანი პიროვნების გამოვლენაა, ამას ეთიკის ყველა მიმართულება იზიარებს. მათი აზრით, ზნეობრივი შინაარსის ქცევა მთლიან პიროვნებას მიეწერება.

ჩვენს კლასიფიკაციაში ზნეობრივ-პიროვნულ სიტყვათა დაყოფა „ზოგად“ და „სპეციალურ“ ჯგუფებად პრინციპული მნიშვნელობის არ არის. სპეციალურ სახელწოდებაში სიტყვა შეიცავს მოქმედების კონკრეტულ შინაარსს, საკუთარ თემატიკას, ზნეობრივი ქცევის თემა თვით სიტყვის შინაარსშია

შეფასება ჯგუფები	დადებითი		უარყოფითი		დადებითი და უარყოფითი ერთად		ქართ. და უცხო ერთად
	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	
ზოგადი შინაარსის სიტყვები	107	5	255	40	362	45	407
სპეციალური შინაარსის სიტყვები	53	2	111	21	164	23	187
ს უ ლ	160	7	366	61	526	68	594
526 ქართული სიტყვის განაწილება, %	30,4		69,6				
68 უცხო სიტყვის განაწილება, %		10,3		89,7			
594 საერთო რიცხვის განაწილება, %	26,9	1,2	61,6	10,3	88,5	11,5	

შესული. მაგ., — კაცის-მკვლელი, სიტყვის გამტეხი და სხვა. „ზოგად სიტყვა-სახელწოდებებში“ მოქმედების შინაარსი, თემა, ასე თვალსაჩინოდ არაა მოცემული. ეს კი მნიშვნელოვანია სიტყვათა ს ი ს ტ ე მ ი ს შექმნისთვის, სიტყვის შეფასების კრიტერიუმის ჩამოყალიბებისათვის, რომლის შესახებ ზემოთ გვექონდა საუბარი.

რიცხობრივი მიმართება ზნეობრივად დადებით და უარყოფით სიტყვა-სახელწოდებათა შორის, როგორც „ზოგად“, ისე „სპეციალურ“ ჯგუფში, საესებით ერთნაირია: უარყოფით სახელწოდებათა რაოდენობა მნიშვნელოვნად აღემატება დადებითს. ორივე ჯგუფში (ზოგად და სპეციალურში) ქართული სიტყვების უარყოფით სახელწოდებათა რიცხვი უდრის 366 სიტყვას -69,6%-ს; დადებითი-160 სიტყვას, 30,4%-ს; უარყოფით სიტყვათა მიმართება დადებითთან გამოიხატება პროპორციით — 2,3 : 1.

უცხო სიტყვათა შორის ეს მიმართება კიდევ უფრო მკვეთრად გამოიხატული: უარყოფითი — 89,7%, დადებითი 10,3%. ზნეობრივი კატეგორიის უარყოფით და დადებით სიტყვა-სახელწოდებათა ურთიერთ მიმართება იგივე ხასიათისაა, რაც სოციალურ-შეფასებითი კატეგორიის „მაღალ“ და „დაბალ“ სიტყვა-სახელწოდებათა შორის გამოვლინდა: უარყოფითი სიტყვები ორჯერ აღემატება დადებითს. ეს გარემოება აქაც არავითარ შემთხვევაში არ ნიშნავს იმას, რომ ზნეობრივად უარყოფით ადამიანთა რიცხვი აღემატებოდეს დადებითს. მეტყველებაში გამოვლენილი მიმართება საქმის რეალურ ვითარებას არ ასახავს. ფაქტია, რომ სინამდვილეში დაბალი სტრუქტურის ადამიანები მხოლოდ გამონაკლისის სახით გვხვდებიან.

ჩვენ კვლავ ვსვამთ საკითხს იმის შესახებ, თუ რას უნდა ნიშნავდეს ესენობრივი ფენომენი? როგორ უნდა გავიგოთ მასში ნაგულისხმევი ილუმინაციური?

პიროვნების ხასიათის აღწერაში აღწერულ სიტყვათა კატეგორია

სუფსება	დადებითი		უარყოფითი		ნეიტრალური		აღივლი		ძნელად		წონასწორობა		ერთად		შემაჯობ	
	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა	სადა		
ჩვეულებები	117	8	214	12	63	12	—	—	—	—	—	—	—	—	32	426
გრძნობასთან დაკავშირებული	9	—	19	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	450
მანერული ქცევის ჩვეულებები	10	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	17
გონებობასთან დაკავშირებული	—	—	74	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	87
ნებულაობასთან დაკავშირებული	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ტემპერამენტთან დაკავშირებული	42	2	78	2	—	—	93	11	41	6	26	3	160	20	180	180
ლაპარაკის თავისებურებასთან დაკავშირებული	44	—	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	120	4	124	124
შრომისთან დაკავშირებული	36	4	13	4	—	—	—	—	—	—	—	—	105	—	105	105
პირადი ურთიერთობებთან დაკავშირებული	4	2	32	6	—	—	—	—	—	—	—	—	49	8	57	57
ბუნების აღწერის	5	4	59	11	15	9	—	—	—	—	—	—	36	8	44	44
ზრდილობის აღწერის	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	79	24	103	103
სხვა დანარჩენი	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
სულ	267	22	558	41	78	21	93	11	41	6	26	3	1063	104	1167	1167
1063 ქართული სიტყვის განაწილება, %	25,1	—	52,5	—	7,3	—	8,7	—	4,0	—	2,4	—	—	—	—	—
104 უცხო სიტყვის განაწილება, %	21,2	—	39,4	—	20,2	—	10,6	—	5,8	—	2,8	—	—	—	—	—
1167 სიტყვის განაწილება %	22,9	1,9	47,8	3,5	6,7	1,8	8,0	0,9	3,5	0,5	2,2	0,3	91,1	8,9	—	—

ხასიათის ცნებით ფსიქოლოგიური მეცნიერება მე-20 საუკუნის დასაწყისში დანტერესდა და თავის საკვლევ საგნად ის ამ პერიოდიდან გაიხადა. მაგრამ მისი საყოველთაოდ აღიარებული გაგება დადგენილად ჯერაც არ ითვლება. ჩვენს პრობლემასთან დაკავშირებით ამ გაურკვევლობამ სიძნელებები წარმოშვა. მთავარი სიძნელე პიროვნებისა და ნებელობის ცნებებიდან ხასიათის ცნებების გამოყოფაში მდგომარეობს.

ფსიქოლოგთა ნაწილი ხასიათის ცნებას პიროვნების ცნების მნიშვნელობას მიაწერს და ორივე ცნებას თანაბარი გაგებით იყენებს. მაგ., ქარაქტეროლოგი კლაგესი ხასიათის ცნებას პიროვნების ცნებასთან ათანაბრებდა და ორივეს ერთი გაგებით იყენებდა. შემდეგშიც ზოგი ფსიქოლოგი ამ ორ ცნებას სინონიმურ მნიშვნელობას მიაწერდა.¹ ზოგი კი ამას არ ეთანხმება, მაგ., ფსიქოლოგი ველეკი ხასიათს პიროვნების ბიროვად მიიჩნევს და მას მთლიან პიროვნების მნიშვნელობას არ მიაწერს.²

ქართველი ფსიქოლოგებიდან ქარაქტეროლოგი ვლადიმერ ნორაკიძე ხასიათს აგრეთვე პიროვნების გულ-გულად თვლის. ის ამბობს: „ხასიათი მთლიან პიროვნების ერთი მნიშვნელოვანი თვისებათაგანია. ის მთლიანობით ქცევაში გამოვლენილ თავისებურებას გამოხატავს“³.

ზოგადი ფსიქოლოგიის მიერ ხასიათის ცნების მთლიანი პიროვნების ცნებასთან გაიგივების, ან კიდევ ნებელობის დისპოზიციად აღიარების ტენდენცია, როგორც ჩვეულებრივ მეტყველებაში, ისე მხატვრულ ლიტერატურაშიც გვხვდება. მაგ., ილია ჭავჭავაძის ეკუთვნის ხასიათის შემდეგი აღწერა: „იგი იყო გულთა-სრული კაცი... იგი იყო კაცი ხასიათისა...“

არიან ბევრნი დიდ-ხარისხოვანნიცა, მეცნიერნიცა, მოღვაწენიცა, მწერალნიცა, და არ არიან მხოლოდ ხასიათის კაცნი, კაცნი გულთა-სრულნი⁴.

მძლელ მობურთალნი ქვეყნიერობის მოედანზედ მარტო დიდ-ხასიათის კაცნი არიან. ქვეყნის ღერძს მარტო ის ატრიალებს, ვისაც მიჰმადლებია გულთა-სრულობა, დიდ-ხასიათობა, იმისდა მიუხედავად, — ტრიალი ემარჯვათ, თუ ემარცხათ. ყოველივე დიდებული საქმე, რითაც — კი კაცობრიობა ჰქადავლობს და თავს იწონებს, ქმნილია ხასიათიან კაცთა მიერ და არა ვინმე სხვისაგან. ამიტომაც ხასიათიან კაცთა წინაშე ყველა უნებლიეთ თავს იხრის მოწიწებით და სასოებითა.“⁵

ხასიათის ცნების ქვეშ, ილია ჭავჭავაძის მიერ, ნებისყოფით აღჭურვილი

¹ Manfred Koch, „Die Begriffe Person, Persönlichkeit und haracter“, Handbuch der Psychologie, 4 Band, 1960, Göttingen, გვ. 1—24.

² W. I. Revers, „Philosophisch orientierte Theorien der Person, und Persönlichkeit“, Handbuch der Psychologie, 4 Band, 1960, გვ. 391—434.

³ В. Г. Норакидзе, „Типы характера и фиксированная установка. Тбилиси, 1960, გვ. 17.

⁴ საუბარია დიმიტრა ყიფიანზე.

⁵ ილია ჭავჭავაძე, ტ. 4, 1955, გვ. 223.

მთლიანი პიროვნების სახეა მოცემული; გაიგივებულია ხასიათის ცნება მთლიანი პიროვნებისა და ნებელობის ცნებებთან.

პიროვნების მთლიანობა არ არის მარტივი მთლიანობა. ის თავისებური, დასაფიქსურებელი მთლიანობაა, სხვადასხვა მომენტებიდან აგებული, რომლებიც გამოკერძობულნიც არიან მთლიანიდან და იმავე დროს მასთან შერწყმულიც (ვ. შტერნი). პიროვნული მთლიანობა მრავალი თვისების თუ მომენტის — მაგ., გონების, ნებელობის, ემოციის და სხვა ცალკე თვისებათა და ფუნქციათა შემცველია.

ხასიათის ცნებაც მთლიანობითი ცნებაა, მაგრამ ეს ცნება თავისი ფართო გაგებითაც კი პიროვნების ამ მრავალფეროვან შინაარსებს არ შეიცავს და, მაშასადამე, პიროვნების ცნების მაგივრობას ვერც გასწევს.

პიროვნებისა და ხასიათის ცნების გაიგივება იმ უბრალო მოსაზრებითაც არ არის გამართლებული, რომ ასეთი გაიგივება ხასიათის ცნებას ნიადაგს აცლის და მას ზედმეტ ცნებად ხდის.

რაც შეეხება ხასიათის ცნების ნებელობის ცნებიდან გამოყოფას, ბევრი ფსიქოლოგი ხასიათს ნებელობის დისპოზიციად მიიჩნევს, მათ შორის დ. უზნაძეც. ამის შესახებ ის ამბობს: „თვითეულს პიროვნებას თავისი ნებელობითი დისპოზიცია აქვს. ასეთ დისპოზიციას ხასიათი წარმოადგენს.“

ფსიქოლოგთა უდიდესი უმრავლესობა სწორედ ამ აზრით ხმარობს ამ სიტყვას... ამრიგად, ჩვეულებრივ, ხასიათზე რომ ლაპარაკობენ, ერთის მხრივ, მოქმედების ან ნებელობის შესახებ ცნებას გულისხმობენ, ხოლო, მეორეს მხრივ, ისეთ ცნებას, რომელიც არა მარტო სუბიექტის წარსულ ქცევას ეხება, არამედ მომავალსაც გვითვალისწინებს, აქედან ნათელია, რომ ხასიათი ნებელობის დისპოზიციად იგულისხმება, რომ იგი შესაძლებლობას გვაძლევს წინასწარ ვიცოდეთ, თუ როგორ მოიქცევა გარკვეული სუბიექტი გარკვეულ პირობებში.

მართალია, ეს ცნება ყველას ამ აზრით არ ესმის, მაგრამ უეჭველია, რომ ნებელობის დისპოზიცია არსებობს და რომ მის აღსანიშნავად ყველაზე უკეთ სწორედ ეს ცნება გამოდგება¹. ერთი სიტყვით, დ. უზნაძე ხასიათს ნებელობის დისპოზიციად მიიჩნევს.

გ. ოლპორტი არ იზიარებს ნებელობისა და ხასიათის ასეთ ურთიერთ-მიმართებას. მისი აზრით, ნებელობის საფუძველი უფრო ღრმაა, ის პიროვნების მთელი სისტემითაა შეპირობებული და არა მარტო ხასიათით. „თუ აღამიანის ქცევაში ნებისყოფა ვლინდება, მაშასადამე, ის ყოფილა მის პიროვნებაში“², — ამბობს ის.

ქართველი ფსიქოლოგებიდან შ. ჩხარტიშვილი არ ცნობს ხასიათს ნე-

¹ დ. უზნაძე, შრომები, ტ. 3—4, 1964, გვ. 241.

² გ. ოლპორტი, დასახელებული შრომა, გვ. 162.

ბელობის დისპოზიციად, ის ამბობს: „ხასიათის ნებელობის დისპოზიციად გამოცხადება არ შეიძლება გამართლებულ იქნას“-ო¹. ფსიქოლოგთა უმრავლესობა იმ აზრისაა, რომ ნებელობის დისპოზიცია ხასიათია, მაგრამ, როგორც დავინახეთ, ზოგი ფსიქოლოგი ამას არ ეთანხმება. ყველა მათი ჩამოთვლა საქმეს ვერაფერს მატებს დაჰიპოთეზირებულ გადამხილვით პიროვნულ სახელწოდებათა კლასიფიკაციასთან დაკავშირებულ საკითხზე.

დებულებამ, რომ ხასიათი ნებელობის დისპოზიციაა, ჩვენ შემდეგი დილემის წინაშე დაგვყენა: პიროვნების თავისებურების აღმნიშვნელი ხასიათისეული სიტყვები გამოვყოთ ცალკე სპეციალურ ხასიათისეულ კატეგორიაში, თუ უფრო მართებული იქნება მათი შეტანა ნებელობის კატეგორიაში? თუ ხასიათი ნებისყოფის დისპოზიციაა, მაშინ ხასიათის თავისებურების აღმნიშვნელი სახელწოდებები იმ კატეგორიას უნდა განეკუთვნონ და მათ ის სახელი უნდა დაერქვათ, რისი დისპოზიციაც არიან, ისე, როგორც აზროვნების გამოვლენის ყოველი სიტყვა ინტელექტის კატეგორიას ეკუთვნის.

ნებელობისა და ხასიათისეული სიტყვების ანალიზმა და შესწავლამ დაგვანახა, რომ არის ისეთი ხასიათისეული სიტყვა-სახელწოდებები, რომელთა შეტანა ნებელობის კატეგორიაში არ შეიძლება: ეს სხვა ფსიქიკურ თვისებებთან და ფუნქციებთან დაკავშირებული (გრძნობასთან, ტემპერამენტთან, გონებასთან) წმინდა ხასიათისეული სიტყვა-სახელწოდებებია, სადაც ნებელობის ელემენტების გამოყოფა არაფრით არ შეიძლება: არიან ნებელობის მანიშნებელი სიტყვებიც და არიან ისეთებიც, რომელთა მიკუთვნება ხასიათისეულ ან ნებელობითი კატეგორიისთვის ძნელი გასარკვევია. ამიტომ დადგა საკითხი რაიმე კრიტერიუმის შემუშავებისა, რომ ამ ორ კატეგორიას შორის სიტყვათა განაწილება, რაიმე პრინციპს დაექვემდებაროს და სიტყვათა დაყოფა გაადვილდეს.

ამისათვის ურთიერთს შევადაროთ ხასიათისეული და ნებისეული მოქმედება. რა არის ხასიათი? თვისებას, რომლის ზეგავლენით ადამიანი ერთნაირ პირობებში ერთნაირად მოქმედებს, ხ ა ს ი ა თ ი ეწოდება. ხასიათისეული ქცევა გარესამყაროსთან ადამიანის დამოკიდებულების ისეთი ფორმაა, რომელიც ერთნაირ პირობებში ყოველთვის ერთი და იგივე სახით გლინდება.

რა არის ნებელობა ადამიანის გარესამყაროსთან მიმართების ასპექტი? ნ ე ბ ე ლ ო ბ ა გარესამყაროსთან დამოკიდებულების ისეთი ფორმაა, რომელიც მაშინ იჩენს თავს, როცა ადამიანი პირობების აწონ-დაწონისა, შეფასებისა და გარკვეული გადაწყვეტილების გამოტანის გზით მოქმედებს. ასეთ შემთხვევაში შეიძლება ერთნაირ პირობებს ყოველთვის ერთნაირი მოქმედება არ მოყვეს.

¹ ა. ბოჭორიშვილი, შ. ჩხარტიშვილი, „ფსიქოლოგია“, 1950, გვ. 486.

ხასიათი იმიტომ იქცევა ყოველთვის ერთნაირად, მსგავსს პირობებში იმიტომ იძლევა ერთნაირ ეფექტს და თვისებად იმიტომ იწოდება, რომ მის საფუძველში მოცემული განწყობა ფიქსირებულაა, ერთნაირ სიტუაციაში ერთნაირად აღიძვრება და იმ შინაარსს ახორციელებს, რისი განწყობაც ის არის; განწყობის რეალიზებას, ამ შემთხვევაში, არაფერი ეწინააღმდეგება. ამიტომ, რომ ხასიათი ერთნაირ პირობებში ერთნაირად მოქმედებს.

ნებელობის აქტი, როგორც ცნობილია, ყოველთვის ალტერნატიულ პირობებშია ჩაყენებული, მან რალაც უნდა გადაჭრას, აირჩიოს, გადაწყვიტოს და მერე იმოქმედოს. ამისთვის პიროვნება მიმართავს მოტივთა აწონ-დაწონას, შედარებას, არჩევას. ერთი სიტყვით, სანამ მოქმედებას დაიწყებდეს — აქტივობს.

ხასიათის ცნება აქტივობას ამ შინაარსით არ გულისხმობს. ხასიათის ცნება იმპლიციტე შეიცავს რწმენას, რომ ხასიათის საფუძველში მოცემულია სტაბილური, ყოველთვის თავის-თავთან კონსეკვენტური „რალაც“, რაც მას ხასიათის თვისებად აქცევს. ეს „რალაც“ ჩვენ ვიცით, რომ არის განწყობა.

როცა ვინმე თავისი ხასიათის საწინააღმდეგოდ იქცევა და ნებისუღად მოქმედებს, ეს იმას ნიშნავს, რომ მის პიროვნებაში სხვა ძალა, ამ შემთხვევაში ნებისყოფა, ხასიათს შეებრძოლა და რალაც ძლიერი მოტივების ზეგავლენით ისეთი გადაწყვეტილება მიიღო, რომელიც ხასიათის ჩვეულებრივ მოქმედებას ეწინააღმდეგება.

ხასიათის ცნება საჭიროა, რადგან ადამიანი ხშირად, ძალიან ხშირად, ხასიათისუღად მოქმედებს. როცა მოქმედება არსებულ განწყობას მიჰყვება ის ნებისუღი მოქმედება არ არის. მაგ., ძუნწი თავის ოქროს მარაგს კიდევ ოქროს უმატებს მაშინაც, როცა მის კარებზე მშვიერი კაცი აკაკუნებს. ძუნწის პასუხი ამ კაკუნზე ნებელობის აქტივობით არ არის შეპირობებული. ძუნწის მოქმედება ხასიათიდან მომდინარე იმპულსს მიჰყვება. ის მისი ჩვეული მოქმედებაა— მისი ქცევა დეტერმინირებულია მისი ხასიათით. ის წინასწარ არის გადაჭრილი მისი ხასიათის თვისებაში, მის ფიქსირებულ განწყობაში.

ძუნწი რომ თავის ხასიათს, ძუნწობას არ გაჰყვეს და ქველმოქმედების აქტი ჩაიდინოს, ე. ი. გადალახოს თავისი ხასიათი, ამისათვის მან უნდა დაძლიოს ხასიათის ამ თვისებიდან მომდინარე იმპულსები, მოხსნას არსებული განწყობა და ახალი განწყობა შეიმუშავოს. მაშინ მისი ქცევა ნებისუღი იქნება, რომელიც მოტივთა ბრძოლითა და პიროვნების აქტივობით დახასიათდება.

გმირი იმითაა გმირი, რომ ის არსებულ სასიცოცხლო განწყობას ებრძვის, იმუშავებს ახალ განწყობას, მწვავეს და სახიფათოსაც კი (პირობების მიხედვით). აქ ყველაფერი ნებისყოფის აქტივობის მაღალ დონეზე მიმდინარეობს. პიროვნული სახელწოდება „გმირი“ არა ხასიათისუღი სიტყვაა,

არამედ ნებისეული. ხასიათისეული სახელწოდება ისეთ მყარ თვისებას გულისხმობს, რომელიც პიროვნულ სტრუქტურაში მსაზღვრელი ფაქტორის მნიშვნელობით შედის. პიროვნების მოქმედებას ის ერთნაირ პირობებში ერთნაირად წარმართავს.

ნებისყოფა ისეთ აქტიურ ძალას გულისხმობს პიროვნებაში, რომელიც მის პიროვნულ სტრუქტურაში აგრეთვე მსაზღვრელი ფაქტორის მნიშვნელობით შედის, მაგრამ ისეთი ფაქტორის, რომელიც მოტივთა შორის ბრძოლის შედეგად, მოქმედების რამდენიმე შესაძლებლობიდან ყოველთვის ერთს აძლევს უპირატესობას. ამ პრინციპის მიხედვით ჩვენ შევეცადეთ ურთიერთისაგან გამოგვეყო ხასიათისეული და ნებისეული სიტყვები.

ხასიათისეულ კატეგორიას განეკუთვნა ის სიტყვა, რომლის შინაარსში აქტივობის მომენტი არ არის მოცემული და ნებელობასთან მისი კავშირი ამის გამო საფუძველს მოკლებულია. მაგ., სიტყვები — ალერსიანი, გულღია, გულწრფელი, მოკრძალებული, თავმდაბალი, თავმოყვარე ბრაზიანი, გულღვარძლიანი, ვერცხლისმოყვარული, ჭაფიჭა, ფეხთამლოკი, ძუნწი და სხვ. ხასიათისეული სიტყვებია. როგორ უნდა განსაზღვროს ამ სიტყვების შინაარსმა, მათში ნაგულისხმევმა თვისებებმა, ნებისყოფის აქტი, როცა მათ შინაარსში ნებელობის აქტის მანისებელი პირადი ინიციატივა, აქტიური მომენტი, არ იგულისხმება? შეიძლება მათ ყოველ ცალკე მოქმედების შემთხვევაში მოტივის როლი ითამაშონ და ეს გასაგებიც იქნება, მაგრამ ნებისყოფის აქტზე მითითება მათ არ შეუძლიათ. ამიტომ ასეთი სიტყვები ხასიათისეულ კატეგორიას უნდა განეკუთვნონ.

ნებელობის პიროვნულ სახელწოდება-სიტყვაში მოცემული უნდა იყოს ნებელობის მანიშნებელი აქტიური ელემენტი — ძალა, რომელიც მოქმედების აქტის შესრულებას განსაზღვრავს. მაგ., სიტყვები — ამტანი, ბრძოლისუნარიანი, გაბედული, გაკერპებული, გაუტეხელი, გმირი, თავდადებული, თავშეკავებული, მტკიცე, უშიშარი, ხასიათგაუტეხელი, ურყევი, ქედმოუხრელი და სხვ. ნებისეულ კატეგორიაში არიან შეტანილი იმიტომ, რომ მათ შინაარსში იგულისხმება წინააღმდეგობის გაწევის მომენტი, დაპირისპირების პოზიცია, პირადი ინიციატივა, აქტივობა. მაგ., სიტყვა „ამტანი“ ნიშნავს გამძლეს, მომთმენს, მის შინაარსში იგულისხმება ზემოქმედების საწინააღმდეგო რაღაც დაძაბულობა, აქტიური მდგომარეობა. „გაბედული“ ნიშნავს მამაცს, გამბედავს, თამამს, შეუპოვარს, ე. ი. ისეთ კაცს, რომელიც სამოქმედოდ ძნელ ან სახიფათო გზას ირჩევს. „თავშეკავებული“ — ვინც ნებას არ აძლევს თავის თავს მიჰყვეს რაღაც იმპულსს და მის საწინააღმდეგოდ აქტიურ მომენტს ამჟღავნებს. ამ სიტყვების შინაარსში ნაგულისხმევი მოქმედება აქტიურ ძალის ხმევას მოითხოვს. ასეთი სიტყვები კინებისყოფის კატეგორიას უნდა განეკუთვნონ.

მაგრამ ამით საკითხი ამოწურულად არ ჩაითვლება, არის კიდევ ამ მხრივ გაურკვეველი შინაარსის სიტყვები, რომელთა შესახებ ვერ ვიტყვი — ხასიათისეულნი არიან ისინი, თუ ნებისეულნი. ასეთია იმპულსური მოქმედების აღმნიშვნელი ყველა სიტყვა. მაგ., აემუცელა, აღვირახსნილი, თავ-გასული, მსუნაგი, უინანი, უმადლარი, ღორმუცელა, შარისთავი, ხელაღებული და სხვა. ასეთ პიროვნებათა საქციელის შემაკავებელი ძალა თვით სიტყვის შინაარსში არ იგულისხმება. ისინი სწორედ წინააღმდეგობის გაუწევლობის ნიადაგზე არიან წარმოქმნილი; მაგრამ რის მიხედვით დავადგინოთ, თუ რა სახის წინააღმდეგობის გაუწევლობასთან ვვაქვს, ამ შემთხვევაში, საქმე: დაქვეითებულ აქტივობასთან, როგორც სუსტი ნებისყოფის ნიშანთან, თუ ხასიათისეულ ვარიანტთან? რა განსაზღვრავს აქ მოქმედებას? თვით სიტყვის შინაარსი არ მიგვითითებს საით წავიდეს სიტყვა — ნებისყოფისკენ თუ ხასიათის კატეგორიისკენ. მაგ., კაცი ღორმუცელაა იმიტომ, რომ მას არ შესწევს ძალა აქტიურად შეებრძოლოს ასეთ იმპულსურ მოთხოვნილებას, თუ მას არც სურს და არც ცდილობს ის ამას შეებრძოლოს, ასეთი საკითხიც არ დგას მის წინაშე, და ღორმუცელობა მასში ვლინდება ყოველგვარი ძალისხმევის გარეშე, როგორც კი ამის შესაფერისი სიტუაცია გაჩნდება. ეს საქციელი შეპირობებულია ნებისყოფის სისუსტით, თუ ხასიათის თვისებით? ასეთი სიტყვები, ჩვენ მიერ, დაჯგუფებულია სუსტ ნებისყოფასთან დაკავშირებულ ხასიათისეულ კატეგორიაში, რითაც ერთგვარი საშუალო გზა იქნა მათთვის შერჩეული. ამით ის აზრია გამოთქმული, რომ ეს სიტყვები აღნიშნავენ სუსტი ნებისყოფის საფუძველზე აღმოცენებულ ხასიათისეულ თვისებებს. გამოდის, რომ ნებისყოფა განსაზღვრავს ხასიათს და არა პირიქით, როგორც ეს ფსიქოლოგიურ მეცნიერებაშია მიღებული და ფსიქოლოგთა უმრავლესობის მიერაა აღიარებული.

ფაქტიკი ნებელობისა და ხასიათისეულ სიტყვა-სახელწოდებათა აღრევისა და ურთიერთისაგან გამოყოფის სიძნელისა იმის მაჩვენებელია, რომ ნებისყოფისა და ხასიათის ურთიერთმიმართების საკითხი, ფსიქოლოგიურ მეცნიერებაში, დამარწმუნებლად განსაზღვრული არ არის და ზოგად ფსიქოლოგიის წინაშე ის ჯერ კიდევ პირობლემად დგას.

ხასიათისეული კატეგორია, სიტყვათა მარაგის თვალსაზრისით, ყველაზე მრავალრიცხოვანია — შეიცავს 1167 სიტყვა-სახელწოდებას (ცხრ. №4). მათში 1063 სიტყვა საკუთრივ ქართულია (91,1%), 104 სიტყვა (8,9%) — ქართულ ენაში დამკვიდრებული უცხო სიტყვებია.

ხასიათისეული სიტყვები მთლიან-პიროვნული სიტყვებია, განზოგადე-

ბის სხვადასხვა ხარისხით. მათში ბევრია კერძო თვისების მანიშნებელიც. ხასიათისეული კატეგორიის საგანგებო მონაპოვრად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ ხასიათისეული სახელწოდებები ადამიანის ფსიქო-ფიზიკური ორგანიზაციის ყველა ძირითად სფეროდან — გრძნობა, გონება, ნებელობა, ტემპერამენტი — არის წარმოდგენილი. ხასიათისეული სახელწოდებები აგრეთვე მრავლადაა წარმოდგენილი ადამიანის მეტყველების, შრომისა და ქცევის სხვა ტიპურ სფეროებიდანაც და ყველა ესენი ცალკე რუბრიკითაა გამოყოფილი.

ყველაზე მეტ ხასიათისეულ ქართულ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებას გრძნობის სფერო იძლევა. გრძნობასთან დაკავშირებული ხასიათისეული სიტყვები 413 ლექსიკურ ერთეულს შეადგენს, ე. ი. ქართული ენის ხასიათისეულ სიტყვათა (n 1063) 38,8%-ს. მეორე ადგილზეა ტემპერამენტის სფერო — 160 სიტყვა, (15,1%).

თეორიულად სარწმუნოდ გვეჩვენება, რომ გრძნობა და ტემპერამენტი ხასიათის ფორმირების ძირითადი წყაროა და ისიც, რომ ადამიანის ფსიქიკის ყველა მნიშვნელოვან სფეროს თავისი საკუთარი, ხასიათისეული გამოვლენა აქვს.

ხასიათის აღმნიშვნელი პიროვნულ სახელწოდებათა კავშირი ადამიანის ფსიქიკის სხვადასხვა სფეროსთან — გრძნობა, გონება, ნებელობა — თვით ამ სფეროების აღმნიშვნელი სიტყვების შინაარსითაა დოკუმენტირებული. ეს კი საბუთია იმისა, რომ ხ ა ს ი ა თ ს, რ ო გ ო რ ც პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ც ნ ე ბ ა ს და კ ა ტ ე გ ო რ ი ა ს, დ ა მ ო უ კ ი დ ე ბ ე ლ ი მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ა ა ქ ვ ს და მ რ ს ი ც ა ლ კ ე ა რ ს ე ბ ო ბ ა, პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ი ს ა და ნ ე ბ ე ლ ო ბ ი ს ც ნ ე ბ ე ბ თ ა ნ მ ი ს ი გ ა ი გ ი ვ ე ბ ი ს გ ა რ ე შ ე, კ ა ნ ო ნ ი ე რ ი ა და ს ა ქ ი რ ო.

რაც შეეხება დადებითი და უარყოფითი შეფასების ხასიათისეული სიტყვების ურთიერთმიმართებას, ისე როგორც წინა კატეგორიებში (სოციალურ-შეფასებისა და ზნეობრივის), აქაც უარყოფითი შეფასების სიტყვები მნიშვნელოვნად აღემატება დადებითს. უარყოფითია 558 სიტყვა (67,6%), დადებითი — 267 (32,4%), n 825 — უარყოფითისა და დადებით სიტყვათა საერთო ჯამი. უარყოფითი სიტყვების დადებითთან მიმართება გამოიხატება პროპორციით — 2,1 1. უარყოფითი სიტყვები ყველა ხასიათისეული სიტყვების (n 1063) 52,5%-ს შეადგენს, დადებითი კი — 25,1%-ს. უცხო ხასიათისეული სიტყვების — 104 სიტყვის — განაწილება ჯგუფთა შორის არსებითად ისეთივეა, როგორც ქართული ენის ხასიათისეულ სიტყვათა განაწილება. აქაც უარყოფითი ხასიათისეული სახელწოდებები დიდად აღემატება დადებითი შეფასების სიტყვებს — უარყოფითი 41 სიტყვაა, დადებითი — 22.

ერთი სიტყვით, უარყოფითი და დადებითი შეფასების პიროვნულ სიტყვებს შორის მიმართება აქაც, ხასიათისეულ კატეგორიაში, ასიმეტრიულია

— უარყოფითი საგრძნობლად აღემატება დადებითს და წინაკატეგორიებში დადასტურებულ კანონზომიერებას ეთანხმება.

აქაც, ხასიათისეული სიტყვების ასიმეტრიულობას, უარყოფითის სასარგებლოდ ფაქტიური ვითარება არ უღვევს საფუძვლად და მისი ახსნა სხვაგან უნდა ვეძებოთ.

ცხრილი № 5

გონიერების აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორია

შეფასება	მაღალი		დაბალი		სხვა დანარჩენი		სულ		ჯამობა და უცხოეთად
	ქართული	უცხი	ქართული	უცხი	ქართული	უცხი	ქართული	უცხი	
ჯგუფები									
ზოგადი გონიერების აღმნიშვნელი პრაქტიკული გონიერების აღმნიშვნელი სხვა დანარჩენი	95	7	194	7			289	14	303
	30	3	56	1		21	86	4	90
								21	21
სულ	125	10	250	8		21	375	39	414
375 ქართული სიტყვის განაწილება, %	33,3		66,7						
39 უცხო სიტყვის განაწილება, %		25,6		20,5		53,9			
414 სიტყვის განაწილება, %	30,2	2,4	60,4	1,9		5,1	90,6	9,4	

აზროვნების აქტივობით განსაზღვრულ პიროვნულ სახელწოდებათა კატეგორიის სიტყვათა შინაარსში აზროვნების ორი სახეა გამოყოფილი — ზოგადი გონიერებისა და პრაქტიკული გონიერების.

„ზოგადი გონიერების“ ცნება პერსონალისტურ-შეფასებითი ცნებაა. იგი შემოტანილია ფსიქოლოგიაში ვ. შტერნის მიერ, გონებრივი განვითარების გაზომვისა და დიაგნოსტიკის მიზნით. ზოგადი გონიერებით აღინიშნება „აზროვნების აქტების შესრულებისადმი სუბიექტის მყარი მიდრეკილება და მისწრაფება“¹. „აზროვნების ფსიქოლოგიის საგანი — ინტელექტუალური აქტები და შინაარსები — ზოგად გონიერების მკვლევარისთვის მნიშვნელოვანია, როგორც ინტელექტუალური მიდრეკილების გამოვლენის ფორმა“² — ამბობს ვ. შტერნი.

ზოგადი გონიერება ინტელექტუალურ პროცესებს მყარი მიდრეკილების თვალსაზრისით განიხილავს. მას აინტერესებს აზროვნების პროცესები არა თავისთავად, ფენომენოლოგიურ-ფსიქოლოგიური გაგებით, არამედ,

¹ В. Штерн, „Одаренность детей и подростков и методы ее измерения“, 21-33.
² იქვე, გვ. 21—22. /

როგორც სიცოცხლის მიზნების შესრულების პროცესში ჩართული ფენომენი.

აზროვნების აქტივობით გაშუალებული ზოგად-გონიერების პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება შეიცავს: ინტელექტუალური პროცესების შინაარსს, ვერბალურ-ცნებითი აზროვნების მაღალ პროცესებს, აზროვნებას თეორიულ პლანში, ე. წ. გნოსტიკურ აზროვნებას.

აზროვნება პრაქტიკულ გონიერების პლანში (პრაქტიკული გონიერება), აზროვნების ისეთივე მაღალი საფეხურია, როგორც ცნებითი აზროვნება. პრაქტიკული გონიერება იმის მიჩვენებელია, რომ ადამიანს პრაქტიკული საქმიანობა უფრო აინტერესებს და ეხერხება, ვიდრე თეორიული; იგი სიცოცხლის მიზნებს პრაქტიკულ სფეროში უფრო ახორციელებს, აზროვნების პროცესებს პრაქტიკულ სფეროში, საქმის კეთების სფეროში შლის. პერსონალისტური ფსიქოლოგია პრაქტიკული გონიერების ცნებაში აზროვნებას გენეტიკური თვალსაზრისით არ უდგება. ეს უკანასკნელი ზოგადი ფსიქოლოგიის კვლევის საგანია. ზოგადი ფსიქოლოგია განიხილავს პრაქტიკულ აზროვნებას, როგორც აზროვნების განვითარების პრიმიტიულ საფეხურს. ამ პრიმიტიულ საფეხურზე მოქმედება ისეთია, რომ ნათელი არ არის მონაწილეობენ მასში აზროვნების ელემენტები თუ არა, მართლა აზროვნებას აქვს ადგილი, თუ ქცევა „ცდის და შეცდომის“ ან ინსტინქტური მოქმედების ანალოგიურია. მოქმედების ამ სახეს პრაქტიკული აზროვნება: იმიტომ ეწოდება, რომ, როგორც დ. უზნაძე წერს, „აზროვნება ამ შემთხვევაში ჯერ კიდევ არ არის გამოყოფილი საქმიდან, პრაქტიკიდან, ამიტომ, ამ თვალსაზრისით აზროვნების ამ ფორმას პ რ ა ქ ტ ი კ უ ლ ი ა ზ რ ო ვ ნ ე ბ ა შეიძლება ეწოდოს“¹. „პრაქტიკული აზროვნების შემთხვევაში კავშირი სიტუაციიდან მომდინარე სტიმულსა და მოქმედებას შორის ჯერ კიდევ არაა ს უ ლ თ ა ვ ი ს უ ფ ა ლ ი“² — განაგრძობს დ. უზნაძე.

პრაქტიკული გონიერების ცნებას, პერსონალისტური ფსიქოლოგიური გაგებით, არაფერი-საერთო არა აქვს პრაქტიკული აზროვნების ამ გენეტიკურ გაგებასთან. პ რ ა ქ ტ ი კ უ ლ ი გ ო ნ ი ე რ ე ბ ა სავსებით მაღალი ტიპის აზროვნებაა, ოღონდ სიცოცხლის პ რ ა ქ ტ ი კ უ ლ ს ფ ე რ ო შ ი განხორციელებული. „საერთოდ აღიარებულია, რომ გონიერება ყოველდღიურ ცხოვრებაში უფრო მეტად პრაქტიკულ მოქმედებაში ვლინდება და არა თეორიულ შემეცნებაში, გონიერების ამ სახეებს სხვადასხვა სტრუქტურა ახასიათებთ“³ — ამბობს ე. შტერნი. მისივე აზრით, „ინტელექტუალური მოქმედება პრაქტიკული გონიერების შემთხვევაში, საშუალებაა, რომელიც საჭიროა არა თეორიული მიზნის მისაღწევად. ამით განსხვავდება ის გნოს-

¹ დ. უზნაძე, შრომები, ტ. 3—4, გვ. 456.

² იქვე.

³ ე. შტერნის დასახელებული შრომა, გვ. 351.

ტიკური აზროვნებისაგან, სადაც ინტელექტუალური დასკვნები თვითმიზანს წარმოადგენენ“¹.

ამრიგად, ეს ორი ცნება — ზოგადი გონიერება და პრაქტიკული გონიერება — მაღალი ინტელექტუალური პროცესების აღმნიშვნელი ფსიქოლოგიურ-პერსონალისტური ცნებებია. ზოგადი გონიერება უფრო გნოსტიკურ აზროვნებას გულისხმობს, პრაქტიკული გონიერება — პრაქტიკულ საქმიანობაში გამოყენებულ მაღალ აზროვნების პროცესებს. აქ წარმოდგენილ სიტყვათა კლასიფიკაციაში აზროვნების კატეგორიის პიროვნული სიტყვა-სახელწოდებების ორივე სახე — ზოგადი გონიერებისა და პრაქტიკული გონიერების — „მაღალი“ და „დაბალი“ აზროვნების ჩვეულებად არის დაყოფილი. მაღალს და დაბალს, ამ შემთხვევაში, შეფასების ერთგვარი ინდექსის მნიშვნელობა აქვს.

ზოგადი გონიერებისა და პრაქტიკული გონიერების გარეშე დგას №5 ცხრილში „სხვა დანარჩენი“ ჩვეულის 21 სიტყვა. ესენი ყველა ზოგად მსოფმხედველობის აღმნიშვნელი უცხო სიტყვებია და ამ კატეგორიაში პირობითაა შეტანილი.

გონების კატეგორია სულ 414 პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებას შეიცავს. აქედან 375 (90,6%) — ქართული სიტყვებია, 39 (9,4%) — უცხო. (ცხრ. №5). ქართული სიტყვებიდან 125 სახელწოდება (33,3%) მაღალი გონიერების მაჩვენებელია; 250 (66,7%) — დაბალი გონიერებისა. დაბალი გონიერების მაჩვენებლის მიმართება მაღალი გონიერების მაჩვენებელთან გამოიხატება პროპორციით — 2:1. მეორდება წინა კატეგორიებში დადასტურებული „დადებითი“ და „უარყოფითი“, „მაღალი“ და „დაბალი“ შეფასებათა ასიმეტრიულობის კანონზომიერება. ნაკლებობა უარყოფითი, სიცოცხლის უარყოფითი პრინციპი ორჯერ აღემატება დადებითს.

გონიერების კატეგორიის „მაღალი“ და „დაბალი“ შეფასების სიტყვათა ასიმეტრიულმა ურთიერთ მიმართებამ კვლავ დააყენა წინა კატეგორიებშიც დადასტურებული, პირველი შეხედვით, ილუმალეზით მოცული „ასიმეტრიულობის“ პრობლემა და უფრო სარწმუნო გახადა, რომ მასში რაღაც საგანგებო და ერთი საერთო აზრია ნაგულისხმევი.

ნებელობის აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორია (ცხრ. № 6)

ნებელობის კატეგორიის სიტყვა-სახელწოდებები ორი გარემოებით იპყრობს ყურადღებას: ერთი — სიტყვათა რაოდენობის დაბალი მაჩვენებლით, კატეგორიათა მწკრივში მას ბოლო ადგილი უკავია. ის ყველა შემთხვევის, 4511 სიტყვის, 4,7%-ს შეადგენს, მაშინ, როცა გონების კატეგორია 9,2%-ს უდრის (ცხრ. №1).

მეორე — ძლიერი ნებელობის პიროვნული სახელწოდებები მნიშვნელოვნად აღემატება სუსტი ნებელობის აღმნიშვნელ სახელწოდებებს, ე. ი. დადებითი შეფასება აღემატება უარყოფითს.

¹ ვ. შტერნის დასახელებული შრომა, გვ. 352.

	ქართული		უცხო		ერთად	
	n	%	n	%	№	%
ძლიერი ნებელობის აღმნიშვნელი სიტყვები	151	77,4	12	75	163	77,3
სუსტი ნებელობის აღმნიშვნელი სიტყვები	44	22,6	4	25,0	48	22,7
სულ	195	100,0	16	100,0	211	
211 საერთო რიცხვის განაწილება, %	92,4		7,6			

თავისთავად ეს სავესებით ბუნებრივ მოვლენად უნდა ჩაგვეთვალა, მაგრამ ეს გარემოება შეეჭვებას იწვევს იმიტომ, რომ ეს ერთადერთი შემთხვევაა, 7 კატეგორიათა შორის (მე-8 კატეგორია პათოლოგიურ მდგომარეობათა სახელწოდებებია), როცა „ასიმეტრიულობის“ კანონზომიერება, რომლის მიხედვით უარყოფითი შეფასების სიტყვები აღემატება დადებითს, — დაირღვა. ძლიერი ნებისყოფის ამსახველი სიტყვებია — 151, სუსტის — 44. ძლიერი ნებისყოფის სიტყვების რაოდენობის მიმართება სუსტი ნებისყოფის აღმნიშვნელ სიტყვების რაოდენობასთან გამოიხატება პროპორციით — 3,4 1. რით უნდა აიხსნას ეს გამოჩაკლისი? შეიძლებოდა გვეფიქრა, რომ ეს გამოწვეულია სუსტი ნებელობისა და ნებელობასთან დაკავშირებული ხასიათისეული სიტყვა-სახელწოდებათა ურთიერთიდან გამოყოფის მეთოდური სიძნელით, რომლის შესახებ ზემოთ გვქონდა საუბარი, ხასიათისეულ სიტყვათა შინაარსის განხილვასთან დაკავშირებით. ეს მოსაზრება რომ გამოგვერიცხა, ამ მიზნით გავერთიანეთ სუსტი ნებელობის 44 სიტყვა, ნებელობასთან დაკავშირებულ ხასიათისეულ კატეგორიის 74 უარყოფითი შეფასების სიტყვასთან. (იხ. ცხრ. №4).

ამრიგად, სუსტი ნებელობის პიროვნული სახელწოდებები განდა — 118 ლექსიკური ერთეული. მაგრამ, როგორც ვხედავთ, საქმეს ვერც ამან უშველა — ასიმეტრიულობა დადებითი შეფასების მხარეზე მაინც დარჩა. მამასადამე, კვლავ არსებითად უნდა გადაისინჯოს, აგრეთვე, ძლიერი ნებისყოფის სიტყვების განაწილება.

აი, აქ ჩვენ მეორედ დავდევით ნებისყოფისა და ხასიათის აღმნიშვნელი სიტყვების ურთიერთიდან გამიჯნის სიძნელის წინაშე. ეს კიდევ ერთხელ უღებს კარს, ხასიათისეულ სიტყვათა გარჩევასთან დაკავშირებით წამოჭრილ საკითხს — ნებისყოფის ხასიათთან დამოკიდებულების შესახებ, რომ ეს პრობლემა ზოგად ფსიქოლოგიას სათანადოდ გადაჭრილი და მოგვარებული

არა აქვს. მაგრამ ეს სადისკუსიო საკითხია და მას აქ ჩვენ ღიად ვტოვებთ. ხოლო პრაქტიკულ მიზანთან დაკავშირებით საკითხს ვსვამთ შემდეგნაირად: შეიძლება უფრო მართებული იყოს ნებისეული სიტყვების გაერთიანება ხასიათის აღმნიშვნელ სიტყვებთან ერთ მაჩვენებელში, ერთ კატეგორიაში?"

გრძნობისა და ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორია

გრძნობა-ემოციის საკითხში პლურალიზმის პოზიციაზე მდგომი ზოგადი ფსიქოლოგია, ყოველთვის აღნიშნავდა ადამიანის ემოციური განცდის სახეების სიმდიდრეს, მის კვალიტატურ მრავალსახიანობას. მაგრამ ყველა გრძნობის აღრიცხვა მას არ შეეძლო. სამაგიეროდ ეს ამოცანა დაძლია ხალხურმა მეტყველებამ, ენამ, ხალხურმა შემოქმედებამ. ხალხურმა ენამ ასახა ყოველი ემოციური განცდა, ყოველი მისი ხარისხი გარკვეული სახელდებით აღრიცხა და ემოციური განცდის შესაფერისი სახელწოდება მეტყველებაში განამტკიცა. ერთი სიტყვით, ხალხურმა ენამ ჩვენს წინ გადაშალა გრძნობა-ემოციის ის მდიდარი სამყარო, სადაც გრძნობათა შეუჩერებელი მდინარეა: სიამოვნება — უსიამოვნებას ცვლის, სასოწარკვეთილებას — იმედი და ზოგჯერ ერთი და იმავე ობიექტის მიმართ, განცდის ერთი და იმავე მონაკვეთში, ორი ურთიერთსაწინააღმდეგოდ დაპირისპირებული გრძნობა ერთდროულად აწვალებს ვნებააშლილ ადამიანს. ყველა ეს გრძნობა შეიძლება ამოვიკითხოთ ემოცია-გრძნობის აღმნიშვნელ აქ წარმოდგენილ სიტყვებში.

გრძნობა-ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი პიროვნული სიტყვა-სახელწოდებები ორი სახით არის წარმოდგენილი: 1. გრძნობა-ემოციის პ ი რ დ ა პ ი რ, უ შ უ ა ლ ო დ ამსახველი სიტყვა-სახელწოდებებით და 2. ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვებით გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი. მოძრაობის მნიშვნელობით.

გრძნობა-ემოციის პირდაპირ, უშუალოდ ამსახველი სიტყვა-სახელწოდება პირდაპირ მიუთითებს, სახელდობრ რომელ გრძნობასთან ან ემოციურ მდგომარეობასთან გვაქვს საქმე. ასეთია მაგ., სიტყვები — გამხიარულე-ბული, იმედიანი, დამშვიდებული, კმაყოფილი, განრისხებული, გაბრაზებული, დარდიანი, სევდიანი და სხვა.

გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვა, გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით, — მიუთითებს გარკვეულ ემოციურ მდგომარეობაზე ა დ ა მ ი ა ნ ი ს ს ხ ე უ ლ ი ს რ ო მ ე ლ ი მ ე ო რ გ ა ნ ო ს დ ი ნ ა მ ი კ უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ი ს ა ლ წ ე რ ი ს გ ზ ი თ. მაგ., სახეგანა-თებული, თვალებგაბრწყინებული, ატირებული და სხვა.

გრძნობა-ემოციის ეს ორივე სახე, აქ წარმოდგენილ მასალაში, ცალ-ცალკეა აღნიშნული. ყოველი მათგანი კი ხუთ ჯგუფადაა დაყოფილი: I. აბა-

მწვავე გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი — ესენი ჩვეულებრივი ნორმალური გრძნობებია. 2. აფექტები, მწვავე ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი, დიდი ინტენსივობის განცდა, რომელიც პათოლოგიურ მდგომარეობას ესაზღვრება. 3. ამბივალენტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი. 4. ისეთი გრძნობისა და ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი, რომელიც სიტყვის შინაარსის შეუცვლელად ხან სასიამოვნოდ განიცდება, ხან კი უსიამოვნოდ. განმსაზღვრელია პირობები, რომლის ფონზე აღიძვრის ის, მაგ., ავზნებული, აღელვებული, გაოცებული და სხვა. 5. „სხვა დანარჩენი“, ისეთი, რომელიც ადამიანის ცხოვრების საერთო მიმდინარეობის ერთგვარ მთლიან შეფასებას წარმოადგენს გრძნობის პოზიციიდან მაგ., სვიანი, ბედგამწარებელი, უბედო და სხვა. ეს ჯგუფი პირობითაა ემოციის კატეგორიაში მოტანილი. მისი სიტყვები ისეთი სახის გრძნობა-ემოციის ამსახველ სახელწოდებებს არ წარმოადგენენ, როგორც რომელიმე დინამიკურ-აქუტური ემოციური განცდა. მათ შეტანას ემოციის კატეგორიაში ის გამართლება აქვს, რომ ამ სიტყვებს პიროვნების შესახებ ერთგვარი ინფორმაცია მოაქვთ და მათ შინაარსში სიამოვნება-უსიამოვნების (ბედნიერება-მწუხარების) განცდება ნაგულისხმევი და ყველაზე უფრო მაინც, თავისი პოტენციური შინაარსით, ემოციის კატეგორიასთან აქვთ საერთო, ვიდრე რომელიმე სხვასთან. მაგრამ მათი მიჩნევა გრძნობის ამსახველ სიტყვებად და სხვა გრძნობების მსგავსად სიამოვნება-უსიამოვნების ქვეჯგუფებად დაყოფა, გრძნობითი განცდის არსის მიხედვით, არ იქნება სწორი. ამიტომ ისინი სიამოვნება-უსიამოვნების ქვეჯგუფში შეტანილი არაა, არამედ ცალკე ჯგუფადაა გამოყოფილი.

არამწვავე ემოციისა და აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები, სიამოვნება-უსიამოვნების პრინციპის მიხედვით, **ს ა ს ი ა მ ო ვ ნ ო** და **უ ს ი ა მ ო ვ ნ ო** ქვეჯგუფებად დანაწილდა.

ც ბ რ ი ლ ი № 7

გრძნობა-ემოციის პირდაპირ აღმნიშვნელი სიტყვები
(ქართული სიტყვები)

ჯგუფები	შეფასება					
	სასიამოვნო	უსიამოვნო	ამბივალენტური	ზოგჯერ სასიამოვნო ზოგჯერ უსიამოვნო	სხვა დანარჩენი	სულ ქართული in %
არამწვავე გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი	70	228				298 67,9
აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი		47				47 10,7
ამბივალენტური			12			12 2,7
ზოგჯერ სასიამოვნო, ზოგჯერ უსიამოვნო				17		17 3,9
სხვა დანარჩენი					65	65 14,8
ს უ ლ	70	275	12	17	65	439
345 სიტყვის განაწილება, % (სასიამოვნო და უსიამოვნო ერთად)	20,3	15,9				
439 სიტყვის განაწილება, %		62,7	2,7	3,9	14,8	

გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები
გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით (ქართული სიტყვები)

წესები	შეფასება					
	სასიამოვნო	უსიამოვნო	ამბივალენტური	ზოგჯერ სასიამოვნო, ზოგჯერ უსიამოვნო	სხვა დანარჩენი	სულ n %
არამწვავე გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი ამბივალენტური	38	148				186 82,3
ზოგჯერ სასიამოვნო, ზოგჯერ უსიამოვნო სხვა დანარჩენი		22		18		22 9,7
სულ	38	170		18		226
208 სიტყვის განაწილება, % (სასიამოვნო და უსიამოვნო ერთად)	18,3	81,7				
226 სიტყვის განაწილება, %	16,8	75,2		8,0		

გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები პირდაპირი და გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით, ერთად (ქართული სიტყვები)

წესები	შეფასება					
	სასიამოვნო	უსიამოვნო	ამბივალენტური	ზოგჯერ სასიამოვნო, ზოგჯერ უსიამოვნო	სხვა დანარჩენი	სულ n %
არამწვავე გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი ამბივალენტური	108	376				484 72,8
ზოგჯერ სასიამოვნო, ზოგჯერ უსიამოვნო სხვა დანარჩენი		69	12	35	65	69 10,4 12 1,8 35 5,3 65 9,7
სულ	108	445	12	35	65	665
553 სიტყვის განაწილება, % (სასიამოვნო და უსიამოვნო ერთად)	19,5	80,5				
665 სიტყვის განაწილება, %	16,3	66,9	1,8	5,3	9,7	

გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები სულ 665 ლექსიკური ერთეულია (ცხრ. №9). მათში გრძნობა-ემოციის პირდაპირი აღმნიშვნელი სიტყვებია — 439 — 66,0%, (ცხრ. №7). გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით — 226 სიტყვა — 34,0% (ცხრ. №8).

ჯგუფთა შორის პირველ ადგილზეა, რაოდენობის მხრივ, არამწვავე გრძობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები, შეიცავს ყველა სიტყვათა 72,8%-ს, ანუ 484 სიტყვას (ცხრ. №9). მასში გრძობა-ემოციის პირდაპირი ამსახველი სიტყვებია — 298 (ცხრ. №7), ხოლო გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით — 186 (ცხრ. №8).

აფექტის აღმნიშვნელი სიტყვები მეტია ემოციის პირდაპირ მანიშნებელ სიტყვა-სახელწოდებებში — 47 სიტყვა (ცხრ. №7), ვიდრე გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობის სახელწოდებებში — 22 სიტყვა (ცხრ. №8), ხოლო ორივე ჯგუფში, პირდაპირი და გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით, ერთად — 69 სიტყვაა (ცხრ. №9).

რაც შეეხება სასიამოვნო და უსიამოვნო ემოციურ მდგომარეობათა რაოდენობას და მათს ურთიერთმიმართებას — აქ შემდეგი ვითარებაა:

1. გ რ ძ ნ ბ ა - ე მ ო ც ი ის პ ი რ დ ა პ ი რ ა ლ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ი ტ ყ ვ ე ბ შ ი, (ცხრ. №7), უსიამოვნო მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები შეადგენენ ყველა შემთხვევის — 439 სიტყვის — 62,7%-ს, 275 სიტყვას, (ცხრ. №7).

სასიამოვნო ემოციური მდგომარეობა — 15,9%-ს, 70 სიტყვას. თუკი უსიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელ 275 სიტყვას შევადარებთ 70 სასიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელ სიტყვას — მივიღებთ უსიამოვნოს — 79, 7%-ს, სასიამოვნოს — 20,3%-ს.

მიმართება უსიამოვნო ემოციურ მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვებისა სასიამოვნოსთან გამოიხატება პროპორციით — 3,9 : 1.

2. გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ი თ (ცხრ. №8). უსიამოვნო ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები შეადგენენ ყველა შემთხვევის — 226 სიტყვის 75,2%-ს, 170 სიტყვას; სასიამოვნო — 16,8%-ს. თუკი უსიამოვნო ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელ 170 სიტყვას შევადარებთ სასიამოვნო მდგომარეობის აღმნიშვნელ 38 სიტყვას, მივიღებთ უსიამოვნოს — 81,7%-ს, სასიამოვნოს — 18,3%-ს. მიმართება უსიამოვნო მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვებისა სასიამოვნოსთან გამოიხატება პროპორციით — 4,4 : 1.

3) ო რ ი ვ ე ჯ გ უ ფ ის — გ რ ძ ნ ბ ა - ე მ ო ც ი ის პ ი რ დ ა პ ი რ ა ლ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ის ა და გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ი თ, ერთად (ცხრ. №9). უსიამოვნო ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები შეადგენენ ყველა შემთხვევის — 665 სიტყვის 66,9%-ს, 445 სიტყვას, სასიამოვნო — 16,3%-ს, 108 სიტყვას. თუკი უსიამოვნო ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელ 445 სიტყვას შევადარებთ სასიამოვნო მდგომარეობის აღმნიშვნელ 108 სიტყვას, მივიღებთ უსიამოვნოს — 80,5%-ს, სასიამოვნოს — 19,5%-ს. მიმართება უსიამოვნო ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვებისა სასიამოვნოსთან გამოიხატება პროპორციით 4 : 1.

უსიამოვნო-სასიამოვნო ემოციურ მდგომარეობათა აღმნიშვნელი სიტყვების „პოლარული ასიმეტრიულობა“ ერთნაირად მკვეთრადაა გამოხატული ზემოაღნიშნულ სამივე შემთხვევაში. უ ს ი ა მ ო ვ ე ნ ო ე მ ო ც ი უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ი ს ა ღ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ი პ ი რ ო ვ ე ნ უ ლ ი ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ ი ს რ ა ო დ ე ნ ო ბ ა ო თ ხ ჯ ე რ ა ღ ე მ ა ტ ე ბ ა ს ა ს ი ა მ ო ვ ე ნ ო ს .

ვფიქრობთ, რომ ასეთ ზოგადს, ადამიანის თითქმის ყველა ფსიქიკულ სფეროს დამახასიათებელ მოვლენას რაღაც ერთი საერთო მიზეზი, საერთო წესი უნდა ეღვას საფუძვლად, ამიტომ უფრო მიზანშეწონილი იქნება, თუ მისი ახსნისათვის გავითვალისწინებთ აგრეთვე ადამიანის ფსიქო-ფიზიკულ ორგანიზაციის ფიზიკურ მხარესაც.

გრძნობა-ემოცია და გამომხატველი მოძრაობები

„გამომხატველ მოძრაობებში“ ინდივიდის ის გარეგანი სხეულებრივი გამოსახულება იგულისხმება, რომელიც ყოველ ემოციას თან სდევს და მის დამახასიათებელ რეაქციად ითვლება. ემოციის თანმხლებ სხეულებრივ მოვლენებს, როგორც განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონეს ემოციისთვის თავიდან მიეძევა მეცნიერთა ყურადღება (დარვინი, სპენსერი, ჯემსი, კლაგესი და სხვა). მაგრამ უკიდურესი გამომხატულება ამ მიმართულებამ ე. წ. ჯემს-ლანგეს თეორიაში პოვა. ამ თეორიის მიხედვით ემოციისთვის სწორედ ამ პერიფერიულ, ვისცერალურ-ფიზიოლოგიურ მოვლენებს აქვს არსებითი მნიშვნელობა. ამ თეორიის მიხედვით, ფიზიოლოგიური ხასიათის რეაქციები, გულის აჩქარებული ცემის, ცივი ოფლის, სუნთქვის აჩქარების და სხვა გამოსახულებით მოძრაობებშია თვით ემოცია განსახიერებული. ამ მოძრაობების აღკვეთა კი თვით ემოციის აღკვეთას იწვევს, — ამბობდნენ ისინი და დაასკვნინდნენ, რომ, მაშასადამე, ამ რეაქციებში ყოფილა ემოციის არსიო: ისინი ასე ამბობდნენ: მე რომ ვტირი იმიტომ ვწუხვარ, რომ გავრბივარ იმიტომ მეშინია და სხვა. ამ შემთხვევაში, ემოციური განცდისა და მის თანმხლებ ფიზიოლოგიურ მოვლენებს შორის მიმართება ფიზიოლოგიური მოვლენებიდან იწყება. თვით ემოცია, როგორც ფსიქიკური მდგომარეობა, მეორადი. მნიშვნელობისაა. ემოციური განცდა არსებითად ამ ფიზიოლოგიურ რეაქციებზეა დაყვანილი.

როგორც ცნობილია, ამ თეორიის ეს უკიდურესი დასკვნა უარყოფილ იქნა, როგორც ჩვეულებრივი დაკვირვების ნიადაგზე, ისე ექსპერიმენტული მონაცემების მიხედვით (კენონი, შერინგტონი და სხვა). მათ გვიჩვენებს, რომ ემოცია არ დაიყვანება თანმხლებ გამოსახულებით მოძრაობებზე. გამომხატულებითი მოძრაობა არ არის პირველადი მოცემულობა, ემოციის შემთხვევაში და თვით ემოცია მის შედეგად გამოვლენილი განცდა. ემოცია, განცდა, სუბიექტის შინაგანი მდგომარეობა — პირველადი და

გამომხატველი მოძრაობა მისი აუცილებელი კომპონენტი (რუბინშტეინი) გამომხატველი მოძრაობები „ემოციის ობიექტური გამოსახულება“ (უზნადი).

მაშ, რა არის „გამომხატველი მოძრაობის“ ან „გამოსახულებითი მოძრაობის“ სახელწოდებაში მოცემული? სიმბოლო? მეტი, სიმპტომიც.

გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ მ ო ძ რ ა ო ბ ე ბ ს პ ი რ დ ა პ ი რ ი კ ა ვ-
შ ი რ ი ა ქ ე თ ე მ ო ც ი ის ა რ ს თ ა ნ, ი ს ი ნ ი ა რ ს ე ბ ი თ
კ ა ვ შ ი რ შ ი ა რ ი ა ნ ე მ ო ც ი ა ს თ ა ნ. გამომხატველი მოძრაობა
ემოციის პირია, გარეგანი სახე, მაჩვენებელი, ნიშანი, ობიექტური განსა-
ხიერება, მისი სიმპტომი. თუ ეს ასეა, მაშინ ემოციასა და გამომხატველ
მოძრაობას შორის ერთმნიშვნელოვანი დამოკიდებულება უნდა არსებობ-
დეს და ეს დამოკიდებულება არსებითი ხასიათის უნდა იყოს.

ემოციასა და გამომხატველ მოძრაობათა შორის არსებული ერთმნიშ-
ვნელოვანი დამოკიდებულების შესწავლა მეცნიერული ფსიქოლოგიის კვლე-
ვის საგანი იყო ერთხანს. ცდილობდნენ ლაბორატორიულ პირობებში, დაედ-
გინათ, თუ რომელ ემოციასთან რომელი გამომეტყველებითი მოძრაობა
დგას პირდაპირ და ერთმნიშვნელოვან კავშირში. ეს ძიება დადებითი შედე-
გით არ დამთავრებულა. ცოცხალ გარემოდან მოწყვეტით, აბსტრაქტულ,
ლაბორატორიულ პირობებში ემოციის კვლევა დაუძლეველ სიძნელეებს
წააწყდა. ლაბორატორიულ პირობებში ემოციის მიმდინარეობას ბუნებ-
რივობა და უშუალობა დაეკარგა. ის ნამდვილი, სიცოცხლის ჰარბ ფერებში
მოცემული ემოცია უკვე აღარ იყო.

ხალხური შემოქმედება, რასაკვირველია, ამ სიძნელის წინაშე არ იდგა
და საკითხი მან წარმატებითაც გადაჭრა: ხალხურმა ენამ ემოციურ მდგო-
მარეობასა და მის ფიზიკურ გამომხატულებას შორის ერთმნიშვნელოვანი
მიმართება 226 სიტყვა-სახელწოდებაში დაამყარა. ამ სიტყვათა შინაარსში
სხეულის რომელიმე ნაწილი ისეთი დინამიკურობითაა წარმოდგენილი,
რომელიც ემოციასთან არსებით კავშირს ამკლავებს. მაგ., სიტყვები —
თავპირჩამომტრალი, თვალნაღვლიანი, პირმრისხანე, პირმკაცრი და სხვ.
პირდაპირ შესატყვის ემოციაზე მიგვითითებენ. აქ აღამიანის ცალკე ორგანო
მთლიან პიროვნებას ასახიერებს, ცალკე ორგანოს მიაქვს პიროვნების ტვირ-
თი; ამით ის პიროვნების წარმომადგენლობას კისრულობს. ამაშია, ამ რეპრე-
ზენტატობაში, ამ სიტყვათა სიმბოლური აზრი. აქ ორგანო-სხეულის ნაწი-
ლი პიროვნების სიმბოლოა. ამ სიმბოლური როლის განხორციელებას ესა
თუ ის ორგანო მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეძლებს, თუ ის მთლიან-პიროვ-
ნულ მდგომარეობასთან, ამ შემთხვევაში, მის ემოციურ მდგომარეობასთან
ერთმნიშვნელოვნად არის დაკავშირებული. ე რ თ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ვ ა ნ ი
კ ა ვ შ ი რ ი კ ი მ ა შ ი ნ მ ყ ა რ დ ე ბ ა, რ ო ც ა ო რ გ ა ნ ო ე მ ო-
ც ი ის თ ა ნ ა მ ო ნ ა წ ი ლ ე ა, მ ა ს თ ა ნ ე რ თ ა დ ფ უ ნ ქ ც ი-
ო ბ ს, კ ა ვ შ ი რ ი ე მ ო ც ი ა ს თ ა ნ ბ უ ნ . ე ბ რ ი ვ ი ა და ა რ -
ს ე ბ ი თ ი.

გამომხატველი მოძრაობის შინაგანი შესატყვისობა ემოციასთან, ხალხური ენის 226 პიროვნულ სიტყვაში ასახული, ხალხის ხანგრძლივი დაკვირვებისა და შემოწმების შედეგია ცხოვრების ბუნებრივ პირობებში. ის ხალხური შემოქმედების ნამდვილი უტყუარი ძეგლია.

სუბიექტის შინაგანი, გრძნობითი მდგომარეობის აღმნიშვნელ გამომხატველ მოძრაობებში ჩართულია — სახე, თვალი, პირი, თავი, ხმა, შუბლი, წარბი, ცხვირი, ტუჩები, ფერი და მთელი ტანი. ამ სახელწოდებებში შინაგანი მდგომარეობის უტყუარი გამოსახულებაა დაცული.

სწორია, როცა გამომხატველ მოძრაობას უსიტყვო მეტყველებას უწოდებენ. ისინი პიროვნების შინაგანი, გრძნობითი განცდების შესახებ მეტყველებენ. მაგრამ რამდენად ზუსტად და ერთმნიშვნელოვნად ასახავს ეს „უტყვი მეტყველება“ შინაგან სამყაროს საზოგადოდ, შეეფერება თუ არა ის ყოველთვის სინამდვილეს?

გამომხატველი მოძრაობების ზუსტ და ერთმნიშვნელოვან შესატყვისობას ემოციურ მდგომარეობასთან ადასტურებს თეატრალური ხელოვნება, რომლის ჯადოსნური გავლენა ადამიანზე ამ გამომხატველ მოძრაობათა სიზუსტეზე და შინაგან განცდასთან უტყუარ შესატყვისობაზე არის აგებული.

ადამიანის სხეულის თუ რა ნაწილებია ჩართული ემოციური მდგომარეობის სიმბოლურ, გამომხატველ მოძრაობაში, გვიჩვენებს ცხრილი №10.

№10 ცხრილის მიხედვით ემოციის აღმნიშვნელი პიროვნული სიტყვები

ც ხ რ ი ლ ი № 10

ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით სხეულის ორგანოების სახელის მიხედვით

სხეულის ორგანოს სახელი	შეფასება	სასიამოვნო n	უსიამოვნო n	ზოგჯერ სასიამოვნო ზოგჯერ უსიამოვნო №	შედეგი
სახე		12	27	6	45
თვალი		6	29	7	42
პირი		9	19	1	29
ფერი		1	7		8
თავი			6	2	8
შუბლი		2	6		8
წარბი		2	6		8
ენა			3		3
ხმა			2		2
წელი			2		2
ცხვირი			3		3
ტუჩები			1		1
ყური			1		1
მთლიანი გამოსახულების მიხედვით		6	58	2	66
ს უ ლ		38	170	18	226

გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით, ორი სახითაა წარმოდგენილი: 1. როცა სიტყვა-სახელწოდებაში დასახელებულია ადამიანის სხეულის რომელიმე ნაწილი—ორგანო. მაგ., სიტყვები—თვალგაბრწყინებული, პირმხიარული, თავპირჩამობნელებული, სახეამღვრეული, შუბლშეკრული და სხვა. ასეთია 160 სიტყვა, მათში დასახელებულია სხეულის 13 სხვადასხვა ნაწილი.

2. როცა სიტყვა-სახელწოდებაში სხეულის ნაწილი დასახელებული არ არის, მაგ., მოცინარი, ღიმილმორეული, დაღვრემილი, მბორგავი, მგოდებელი, მიჩუმებული, მკენესარე და სხვა., ასეთია სულ 66 სიტყვა.

პირველი შემთხვევა, როცა ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი პიროვნული სახელწოდება ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელიდანაა აგებული — თითქმის მთლიანად თავისა და პირისაღის ორგანოების სახელებით ამოიწურება (გამონაკლისს შეადგენს ორი სიტყვა — წელმოკაკაული და წელმოხრილი). ამათგან პირველი ადგილი უკავიათ სახეს, თვალსა და პირს. სულ დასახელებულია თავი და პირისაღის თერთმეტი ორგანო.

როცა გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობის სახელწოდებაში სხეულის ნაწილი არ არის დასახელებული, მაშინ ემოციურ მდგომარეობას გამოხატავს მთელი სხეულის ან მთელი პირისაღის მთლიან-დინამიკური გამომეტყველება.

დასასრულს უნდა შევნიშნოთ ისიც, რომ გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელ 665 პიროვნულ სახელწოდებათა შორის არც ერთი უცხო სიტყვა არ აღინიშნა.

ც ხ რ ი ლ ი №11

ფიზიკური ხტატუსის აღმნიშვნელ სიტყვათა კატეგორია

(პიროვნული თავისებურებების აღმნიშვნელი სიტყვები ფიზიკური ნიშნების მიხედვით)

		ქართული		უცხო		ერთად
		n	%	n	%	
ფიზიკური აგებულება	კარგი	29	4,8			29
	ნაკლიანი	146	24,0	2		148
	ნეიტრალური	116	19,0	3		119
გარეგნობა (გარეგანი შეხედულება).	ლამაზი	133	21,8	4		137
	ულამაზო	37	6,1			37
ძალ-ღონე	ღონიერი	28	4,6	1		29
	უღონო	75	12,3			75
ჩანმრთელობა	კარგი	11	1,8			11
	ცუდი	34	5,6	5		39
ს უ ლ		609		15		624

1. კარგი ფიზიკური აგებულების ჩგუფი შეიცავს წარმოსადეგ ფიზიკური აგებულების შესატყვის? პიროვნული შინაარსის სიტყვა-სახელწოდებებს. ასეთია სულ 29 სიტყვა. ყველა ისინი მოხდენილი და ვაჟკაცური შემართების გამომხატველი სიტყვებია.

2. ნაკლიანი ფიზიკური აგებულების ჩგუფში 146 სიტყვა-სახელწოდებაა. ამ ჩგუფის ყოველი სიტყვა სხეულის რომელიმე ორგანოს, ან ტანის მთელი აგებულების, რაღაც ნაკლს ასახავს.

3. ნეიტრალური ფიზიკური აგებულების ჩგუფი შეიცავს 116 პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებას. ისინი არც წარმოსადეგ და ვაჟკაცურ აგებულებას ასახავენ და არც ნაკლიანს, არც „კარგის“ შეფასებას იმსახურებენ და არც „ცულისას“. ისინი მიუთითებენ, როგორც ცალკე ორგანოების თავისებურებაზე, (მაგ., გრძელცხვირა, თვალწვრილი და სხვ.), ისე მთელი ტანის აგებულებაზე (მაღალი, დაბალი და სხვ.). „ნეიტრალური“ ჩგუფის სიტყვებში პიროვნების ისეთ ნიშნებს ასახავენ, რომლებიც პიროვნულ თავისებურებას ქმნიან, მაგრამ მათი სიაჯკარგის შეფასების აზრით, შეიძლება მაინც-დამაინც კარგი არ იყოს, მაგრამ არც ნაკლად ითვლებოდეს. მაგალითისთვის ავიღოთ ნეიტრალური ჩგუფის სიტყვა „მაღალი“, — ასეთი ტანის კაცი დიდ იშვიათობას არ წარმოადგენს, მაგრამ თავისებურება მაინც არის: ის უპირისპირდება დაბალს. ეს ნიშანი ნეიტრალური რჩება მანამ, სანამ ის უკიდურესობაში არ გადავა, მაშინ კი მას დაერქმის — ალაწოდა, აყაყული, აყლარწული, აყლაყულა, აწოწილი, ახმახი, წოპწოპა, წოწოლა და სხვ., ან — მთაკაცი, ტანაზიდული, ტანახოვანი, ტანბრგე და სხვა. ნეიტრალური ჩგუფის სიტყვები უკიდურესობაში გადასული არ არიან.

4. ლამაზი გარეგნობის აღმნიშვნელი 133 სიტყვა-სახელწოდებაა. ამ სიტყვებით ქებულა, როგორც მთლიანი ტანის, ისე ცალკეული ორგანოების სილამაზე.

5. ულამაზო გარეგნობის ამსახველი სულ 37 სიტყვაა. თითქმის ყველა ისინი, 1—2-ს გამოკლებით, შეიცავენ გარეგანი შეხედულების შეფასებას, ისე ვით ლამაზი გარეგნობის ჩგუფი, ესთეტიკური თვალსაზრისით, მაგ., უთვალადო, უსანდომო, მაიმუნი, საფრთხობელა და სხვა).

6. კარგი ძალ-ღონის პიროვნული სახელწოდებები 28 სიტყვაა. ცნება „ძალას“, როგორც ადამიანის ფიზიკურ ნიშანს თავისი დამოუკიდებელი სიმბოლიკაც გააჩნია, მიუხედავად იმისა, რომ ის ჯანმრთელობის მდგომარეობიდანაც არის დამოკიდებული. მაგ., სიტყვები კაჟანდევნი, კუნთმაგარი, კლდემკლავი, ძლიერი და სხვ., ფიზიკური სტატუსის ნიშანდობლივ მხარეს აღნიშნავენ: ისეთ ფიზიკურ აგებულებაზე მიუთითებენ, რომელიც ფიზიკურ ძალას ასახიერებს და ძალ-ღონეზე ამახვილებს ყურადღებას.

სუსტი ძალ-ღონის გამომხატველი სიტყვები 75 ლექსიკური ერთეულია. ამათაც დაცული აქვთ შედარებითი დამოუკიდებლობა და თვით-მყოფობა, მათ არ ევალებათ მაინცდამაინც და მხოლოდ ავადმყოფური მდგომ-

მარეობა ასახონ. მაგ., — სუსტი ძალ-ღონის გამომხატველი სიტყვები — უღონო, უძალო, სუსტი, დაოსებული, არ გულისხმობენ, რომ ასეთი ადამიანები უსათუოდ ავადმყოფნი არიან. მათში ფიზიკური ძალის კონსტიტუციური მნიშვნელობაც იგულისხმება.

8. კარგი ჯანმრთელობის ჯგუფი 11 სიტყვითაა წარმოდგენილი, ისინი ჯანმრთელობის ზოგად მდგომარეობაზე მიუთითებენ.

9. ცუდი ჯანმრთელობის სახელწოდებები 34 ლექსიკური ერთეულია. ისინიც ორგანიზმის ზოგად მდგომარეობას აღნიშნავენ და არ ეხებიან ავადებათა ცალკეულ შემთხვევებს.

„კარგი“ და „ნაკლიანი“ ფიზიკური აგებულების ჯგუფები შეიძლება გაერთიანდნენ ლამაზი გარეგნობისა და ულამაზო გარეგნობის ჯგუფებთან. ლამაზი გარეგნობა და კარგი აგებულება შეიძლება კარგ გარეგნობად ჩაითვალოს, ხოლო ულამაზო გარეგნობა და ადამიანის ტანის ნაკლიანი აგებულება — ცუდ გარეგნობად. ასეთი გაერთიანების აზრი აღძრა კარგ აგებულებასა და ნაკლიან აგებულებას შორის დადასტურებულმა დიდმა ასიმეტრიულობამ — (კარგი აგებულების აღმნიშვნელი 29 სიტყვაა, ხოლო ნაკლიანის — 146) — და აგრეთვე დიდმა ასიმეტრიულობამ „ლამაზსა“ და „ულამაზო“ ჯგუფებს შორის — (ლამაზი გარეგნობის სიტყვებია 133, ხოლო ულამაზოსი — 37).

ზემოთ აღინიშნა, რომ ცნება „ძალა“ საკუთარ სპეციფიკასაც გულისხმობს, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ძალას მჭიდრო დამოკიდებულება არ ჰქონდეს ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან. ჯანმრთელობასთან დაპირისპირების შემთხვევაში ძალა და ჯანმრთელობა მჭიდრო ურთიერთდამოკიდებულებას ავლენენ. ძალ-ღონე ასახავს ჯანმრთელობის მდგომარეობას, ჯანმრთელობა განსაზღვრავს ძალ-ღონეს; ამიტომ ჯანმრთელობისა და ძალ-ღონის ჯგუფები შეიძლება ერთ ჯგუფად გაერთიანდნენ. მას შემდეგ, რაც მათი ცალკე გამოყოფა და გათვალისწინება მოხდა, მათი ერთ ჯგუფად გაერთიანება მიზანშეწონილად ვცანით სურათის გამარტივების მიზნითაც. ამ გაერთიანების შედეგად ცხრილი შემდეგ სახეს მიიღებს: (ცხრ. №12).

№12 ცხრილის მიხედვით ფ ი ზ ი კ უ რ ი გ ა რ ე გ ნ ო ბ ი ს ჯ გ უ ფ შ ი „ცუდი“ შეფასების სიტყვები აღემატება „კარგი“ და „ნეიტრალური“ შეფასების სიტყვებს. ხოლო „კარგი“ და „ცუდი“ შეფასების სიტყვების ურთიერთთან შედარება გვიჩვენებს, რომ „ცუდი“ შეფასების სიტყვები, არცთუ დიდად, მაგრამ მაინც აღემატება „კარგი“ შეფასების სიტყვებს. „ცუდი“ შეიცავს 183 სიტყვას — 53,0%-ს, „კარგი“ — 162 სიტყვას — 47,0%-ს (1:345). „კარგი“ შეფასების სიტყვების მიმართება „ცუდი“ შეფასების სიტყვებთან გამოიხატება პროპორციით — 1,1 : 1.

ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის აღმნიშვნელ სახელწოდებების ჯგუფში „ცუდი“ ჯანმრთელობის აღმნიშვნელი სიტყვები აღემატება „კარგი“ ჯანმრთელობის აღმნიშვნელ სიტყვებს — „ცუდი“ შეფასების 109 სიტყვაა —

შეფასება	კარგი		ცუდი		ნეიტრალური		ერთად		ქართული და უცხო ერთად
	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	ქართული	უცხო	
ფიზიკური აგებულება და გარეგნობის ძალ-ღონე და ჯანმრთელობის	162	4	183	2	116	3	461	9	470
	39	1	109	5			148	6	154
ს უ ლ	201	5	292	7	116	3	609	15	624

609 ქართული სიტყვის განაწილება, %
 493 ქართული სიტყვის განაწილება, %
 (კარგი და ცუდი ერთად)

33,0	48,0	19,0						
40,8	59,2							

73,6%, „კარგი“ შეფასების — 39 სიტყვა — 26,4% (n 148), მიმართება „ცუდის“ „კარგთან“ გამოიხატება პროპორციით 2,8 1.

რაც შეეხება 609 ქართულ სიტყვას — ადამიანის ყველა ფიზიკური ნიშნების აღმნიშვნელ საერთო რიცხვს — ის შემდეგნაირად განაწილდა — „კარგი“ — 33%, „ცუდი“ — 48%, „ნეიტრალური“ — 19%; აქაც „ცუდი“ შეფასების სიტყვები აღემატება დანარჩენებს.

თუკი „კარგი“ შეფასების საერთო რიცხვს (201) შევადარებთ „ცუდი“ შეფასების საერთო რიცხვს (292-ს), მივიღებთ — „კარგი“ შეფასებისას — 40,8%-ს, „ცუდისას“ — 59,2%-ს (n 493).

ერთი სიტყვით, ფიზიკური ნიშნების მიხედვით პიროვნული სიტყვა-სახელწოდებების ორივე ჯგუფი — 1. ფიზიკური გარეგნობისა და 2. ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის — ასიმეტრიულად არის აგებული. ორივე ჯგუფში ცუდი შეფასების სახელწოდებები, ე. ი. უარყოფითი, აღემატება „კარგი“ შეფასების სიტყვა-სახელწოდებებს, ე. ი. დადებითს.

პიროვნული სიტყვები ფიზიკური ნიშნების მიხედვით აგებულია ენის იმ ტენდენციის თანახმად, რომელიც ზემოთ განხილულ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა თითქმის ყველა კატეგორიაში დადასტურდა და მდგომარეობს იმაში, რომ უარყოფითი შეფასების პიროვნული სახელწოდება აღემატება დადებითს. ამ პრობლემის განხილვას ჩვენ შემდეგ თავში შევეცდებით.

ადამიანის სხეულის, ტანის აღწერას ქართულ ენაში 609 სიტყვა-სახელწოდება გამოხატავს. ამ სიტყვებით წარმოდგენილია ადამიანის სხეულის მთლიანი აგებულების თავისებურება, — გარეგანი აღნაგობა, ორგანიზმის ცალკე ორგანოების თავისებურებანი, ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობა, სხეულის სილამაზის ნაირსახეობა. ერთი სიტყვით, ქართული

ენის კულტურამ შექმნა ადამიანის მთლიანი სხეულისა და მისი ცალკე ნაწილების იმდენი და ისეთი შინაარსის სახელწოდებები, რომ სხეულის აღწერას და შესაფერისი ფიზიკური სტატუსის დადგენას მტკიცე ნიადაგი აქვს შექმნილი.

პათოლოგიურ პიროვნებათა აღმნიშვნელი სახელწოდებების კატეგორია

ეს კატეგორია შეიცავს სულ 73 სიტყვა-სახელწოდებას. მათში ქართული ენის სიტყვებია 35, უცხო — 38. ყურადღებას იქცევს უცხო სიტყვათა სიმრავლე. ისინი ყველა წიგნურია, ფსიქოლოგიური და ფსიქო-პათოლოგიური მეცნიერული კვლევის გზით შემოსული ქართულ ენაში.

ყ. ასიმეტრიული მიმართება პიროვნების უარყოფით და დადებით ძარაძმაროლოგიურ სახელწოდებათა შორის

ადამიანის პიროვნების ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებებში ასახულია პიროვნების თვისებები, ფსიქო-ფიზიკური ორგანიზმის ნიშნები და მდგომარეობანი, რომელთა საფუძველი შინაგანი ძალები, შესაძლებლობები და ტენდენციებია; მაგრამ მათში ასახულია ისიც, თუ რისკენაა ეს ტენდენციები მიმართული, ცხოვრების რომელი ღირებულების რეალიზაციისკენ. მაგ., **კ ე თ ი ლ ი** ადამიანი. კეთილი საქმეებისკენ, სათნოების ღირებულების შექმნისკენ არის მიდრეკილი. **ბ ო რ ო ტ ი** ადამიანის მოქმედება მიმართულია სიცოცხლის უარყოფით ღირებულებათა რეალიზაციისკენ. ამრიგად, ღირებულება წარმოადგენს იმ ობიექტურ მომენტს, რომლის შექმნისკენ არის პიროვნება მიმართული და, რომელიც, იმავე დროს, არის პიროვნების და, მაშასადამე, მისი თავისებურების, ან მისი რაიმე გამოვლენის შეფასების კრიტერიუმი.

მთლიან პიროვნების, მისი თავისებურებებისა და ნიშან-თვისებების შეფასების პრინციპის საკითხი დადგა ჩვენს წინაშე პიროვნულ კატეგორიებში დადასტურებულ ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებათა ასიმეტრიულობის ახსნის პრობლემასთან დაკავშირებით.

პიროვნული სახელწოდებების კატეგორიებში დადასტურებული „ასიმეტრიულობა“ წარმოადგენს: **ე ნ ო ბ რ ი ე ფ ა ქ ტ შ ი** ასახულ ასიმეტრიულ მიმართებას სიცოცხლის ორ საწინააღმდეგოდ დაპირისპირებულ პრინციპს შორის — **და დ ე ბ ი თ** ღირებულებასა და **უ ა რ ყ ო ფ ი თ** ღირებულებას შორის. მაგ., ზნეობრივ კატეგორიაში ასიმეტრიულობა წარმოადგენს „კეთილი“ და „ბოროტი“ პრინციპის მიხედვით შეფასებულ პიროვნულ სახელწოდებათა შორის არსებულ მიმართებას; გონებრივ კატეგორიაში „მაღალი“ და „დაბალი“ აზროვნების პრინციპის მიხედვით შეფასებულ პიროვნულ თავისებურებათა შორის არსებულ მიმართებას და ასე დანარჩენ კატეგორიებში.

ამ ენობრივი ფაქტის, — უარყოფით-პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა დადებითზე რაოდენობრივი უპირატესობის — ფსიქოლოგიური ბუნების გახსნა პრობლემად დგას ჩვენს წინაშე. ის ასეა დასმული: რ ა ტ ო მ ა ს ა - ხ ა ვ ს ე ნ ა უ ა რ ყ ო ფ ი თ თ ვ ი ს ე ბ ე ბ ს უ ფ რ ო დ ი დ რ ა ო - დ ე ნ ო ბ ი თ, ვ ი ღ რ ე მ ი ს ს ა პ ი რ ი ს პ ი რ ო — და დ ე ბ ი თ ს ?

დასმული საკითხის განხილვისთვის, კატეგორიებისა და ჯგუფების ურთიერთშედარების გაადვილებისა და მიღებული შედეგების გათვალსაზი-ნოების მიზნით, შეფასება „მაღალი“, „დაბალი“, „ქარგი“, „ცუდი“, „სა-სიამოვნო“, „უსიამოვნო“, „ძლიერი“, „სუსტი“ — ზემოდასახელებული „ღირებულებების“ კრიტერიუმის თანახმად, შევცვალებთ სათანადოდ „უარყოფითი“ და „დადებითი“ შეფასებით. მიღებული შედეგი მოცემულია №13 ცხრილში.

ცხრილი № 13

ასიმეტრიული მიმართება უარყოფით და დადებით
ქარაქტეროლოგიურ-პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა შორის
(ქართული სიტყვები)

სიტყვების კატეგორიები	შეფასება	რიცხვი საერთო	დადებითი		უარყოფითი		უარყოფითის მი- მართებ ბითთან
			n	%	n	%	
სოცალურ-შეფასებითი		503	145	29,8	358	71,2	2,5:1
ზნეობრივი		526	160	30,4	366	69,6	2,3:1
ზასიათისეული		825	267	32,4	558	67,6	2,1:1
გონების აღმნიშვნელი		375	125	33,3	250	66,7	2,0:1
ემოციის აღმნიშვნელი		553	108	19,5	445	80,5	4,0:1
ფიზიკური გარეგნობის აღმნიშვნელი		345	162	47,0	183	53,0	1,1:1
ფიზიკური ძალ-ღონისა და განმრთვლობის აღმნიშვნელი		148	39	26,4	109	73,6	2,3:1
ს უ ლ		3275	1006	30,7	2269	69,3	2,2:1

რაც შეეხება ნებელობის კატეგორიას, ზემოთ უკვე იყო აღნიშნული, რომ ასიმეტრიულობის კონტექსტში ის გამონაკლისს შეადგენს: დადებითი შეფასების სიტყვები აღემატება უარყოფითს. იმ ქართულ სიტყვათა სრული სურათი რომ შეიქმნას, რომელთა დადებით-უარყოფითი შეფასება შეიძ-ლებს, ძლიერი ნებელობის აღმნიშვნელი 151 სიტყვა დაეუმატოთ დადებით სიტყვათა საერთო რაოდენობას (1006-ს) და სუსტი ნებელობის აღმნიშვნელი 44 სიტყვა უარყოფით სიტყვათა საერთო რაოდენობას (2269-ს). მივიღებთ ქართულ პიროვნულ 1157 დადებითი შეფასებისა და 2313 უარყოფითი შეფასების სახელწოდებებს. მიმართება უარყოფითი შინაარსის სიტყვებისა

დადებითთან გამოიხატება პროპორციით — 2:1. ასიმეტრიულობის სურათი ძირითადად იგივე დარჩა¹.

ანალოგიურად ასიმეტრიულია მიმართება ქართულ ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა უარყოფით და დადებით პიროვნულ ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებათა შორის. მაგრამ უკეთესია ამის შესახებ ციფრები ვალაპარაკოთ.

ცხრილი № 14

ასიმეტრიული მიმართება უარყოფით და დადებით ქარაქტეროლოგიურ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებათა შორის (უცხო სიტყვები)

სიტყვების კატეგორიები	შეფასება	საერთო რიცხვი	დადებითი		უარყოფითი		უარყოფითი მიმართება დადებითთან
			n	%	n	%	
სოციალურ-შეფასებითი		59	28	47,5	31	52,5	
ზნეობრივი		68	7	10,3	61	89,7	
ხასიათისეული		63	22	34,9	41	65,1	
გონების აღმნიშვნელი		18	10	55,6	8	44,4	
ემოციის აღმნიშვნელი							
ფიზიკური გარეგნობის აღმნიშვნელი		6	4	66,7	2	33,3	
ფიზიკური ძალ-ღონე და ჯანმრთელობის აღმნიშვნელი		6	1	16,7	5	83,3	
სულ		220	72	32,7	148	67,3	

№ 13 ცხრილის ყველა 8 ჯგუფში უარყოფითი შეფასების სახელწოდებები რიცხობრივად აღემატება დადებითს. უარყოფითი სიტყვების ეს უპირატესობა დადებითზე ძალიან მკვეთრად და მაღალი მაჩვენებლებით არის გამოხატული, ვარდა „ფიზიკური გარეგნობის“ მაჩვენებლისა, სადაც ასიმეტრიულობა მინიმუმამდეა დასული. ყველა კატეგორიის საერთო საშუალო უდრის: დადებითის — 30,7%-ს, უარყოფითის

¹ შენიშვნა: №13 ცხრილში არ შესულა ის სიტყვები, რომლებიც დადებით უარყოფით შეფასებას არ ექვემდებარებიან. ასეთია:

ა. სოციალურ-შეფასებითი კატეგორიის 184 სიტყვა „ნეიტრალურის“ შეფასებით.
 ბ. ხასიათისეული კატეგორიის 238 სიტყვა „ნეიტრალური“ და ტემპერამენტთან დაკავშირებული.

გ. ემოციის კატეგორიის სიტყვები — ამბივალენტური, ორმაგი მნიშვნელობისა და სხვა დანარჩენი — 112 სიტყვა.

დ. ფიზიკური კატეგორიის 116 სიტყვა „ნეიტრალურის“ შეფასებით.

ე. პათოლოგიური მდგომარეობის აღმნიშვნელი 35 სიტყვა.

ვ. ნებელობის კატეგორიის 195 სიტყვა.

სულ 880 სიტყვა.

69,3%-ს. უარყოფითი აღმატება დადებითს 2,2-ჯერ. ცალკე კატეგორიებში უარყოფითი აღმატება დადებითს:

სოციალურ-შეფასებით კატეგორიაში	2,5-ჯერ
ზნეობრივ კატეგორიაში	2,3-„
ხასიათისეულში	.2,1-„ „
გონიერების კატეგორიაში	. 2,0-„ „
ემოციის კატეგორიაში	.4,0-„ „
ფიზიკური გარეგნობის კატეგორიაში	0,1-„ „
ფიზიკური ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის	2,8-„ „

როგორც აქედან ირკვევა უსიამოვნო განცდის სახელწოდებების რიცხობრივი უპირატესობა სასიამოვნო განცდებზე არ ყოფილა ემოციის სპექციფიკა და მხოლოდ გრძობითი განცდის დამახასიათებელი ასიმეტრიულობა, როგორც ამას ფიქრობდნენ პესიმიზმის ფილოსოფიის მიმდევარნი, არამედ ენის ზოგადი ტენდენცია სიცოცხლის ყველა იმ სფეროში, სადაც ადამიანს სასიცოცხლო მნიშვნელობის ღირებულებების შექმნა ევალება.

ყურადღება უნდა მიექცეს იმ გარემოებას, რომ „ფიზიკური გარეგნობის“ ჯგუფში უარყოფითი შეფასება მხოლოდ 0,1-ჯერ აღმატება დადებითს, რაც თავისთავად იმდენად მცირეა, რომ ასიმეტრიულობად არც კი ჩაითვლება. შეიძლება ითქვას, რომ „ფიზიკური გარეგნობის“ ჯგუფი ერთადერთია, სადაც შედარებითი წონასწორობაა დაცული.

ზემოთ იყო აღნიშნული, რომ ენაში ასახული პიროვნულ სახელწოდებათა ეს ასიმეტრიულობა არავითარ შემთხვევაში არ ასახავს სიცოცხლის რეალურ ვითარებას. ე. ი. არ ნიშნავს, რომ ფაქტიურად, სინამდვილეში დაბალი, არაშემოქმედი ადამიანები რიცხობრივად აღმატებიან მაღალ ღირებულებათა შემოქმედ ადამიანებს, რომ უგუნური მეტია ამ ქვეყნად, ვიდრე გონიერი, ავის გამკეთებელი მეტი, ვიდრე სიყვითისა, ყოველ კერძო სიცოცხლეში უსათუოდ უსიამოვნო განცდები აღმატება სასიამოვნოს და სხვა. ეს ყოველდღიური დაკვირვებიდანაც ნათელია. მაგრამ ამის უტყუარი საბუთი ცხოვრების იმ სფეროს მონაცემია, რომელიც სახელმწიფოს ზედამხედველობისა და კონტროლის ქვეშ იმყოფება — ეს ჯანმრთელობის სოციალური დაცვის სფეროა. აქ წარმოებული დოკუმენტური მასალის მიხედვით ავადმყოფ ადამიანთა რაოდენობა ჯანმრთელ ადამიანთა მცირე პროცენტს შეადგენს. ხოლო ჩვენი მასალის ფიზიკურ კატეგორიაში (ცხრ. №13) ავადმყოფ ადამიანთა პიროვნული სახელწოდებები თითქმის სამჯერ აღმატება ჯანმრთელ ადამიანთა პიროვნულ სახელწოდებებს. აქედან ჩანს, რომ ენაში გამოვლენილი მიმართება უარყოფით და დადებით პიროვნულ სიტყვა-

სახელწოდებას შორის, არ ასახავს რეალურ ვითარებას. დიდა შეუსაბამობა ცხოვრების ფაქტიურ მდგომარეობასა და ენაში ასახულს შორის. და, მართლაც, კაცობრიობის უდიდესი პროგრესი და წინსვლა გაუგებარი იქნებოდა, რომ უარყოფითი ადამიანები მეტი იყოს ამ ქვეყნად, ვიდრე დადებითი და ავადმყოფები მეტი, ვიდრე ჯანმრთელნი.

მაშ, რით ავსნათ ეს მოვლენა? რა სოციალური აზრია ენის ამ ფაქტში დაფარული, მიზანთა რომელ სისტემისთვის არის ის ამ სახით საჭირო? რატომ არ ასახავს აქ ენა ცხოვრების ფაქტიურ მდგომარეობას?

ამის ახსნა ბიო-სოციალურ მიზანთა სისტემის წილში უნდა ვეძებოთ, სახელდობრ, სიცოცხლის მიზანშეწონილობის ზოგად კანონში.

როგორც ეტყობა სოციალურ სფეროში სიცოცხლის მიზანშეწონილობის კანონის იგივე თავდაცვითი სისტემა მოქმედებს, რომელიც ბიოლოგიურ სფეროში სიცოცხლის არათუ დაცვას, არამედ მის სრულყოფასაც თვალმიუწევდომელ აზრიანობით ემსახურება.

საილუსტრაციოდ მივმართოთ შემდეგ მეცნიერულ დაკვირვებას: „ნორვეგიელმა ბლიკსმა, გერმანელმა გოლდშაიდერმა და ამერიკელმა დონალდ-ზონმა თითქმის ერთდროულად აღმოაჩინეს კანის ზედაპირზე ტემპერატურის შეგრძნების წერტილები... მაგრამ სითბოს წერტილების მოძებნა უფრო ძნელია, ვიდრე სიცვიისო“¹ — ამბობს ფსიქოლოგი ებინაუსი. „რაც შეეხება წერტილების რაოდენობას, — სხვადასხვა ადგილას სხვადასხვაა, მაგრამ ყველგან სიცვის წერტილები მეტია, ვიდრე სითბოსი, მაგ., ზომერის გამოკვლევის მიხედვით კანის ერთ კვადრატულ სანტიმეტრზე 13 სიცვისა და მხოლოდ 2 სითბოს წერტილი მოდის“². (დ. უზნაძე, ებინაუსი).

საყურადღებოა გოლდშაირერის მიერ აღმოჩენილი შემდეგი მოვლენა: ტემპერატურის წერტილები სპეციფიკური რეაქციით უპასუხებენ მაშინაც, როცა მათი აგზნება მექანიკურად ან ელექტროდენით ხდება. „სითბოს წერტილებზე ეს მოვლენა იშვიათად იჩენს თავს, — ამბობს ებინაუსი, ხოლო სიცვის წერტილებზე ამ მოვლენის დაკვირვება შედარებით ადვილია, მართალია, არა ყოველთვის, და არა ყველა წერტილში, მაგრამ მაინც ძალიან ხშირად... სითბოს წერტილებში შეგრძნება ბუნდოვანია, ძალიან ნელა წარმოიშობა, მაშინ, როცა სიცვის წერტილებში შეგრძნება ერთბაშად აღმოცენდება და მკაფიო ხასიათს ატარებს“³. „სიცვის წერტილები თავის ენერჯის სპეციფიკურობის მხრივ, ისე შორს მიდიან, რომ მაშინაც კი სიცვის შეგრძნებას იძლევიან, როცა მათი გამდიზიანებლის ტემპერატურა 45°C აღწევს. ისინი სითბოზე სიცვიით გვიპასუხებენ.

¹ Г. Еббингаус, „Основы психологии“, 1912, გვ. 324.

² ებინაუსის დასახელებული ნაშრომი, გვ. 325. აგრეთვე დ. უზნაძე, „ექსპერიმენტული ფსიქოლოგიის საფუძვლები“, 1925, გვ. 380.

³ ებინაუსი, იქვე, გვ. 325, 326.

ფ რ ა ი მ ა მ მ ო ვ ლ ე ნ ა ს ს ი ც ი ე ის პ ა რ ა დ ო ქ ს ა ლ უ რ ი მ ო ვ ლ ე ნ ა უ წ ო დ ა. რ ა ც შ ე ე ხ ე ბ ა ს ი თ ბ ო ს წ ე რ ტ ი ლ ე ბ ს, ძ ნ ე ლ ი ა მ ა თ ზ ე ი გ ი ე ე ი თ ქ ე ა ს ო ¹, — ა მ ბ ო ზ ს დ. უ ზ ნ ა ძ ე. “ მ თ ი ლ ს ს ხ ე უ ლ ზ ე 12 ს ი ც ი ე ის ა და 8 ს ი თ ბ ო ს მ გ რ ძ ნ ო ბ ი ე რ ე ბ ის გ ა ნ ს ხ ვ ა ე ბ უ ლ ი ა რ ე ა ა ღ მ ო ჩ ე ნ ი ლ ი ” ².

თანამედროვე ფიზიოლოგია ყველა ამ ფაქტს ადასტურებს და შემდეგნაირად აზუსტებს მას: „სიცვიისა და სითბოს რეცეპტორები სხვადასხვა სიღრმეზე თავსდებიან. სიცვიისა 0,17 მმ. სიღრმეზე, ხოლო სითბოსი კანის ზედაპირიდან 0,3 მმ. სიღრმეზე. ამით იძლევიან იმის ახსნას, რომ რეაქციის დრო სიცვიით გაღიზიანებაზე ნაკლებად ხანგრძლივია, ვიდრე სითბოთი გაღიზიანებაზე... სიცვიის წერტილების საერთო რიცხვი, ადამიანის სხეულის ზედაპირზე, დაახლოებით 250000-ია, სითბოს წერტილები კი მხოლოდ 30000-ია. (ხაზგასმა ჩვენია ნ. ბ.).“

ტემპერატურის რეცეპტორები შეიძლება ავგაზნოთ არაადეკვატური გამღიზიანებლებითაც. ასე, სიცვიის რეცეპტორები შეიძლება ავგაზნოთ სითბოთი. ამით და აგრეთვე სიცვიისა და სითბოსი რეცეპტორების მდებარეობის სხვადასხვა სიღრმით ხსნიან სიცვიის პარადოქსულ შეგრძნებას სითბოს ზემოქმედებით” ³ და სხვა.

როგორც ირკვევა ტემპერატურის შეგრძნების ორივე სისტემა — როგორც სიცვიისა, ისე სითბოსი — უზრუნველყოფილია შესაფერისი აპარატით კანის ზედაპირზე, რომლის საშუალებით ადამიანი წარმატებით ახერხებს ტემპერატურის ზეგავლენის რეგულაციას და სტაბილიზაციას. ეს მოვლენა თავისი დადებითი სასიცოცხლო მნიშვნელობით, ბიოლოგიურად დიდად ღირებული ფაქტია. ის უზრუნველყოფს ადამიანის არსებობის ერთერთ მნიშვნელოვან პირობას: ორგანიზმისთვის შესაფერისი ტემპერატურის ოპტიმუმის დაცვას. ამ მხრივ შეგრძნების ორივე სისტემა, როგორც სიცვიისა, ისე სითბოსი, ყოველთვის მზადყოფნაშია უპასუხოს სიცოცხლისთვის საშიშ ტემპერატურის ზეგავლენას, რომელიც მას, როგორც სიცვიის, ისე სითბოს მხრივ ემუქრება. მაგრამ, რატომღაც, როგორც ეს ზემომოტანილ ფაქტიდან ირკვევა, სიცვიის შეგრძნებისთვის ადამიანი უფრო უზრუნველყოფილია შესაფერისი აპარატით, ვიდრე სითბოს შეგრძნებისთვის: ს ი ც ვ ი ს შ ე გ რ ძ ნ ე ბ ის წ ე რ ტ ი ლ ე ბ ი ა ღ ე მ ა ტ ე ბ ა ს ი თ ბ ო ს შ ე გ რ ძ ნ ე ბ ის წ ე რ ტ ი ლ ე ბ ს, რ ო გ ო რ ც რ ა ო დ ე ნ ო ბ ი თ, ის ე ა გ ზ ნ ე ბ ა დ ო ბ ის მ ა ღ ა ლ ი დ ო ნ ი თ და შ ე გ რ ძ ნ ე ბ ის მ კ ა ფ ი ო ხ ა ს ი ა თ ი თ. ის უ ფ რ ო ა დ ვ ი ლ ა დ ა გ ზ ნ ე ბ ა დ ი ა, უ ფ რ ო ზ უ ს ტ ი ა, უ ფ რ ო მ გ რ ძ ნ ო

¹ დ. უზნაძე, დასახელებული ნაშრომი, გვ 381.

² იქვე, გვ. 382.

³ ე. ბაბსტი, ა. ზუბოკოვი, გ. კორიკვი, პ. ხოდოროვი, „ადამიანის ფიზიოლოგია“, 1966 წლის რუსული გამოცემის 1969 წლის ქართული თარგმანი, გვ. 543.

ბ ი ა რ ე ა. ისმის საკითხი — რატომ? ზედმეტი სითბოც ხომ ისევე საშიშია ცოცხალი ორგანიზმისთვის, როგორც ზედმეტი სიცივე! მაშ, როგორ ავხსნათ მოცემული ფაქტი? ხომ არ შეიძლება, რომ ბიოლოგიურად ასეთი მნიშვნელოვანი ორგანოს ა მ ს ა ხ ი თ განვითარება, რაიმე მექანიკური ზემოქმედების შედეგი იყოს? არა, ასეთი ვარაუდი დაუშვებელია, როგორც სიცოცხლის განვითარების იდეასთან შეუთავსებელი ფაქტი. აქ განვითარების სასესებით კანონზომიერი აქტი უნდა ვიგულისხმოთ, რომლის მიხედვით, სიცოცხლისთვის აუცილებელ და მიზანშეწონილ განვითარებას ჰქონდა ადგილი. ალბათ ადამიანის სასიცოცხლო ზონის სფეროში, ტემპერატურის საარსებო პირობების მიხედვით, სიცივე უფრო ემუქრება სიცოცხლეს, ჩანს, გარკვეულ პირობებში, სიცივის ზედმეტი ზემოქმედება ორგანიზმზე უფრო მოსალოდნელია და უფრო საშიში სიცოცხლისთვის, ვიდრე სითბოსი. უ თ უ - ო დ ა მ ი ტ ო მ ს ი ც ი ვ ე ს შ ე გ რ ძ ნ ე ბ ი ს ს ა ს ი გ ნ ა ლ ო ს ი ს ტ ე მ ა უ ფ რ ო მ ო ქ ი ლ ი ა, თ ვ ი ს ო ბ რ ი ვ ა დ უ ფ რ ო ზ უ ს ტ ი, რ ა ო დ ე ნ ო ბ რ ი ვ ა დ უ ფ რ ო უ ხ ვ ა დ მ ო ც ე მ უ ლ ი.

ყოველ შემთხვევაში, ტემპერატურის შეგრძნების ზემოაღწერილი ბიოლოგიურ-ფიზიოლოგიური საფუძველი. როგორც მოვლენა, ძალიან გვაგონებს თავისი ხასიათით, მნიშვნელობითა და აზრიანობით, ენაში დადასტურებულ „ასიმეტრიულობის“ ფაქტს. ამიტომ, ჩვენი აზრით, უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ბ ი ო ლ ო გ ი უ რ ს ფ ე რ ო შ ი მ ო ქ მ ე დ ი გ ა ნ ვ ი თ ა რ ე ბ ი ს კ ა ნ ო ნ ი უ დ ე ვ ს ს ა ფ უ ძ ვ ლ ა დ *mutatis mutandis*, ს ო ც ი ა ლ უ რ ს ფ ე რ ო ს მ ო ვ ლ ე ნ ე ბ ს ა ც, კ ე რ ძ ო დ, პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ა თ ა ა ს ი მ ე ტ რ ი უ ლ ო ბ ი ს ფ ა ქ ტ ს. ა ქ ს ი ც ო ც ხ ლ ი ს გ ა ნ ვ ი თ ა რ ე ბ ი ს მ ი ზ ა ნ შ ე წ ო ნ ი ლ ო ბ ი ს ე რ თ ი ს ა ე რ თ ო ხ ა ზ ი ა დ ა ც უ ლ ი. პრინციპში ორივე მოვლენა ერთი და იგივე კანონზომიერების მოქმედების შედეგს წარმოადგენს ალბათ.

განვიხილოთ ამ თვალსაზრისით ადამიანის ქარაქტეროლოგიური თვისებების ენაშორასახული ასიმეტრიულობა, ის ფაქტი, რომ პიროვნების უარყოფითი თვისებებისა და თავისებურებების აღმნიშვნელი სიტყვები ალემატება დადებითს. სახელდობრ ის, თუ რა სასიცოცხლო ან სოციალური აზრი შეიძლება იყოს დაფარული ამ ფაქტში.

როგორც ცნობილია, ადამიანის სიცოცხლეზე ზემოქმედებს მოვლენათა როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი სისტემა. უარყოფითად ზემოქმედ მოვლენასთან ადამიანი მუდამ ბრძოლის პროცესში იმყოფება მისი დაძლევის მიზნით. ამისათვის ადამიანი ყველა თავის შესაძლებლობებს და თვისებებს მიზანშეწონილად იყენებს. მეტყველება, როგორც ადამიანის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი თვისება, აქაც მის სამსახურში დგას — აკეთებს იმას, რაც ხელს უწყობს ადამიანის გამარჯვებას ბრძოლაში. ამ შემთხვევაში

ის ამხვილებს ადამიანის უზრადლებას სიცოცხლისთვის ხელშემშლელ, უარყოფით ზეგავლენის მოვლენებისკენ. ამ მიზნით სხვადასხვა სახით და მრავალნაირად ასახავს იმას, რაც, როგორც ინდივიდუალური, ისე სოციალური სიცოცხლისთვის საშიშია, მიუღებელია, რაც მის არსებობას ემუქრება. ეს ასახავს კი უადვილებს ადამიანს ამ მოვლენების გაცნობიერებას და ამით მზადყოფნაში მოყვას მათთან საბრძოლველად. ასეთია ჩვენს მასალაში ყველა ის პიროვნული სახელწოდება, რომელიც „უარყოფით“ შეფასებას იმსახურებს და ასიმეტრიულად უპირისპირდება „დადებითს“. პიროვნული თვისებებისა და თავისებურებების სახელწოდებების უარყოფითი სიტყვები, ცხოვრების ხელშემშლელი ფაქტორის ამსახველია, რომლის მიმართ ადამიანს საპასუხო მზაობაში ყოფნა მართებს. რაც ემუქრება ადამიანის ინდივიდუალურ და სოციალურ გარემოცვას, ხელს უშლის წინსვლასა და პროგრესს, მისი გაობიექტივება და სახელდებით ასახავს სასიგნალო მნიშვნელობისაა: ამ ინფორმაციით ადამიანი უკეთ აწესრიგებს არსებობის სოციალური და ინდივიდუალური მნიშვნელობის გარემოს.

სიცოცხლის განვითარებისთვის ხელშემშლელ ფაქტორთა გაობიექტივება და ცნებითი სახით ასახვა უკვე მითითებაა საშიშროების არსებობაზე. ის აღაგზნებს ადამიანს საბრძოლველად და იწვევს სამოქმედოდ. ის მოქმედების სიგნალი და სტიმულატორია. ერთი სიტყვით, ენა მეტ „მგრძობლობას“ ამქლავებს ცხოვრების უარყოფითი მოვლენების მიმართ, ვიდრე დადებითის მიმართ და უარყოფით მოვლენებს უფრო სრულყოფილად ასახავს, ვიდრე დადებითს, ეს იმიტომ, რომ უარყოფით მოვლენათა გაცნობიერება სიგნალის მნიშვნელობისაა.

სიცოცხლის მიზანსწრაფვა ხომ იქითაა მიმართული, რომ დაძლიოს, რაც მის არსებობას ემუქრება და უარყოფით ძალად ევლინება. ამისათვის, ამ ბრძოლა-დაძლევისათვის კი ეს საშიშროება, ეს უარყოფითი მოვლენა წინასწარ უნდა იყოს გაცნობიერებული, უნდა იყოს მასზე მითითებული, უნდა არსებობდეს მისი ამსახველი ცნება. სწორედ მათ ამ გაცნობიერებას, გაობიექტივებას, ცნებითი სახით ასახვას ემსახურება ენის „ასიმეტრიულობის“ ფაქტი.

გასაგებია, რომ უარყოფით მოვლენასთან ბრძოლისთვის საჭირო ენობრივი სასიგნალო სისტემა უფრო უზრუნველყოფილია, უფრო სრულყოფილადაა გაობიექტივებული, ვიდრე საწინა-

აღმდეგო - დადებითი. ამას მოითხოვს ადამიანის ინდივიდუალური და სოციალური არსებობისათვის ბრძოლის მიზანშეწონილობის აზრიანობა.

ისიც საკითხავია და საინტერესო, თუ როგორ მიაგნო ხალხურმა შემოქმედებამ ამ იდეას, თუ როგორ შეიმუშავა მან ამის განწყობა, მაგრამ ეს საკითხი ენის სოციალური შემოქმედების თემატა და აქ მას ჩვენ თავს ვანებებთ.

დ. უზნაძემ სასიამოვნო და უსიამოვნო ემოციურ განცდათა ასიმეტრიულობის შესახებ შემდეგი აზრი გამოთქვა: „ერთი სიტყვით, ბევრი რამ მოქმედებს ჩვენზე ისეთი, რაც უაღრესად სასარგებლოა ჩვენთვის, მაგრამ სიამოვნების გრძნობებს მინც არ იწვევს; ხოლო თუ კი ისეთი რამ გაჩნდა, რაც ჩვენს მიზნებს ეწინააღმდეგება, რაც ჩვენთვის მიზანშეწონილია, ჩვენ მას უფრო ხშირად უსიამოვნების გრძნობით ვუპასუხებთ. მოკლედ: ჩვენ მავნებლისა და მიზანშეწონილის მიმართ უფრო მგრძნობიერი ვართ, ვიდრე სასარგებლოსა და მიზანშეწონილის მიმართ, სიამოვნებისა და უსიამოვნების გრძნობები სიგნალის როლს ასრულებენ: ეს სასარგებლოა, ეს უსარგებლოა, თითქოს გვანიშნებენ. მაგრამ სასარგებლოს მხოლოდ მაშინ უნდა ნიშნება, როდესაც იგი პირველად იწყებს მოქმედებას, მავნებელს კი ყოველთვის. წინააღმდეგ შემთხვევაში ორგანიზმი ადვილად დაილუპებოდა. ამიტომ. გასაგებია, რომ უსიამოვნების საგანგებო განცდის შემთხვევები გაცილებით უფრო ხშირია, ვიდრე სიამოვნების განცდისა. მაშასადამე, რაოდენობრივი თვალსაზრისით, სიამოვნება-უსიამოვნების განცდათა ასიმეტრიულობა ყოველ ექვს გარეშეა“¹. დ. უზნაძის აზრით, სიამოვნება-უსიამოვნების რომელიმე ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ყოველ სიამოვნებას თავის საპირისპირო უსიამოვნება არ მოეპოვება. ამ მხრივ ისინი ასიმეტრიულნი არიან. ამ აზრს დ. უზნაძე ავითარებს და განაგრძობს: „აქედან გასაგებია, რომ შესაძლებელია გრძნობათა პოლარულ მიმართებათა შორის არც რაოდენობრივი შესატყვისობა არსებობდეს“².

სიამოვნება-უსიამოვნების ბუნებას, მის ეტიმოლოგიას, დ. უზნაძე საკვებით სწორ ახსნას აძლევს: რომ ისინი „სასიგნალო როლს ასრულებენ, ჩვენ მავნებლისა და მიზანშეწონილის მიმართ უფრო მგრძნობიერი ვართ, რომ წინააღმდეგ შემთხვევაში ორგანიზმი ადვილად დაილუპებოდა“. მაგრამ იმის მტკიცება, რომ ნამდვილად, რეალურად, უსიამოვნება ჭარბობდეს სიამოვნების განცდას, რომ „სიამოვნება-უსიამოვნების განცდათა ასიმეტრიულობა ექვს გარეშეა“ — დაუმტკიცებელი დებულებაა და აი რატომ: სიამოვნება-უსიამოვნების „ბიუჯეტის“ დადგენა, რომელსაც დ. უზნაძე იმოწმებს, შეიძლება ან კლინიკურ-ბიოგრაფიული მეთოდით, ან კიდევ მეტყველებაში ასახული ლექსიკური მასალით.

¹ დ. უზნაძე, შრომები, ტ. 3—4, 1964, გვ. 141.

² იქვე. გვ. 138.

ზიოგრაფიული მეთოდით, ადამიანის სიცოცხლის მსვლელობის აღწერით, სარწმუნო მასალის მიღება პრინციპულად შეუძლებელი თუ არა, დიდად ძნელი მანც არის, რადგან ყოველი ადამიანის სიცოცხლის გზა უაღრესად ინდივიდუალური სახისაა.

რაც შეეხება ენაში ასახულ ლექსიკურ მასალას, ის სარწმუნო მხოლოდ მაშინ შეიძლება იყოს, თუკი ის ენის მთელი ლექსიკური მარაგის გათვალისწინების ნიადაგზე არის მიღებული. სწორედ ასეთია ჩვენს მიერ წარმოდგენილი პიროვნულ თავისებურებათა და მდგომარეობათა ამსახველი სიტყვები.

სიამოვნება-უსიამოვნების ურთიერთმიმართებას, ჩვენი მასალის მიხედვით, დიდი ასიმეტრიულობა ახასიათებს: უსიამოვნო განცდის ამსახველი სიტყვები მეტია, ვიდრე სასიამოვნო, მაგრამ ეს ასიმეტრიულობა ამ სახით, ამ მიმართებით, ვრცელდება პიროვნების ფსიქოფიზიკური ორგანიზაციის ყველა სფეროზე და არა მარტო ემოციაზე. ამიტომ მისი გადატანა სიცოცხლის რეალურ მიმდინარეობაზე, უმართებულოა.

ზემთ შევეცადეთ დაგვესაბუთებო, რომ ენაში ასახული ეს ფაქტი არ არის რეალური ცხოვრების ანარეკლი და, რომ რეალური ცხოვრების ვითარების მიმართ, დაბეჭითებით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს ენობრივი ფაქტი არტეფაქტს წარმოადგენს.

10. პიროვნულ სახელწოდებათა თავისებურებაჲ ქართულ ენაში

ისმის საკითხი: ხომ არ ახასიათებს ადამიანის ნიშან-თვისებათა აღმნიშვნელ სახელწოდებებს რაიმე თავისებურება? ხომ არ ასახულა ხალხური შემოქმედების ამ ფაქტში პიროვნების წვდომა და გაგება რაიმე გარკვეული სპეციფიკით?

ასეთ თავისებურებად შეიძლება მივიჩნიოთ ის, რომ ქართულ პიროვნულ სახელწოდებათა მთელი მარაგის (4155 სიტყვის) ერთი მეოთხედი — 1031 სიტყვა (24,8%) — ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძეზეა აგებული. მაგ., გულ-კეთილი, თავ-კაცი, ორ-პირი, ხელ-მანკიანი, თვალ-ბოროტი, ენა-ძვირი, სახე-მწუხარი, ფეხთა-მლოცი, ტეინთხელი და სხვა.

ადამიანის რაიმე ორგანოს სახელთან დაკავშირებულ პიროვნულ სიტყვა-სახელწოდებაში ადამიანის სხეულის ნაწილი, მისი სახელის სახით, პერსონიფიცირებული და სიმბოლიზებული ფორმით მონაწილეობს.

ადამიანის სხეულის ორგანოები, რომელთა სახელიდან მთლიან პიროვნების ნიშან-თვისებათა და თავისებურებათა გამომხატველი სიტყვები აიგებიან, ქართულ ენაში 39 აღირიცხა. (მათში ორი ძრგანო — ფრთა და

კული — რომლებიც ადამიანს არ გააჩნია — პირობითი მნიშვნელობითაა აღებული). ამათგან ზოგი გაოცებას იწვევს კიდევ შემთხვევათა დიდი რაოდენობით და შინაარსის მრავალფეროვანი ვარიაციით. ასეთია მაგ., სიტყვები — გული, თავი, თვალი, პირი, ენა, სახე, ხელი. ზოგი კიდევ ერთეული სახელწოდებითაა წარმოდგენილი და სხეულის მხოლოდ რომელიმე ფიზიკური ნიშნის თავისებურებას გამოხატავს.

ადამიანის შინაგანი მოვლენების აღნიშვნა სხეულის ნაწილთა სახელის მიხედვით, სხვა ენებშიაც არის შემჩნეული¹. ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი, ზემოთ განხილული, პიროვნული სახელწოდებები გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით, რაც ყველა ენის კუთვნილებას შეადგენს, ამავე მოვლენის რიგს განეკუთვნება. მაგრამ ქართულ ენაში ეს მეტად მკვეთრად არის გამოსახული და პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებებს თავისებურ ელფერს ანიჭებს.

ჩვენი მასალის მიხედვით ადამიანის განცდის ყველა სფერო (გრძნობა, გონება, ნებელობა) შეიცავს სხეულის ნაწილის სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოებ პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებებს.

დიდი ხანია შემჩნეულია, რომ სხეულის ზოგი ორგანოს სახელი, ქართულ ენაში, მრავალ გამოთქმას საფუძვლის სახით ემსახურება, მათ შორის პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებებსაც; ერთი ასეთი სიტყვა არის გული. გულ-ფუძის ამ ფუნქციას ჩვენში პირველად ყურადღება ენათმეცნიერმა არნოლდ ჩიქობავამ მიაქცია (1938).

შეღარებითი ანალიზის ნიადაგზე (ჭანურ-მეგრულ-ქართული) არნოლდ ჩიქობავამ გვიჩვენა, რომ „ქართულში გულ-ფუძე მთელ რიგ რთულ ფუძეებსა და გამოთქმებს აწარმოებს: გული-ს-ყური, გული-ს-ხმა (ძველ ქართულში გულისკმაი) — გული-ს-ხმობს, იგული-ს-ხმება..., გულის თქმა (აყვა გულის თქმას), გული-ს-წყრომა, გულის რევა, გულის ზიდილი, გულ-ყრა (გულს შემოეყარა), გულ-ჭვა, გულწრფელი (ე. ი. „გულ-სწორი“, „გულმართალი“), გულ-ჩვილი, გულკეთილი, გულ-ნაკლული... ჭანურშიც, მეგრულშიც გულს მრავალგვარი ფუნქცია მიეწერება, მაგრამ ქართულის მიხედვითაც ცხადია, რომ გული წარმოდგენილია აზროვნების თიპროცესების ცენტრად, გრძნობების წყაროდ, ტემპერამენტ-ხასიათის განმსაზღვრელად და ორგანული შეგრძნებების (გულის რევა, გულის შემოყრა) ამთვისებლად, ერთი სიტყვით, მას ეკისრება ტვინის, გულის, კუჭისა და, ნაწილობრივ, პერიფერიული ნერვული სისტემის მაგივრობა გასწიოს — სიცოცხლის მატარებელი გულია! ჩანს, ძველი ადამიანის ყურადღება ადრე მიიპყრო ამ

¹ იხ. ა. ფრანკვილი, „ნარკვევები ადამიანის ფსიქოლოგიური ცოდნის ისტორიიდან საქართველოში“. 1959, თბილისი, გვ. 67.

ორგანომ, რომლის საქმიანობა ასე მნიშვნელოვანიც იყო და თ ვ ა ლ ს ა-
ჩ ი ნ ო ც“¹.

ეს გარემოება არ გამოპარვია მეცნიერულ-ფსიქოლოგიურ კვლევასაც. ამ მხრივ საგულისხმოა ა ლ ე ქ ს ა ნ დ რ ე ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი ლ ი ს გა-
მოკვლევა სიტყვა გ უ ლ ი ს მნიშვნელობის შესახებ ქართულ ენაში
(1959).

ფილოსოფიურ და მხატვრულ ლიტერატურაში „ფსიქოლოგიური ცოდ-
ნის“ მონაცემების ანალიზის საფუძველზე ძველ ქართულში, ა. ფ რ ა ნ-
გ ი შ ვ ი ლ ს განხილული აქვს სიტყვა გ უ ლ ი ს მოძრაობა ადამიანის
შინაგანი განცდის ყველა სფეროში და იგი იმ დასკვნამდე მიდის, რომ
გულ-ფუძეს, ადამიანის განცდის სინამდვილის ასახვაში, ა მ ო ს ა ვ ა ლ ი
ს ი ტ ყ ვ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ნ ე ლ ო ბ ა ე ნ ი ჭ ე ბ ა. ის ამბობს „ქართულ
ენაში შ ი ნ ა გ ა ნ ი გ ა ნ ც დ ი ს ს ი ნ ა მ დ ვ ი ლ ე მ თ ლ ი ა ნ ა დ
წ ა რ მ ო დ გ ე ნ ი ლ ი ა „გ უ ლ“ ს ი ტ ყ ვ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ნ ე ლ ო-
ბ ა ს თ ა ნ მ ჭ ი დ რ ო კ ა ვ შ ი რ შ ი. როგორც მოყვანილი ფაქტობრივი
მასალიდან ირკვევა, ეს ერთნაირად ითქმის როგორც სუბიექტურ მდგომა-
რეობათა განცდების — ემოციური განცდების, ისე ობიექტური სინამდვი-
ლის განცდების — შემეცნების პროცესების, აქტივობის განცდების — ე-
ბელობისა და პიროვნების ფსიქოლოგიურ თავისებურებათა გამოსახვის შე-
სახებ. „გ უ ლ“ ს ი ტ ყ ვ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ნ ე ლ ო ბ ა ს თ ა ნ კ ა ვ შ ი რ-
შ ი ა, თ უ შ ე ი ძ ლ ე ბ ა ა ს ე ი თ ქ ვ ა ს, გ ა ნ ხ ი ლ უ ლ ი ქ ა რ-
თ უ ლ ე ნ ა შ ი, მ თ ე ლ ი „შ ი ნ ა გ ა ნ ი“ გ ა ნ ც დ ი ს ს ი ნ ა მ დ-
ვ ი ლ ე“².

ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი ლ ი შემდეგნაირად აყენებს საკითხს: „ქართული
ენის ეს თავისებურება, როგორც დავინახეთ, იმდენად თვალსაჩინოა, რომ
სრულიად შეუძლებელია არ დადგეს საკითხი, განსაკუთრებით ფსიქიკური
სინამდვილის შემსწავლელი მეცნიერების — ფსიქოლოგიის წინაშე, იმის
შესახებ, თუ როგორ უნდა იყოს გაგებული ეს ენობრივი ფაქტი? რას უნდა
ნიშნავდეს იგი? უნდა განდეს თუ არა იგი გასაგები თვით ფსიქიკურის თავი-
სებურებათა საფუძველზე“³. ამ კითხვის საპასუხოდ ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი-
ლ ი განაგრძობს სიტყვა გულის მნიშვნელობის ანალიზს და დაასკვნის, რომ
გულ-ფუძეს განცდის გამოხატვაში ძირითადი და ამოსავალი სიტყვის მნი-
შვნელობა აქვს, ის „მთლიან-პიროვნული რეალობის“ ამსახველია⁴, „პი-
როვნების მოღუსია, ... პიროვნების არსებით ფსიქოლოგიურ თავისებურე-
ბათა ერთიანობის ფორმა“⁵.

¹ არნ. ჩიქობავა, „ჭანურ-მეგრულ-ქართულ“. შედარებითი ლექსიკონი“. 1928
გვ. 66.

² ა. ფრანგივილი, დასახელებული შრომა, გვ. 68.

³ იქვე.

⁴ იქვე, გვ. 72.

⁵ იქვე, გვ. 75.

ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი ლ ი ს ანალიზი ეხება სიტყვა გ უ ლ ი ს ყოველ-გვარ მნიშვნელობას, ადამიანის შემეცნების ყველა სფეროში.

ჩვენი მასალა შეიცავს ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელით განსაზღვრულ მხოლოდ ისეთ შინაარსებს, რომლებიც პიროვნების ფსიქო-ფიზიკურ თავისებურებებსა და ნიშან-თვისებებს გამოხატავენ.

რომ შესაძლებელი გახდეს ენათმეცნიერ ა. ჩ ი ქ ო ბ ა ვ ა ს ა და ფსიქოლოგ ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი ლ ი ს მიერ სიტყვა გულის ანალიზით დადგენილ დებულებებთან ჩვენი მასალის ანალიზით მიღებული შედეგების შეთანხმება, ამისათვის უნდა გაირკვეს შემდეგი საკითხები:

1. შეეხება თუ არა ადამიანის განცდის ყველა სფეროს სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელ ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდება, თუ მისი აქტივობა ფსიქიკური სინამდვილის მხოლოდ ზოგ სფეროზე ვრცელდება?

2. ადამიანის სხეულის რომელი ორგანო (ამ ორგანოს სახელის სახით) რა აზრით ასახავს პიროვნული მოვლენების შინაარსს, რა სპეციფიკით უღებდა პიროვნების თავისებურებების გამოვლენას?

3. რა მნიშვნელობით გამოაქვს ფიზიკურ-ფიზიოლოგიური სუბსტრატის სახელწოდებას ფსიქოლოგიური მოვლენის შინაარსი და აზრი? როგორ აღწევს ის ამ მიზანს?

4. რა საფუძველი აქვს სხეულის ნაწილის სახელით პიროვნების თავისებურების შინაარსის ასახვის ფაქტს პიროვნების ზოგად-სტრუქტურულ წყობაში?

პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელ ქართულ ლექსიკაში, როგორც ვნახეთ, მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელის მიხედვით აგებულ სიტყვებს, პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელი სახელწოდებების მთელი მარაგის 25% მას უკავია. უნდა გაირკვეს ამ ენობრივი ფაქტის ფსიქოლოგიური საფუძველები. ზემოთ დასმულ კითხვებზე პასუხის გაცემა სწორედ ამ ფსიქოლოგიური საფუძველების ძიების შედეგად არის მხოლოდ შესაძლებელი. ამ მიზნით განვიხილოთ მოცემული ფაქტიური მასალა — სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოები 1031 ქართული პიროვნული სახელწოდება.

პირველ რიგში განვიხილოთ რიცხობრივი მონაცემები. ამისათვის დავაჭგუფოთ ისინი კატეგორიების მიხედვით (იხ. ცხრ. № 15).

№ 15 ცხრილი გვიჩვენებს, რომ რ ა ო დ ე ნ ო ბ ი ს მ ხ რ ი ვ პირველი და საცხებით უპრეცედენტო ადგილი სიტყვა გ უ ლ -ის ფუძით შედგენილ სახელწოდებას უჭირავს 176 ლექსიკური ერთეულის რაოდენობით, რაც ყველა შემთხვევის — 1031 სიტყვის — 17,1%-ს შეადგენს.

მეორე-მესამე ადგილზეა, სიტყვათა თანაბარი რაოდენობით, სიტყვა თ ა ვ -ის და სიტყვა თ ვ ა ლ -ის ფუძიდან აგებული სახელწოდებები. ყოველი მათგანი 141 სიტყვას შეიცავს, რაც 13,6%-ს შეადგენს.

ზხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებები კატეგორიების მიხედვით

აღმნიშვნელის სხეულის ნაწილის სახელი	კატეგორიები								
	სოციალურ-შე- ფასებითი	ზნობრივი	ხასიათისეული	ვინების	ნებულბის	ეპოცის	ფიზიკური ნიშვნის	პათოლოგიური შედეგების	ერთად
1 გული	1	7	81	5	16	64	2		176
2 თავი	15	11	51	23	22	18	1		141
3 თვალი	14	4	6	15		44	58		141
4 პირი	11	20	21	3		31	26		112
5 ენა	2	2	55			3	9		71
6 სახე		1				45	20		66
7 ხელი	5	9	21	6	2	5			48
8 ტანი			1				36		37
9 წელი			6			6	11		23
10 თმა							21		21
11 ქელი			5		11				16
12 წვერი	1						14		15
13 ყუდი	3	2	1	7	1	1			15
14 შებლი		1		3		8	2		14
15 სისხლი		6	5			2			13
16 კული	4	5	1			3			13
17 წარბი					1	8	2		11
18 ცხვირი	1	1	4			3	1		10
19 ტვინი				7		1		1	9
20 ფერი						8	1		9
21 ლოყა							7		7
22 კბილი			1			1	4		6
23 ტუჩები		1	2			1	1		5
24 ძარღვი			1			1	3		5
25 ფრთა						5			5
26 ხმა			2			2			4
27 ფეხი	2	1	1				1		5
28 ნაღველი			1			3			4
29 კუჭი	1		1		2				4
30 ძვალი							4		4
31 ხორცი		2	1				3		3
32 მკლავი							3		3
33 მუცელი			3						3
34 ულვაში							3		3
35 კანი			1	1					2
36 ხერხემალი					1		1		2
37 ყბა			1				1		2
38 ცილა							2		2
39 კინწი							1		1
ს უ ლ %	60 5,8	73 7,1	273 26,5	70 6,8	56 5,4	263 25,5	235 22,8	1 0,1	1031

შენიშვნა: №15 ცხრილში აღნიშნული ციფრების შესატყვისი სიტყვები იხ. „სიტყვათა კლასიფიკაციის“ სათანადო კატეგორიაში.

მეოთხე ადგილზე სიტყვა პ ი რ-ის ფუძიდან ნაწარმოები 112 პიროვნული სახელწოდებაა — 10,9%.

შემდეგ მოდის სიტყვა ე ნ ა-დან ნაწარმოები 71 სახელწოდება — 6,9%; სიტყვა ს ა ხ ე-დან ნაწარმოები 66 სახელწოდება — 6,4%; სიტყვა ხ ე ლ-ის ფუძიდან ნაწარმოები 48 სახელწოდება — 4,7% და ასე შემდეგ.

კ ა ტ ე გ ო რ ი ე ბ ი ს მ ხ რ ი ვ — ყველა კატეგორია, ადამიანის განცდის ყველა სფერო, შეიცავს სხეულის ნაწილების სახელის მიხედვით აგებულ პიროვნულ ნიშან-თვისებათა სახელწოდებებს, რასაკვირველია, სხვადასხვა რაოდენობით. ყველაზე წინ დგას ხ ა ს ი ა თ ი ს ე უ ლ ი კ ა ტ ე გ ო რ ი ა, ის შეიცავს სხეულის ორგანოს სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოებ 273 ლექსიკურ ერთეულს — 26,5%-ს.

მეორე ადგილზეა გ რ ძ ნ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ი ს კ ა ტ ე გ ო რ ი ა — 263 სახელწოდება — 25,5%. მესამე ადგილზე ფ ი ზ ი კ უ რ ი ს ტ ა ტ უ ს ი ს ა და ნიშნების აღმნიშვნელი კატეგორია 235 სიტყვით — 22,8%-ით.

დანარჩენი 4 კატეგორია შედარებით ერთ დონეზე დგას — ს ო ც ი ა ლ უ რ - შ ე ფ ა ს ე ბ ი თ ი — 60 სიტყვა, 5,8%; ზ ნ ე ო ბ რ ი ე ი — 73 სიტყვა, 7,1%; ნ ე ბ ე ლ ო ბ ი ს 56 სიტყვა, 5,4%.

როგორც №15 ცხრილიდან ჩანს, პირველი შვიდი ორგანოს სახელის ფუძიდან აგებული პიროვნული სახელწოდებები დიდი რიცხვითაა წარმოდგენილი. ეს უთუოდ მათი დიდი პიროვნული მნიშვნელობის მაჩვენებელია. თვალნათლივ რომ დავინახოთ მათი ხვედრითი წონა კატეგორიათა საერთო ჯამში, შევჯამოთ ამ პირველი შვიდი ორგანოს (გული, თავი, თვალი, პირი, ენა, სახე, ხელი) სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებები და შევადაროთ ის ყველა 39 ორგანოს სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოებ საერთო ჯამს.

ც ხ რ ი ლ ი 16

კატეგორიები	სხეულის 39 ორგანოს სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებათა საერთო ჯამი	სიტყვების — გული, თავი, თვალი, პირი, ენა, სახე, ხელი-ის ფუძიდან ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებების ჯამი	%
სოციალურ-შეფასებითი	60	48	80,0
ზნეობრივი	73	54	74,0
ხასიათისეული	273	235	86,1
გონების	70	52	74,3
ნებელობის	56	40	71,4
ემოციის	263	210	79,8
ფიზიკური სტატუსის	235	116	49,4
პათოლოგიური მდგომარეობის	1	—	
საერთო ჯამი	1031	755	73,2

ამრიგად, სხეულის ამ 7 ორგანოს (გული, თავი, თვალი, პირი, ენა, სახე, ხელი) სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით აგებულმა პიროვნულმა სახელწოდებებმა 755 ლექსიკური ერთეული შეადგინა, სიტყვათა მთელი მარაგის — 1031 სიტყვის — 73,2%. მაშასადამე, სხეულის დანარჩენ 32 ორგანოზე ზოდის 276 სიტყვა—26,8%. სავსებით ნათელია სხეულის ამ შვიდი ორგანოს უპირატესობა სხვათა წინაშე, ძირითად ფონდს ისინი ქმნიან. ეს ფაქტი მიუთითებს სხეულის ამ ორგანოების სახელის მიხედვით აგებული პიროვნული სახელწოდებების დიდ გამოსახულებით მნიშვნელობაზე, მათს არსებით დაკვირვებაზე პიროვნების განცდის შინაგან სამყაროსთან.

კერძოდ, თავისა და პირისახის ორგანოების — თავი, თვალი, პირი, ენა, სახე—მიხედვით აგებულ პიროვნულ თავისებურებათა და მდგომარეობათა სახელწოდებები 531 სიტყვას შეადგენს (51, 5%-ს), ე. ი. ყველა შემთხვევის — 1031 სიტყვის ნახევარზე მეტს. უნდა ვივარაუდოთ, რომ მათი დიდი სასიცოცხლო ღირებულება მათი პიროვნულ-სიმბოლურ მნიშვნელობასაც განსაზღვრავს. ისინი უშუალოდ არიან განცდასთან დაკავშირებული და ამიტომ შეუძლიათ მისი გათვალსაზრისება.

ფსიქოლოგ ვილიამ შტერნის აზრით, თავისა და პირისახის ეს უპირატესობა — აზროვნება, მეტყველება, დიფერენცირებული სულიერი მდგომარეობის გამოსახვა — ადამიანმა მოიპოვა სხეულის პირდაპირ, გამართულ მდგომარეობასა და სიარულთან ერთად, რითაც ყველაფერმა, სპეციფიკურ-ადამიანურმა, — თავის, პირისახის, ენის მეშვეობით, ზევითი მდებარეობა დაისაკუთრა და ყველაფერი ის, რაც ადამიანს სხვა, დაბალ ცხოველებთან საერთო აქვს — ვეგეტატიური და ვიტალური — ქვევით განლაგდა¹.

თუ რა მნიშვნელობით იხმარება ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელის მიხედვით ნაწარმოები ქარაქტეროლოგიური სიტყვა-სახელწოდება, რომელი სიტყვა რომელ განცდას ასახიერებს, ეს საკითხი განვიხილოთ სხეულის ამ შვიდი ორგანოს სახელის მიხედვით ნაწარმოებ პიროვნულ სახელწოდებათა მაგალითზე.

ს ი ტ ყ ვ ა გ უ ლ - ი (176 პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ი ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ა)

გ უ ლ-ფუძით განსაზღვრული პიროვნულ სახელწოდებათა ყველაზე დიდი რაოდენობა ხასიათის თავისებურებების აღმნიშვნელი სიტყვებია — 81 ლექსიკური ერთეული (ცხრ. №15). მეორე ადგილზე გრძნობა-ემოციის გამომხატველი გ უ ლ-ფუძით ნაწარმოები სიტყვებია — 64 ერთეული. ეს ორი კატეგორია ხასიათისეული და ემოციის — 145 სიტყვას შეადგენს, გ უ ლ-ფუძით შედგენილ სახელწოდებების მთელი რაოდენობის (176 სიტყვის)—82,3%-ს. დანარჩენი 31 სიტყვა (17,7%) განაწილებულია 5 კატეგორ-

¹ W. Stern, „Personalistik als Wissenschaft“, 1930, Leipzig, გვ. 126.

რიას შორის. აქედან აშკარაა, რომ გულ-ფუძით აგებული პიროვნული სახელწოდების შინაარსის სპეციფიკის საკითხს ეს ორი კატეგორია წყვეტს—ხასიათისეული და ემოციის.

რომ მივაგნოთ გულ-ფუძით შედგენილი სიტყვების გამოსახულებით ტენდენციას, განვიხილოთ ჭერ გრძნობა-ემოციის შინაარსის სიტყვა-სახელწოდებები. საილუსტრაციოდ ავიღოთ ემოციის კატეგორიის რამდენიმე სიტყვა და განვმარტოთ:

გულგამხნევებული — გამხნევებული, იმედმოცემული.

გულდადინჯებული — დამშვიდებული, დაიმედებული.

გულდაიმედებული — დაიმედებული, იმედიანი.

გულდამშვიდებული — დაიმედებული, დამშვიდებული.

გულდაჭერებული — დაიმედებული, დარწმუნებული, დაკმაყოფილებული.

გულიმედიანი — იმედიანი, დარწმუნებული, დაიმედებული.

გულმხიარული — მხიარული, მოლხენილი.

გულადუღებული — ძლიერ გამწარებული, შეწუხებული, გულდამწვარი.

გულამღვრეული — ძალიან ცუდ გუნებაზე მყოფი.

გულანთებული — აგზნებული, გაშმაგებული, ანთებული.

გულატირებული — მწუხარე, სევდით მოცული, შეწუხებული.

გულარენილი — აღრენილი, საჩხუბრად განწყობილი.

გულგადაბრუნებული — შეშინებული, გულგახეთქილი.

გულგატეხილი — იმედდაკარგული, რწმენა დაკარგული.

გულდარდიანი — დარდიანი, ჭავრიანი.

გულნაღვლიანი — ნაღვლიანი, სევდიანი.

გულმოსული — გამწყრალი, გაჭავრებული, გაბრაზებული.

გულჭავრიანი — დარდიანი, მწუხარე, გულნატკენი.

სავსებით ნათელია, თუ რა გრძნობები და ემოციებია ამ სიტყვებით გამოსახული: იმედი, სიმშვიდე, დარწმუნებულობა, კმაყოფილება, მხიარული გუნებაგანწყობა, მწუხარება, ცუდი გუნებაგანწყობა, აგზნებული მდგომარეობა, სევდა, მღელვარება, შიში, ბრაზი, უიმედობა, დარდი, ნაღვლიანობა.

ყველა ესენი გამოხატავენ სასიამოვნო ან უსიამოვნო მდგომარეობას. სახელდებად და ძირითად გრძნობა-ემოციებს დიდი ვარიაციით.

სხეულის ვერცერთი სხვა ორგანოს სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდება ვერ გამოხატავს ძირითად ემოციურ მდგომარეობას ასე უშუალოდ, პირდაპირ, სისტემურად და ასეთი ნაირსახეობით. ამ აზრის დასადასტურებლად შევადაროთ მას სხეულის სხვა ორგანოების აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოები გრძნობა-ემოციის გამოსახველი პიროვნული სახელწოდება.

სიტყვა ს ა ხ ე-დან აგებული გრძობა-ემოციის სახელწოდებები 45 სიტყვითაა წარმოდგენილი (იხ. ცხრილი № 15). ყველა ეს 45 სიტყვა-სახელწოდება გრძობა-ემოციას ასახავს გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ლ ო ბ ი თ. მათგან სასიამოვნო გრძობა-ემოციის აღმნიშვნელი 12 სიტყვაა: სახეგაბადრული, სახეგაბრწყინებელი, სახეგანათებული, სახე-გაშუქებული, სახეგაციკროვებული, სახემიზნედილი, სახემოლიმარი, სახემშვიდი, სახემცინარი, სახემხიარული, სახენათელი. ამათგან მხოლოდ ერთი სიტყვა—სახემშვიდი—დიფერენცირებულ განცდას—სიმშვიდეს გამოხატავს. დანარჩენი 11 სიტყვა ყველა სასიამოვნო ემოციურ მდგომარეობას, კარგ გუნებგანწყობას გულისხმობს, ყოველგვარი დიფერენციაციის გარეშე, ე. ი. თვით სიტყვაში არ ჩანს, თუ რა უდევს საფუძვლად ამ კარგ გუნებგანწყობას — იმედი, ნუგეში, დარწმუნებულობა თუ სხვა რამ. 33 სიტყვა კი უსიამოვნო მდგომარეობის გამომხატველია: სახეალესილი, სახეამღვრეული, სახე-ალრეჯილი, სახეკუშტი, სახემკაცრი, სახეგაფითრებული, სახეგაცრეცი-ლი, სახემოღუშული, სახემწყარალი, სახენადვლიანი, სახენაწამები, სახეგაშეშებული და სხვა. ამათში დიფერენცირებული, სახელდებული გრძობა-ემოციები აგრეთვე არ აღინიშნება. მხოლოდ ერთი სიტყვა-სა-ხენადვლიანი — აღნიშნავს დიფერენცირებულ გრძობას — ნადვლია-ნობას. დანარჩენები ზოგადად გამოხატავენ უსიამოვნო მდგომარეობას.

ავიღოთ მეორე მაგალითი — თ ვ ა ლ-ფუძიდან ნაწარმოები ემოციის აღმნიშვნელი პიროვნული სახელწოდებები. ასეთი სულ 44 სიტყვაა აღრიცხული. მათგან 42 გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ლ ო ბ ი ს ა ა.

ს ა ს ი ა მ ო ვ ნ ო გ რ ძ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ი ს გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი თ ვ ა ლ-ფუძიდან აგებული სიტყვები: თვალგაბრწყინებელი, თვალ-აციმციმებული, თვალეზმინედილი, თვალეზმილულული, თვალეზმინაბუ-ლი, თვალეზმომცინარი — ყველა ესენი კარგი გუნებგანწყობის გამომხატ-ველი სიტყვებია, ყოველგვარი ძირითადი ემოციის გამოყოფის გარეშე.

თ ვ ა ლ-ფუძით გამოხატული უ ს ი ა მ ო ვ ნ ო გ რ ძ ო ბ ა -ე მ ო - ც ი ე ბ ი: თვალაბნეული, თვალამღვრეული, თვალაბნელებული, თვა-ლებგადმოკარკლული, თვალმწუხარე, თვალეზჩამობნელებული, თვალ-ნადვლიანი და სხვა. აქაც სახელდებული გრძობები ძალიან ცოტაა, ასეთად მხოლოდ მღელვარება, მწუხარება და ნადვლიანობა თუ ჩაითვლება, და-ნარჩენები ყველა ზოგადი მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვებია.

ავიღოთ სიტყვა პ ი რ-ი. ამ სიტყვიდან აგებული ემოციური კატეგორიის 31 სიტყვა-სახელწოდებიდან 29 გ ა მ ო მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ე ლ ო ბ ი ს ა ა. ს ა ს ი ა მ ო ვ ნ ო ე მ ო ც ი ი ს გამომხატველნი: პირ-ბაკმიანი, პირგანათებული, პირგალიმებული, პირმომცინარი, პირმოლიმარი, პირმხიარული, პირსახემზიანი, პირშუქიანი და სხვა.

უ ს ი ა მ ო ვ ნ ო ე მ ო ც ი ი ს გამომხატველნი: პირანთებული, პირ-

გამშრალი, პირდაღვრემილი, პირგანაცრებული, პირმკაცრი, პირმკვანხე, პირმოღუშული და სხვა.

სიტყვა პირ-ის ფუძიდან აგებული, ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები ძირითად, დიფერენცირებულ ემოციურ მდგომარეობის გამოხატვას ვერ ახერხებენ. ისინი ასახავენ უსიამოვნო ან სასიამოვნო საერთო ემოციურ განწყობილებას.

დაბოლოს განვიხილოთ სიტყვა თ ა ვ-ის ფუძიდან ნაწარმოები გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელი სიტყვები. ასეთია სულ 18 სიტყვა-სახელწოდება. მათგან 8 გ ა მ თ მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მნიშვნელობისაა — თავებღჩამომტირალი, თავპირანთებული, თავჩაქინდრული და სხვა. არც ერთი მათგანი არ გამოხატავს რომელიმე დიფერენცირებულ, ძირითად გრძნობას, არამედ ზოგად სულიერ მდგომარეობას. დანარჩენი 10 სიტყვა პირდაპირ ეხება და აღნიშნავს ემოციურ მდგომარეობას, მაგრამ ძალიან შეზღუდულად: აღნიშნავს მარტო უსიამოვნო გრძნობებს და გამოხატავს სულ რაღაც 2—3 სახეს. ასეთია მაგ., სიტყვები — თავგაბეზრებული, თავზარდაცემული, თავზარდასხმული; თავრეტიანი და სხვა.

აღამიანის სხეულის ნაწილების სახელის — ს ა ხ ე, თ ვ ა ლ ი, პ ი რ ი, თ ა ვ ი-ს მიხედვით აგებული ემოციის გამოხატველი პიროვნული სახელწოდებები, ძირითადად, ორ ზოგად სულიერ განწყობილებაზე მიუთითებენ — კარგ სულიერ განწყობილებაზე და ცუდ სულიერ განწყობილებაზე. მართალია, ამ გლობალური სულიერი მდგომარეობის ასახვაში ისინი დიდ გამოსახულებით უნარს იჩენენ და ზოგად სულიერ განწყობილების ნიუანსების გადმოცემაში მაღალ დონეს აღწევენ, მაგრამ ამ ზოგადი განწყობილების შიგნით გრძნობა-ემოციის ძირითადი სახეების დახარისხებისა და გამოყოფის დიდ უნარს ვერ ამჟღავნებენ. გ უ ლ-ფუძიდან აგებული სიტყვები კი, პირიქით, თავისუფლად ახერხებენ ძირითად გრძნობა-ემოციის გამოხატვას, სახელდებულად აღნიშნავენ გრძნობის სახეს (სიყვარულს, იმედს, რწმენას, სასოწარკვეთილებას, მწუხარებას, სიძულვილს, ლმობიერებას, ბრანს და სხვა.)

სრული უფლება გვაქვს ვაღიაროთ, რ ო მ გ რ ძ ნ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ო ს გ ა მ თ მ ხ ა ტ ვ ე ლ პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ი ტ ყ ვ ა-ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე-ბ ა თ ა შ ო რ ი ს მ ა რ ტ ო ს ი ტ ყ ვ ა გ უ ლ-ი დ ა ნ ნ ა წ ა რ მ ო ე ბ ი პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ი ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ ი პ ი რ დ ა პ ი რ ე ხ ე-ბ ი ა ნ ე მ ო ც ი უ რ ი მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ი ს ძ ი რ ი თ ა დ ს ა ხ ე-ე ბ ს, ა ღ ნ ი შ ნ ა ვ ე ნ მ ა თ უ შ უ ა ლ ო დ, ს ა ხ ე ლ დ ე ბ უ ლ ა დ, დიდი დიფერენციაციითა და ნაირსახეობით. დანარჩენი სიტყვები — ს ა ხ ე, თ ვ ა ლ -ი, პ ი რ-ი, თ ა ვ-ი ს ფუძიდან აგებული სახელწოდებები ემოციურ მდგომარეობას ასახავენ გ ა მ თ მ ხ ა ტ ვ ე ლ ი მ ო ძ რ ა ო ბ ი ს მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ი თ, ამიტომ მათ შეზღუდული აქვთ გრძნობა-ემოციის სხვადასხვა სახეების გამოვლენის შესაძლებლობა. რაოდენობრივი თვალ-

საზრისითაც პირველი ადგილი სიტყვა გ უ ლ-ის ფუძიდან აგებულ სახელწოდებებს უკავიათ.

ერთი სიტყვით, გ უ ლ-ფუძით ნაწარმოები სიტყვები ადამიანის გრძნობა-ემოციის სფეროს ასახავენ. ს ი ტ ყ ვ ა გ უ ლ-ის ს პ ე ც ი ფ ი კ ა ს გ რ ძ ნ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ი ს წ ე დ ო მ ა და მ ი ს ი გ ა ო ბ ი ე ქ ტ ი ვ ე ბ ა შ ე ა დ გ ე ნ ს.

მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ გ უ ლ-ფუძით ნაწარმოები სიტყვების დიდი რაოდენობა ხასიათისეულ კატეგორიას განეკუთვნება, — სახელდობრ 81 ლექსიკური ერთეული. როგორ ავხსნათ სიტყვა გ უ ლ-ის აქტივობა ხასიათისეულ სფეროში?

თუ გ უ ლ-ფუძით აგებულ სიტყვების სპეციფიკას გრძნობის ასახვა შეადგენს, როგორღა ახერხებს ის ხასიათისეულ თავისებურებათა წვდომას და გაობიექტივებას დიდი რაოდენობით? რაიმე წინააღმდეგობასთან ხომ არა გვაქვს აქ საქმე?

ეს საკითხი რომ გადავკრათ, განვიხილოთ სიტყვა გ უ ლ-იდან წარმომდგარი ხასიათისეული სახელწოდებები.

და დ ე ბ ი თ ი ხ ა ს ი ა თ ი ს ა ღ მ ნ ი შ ე ნ ე ლ ი ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი ა :
გაგულუხვებული — პურადი, გულუხვი.

გაერთგულებული — სულითა და გულით მინდობილი, ერთგული.

გულახდილი — ვინც თავის გრძნობებს, აზრებს და სხვ. არ მალავს.

გულგამთბარი — გრძნობიანი ადამიანი.

გულგაშლილი — გულმხარული, გულღია, გულგახსნილი, გულუხვი.

გულდანდობილი — მინდობილი, დანდობილი.

გულისხმიერი — სხვისი გულისტკივილის გამგები, გულშემატკივარი.

გულკეთილი — ვისაც კეთილი გული აქვს, სხვისთვის კეთილის მდომი.

უ ა რ ყ ო ფ ი თ ი ხ ა ს ი ა თ ი ს ა ღ მ ნ ი შ ე ნ ე ლ ი ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი ა :
გაგულდიდებული — გამედიდურებული.

გაგულქვავებული — უთანაგრძნობო, გულქვა.

გულგამოფიტული — უგულო, უგრძნობი.

გულგრილი — სხვისი გაჭირვების ახლო გულში არ მიმტანი, ცივი.

გულქვა — ქვასავათ უგრძნობი გულის პატრონი.

გულღვარძლიანი — ბოროტი, შურიანი.

გულხარბი — ხარბი.

ასეთია ყველა დანარჩენი გ უ ლ-ფუძით შედგენილი ხასიათისეული სიტყვები: მ ა თ ი შ ი ნ ა ა რ ს ი გ ა რ კ ვ ე უ ლ გ რ ძ ნ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ი ს ქ ო ნ ე ბ ა-ა რ ქ ო ნ ე ბ ა ზ ე ა ა გ ე ბ უ ლ ი.

როგორც ხასიათისეული კატეგორიის სიტყვათა გარჩევამ დაგვანახა (ცხრ. №4), ხ ა ს ი ა თ ი ს ა ღ მ ნ ი შ ე ნ ე ლ ი პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ი ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ ი ა და მ ი ა ნ ი ს შ ი ნ ა გ ა ნ ი ს ი ნ ა მ დ ე ი-

ლის, შინაგანი განცდის ყველა ძირითად სფეროდან არის წარმოდგენილი, სახელდობრ: გრძნობის, გონების, ნებელობისა და ტემპერამენტის. გულ-ფუძიდან აგებულნი 81 ხასიათის ეული პირფუნული სიტყვა-სახელწოდება სწორედ გრძნობასთან დაკავშირებული სიტყვებია. ისინი გრძნობითი შინაარსით განსაზღვრული ხასიათის ეული თავისებურებათა სახელწოდებებია.

სავსებით ბუნებრივია, რომ სიტყვა გულ-მა, როგორც გრძნობის ამსახველმა, ხასიათის ეულ სახელწოდებათა შექმნაში აქტივობა გამოიჩინა და თავისი სპეციფიკა — გრძნობა — ხასიათის აღმნიშვნელ სიტყვათა შინაარსში შეიტანა.

რაც შეეხება ნებელობის კატეგორიის გულ-ფუძის სიტყვებს, ასეთია 16 სიტყვა: გულადი, გულგაუტეხელი, გულთა-სრული, გულკაჟი, გულმაგარი, გულლომი და სხვ., ყველა ეს სიტყვები სიმხნევის, გაუდრეკელობის, იმედიანობის, უშიშობის ვარიანტებია. ხოლო სიმხნევე და უშიშობა ემოციის ტონს არ არიან მოკლებული. უთუოდ, ამან, ემოციამ, განაპირობა გულ-ფუძით აგებულ სიტყვათა ნებისყოფასთან დაკავშირება.

მაგრამ რა შეიძლება ითქვას, როცა გრძნობა-ემოციის ამსახველი სპეციფიკის გულ-ფუძის სიტყვა გონების ფუნქციის — შემეცნების — დემონსტრაციას ახერხებს და გონებრივი კატეგორიის პიროვნულ სახელწოდების შინაარსს ქმნის? ასეთია მაგ., სიტყვები — გულთამხილავი, გულთმისანი, გულსყურიანი, გულმავიწყი, უგულისყურო. ეს სიტყვები შემეცნებით ფუნქციას გამოხატავენ და გონებაზე მიუთითებენ. განვმარტოთ ისინი:

გულთამხილავი — ძვ.. გულის ნადების, დაფარულის გამომცნობი.

გულთმისანი — ვინც ყველაფერს მიხვდება, გაიგებს, გამოიცნობს.

გულსყურიანი — ყურადღებიანი.

გულმავიწყი — ვინც ადვილად და მალე ივიწყებს წვრილმან რამეებს.

უგულისყურო — უყურადღებო, ინტერესს მოკლებული.

აი, გონების კატეგორიის ეს ხუთი სიტყვა. მათგან პირველი ორი — გულთამხილავი და გულთმისანი — შემეცნებას არა აზროვნების გზით, არა ინტელექტუალური პროცესის მეშვეობით აღწევენ, არამედ პირდაპირი ხილვის, ერთბაშადი წვდომის, ინტუიციის გზით. ეს კი აზროვნების გზა არ არის, თუმცა შემეცნების მიზანი იმდენად ითვლება. არც დანარჩენი სამი სიტყვა ახორციელებს აზროვნების პროცესს, მათი კავშირი აზროვნებასთან პირდაპირი არ არის. მათ, რასაკვირველია, მნიშვნელობა აქვთ აზროვნების პროცესისათვის, როგორც ყურადღებისა და მეხსიერების მომენტებს, მაგრამ თვით აზროვნების პროცესს არ აღნიშნავენ. ამრიგად, ეს ხუთი სიტყვა აზროვნების პროცესის გამომხატველი სიტყვები არაა. სიტყვა

გ უ ლ-ი არ არის აზროვნების ამსახველი არც ერთ შემთხვევაში. „გული ბრმა, ურჩი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გამოზომელი“ იმის მანიშნებელია, რომ გ უ ლ-ს „ხედვა“ აღკვეთილი აქვს, რომ ის „გაზომის“ უნარს მოკლებულია.

ვინც მთლიანი პიროვნების იდეას იზიარებს, იმისათვის პრინციპულად მიუღებელი არ უნდა იყოს, რომ გარკვეული ფსიქიკური მოვლენების აღმნიშვნელმა სიტყვამ ფსიქიკის სხვა სფეროში იმოქმედოს, ემსახუროს სხვა კატეგორიის ფსიქიკური მოვლენების გამოხატვას, მაგრამ ამით საკუთარი ძირითადი დანიშნულება და მნიშვნელობა არ დაკარგოს.

არსებობს ასეთი გამოთქმა „ფიქრმგლოვიარე“, რაც შავი ფიქრით მოცულს ნიშნავს, — მგლოვიარეს. აქ ფიქრი, აზრი პირდაპირ არის დაკავშირებული გრძნობასთან, გლოვასთან. მაგრამ ეს „ფიქრის“ ძირითად მნიშვნელობას, მის შემეცნებით ფუნქციას არც ერთ მხრივ არ ცვლის.

გრძნობა-ემოციის აღმნიშვნელ თავ-სიტყვის გარჩევამ დაგვანახა, რომ თავ-სიტყვა ახერხებს გრძნობის ასახვას, თუმცა თ ა ვ-ი პრინციპში გრძნობის ამსახველი სიტყვა არ არის. ამაში ქვევით დავრწმუნდებით.

შეიძლება გრძნობის ამსახველმა სიტყვა- გ უ ლ-მა აზროვნება ასახოს, და აზროვნების ამსახველმა სიტყვა- თ ა ვ-მა გრძნობა აღნიშნოს, მაგრამ ეს არ არღვევს მათ ძირითად მნიშვნელობას, ეს მხოლოდ გამონაკლისად ჩაითვლება და გ უ ლ-ი მაინც გრძნობის გამომხატველ სიტყვად დარჩება და თ ა ვ-ი აზროვნების გამომხატველად.¹

ახლა შეგვიძლია ვუპასუხოთ ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ვ ი ლ ი ს მიერ დასმულ კითხვას გულის ფართო მნიშვნელობის შესახებ: „რას უნდა ნიშნავდეს იგი? უნდა გახდეს თუ არა იგი გასაგები თვით ფსიქიკურ თავისებურებათა საფუძველზე? უნდა ვიგულისხმოთ თუ არა მასში ენობრივი აზროვნების მიერ წვდომილი და წარმოდგენილი არსებითი თვისებები და მიმართებები? სახელდობრ რა?“².

რასაკვირველია, სიტყვა გ უ ლ-ის ეს ფართო მნიშვნელობა გასაგები ხდება მხოლოდ „ფსიქიკურ თავისებურებათა საფუძველზე“, იმ მიმართებათა საფუძველზე, რომელიც მთლიან-პიროვნების სტრუქტურას განსაზღვრავს. მაგრამ სიტყვა „გ უ ლ-ის მნიშვნელობასთან რომ

¹ აქ გვახსენდება გონებამახვილური გამოთქმა პოეტისა — „О память сердца, ты сильней разсудка памяти печальной!“. ამით გამოთქმულია აზრი, რომ გულის თავისი მეხსიერება აქვს, რომელიც გონების მეხსიერებაზე უფრო ძლიერია, მაგრამ ის მხოლოდ გრძნობის მეხსიერებაა. ამას ადასტურებს თვით ლექსის შინაარსი: მასში პოეტის რემინისცენციები გამოწვეულია გრძნობით, რომელიც მას ოდესღაც განუცდია, მთელი სიცოცხლე შემდეგ გულით უტარებია და ახლა თითქოს იგი კვლავ ამოძრავებულა — გულს ყველაფერი ახსოვს, მასში გრძნობა ცოცხალია, ის მას კვლავ განიცდის, და ეს კვლავ განცდა არის სწორედ მისი მეხსიერება. (მოყვანილი ციტატის ავტორია К. Н. Батюшков, „Мой Гений“, ლექსთა კრებული, 1815.

² ფრანგიშვილი, დასახელებული შრომა, გვ. 68.

კავშირშია“, ა. ფრანგიშვილის აზრით, „ქართულ ენაში მთელი შინაგანი განცდის სინამდვილე“¹ შეიძლება სარწმუნო გახდეს იმ პირობით, თუ თვით „შინაგანი განცდის სინამდვილე“ გაგებულ იქნება მხოლოდ, როგორც გრძობა-ემოციის სინამდვილე.

სიტყვა გულ-ის უშუალო მონაწილეობა ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელ 64 პიროვნულ სახელწოდებაში და გრძობით განსაზღვრულ 81 ხასიათისებულ სიტყვაში დამარწმუნებლად მიუთითებს იმაზე, რომ გრძობა და გულ-ი განუყოფელი ცნებებია, რომ გულ-ი გრძობის სიმბოლოა, გრძობის ორგანოა, სიტყვა გულ-ი ემოციის სფეროსთან გვაკავშირებს.

როგორც ცნობილია, გრძობა-ემოცია ადამიანის განცდების ფართო სფეროს მოიცავს. ზოგი ფსიქოლოგის აზრით, ყოველი მოქმედება, ყოველი აქტივობა გრძობის თანხლებასაც მოითხოვს. ზოგადი ფსიქოლოგია, ობიექტურ შინაარსებთან დაკავშირებულ ე. წ. გრძობადი გრძობების გვერდით, მაღალ გრძობებსაც გამოყოფს — ინტელექტუალურს და ეთიკურ-მორალურს.

ემოცია-გრძობებთან დაკავშირებულ ფსიქიკურის ყოველი სფერო ემოციის სიმბოლო გულ-თანაც შეიძლება იყოს კავშირში.

განსაკუთრებით თვალნათლივია ეს ზნეობრივ-ეთიკურ სფეროში. ადამიანობის პრობლემა სიტყვა გულ-თან კავშირში წყდება. „უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდიან“.

სიტყვა გულ-ის დიდი განვრცობა საზოგადოდ, უნდა მიეწეროს თვით გრძობა-ემოციის ტოტალურ მნიშვნელობას ადამიანის ცხოვრებისა და მოქმედების ყველა სფეროში.

ემოციური მდგომარეობის პიროვნულ თავისებურებების სახელდების პროცესში, სიტყვა გულის მნიშვნელობამ თავი იჩინა, უთუოდ, მაშინვე, როგორც კი გული ემოციური პროცესის მონაწილე გახდა და, როცა ეს ფაქტი თვითდაკვირვების გზით, ჩვენს ცნობიერებაში შეიჭრა.

ემოციასთან გულის, როგორც სხეულის ნაწილის, მოქმედების ერთიანობა არის წყარო, საიდანაც ენამ სიტყვა გულს ემოციის სიმბოლო მნიშვნელობა მიაანიჭა.

არსად, განცდის ფსიქო-ფიზიკურ ერთიანობაში ისე თვალნათლივი და ხელშესახები არ არის ფსიქიკურისა და ფიზიოლოგიურის საკუთარი სპეციფიკური მნიშვნელობა, როგორც ემოციის განცდის სფეროში.

¹ იქვე. გვ. 58.

ცნობიერებაში ასახულ ემოციის ფსიქიკურ ფენომენტან, გულის, როგორც ფიზიოლოგიური ორგანოს, მოქმედების განუყოფელი კავშირის თვალსაჩინოება იყო, უთუოდ, ჯემს-ლანგეს ფიზიოლოგიური თეორიის შეცდომის ძირითადი წყარო.

ესაა აგრეთვე წყარო იმისა, რომ ემოციის ფსიქიკური ფენომენი თავის სახელწოდებას სიტყვა გულს უკავშირებს.

დაუებრუნდეთ კვლავ ა. ფრანგიშვილის ნაშრომს. მის ზემომოყვანილ ნაშრომში სიტყვა გულის მნიშვნელობა განხილულია, როგორც უკვე იყო ნათქვამი, ძველი ქართული ენისა და მწერლობის ძეგლების გარჩევით მიღებულ სიტყვა გულ-ის მასალაზე. სიტყვა გულ-ის ფუძით ნაწარმოებ გამოთქმების ანალიზის ნიადაგზე ა. ფრანგიშვილი მიდის იმ დასკვნამდე, რომ „ქართულ ენაში ემოციური განცდები წარმოდგენილია, როგორც „გულიდან გამომდინარე“ განცდები. ემოციური განცდები წარმოდგენილია, როგორც მთლიან-პიროვნული მდგომარეობის ამსახველი განცდები, როგორც მისი სიმპტომი (გულისკლება, გულსავსე და სხვ.) და ამდენად სუბიექტური აზრის მატარებელიც“¹. ა. ფრანგიშვილის ეს დასკვნა სავსებით ეთანხმება სიტყვა გულ-ის ფუძით ნაწარმოებ პიროვნულ სახელწოდებათა აღმნიშვნელი სიტყვების ანალიზის ნიადაგზე ჩვენ მიერ მიღებულ შედეგს, რომელიც იმაში მდგომარეობს, რომ სიტყვა გულ-ი ემოციას ასახავს; რომ არც ერთი სხვა ორგანოს სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდება ასეთი სისრულითა და სიღრმით ვერ წვდება ემოციის არსს, რომ ემოციის გამოსახვა სიტყვა გულ-ის სპეციფიკას შეადგენს.

მაგრამ ა. ფრანგიშვილი კვლევას განაგრძობს, ის თანდათან რწმუნდება, რომ სიტყვა გულ-ის მნიშვნელობის არე ემოციით არ შემოიზღუდება, რომ გულ-სიტყვა ასახავს, ა. ფრანგიშვილის თქმით, „მთელი შინაგანი განცდის სინამდვილეს“, ე. ი. გულ-სიტყვა გამოსახავს ადამიანის პიროვნების აქტივობას, თავის-თავადობის აზრს, ყურადღების, მეხსიერებისა და აზროვნების აქტებს, გამოხატავს ნიქს, უნარს, მიღრეკილებას, ტემპერამენტს, ხასიათს, ერთი სიტყვით, ის გამოხატავს მთლიან პიროვნებას, მის მოღუსს.

ა. ფრანგიშვილის აზრით, „ნათელია, რომ „შინაგანი სინამდვილე“, განცდის სინამდვილე, უთუოდ, თავისებურად არის გამოსახული ქართულში. ეს თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ სწორედ ამ სინამდ-

¹ ა. ფრანგიშვილი, „ნარკვევები ადამიანის ფსიქოლოგიური ცოდნის ისტორიიდან საქართველოში“, 1959, გვ. 56.

ვილის განსხვავებადი მხარეებისა და ნაწილების გამოსახვა ერთი ამოსავალი სიტყვის მნიშვნელობის საფუძველზე ხერხდება“¹. (ხაზგასმა ჩვენია ნ. ბ.). ა. ფრანგიშვილი განანაგრძობს: „ამ გამოთქმების საფუძველზე უფრო ნათელი ხდება, რომ „გული“ მთლიანი პიროვნული მდგომარეობაა, მთლიანი პიროვნული დინამიკური მდგომარეობაა, რომელშიც სუბიექტის მომავალი ქცევა მთლიანი ტენდენციის სახითაა მოცემული“².

დასვენა ფრიად საგულისხმოა!

რომ სიტყვა გულს, ქართულ ენაში, საგანგებო მნიშვნელობა ენიჭება, ეს უდავოა, (მაგრამ განა მართო გულს? — სიტყვა თავსაც, პირს, ენას, სახეს, ხელს და სხვ.).

სიტყვა გულის გამოყენების არე, ქართულ ენაში, მაინც მეტად განვრცობილია და აი, აქვედგევართ კვლავ იმავე საკითხის წინაშე, რომელიც ა. ფრანგიშვილმა დასვა: რას უნდა ნიშნავდეს ეს ენობრივი ფაქტი? და სწორედ ამაშია ა. ფრანგიშვილის გამოკვლევის მნიშვნელობა, რომ მან „ენობრივი ფაქტი“ ფსიქოლოგიის, როგორც მეცნიერების, კვლევის საგნად აქცია, პიროვნების შინაგანი განცდის სიტყვიერი ფორმა ფსიქოლოგიური კვლევის პრობლემატიკაში ჩართო და ამით დაისვა პრობლემა პიროვნული შინაარსის მქონე ენობრივი ფენომენის არსის ძიებისა ქართული მეცნიერული ფსიქოლოგიის წიაღში.

ეს სავესებით ნოვატორული საქმე იყო ქართული ფსიქოლოგიის ისტორიაში.

სიტყვა გულის ფსიქოლოგიური მნიშვნელობის საკითხის დასმით ფსიქოლოგიურ კვლევაში ჩაერთო ხალხური სიბრძნის, ხალხური მეტყველებების ფსიქოლოგიური გაგება-შეფასება და მასთან დაკავშირებით ქართული ენის თავისებურების საკითხიც პიროვნულ მოვლენათა ასახვის სიმბოლიკაში.

ესეც ახალი და მნიშვნელოვანი წამოწყება იყო.

რაც შეეხება თვით სიტყვა გულის მნიშვნელობას, მისი ფართო ფსიქოლოგიური არეალის, საკითხს, ის დაკავშირებულია, ჩვენი აზრით, როგორც ზევით აღვნიშნეთ, ემოციის პიროვნული მნიშვნელობის ზოგად-ფსიქოლოგიურ პრობლემასთან, პიროვნების ფსიქიკური სფეროების მი-

¹ ა. ფრანგიშვილის დასახელებული შრომა, გვ. 69.

² იქვე, გვ. 72.

მართ ემოციის როლის საკითხთან. ემოციაა განვრცობილი პიროვნების განცდის ყველა სხვა სფეროზე და ამ ფაქტს ენა, მეტყველება ე მ ო ც ი ის ს ი მ ბ ო ლ ო სიტყვა გულით გამონატავს.

სიტყვა თ ა ვ ი - (141 პიროვნული სახელწოდება)

სანამ სიტყვა თავ-ით შედგენილ პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებების გარჩევას შევეუდგებოდეთ, განვიხილოთ სიტყვა თავ-ის, როგორც თავის-თავის, „თვითონის“ მნიშვნელობა (გერმანულად *selbst*) რუსულად *сам*). თავის თავი, თვითონ არის „მე“ — საკუთარი მთლიანი პიროვნება; თვითდამკვიდრებული, თავის თავთან ყოველთვის იდენტური, სხვისაგან და საგნობრივ სამყაროსგან გამოყოფილი და მათდამი დაპირისპირებული ინდივიდუალობა. სიტყვა თავს, მე-ს, თვითონის გაგებით, პიროვნულ სახელწოდებაში შეაქვეს ი ნ დ ი ვ ი დ უ ა ლ ო ბ ი ს ა და მ თ ლ ი ა ნ ო ბ ი ს პ რ ი ნ ც ი ბ ი. თავის თავთან ყოველთვის შეთანხმებული ერთი და იგივე მთლიანი პიროვნება, თავისი დამოუკიდებელი არსებობის მნიშვნელობით, თ ა ვ -ფუძიდან ნაწარმოებ „თვითონის“ გაგებით აღინიშნება.

სიტყვა გულ-ის შემდეგ რაოდენობრივად და, აგრეთვე, მნიშვნელობის მრავალსახიანობით, პირველი ადგილი სიტყვა თავ-ს და სიტყვა თვალ-ს უკავია. ჭერ გავარჩიოთ სიტყვა თავი.

გულ-ის ფუძიდან ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებების რაოდენობა ემოციისა და გრძნობით განსაზღვრული ხასიათის კატეგორიებმა შთანთქმეს. სიტყვა თავ-ის ფუძიდან წარმონაქმნი პიროვნული სახელწოდებები კი უფრო თანაბრადაა განაწილებული კატეგორიებს შორის. აქაც ერთგვად გამოხატვის მანაც ხასიათისეული კატეგორია ქმნის, სადაც სიტყვა თავით აღნიშნული პიროვნული სახელწოდება აღემატება დანარჩენი კატეგორიების თავ-სიტყვებს; აქ ის 51 სიტყვას შეადგენს, გონების კატეგორია — 23 სიტყვას, ნებელობის — 22-ს, ემოციის — 18-ს, სოციალურ-შეფასებითი — 15-ს, ზნეობრივი — 11-ს, ფიზიკური ნიშნების კატეგორია — 1-ს, (ცხრ. №15). ვფიქრობთ, უფრო მართებული იქნება, თუ სიტყვა თავის განხილვა და მისი სპეციფიკის ძიება, მიუხედავად ხასიათისეული კატეგორიის თავ-ფუძიდან წარმონაქმნი სიტყვების რაოდენობრივი უპირატესობისა, მინდ გონების კატეგორიით დაიწყოს.

სიტყვა თავ-ის ფუძიდან აგებული გონების კატეგორიის სახელწოდებებიდან, მაგალითისთვის ავიღოთ შემდეგი სიტყვები—თავიანი, თავიერი, თავსნიერი, თვითგანვითარებული, გათვითცნობიერებული, თავმაგარი, თავ მსუბუქი, თავმჩატე, თავქარიანი, თავცანცარა, თავცალიერი, ლაყეთავიანი, უთავო, უთაური, ცხვრისთავა. მათი შინაარსის უფრო ნათელსაყოფად განვმარტოთ ისინი:

თავიანი — ჰქვიანი, გამჭრიახი, მცოდნე.

თავიერი — გეგმაშეწონილად მოქმედი.

თავსნიერი — (კუთხ.) თავის ჭკუაზე მყოფი, ჭკვიანი.

თვითგანვითარებული — თვითნასწავლი.

გათვითცნობიერებული — შეგებებული, გაგებული.

თავმსუბუქი — არასერიოზული, ქერქეტა.

თავმჩატე — თავმსუბუქი, ამჩატებული.

თავქარიანი — მსუბუქი ჭკუის, ქარაფშუტა, ქარაოცი:

თავცანცარა — ქარაფშუტა, სულელი.

თავცალიერი — უჭკუო, უტვინო.

ლაყეთავიანი — უტვინო, უჭკუო.

უთავო — მოუსაზრებელი, უჭკუო.

ცხვისთავა — ცხვარივით უჭკუო.

სიტყვა თ ა ვ-ის ფუძიდან აგებული გონების კატეგორიის ეს სიტყვები, როგორც მისი განმარტებიდან ჩანს, მკვიდრო კავშირშია ჭონიერებასთან, აზროვნებასთან, ჭკუასთან; ა მ ა შ ი ა, ა ლ ბ ა თ, ს ი ტ ყ ვ ა თ ა ვ-ის ს პ ე ც ი ფ ი კ უ რ ი მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ა ც. გონების ცნებასთან ასე უშუალოდ დაკავშირებულ პიროვნულ სახელწოდებებს ვერც ერთი სხვა ორგანოს სახელიდან წარმომდგარი სიტყვა ვერ იძლევა (იხ. ცხრ. № 15). განვიხილოთ თ ა ვ-სიტყვის დანარჩენი კატეგორიები.

სოციალურ-შეფასებითი კატეგორიის თ ა ვ-სიტყვებია — თავგამოჩენილი, თავკაცი, თავნაჩენი, თავშეუღებარი (კუთხ.), თავმოჭრილი, და სხვა. განვმარტოთ ისინი:

თავგამოჩენილი — ვინც თავი გამოიჩინა, თავი ისახელა.

თავკაცი — მეთაური, წინამძღოლი, აღიარებული, ამორჩეული.

თავნაჩენი — გამოჩენილი, ცნობილი.

თავშეუღებარი — (კუთხ.) ყველაზე კარგი, შეუღარებელი.

თავმოჭრილი — შერცხვენილი, გაწბილებული.

ერთი სიტყვით, აქ არსად აზროვნების პროცესებზე ან გონიერებაზე ლაპარაკი არ არის. ს ი ტ ყ ვ ა თ ა ვ ი ს ო ც ი ა ლ უ რ-შ ე ფ ა ს ე ბ ი თ პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ შ ი მ თ ლ ი ა ნ-პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ი მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ი თ ა ა შ ე ს უ ლ ი. სიტყვა თავ-ის გარჩევის დასაწყისში აღინიშნა მისი მნიშვნელობა — თ ვ ი თ ო ნ ი ს, თ ა ვ ი ს-თ ა ვ ი ს, მ თ ლ ი ა ნ ი პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ი ს ა ზ რ ი თ. სოციალურ-შეფასებით კატეგორიაში, სიტყვა თ ა ვ-იდან წარმომდგარი პიროვნული სახელწოდებები სწორედ ამ მთლიან-პიროვნული მნიშვნელობითაა შესული და არა რომელიმე სხვა აზრით.

არსებითად ასეთივეა ზნეობრივი კატეგორიის პიროვნული სახელწოდებები, რომლებიც თ ა ვ-ფუძით არიან ნაწარმოები. აი ისინი — თავდაცული, თავშენახული, თავმოავადმყოფებული, თავკატუნა, თავშეუღებელი, თვითმარქვია. მათი განმარტება:

თავდაცული — პატიოსანი, ნამუსიანი.

თავმოავადმყოფებული — სიმულანტი.

თავშეუღლებელი — გარეწარი.

თვითმარქვია — ვისაც სხვის მოსატყუებლად მოაქვს თავი იმად, რაც ნამდვილად არ არის.

აქაც, ზ ნ ე ო ბ რ ი ე კატეგორიაში, სიტყვა თავი მთლიან-პიროვნების აზრით იხმარება. ასეთივეა არსებითად ნ ე ბ ე ლ ო ბ ი ს კატეგორიის სიტყვა თავიდან აგებული პიროვნული სახელწოდებები. რაც შეეხება ე მ ო ც ი ს კატეგორიას, ამაზე სიტყვა-გულის გარჩევასთან დაკავშირებით გვქონდა ბაასი და დადასტურდა, რომ სიტყვა თავ-იდან აგებული პიროვნული სახელწოდებები ემოციის შინაარსის სახელწოდებებს წარმოადგენენ, მაგ., თავგაბეზრებული, თავზარდაცემული, და სხვა. ან კიდევ გრძნობით მღვდმარეობას ასახვენ გამომეტყველებითი მოძრაობის მნიშვნელობით, მაგ., თავჩაქინდრული, თავჩაღუნული და სხვა.

საინტერესო სურათს იძლევა სიტყვა თავ-იდან აგებული ხასიათისეული სახელწოდება: 51 სიტყვიდან უმრავლესობა გრძნობის ნიადაგზეა ჩამოყალიბებული. მაგ., თავისმოიმედე, თავისუფლებისმოყვარე, თავამაღლებული, თავგაზვიადებული, თავკერძა, თავმონე, თვითკმაყოფილი, თავმომწონე და სხვა.

განმარტების გარეშეც ნათელია, რომ ამ სიტყვებში აღნიშნულია თავის თავის მიმართ გრძნობები, საკუთარი პიროვნებისკენ მიმართული ემოციები. სიტყვა თ ა ვ-ის ფუძიდან აგებული ეს ხასიათისეული სახელწოდებები სიტყვა თ ა ვ-ის მთლიან-პიროვნულ გაგებას ემყარება, რომელსაც ესა თუ ის გრძნობა საზღვრავს.

საბოლოოდ უნდა ითქვას, რომ სიტყვა თ ა ვ-ი სიტყვა გ უ ლ-თან შედარებით, ნაკლებ სპეციალიზებულია, უფრო ფართო ცნებაა, უფრო მეტი მნიშვნელობის შემცველია. ქარაქტეროლოგიურ ლექსიკაში თ ა ვ ი აზ-როვნების გარდა, კიდევ ასახავს ინდივიდუალობის პრინციპს, მთლიან-პიროვნების იდეას და ამ გაგებითაც ქმნის ხასიათისეულ სიტყვებს.

რაც შეეხება თ ა ვ ი ს აზროვნებასთან დამოკიდებულებას, მარტო სიტყვა თავი ახერხებს შეაფასოს პიროვნება გონებასთან, აზროვნებასთან მიმართებაში და შექმნას პიროვნული სახელწოდებები გონების პირდაპირი და უშუალო გათვალისწინებით. ეს გათვალისწინებებს, ხ ე დ ვ ი ს მ ო მ ე ნ ტ ი ა ს ი ტ ყ ვ ა თ ა ვ-ის ს ბ ე ც ი ფ ი კ ა. ის ი თ ვ ა ლ ი ს წ ი ნ ე ბ ს ა რ ა თ უ თ ა ვ ი ს გ ა რ ე თ ა რ ს ე ბ უ ლ ს ა გ ნ ო ბ რ ი ე ს ა მ ყ ა რ ო ს, ა რ ა მ ე დ ს ა კ უ თ ა რ თ ა ვ ს ა ც, ს ა კ უ თ ა რ გ ა ნ კ ე რ ძ ო ე ბ ა ს, მ თ ლ ი ა ნ ო ბ ა ს, ს ა კ უ თ ა რ გ ა ნ ც დ ე ბ ს და მ ო კ მ ე დ ე ბ ა ს. სიტყვა თ ა ვ-ის ამ თვისების გამო გაჩნდა უთუოდ, ისეთი გონებამახვილური, საოცარი თქმა — „თ ა ვ ი ვ ა ი თ ა ვ ი ს წ ი ნ ა“.

მაგონარც გრძნობა-ემოციის წვდომა და მის ნიადაგზე პიროვნული სახელწოდებების აგება არის სიტყვა თ ა ვ ი-სთვის შეუძლებელი. ემოციას ის ასახავს როგორც პირდაპირი მნიშვნელობით, ისე გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობითაც.

სიტყვა თვალ-ის ფუძით აგებული გამოთქმით სახელდებულია 141 პიროვნული ნიშან-თვისება. მათგან 58 სიტყვა თ ვ ა ლ-ის ფიზიკურ ნიშნებს შეეხება, 44 — პიროვნების ემოციურ მდგომარეობას, 15 — გონებას, 14 — სოციალურ-შეფასებითი სახელწოდებებია, ხასიათისეულია — 6, ხოლო 4 — ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვაა.

ემოციის შინაარსის ქარაქტეროლოგიური სახელწოდებების შესახებ სიტყვა გ უ ლ ის გარჩევასთან დაკავშირებით გვქონდა საუბარი, რომ თ ვ ა ლ-ფუძით აგებული სახელწოდებები ყველა გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობისაა.

უნდა ითქვას, რომ ემოციის გამოსახვას, გამომეტყველებითი მოძრაობის მნიშვნელობით, თ ვ ა ლ-ის გარდა სხვა ორგანოების სახელიც ემსახურება, მაგ., თავი, სახე, პირი, შუბლი, წარბი და სხვა. ამათგან სახე, რასაკვირველია, დიდი მიმიკური შესაძლებლობის ორგანოა და ემოციური განცდის გამოსატყვის დიდ უნარს ამჟღავნებს, მაგრამ გრძნობის, ზოგადსულიერ-ემოციური მდგომარეობის, სხვადასხვა ნიუანსების გადაშლას და გრძნობის სიღრმის წვდომას თ ვ ა ლ-იც არა ნაკლებ ახერხებს, თ ვ ა ლ-ის გამოსახულებითმა სახელწოდებამ შეიძლება უკეთ გაათვალსაჩინოს გრძნობათა შინაგანი ლეღვა, ვიდრე თვით შინაგანი მდგომარეობის პირდაპირმა აღწერამ.

№15 ცხრილში წარმოდგენილ 39 ორგანოდან თვალი ფიზიკურად პატარა ორგანოა, მაგრამ არც ერთს არა აქვს ფიზიკურ ნიშნებზე იმდენი მითითება, როგორც თვალს — 58 სახელწოდება. აქედან 29 სიტყვით თვალის სილამაზეა ქებული. თვალის მოძრაობათა სისწრაფე, ფერი, სიდიდე, მოყვანილობა — 19 სიტყვითაა წარმოდგენილი, ულამაზო თვალს 4 სახელწოდება აღნიშნავს, ხოლო ექვსი — ტანის საერთო აგებულებას, მაგ., თვალადი, თვალტანადი, თვალად ნასი და სხვა.

გონების კატეგორიის თ ვ ა ლ-ფუძით აგებული 15 სიტყვა პირდაპირ არ ეხება გონიერებას, აზროვნებას, არამედ მხოლოდ მიუთითებს მასზე, მაგ., თვალახელილი, თვალგამქირახი, თვალყურიანი და სხვა.

სოციალურ-შეფასებითი 14 სიტყვიდან მხოლოდ ერთი — უთვალსაჩინოესი — არის სოციალური რეპუტაციის აღმნიშვნელი. დანარჩენები ცრუმორწმუნეობრივია ან წყევლის შინაარსისაა.

სიტყვა — თ ვ ა ლ-ფუძით აგებული პიროვნული სახელწოდებებით ზნეობრივი და ხასიათისეული კატეგორიები შედარებით ღარიბია, მაგრამ ის, რაც არის, შინაარსეულად მნიშვნელოვანია. მაგ., ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვები — თვალგამართული, თვალბოროტი, თვალთმაქცი და სხვა.

ერთი სიტყვით, პიროვნულ თავისებურებათა აღმნიშვნელ თ ვ ა ლ-ფუძით აგებული სახელწოდებების გამოსახულებითი აპოგეა არის

ემოციური მდგომარეობის გამოხატვა და თვალის სილამაზის ხოტბა-შექება.

სიტყვა პირ-ი (112 პიროვნული სახელწოდება)

სიტყვა პირ-ის რამდენიმე მნიშვნელობა წინასწარ უნდა აღინიშნოს: 1. პირის, როგორც ბავის, 2. პირისახის, 3. პირისპირის, უშუალობის, 4. პიროვნების. სიტყვა პირ-ის ფუძით აგებულ პიროვნულ სახელწოდებებში გამოყენებულია ყველა ეს მნიშვნელობა.

პირ-ფუძით 112 პიროვნული სახელწოდებაა წარმოდგენილი. მათში სოციალურ-შეფასებითი სიტყვებია — 11, ზნეობრივი — 20, ხასიათისეული — 21, გონების კატეგორიის — 3, ემოციის აღმნიშვნელი — 31, ფიზიკური კატეგორიის სიტყვები — 26. აღსანიშნავია, რომ სიტყვა პირ-ის ფუძით არ არის წარმოდგენილი ნებელბის კატეგორიის არც ერთი სიტყვა, ხოლო გონების კატეგორიის სამი სიტყვა იმდენად უმნიშვნელაა შინაარსეულად, რომ შეიძლება არც ეს კატეგორია ჩავთვალოთ წარმოდგენილად. სიტყვათა განაწილება დანარჩენ კატეგორიათა შორის საკმაოდ თანაზომიერია. სხვაზე მეტი სიტყვა მაინც ემოციის კატეგორიას უჭირავს — 31 სიტყვა. ამათგან 29 გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობისაა. ასეთია მაგ. სიტყვები — პირმოღიპარი, პირმოღუშული, პირმწუხარი, პირმხიარული და სხვ. (იხ. სიტყვათა კლასიფიკაციაში ემოციის კატეგორიის სიტყვები გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით), აქ ყველგან, პირი პირისახის მნიშვნელობითაა გამოყენებული.

ფიზიკური კატეგორიის 26 სიტყვა — პირბუტალი, პირთეთრი, პირვარდინი, პირსახოვანი და სხვ., მათი ფუძე პირ-ი პირისახის მნიშვნელობისაა.

ხასიათისეული 21 სიტყვა: პირამტქმელი, პირდაპირი, პირმიუფერებელი, პირუთვნელი, პირფერი და სხვ. აქ პირი უშუალობის, პირისპირობის მნიშვნელობისაა.

ზნეობრივი კატეგორიის 20 სიტყვა — პირიანი, პირმართალი, პირმტკიცე, პირსწორი, ორპირი, პირბნელი და სხვ. — მთლიან-პიროვნული მნიშვნელობითაა გამოყენებული.

სოციალურ-შეფასებითი 11 სიტყვა — პირველი, პირშერცხვენილი, პირველყოფილი და სხვ. კვლავ მთლიან-პიროვნულ მნიშვნელობას ეყრდნობა.

პირ-ი, როგორც სიტყვა „პიროვნების“ ფუძე, საგანგებო გულისყურს მოითხოვს. ამ სიტყვასთან დაკავშირებულია თანამედროვე პერსონალისტური მეცნიერების ძირითადი ცნება — პიროვნება, პერსონალობა, მისი დღევანდელი ქარაქტეროლოგიურ-პერსონალისტური გაგებით. ვინ, როდის, და რა სპეციფიკური მნიშვნელობით იხმარა ის თავი-

ლობის (*Persönlichkeit*-ის) დღევანდელ გაგებას? ეს საკითხი დამოუკიდებელი კვლევის საგანია და მას აქვერ შეეცხებით.

სიტყვა ენა (71 პიროვნული სახელწოდება)

სიტყვა ენა, როგორც პიროვნების თავისებურებების აღმნიშვნელ სახელწოდებათა ფუძე — 71 ვარიანტითაა წარმოდგენილი. ამათგან 55 პიროვნული სახელწოდება ხასიათისეული სიტყვებია, ენასთან დაკავშირებულ ყველა ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებათა 77,5%. დანარჩენი პიროვნული კატეგორიები, სიტყვა „ენა“-ს ფუძეზე აგებული ორი-სამი სიტყვითაა წარმოდგენილი.

სიტყვა ენა, როგორც ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებათა ფუძე უმთავრესად ხასიათის თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვებს აწარმოებს სახელდობრ, ადამიანის მყარი თვისებების ამსახველს, ლაპარაკის ინდივიდუალური თავისებურებების აღმნიშვნელს, მაგრამ, ამასთან ერთად, მთლიან-პიროვნულ თვისებებსაც გამოხატავს, პიროვნების ინდივიდუალობასაც ამჟღავნებს, მაგ., ენატანია, ენაღვარძლიანი, ენაგაქლესილი, ენატკბილი, ენადაცული. ამ სიტყვების შინაარსში ნაგულისხმევია, თვით მეტყველებითი ჩვევის გარდა, კიდევ მთლიან-პიროვნული ინდივიდუალობა.

სიტყვა ს ა ხ ე (66 პიროვნული სახელწოდება)

სიტყვა „ს ა ხ ე“-ს ფუძით ნაწარმოები სიტყვებით სახელდებულა ადამიანის 66 ქარაქტეროლოგიური ნიშან-თვისება. ამათგან 45—ემოციის კატეგორიის სიტყვებია. ყველა ისინი გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობისაა. 20 სიტყვა — სახის ფიზიკური ნიშნების სახელწოდებაა. ზნეობრივი კატეგორიისაა ერთი სიტყვა (უსახო, — უპრინციპოს მნიშვნელობით).

სახე თავისი მიმიკური ექსპრესიით გრძობა-ემოციის გამოხატვის დიდ შესაძლებლობებს შეიცავს. ეს აშკარად ემჩნევა სიტყვა „ს ა ხ ე“-ს ფუძით ნაწარმოებ, ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელ 45 პიროვნულ სახელწოდებას. ამის მიხედვით პიროვნების ზოგად-ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სახელწოდებები დიდი ნაირსახეობით გამოირჩევიან. მაგრამ, ემოციის გარდა, პიროვნების სხვა განცდების ან მდგომარეობის ასახვა სიტყვა ს ა ხ ე-ს, როგორც პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებების საფუძველს, — არ შეუძლია. სიტყვა „ს ა ხ ე“-ს ფუძით ნაწარმოები პიროვნული სახელწოდებით, შინაგანი განცდის არც ერთი კატეგორია, გარდა ემოციისა, არ არის წარმოდგენილი. ამ აზრით სიტყვა ს ა ხ ე, შინაგანი განცდის გამოხატვის შესაძლებლობით, უფრო ღარიბია სიტყვა გულზე, თავზე, თვალზე, პირზე.

სიტყვა ხ ე ლ ი (48 პიროვნული სახელწოდება)

სიტყვა ხ ე ლ-ის ფუძით 48 პიროვნულ-ქარაქტეროლოგიური სახელწოდებაა წარმოდგენილი. მათგან 21 ხასიათისეულია, 9 სიტყვა — ზნეობრივი კატეგორიისაა, 6 — გონების, 5 — სოციალურ-შეფასებითი კატეგორიის და ორი ნებელობის კატეგორიის.

21 ხასიათისეული სიტყვიდან 19 შრომისადმი დამოკიდებულების აღმნიშვნელი პიროვნული სახელწოდებებია. მაგ., ხელბარაქიანი, ხელგამრჯელი, ხელდალოცვილი, ხელმარდი და სხვა. შრომის ორგანო ხ ე ლ ი პიროვნულ თავისებურებებს ასახავს შრომასთან პიროვნების დამოკიდებულების თვალსაზრისით. შრომასთან დამოკიდებულების დიფერენცირება შრომის სიმბოლო, სიტყვა ხ ე ლ ი თ ხდება.

ზნეობრივი სახელწოდებებია — ხელგასვრილი, ხელმანკიანი, ხელმრუდი, ხელცივი, ხელწამკრავი, და სხვა. სიტყვა ხ ე ლ ი ამ შემთხვევაშიც, იმ მოქმედების დიფერენციაციას ეწვევა, რომლის აღმასრულებელი ორგანო თვითონ ხელი არის. ხ ე ლ ი აქ პერსონიფიცირებულია.

დასკვნა

გარჩეული იყო ადამიანის სხეულის 7 ორგანოს სახელის — გ უ ლ ი ს, თ ა ვ ი ს, თ ვ ა ლ ი ს, პ ი რ ი ს, ე ნ ი ს, ს ა ხ ე ს, ხ ე ლ ი ს — მიხედვით ნაწარმოები პიროვნების თავისებურებათა აღმნიშვნელი სახელწოდებები, სულ 755 სიტყვა-ვარიანტით, დარჩენილი 32 ორგანოს სახელის მიხედვით აგებული 276 სიტყვა-სახელწოდება, ცალ-ცალკე კატეგორიებში მცირე რიცხვითაა წარმოდგენილი. ამ შვიდი ორგანოს სახელით ნაწარმოებ სახელწოდებებთან შედარებით ისინი არ შეიცავენ რაიმე ახალს, ამიტომ შეიძლება არც გავაგრძელოთ მათი ანალიზი.

როგორც ამ 7 ორგანოს სახელის ფუძით ნაწარმოები სახელწოდებების განხილვამ დაგვანახა, მათში გამოსახულია ადამიანის განცდის ყველა სფერო: გონება, ნებელობა, გრძნობა, ხასიათი, ტემპერამენტი, პიროვნების სოციალური და ეთიკური სახე.

რაც შეეხება საკითხს, თუ რომელი ორგანოს სახელი რა მნიშვნელობით და შინაარსით ასახავს პიროვნების თავისებურებას, გამოირკვა, რომ ყოველ ორგანოს სახელს ფსიქიკის გარკვეული სფერო აქვს განკუთვნილი, სადაც ამ ორგანოს სახელის ფუძით აგებული სიტყვა განსაკუთრებულ აქტივობას იძენს. ფსიქიკის რომელიმე გარკვეულ სფეროში (მაგ., გონების, ნებელობის, ემოციის), ასეთი სიტყვა, პიროვნების თავისებურებას იმ ორგანოს მ ო ქ მ ე დ ე ბ ი ს შ ე ს ა ტ ყ ე ი ს შინაარსით ასახავს, რომლის საფუძველზე თვით ეს სიტყვაა აგებული. ფსიქიკის სხვა სფეროში მისი მოქმედება უფრო შეზღუდულია და გამონაკლისის სახითაა მოცემული.

სიტყვა გ უ ლ ი ს მოქმედების კანონიერი ადგილი, ამ სიტყვით წარმოდ-

გენილი სახელწოდებების მიხედვით, არის გ რ ძ ნ ო ბ ა-ე მ ო ც ი ის ს ფ ე რ ო. ეს არის სიტყვა „გულის“ ფუძით ნაწარმოებ პიროვნულ სახელწოდებათა შესაძლებლობის გამოვლენის სფერო. გ უ ლ ი, როგორც სხეულის ნაწილი, პ ი რ ო ვ ნ ე ბ ი ს ე მ ო ც ი უ რ ი გ ა ნ ც დ ი ს თ ა ნ ა მ ო ნ ა წ ი ლ ე ა და პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ შ ი ს ი ტ ყ ვ ა გ უ ლ ს ა ც ე მ ო ც ი უ რ ი გ ა ნ ც დ ი ს შ ე ს ა ტ ყ ვ ი ს ი შ ი ნ ა ა რ ს ი შ ე ა ქ ე ს. ვასაგებია, რომ პიროვნულ თავისებურებას სიტყვა გ უ ლ ი ამ მხრივ, ემოციის მხრივ ასახავს.

სიტყვა თ ა ვ -ი აქტივობას იჩენს განსაკუთრებით გონების სფეროში, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, სხეულის ვერც ერთი სხვა ნაწილის სახელის მიხედვით აგებული პიროვნების დამახასიათებელი სიტყვა-სახელწოდება ვერ გამოხატავს აზროვნებასთან დაკავშირებულ პიროვნულ თავისებურებების ძირითად სახეებს ისე, როგორც სიტყვა თ ა ვ -ის ფუძით აგებული პიროვნული სახელწოდებები.

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ სიტყვა თ ა ვ -ის ასეთ მჭიდრო კავშირს აზროვნებასთან იგივე ხასიათის მიმართება განსაზღვრავს, რომელიც გ უ ლ ი და ე მ ო ც ი ის შორის არსებულ კავშირს უდევს საფუძვლად.

მაგრამ არც გრძნობის, ნებელობის, ხასიათისა და ზნეობრივ თავისებურებათა აღმნიშვნელი სფეროები არიან სიტყვა თ ა ვ ი ს თ ვ ი ს შეუვალნი. თ ა ვ ი უ ფ რ ო ზ ო გ ა დ ი გ ა ვ ლ ე ნ ი ს მ ქ ო ნ ე ა მ თ ლ ი ა ნ - პ ი რ ო ვ ნ უ ლ ს ტ რ უ ქ ტ უ რ ა შ ი, ამიტომაც ის პიროვნების მრავალ მხარესაც ასახავს.

სიტყვები თ ვ ა ლ ი და ს ა ხ ე, როგორც პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებების ფუძე, აქტივობენ იმ სფეროში, სადაც შინაგანი მდგომარეობა გაობიექტივებისკენაა მიმართული, სადაც განცდა გარეგან გამოხატვისკენ, გამოვლენისკენ ისწრაფვის და გარეგან კომპონენტში აისახება, ხოლო ასეთია გრძნობა-ემოციის სფერო. თ ვ ა ლ -ი და ს ა ხ ე ემოციური მდგომარეობის გამოხატვის ორგანოებია.

სიტყვა პ ი რ ი, ვით სიტყვა თ ა ვ ი, მრავალი მნიშვნელობისაა და ფსიქიკის სხვადასხვა სფეროებში ავლენს პიროვნების თავისებურებას. ეს უპირატესობა სიტყვა პ ი რ ს იმით აქვს, რომ ის შეიცავს „თავის თავადობის“, „თავის თავობის“ მნიშვნელობასაც.

სიტყვა ე ნ ა, როგორც პიროვნების თავისებურებების სახელწოდებათა ფუძე-სიტყვა, ხ ა ს ი ა თ ი ს ა ღ მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ მ ყ ა რ თ ვ ი ს ე ბ ე ბ ი ს ს ა ხ ე ლ წ ო დ ე ბ ე ბ ს ა ყ ა ლ ი ბ ე ბ ს ლ ა პ ა რ ა კ ი ს თ ა - ვ ი ს ე ბ უ რ ი მ ა ნ ე რ ი ს მ ი ხ ე დ ვ ი თ.

სიტყვა ხ ე ლ ი, პიროვნების თავისებურებების აღმნიშვნელ სახელწოდებათა შინაარსში, ასახავს ა დ ა მ ი ა ნ ი ს და მ ო კ ი დ ე ბ უ ლ ე ბ ა ს მ ო ქ მ ე დ ე ბ ი ს ა დ მ ი და გ ა ნ ს ა კ უ თ რ ე ბ ი თ შ რ ო - მ ი ს ა დ მ ი.

ერთი სიტყვით, როგორც ირკვევა, ადამიანის ამა თუ იმ ორგანოს სახელი, პიროვნების თავისებურებათა სახელდების პროცესში, ფსიქიკის იმ სფეროში იჩენს აქტიუობას, სადაც თვით ის ორგანო, რომლის სახელიც ის არის, პიროვნულ სტრუქტურაში თავისი სპეციფიკური ფუნქციით შედის: გ უ ლ ი — ემოციური განცდით, თ ა ვ ი — აზროვნებით, ე ნ ა — მეტყველებით, თ ვ ა ლ ი და ს ა ხ ე — გამოსახვის ფუნქციით, ხ ე ლ ი — შრომა-მოქმედებით და ა. შ.

ახლა შეგვიძლია ვუბახუხოთ ზემოთ დამხულ მესამე და მეოთხე კითხვებს: რა მნიშვნელობით გამოაქვს ფიზიკურ-ფიზიოლოგიურ სუბსტრატს — სხეულის ორგანოს — თავის სახელის სახით, ფსიქიკური მოვლენის შინაარსი, რა ანიჭებს მას პიროვნული მნიშვნელობის მქონე შინაარსის გამოხატვის შესაძლებლობას? რას აქვს, ამ შემთხვევაში, გადამწყვეტი მნიშვნელობა?

ცნობილი ფსიქოლოგის ვ. შტერნის აზრით, პიროვნება, როგორც მრავლიანობათა ერთიანობა (*Unitas Multiplex*) საკუთარ არსს უზიარებს ამ მრავლიანობის ყოველ მომენტს, თავის ყოველ ნაწილს. პიროვნების მთლიანობა, როგორც პირველადი მოცემულობა, თავის შინაარსის გამოსხივებას თავის მომენტებზე ავრცელებს და აი, ეს ანიჭებს ამ მომენტებს სიმბოლურ მნიშვნელობას. ამიტომ ყოველი მომენტი პიროვნების შინაარსს სიმბოლურად ასახავს.

ამ თეორიაში გაუგებარია, თუ რატომ მთლიანი პიროვნება, ეს „მრავლიანობათა ერთიანობა“, ამ მომენტს სწორედ ამ შინაარსს უზიარებს და არა სხვა შინაარსს? რა არის იმის საფუძველი, რომ გული, მაგ., ემოციის სიმბოლო ხდება და უემოციო კაცს — უგულო კაცი ეწოდება და თავი კიდევ აზროვნების, სიმბოლო ხდება და დაბალი აზროვნების კაცს — უთავო ეწოდება? საიდან მოდის ემოციური განცდის ან აზროვნების განცდის გულთან ან თავთან გაიგივება? რა საფუძველი აქვს სხეულის ნაწილის სახელით ფსიქიკური მოვლენის სიმბოლიზების ფაქტს პიროვნების ზოგად წყობაში?

აღნიშნულის მთავარ პირობად სხეულისა და განცდის, გარეგანისა და შინაგანის, სტრუქტურული ერთიანობა და ამ ერთიანობის ერთობლივი აღქმა უნდა ჩაითვალოს. სხეულის მოქმედებისა და მისი შესაფერისი განცდის რეალურ გენეზისში აღქმა, მოქმედების რეალურ მიმდინარეობაში შინაგანისა და გარეგანის ერთობლიანობაში ასახვა — არის პირობა იმისა, რომ სხეულის ნაწილი შესატყვისი ფსიქიკური მოვლენის სიმბოლო გახდეს. მაგალითად, შიშის განცდა და მასთან შეუღლებული გულის ფიზიოლოგიური მოქმედება (გულის აჩქარებული ცემა), ერთ სტრუქტურულ მთლიანობაში აღიქმება, როგორც ერთი სასიცოცხლო მიზნით ურთიერთთან დაუშორებლად დაკავშირებული, ერთ საერთო მოქმედებაში ჩართული ერთი განცდით სტრუქ-

ტურულ ერთიანობაში შედუღებული მოვლენა. ამიტომ ისინი ერთმანეთს მარჯვენა ხელით, ნიშანით, სიმბოლოთა.

განცდის აღქმაში სხეულის ამ განცდასთან ერთიანობაცაა ყოველთვის დაცული; ორივე—შინაგანი და გარეგანი—ერთ სტრუქტურულ რომელობაშია გაერთიანებული.

პიროვნების თავისებურების სახელწოდებას სხეულის ნაწილის სახელის მიხედვით, სხეულის ნაწილის მოქმედების და შინაგან განცდის სტრუქტურული ერთიანობის. რეალურ გენეზისში აღქმა განსაზღვრავს.

სხეულის ნაწილის ორგანული კავშირი სიცოცხლის ძირითადი მიზნების განხორციელებასთან დაკავშირებულ განცდებთან, ანიჭებს ამ ორგანოებს, მათი სახელის სახით, ამ განცდების სიმბოლური წარმომადგენლობის შესაძლებლობასა და უფლებას.

შინაგანისა და გარეგანის, განცდისა და სხეულის ნაწილის ურთიერთთან სიმბოლურ დაკავშირებას გარკვეული ფსიქოლოგიური საფუძველი განსაზღვრავს. ეს საფუძველია მოქმედების გენეზისში მათი ერთ სტრუქტურულ რომელობად ერთობლივი აღქმა.

ერთი სიტყვით, ზემოთ დამხულ კითხვაზე, თუ რა მნიშვნელობით გამოაქვს ფიზიკურ-ფიზიოლოგიურ სუბსტრატის სახელწოდებას ფსიქიკურ მოვლენის შინაარსი და აზრი — ჩვენი პასუხი საბოლოოდ ასეთია: ფიზიოლოგიურ სუბსტრატიდან წარმოქმნილ სხეულის ორგანოს, თავის სახელის სახით, ფსიქიკური შინაარსი სიმბოლური მნიშვნელობით გამოაქვს და სიმბოლურად წარმომადგენლობს პიროვნების გარკვეულ შინაგან მდგომარეობას.

დასასრულს იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გავიგოთ ადამიანის სხეულის ნაწილის სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები, პიროვნების თავისებურების ამსახველ სიტყვათა სიმრავლე ქართულ ენაში (1031 სიტყვა), როგორც ქართული ენის თავისებურება თუ, როგორც ყველა ენის ერთნაირად დამახასიათებელი ზოგადი მოვლენა?

ეს საკითხი უნდა გადაწყდეს სხვა ენების სათანადო მასალასთან შედარების საფუძველზე. მაგრამ, რადგან ასეთი მასალა არ მოგვეპოვება, ამიტომ მივმართეთ რუსული ენის ლექსიკონებს¹ და შევეცადეთ მიახლოებით მაინც დაგვედგინა სხეულის ორგანოს სახელის აღმნიშვნელი სიტყვიდან ნაწარმოებ პიროვნულ სახელწოდებათა სიხშირე ზოგიერთი სიტყვისთვის მაინც, მაგალითად, სიტყვა сердце, голова, глаза-სთვის.

¹ „Толковый словарь живого Великорусского языка,“ В. Дала, 1909.

„Толковый словарь русского языка“ под редакцией Ушакова, 1940,

С. И. Ожегов, „Словарь Русского языка“, 1963.

ჩვენ აღვრიცხეთ რუსულ ენაში სიტყვა сердце-ს მეშვეობით შექმნილი 15 პიროვნული სიტყვა-სახელწოდება. ამთგან 6 სახელწოდება იწყება сердце-თი, ესენია сердечный (გულითადის მნიშვნელობით) сердечный, (საბრალოს მნიშვნელობით), сердитый, сердобольный, сердцевед, сердцеед. 9 სიტყვა იწყება სხვა პრეფიქსით — бессердечный, добросердечный, милосердный, мягкосердечный, жестокосердный, простосердечный, рассерженный, усердный, чистосердечный.

ქართულ ენაში 176 გულ-სიტყვიდან 143 სიტყვა იწყება გულ-ფუძით, ხოლო 33 სიტყვა სხვა პრეფიქსით, მაგ. ავ-გული, ორ-გული, უგული...

სიტყვა голова წარმოდგენილია 9 სიტყვით — главарь, глава, головастик, головорез, головотян, головушка, крепкоголовый, пусто-головый, тупоголовый.

აქედან 6 სახელწოდება იწყება სიტყვა голова-თი, 3 კი სხვა პრეფიქსით. ქართულ ენაში 141 თავ-სიტყვიდან, ფუძე თავ-ით იწყება 126 სიტყვა, სხვა პრეფიქსით კი — 15, მაგ. უ-თავო, მო-თავე, და სხვა.

სიტყვა თვალი—глаз წარმოდგენილია 6 სიტყვით — глазастый, голубоглазый, зеленоглазый, кривоглазый, разноглазый, косоглазый. მათგან არც ერთი არ გამოხატავს შინაგან, ფსიქიკურ მდგომარეობას. ქართულ ენაში 141 თვალ-სიტყვათა შორის 83 სიტყვა ფსიქიკურ მდგომარეობას გამოხატავს, ხოლო 58 მიუთითებს ფიზიკურ ნიშნებზე.

№ 15 ცხრილში დასახელებული სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები დანარჩენი პიროვნული სახელწოდებებიდან, რუსულ ენაში კიდევ რამდენიმე სიტყვა 1—3 ვარიანტით არის წარმოდგენილი, მეტი წილი კი არც ერთით.

ამ მასალის მიხედვით, რასაკვირველია, სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელი სიტყვის ფუძით ნაწარმოები ქართული პიროვნული სახელწოდებები დიდად აღემატება რუსულ ენაში წარმოდგენილს. მაგრამ დასმულ კითხვაზე, ამ მასალის მიხედვით, საბოლოო პასუხს მაინც ვერ გავცემთ, რადგან გადაწყვეტი მნიშვნელობა შეიძლება ენის მხოლოდ ისეთ მასალას მიეცეს, რომელიც ენის მთელი მარაგის განხილვის შედეგად იქნება მიღებული. მხოლოდ ამა თუ იმ სიტყვის შერჩევით აღრიცხვა სრულ სურათს ვერ ქმნის. ამიტომ მას შეიძლება მარტო საორიენტაციო მნიშვნელობა მიეცეს. მეორე მნიშვნელოვანი გარემოება კიდევ ის არის, რომ საკითხის გადაჭრისთვის მარტო ერთ ენასთან შედარება საკმარისი არ არის, საჭიროა რამდენიმე ენასთან შედარება.

ჩვენ ზემოთ გვქონდა საუბარი, რომ ადამიანის სხეულის ნაწილების სახელის აღმნიშვნელ სიტყვის მიხედვით, პიროვნების თავისებურებათა ასახვა, სხვადასხვა ენაში თავიდანვე იყო შენიშნული (კასირერი). ამის მაგალითია სიტყვები გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით.

ქართულ ენაში ეს სიტყვები მაღალი განზოგადებისა და ს ი მ ბ ო ლ უ - რ ი მ ნ ი შ ვ ნ ე ლ ო ბ ი ს სიტყვებია.

პიროვნების თვისებათა და თავისებურებათა აღმნიშვნელი
სიტყვების კლასიფიკაცია

სოციალურ-შეზავებითი სიტყვები:

1. სოციალური რეაუტაციის აღმნიშვნელი სიტყვები:

ა. მაღალი რეპუტაციის აღმნიშვნელი

1 აღზეებული (ძვ. და წიგნ.)	32 თავშეუღებარი (ცუთხ., ხევს., ყვე- ლაზე კარგი)
2 ბაირახტარი (ძვ.)	33 თავჩენილი (წიგნ.)
3 ბატონკაცი (ძვ.)	34 მამამთავარი
4 ბელადი	35 მაღალი მე-2 მნ. (ღირსეული)
5 ბუმბერაზი	36 მედროშე
6 გადიდებული 1 მნ. (აღზეებული)	37 მესაქე
7 გამოჩენილი	38 მეუფე
8 განდიდებული	39 მნათობი
9 განთქმული	40 მნათობთ-მნათობი
10 გამერთებული	41 მორკმული (ძვ.)
11 დადაფნული (წიგნ.)	42 მოწინავე
12 დამსახურებული	43 მცოვანი მე-2 მნ. (ხანდაზმული მოღ- ვაწე)
13 დასადაფნავი (წიგნ.)	44 ნათელმოსილი
14 დაფასებული	45 ნათელცხებული მე-2 მნ. (დიდბუ- ნებოვანი)
15 დაჯილდოებული	46 პატივდებული (ძვ. და წიგნ.)
16 დიადი	47 პატივმოსილი
17 დიდი	48 პატივსადები (ძვ. და წიგნ.)
18 დიდბუნებოვანი (წიგნ.)	49 პატივსაცემი
19 დიდკაცი (ძვ. და წიგნ.)	50 პატივცემული
20 დიდოსტატი (წიგნ.)	51 პირველი
21 დიდსახელოვანი (წიგნ.)	52 პირველთაგანი
22 ვალმოხდილი	53 რჩეული
23 ზეადამიანი (წიგნ.)	54 რჯულმდებელი (ძვ.)
24 ზეაღმატებული	55 საბატიო
25 ზედწეული	56 სასახელო
26 ზეკაცი	57 სასიქადულო
27 ზემყოფი	58 საქებ-სადიდებელი
28 ზემთავონებული (პოეტ.)	59 სახელგავირდინი 1 მნ. (სახელოვა- ნი)
29 თავგამოჩენილი	
30 თავკაცი	
31 თავნაჩენი	

- 60 სახელგანთქმული
- 61 სახელოანი
- 62 სახელმოხვეკილი
- 63 სახელოვანი
- 64 სახელქებული
- 65 სევმაღალი (ძვ.)
- 66. სულშნათი (ძვ.)
- 67 სწორუპოვარი (წიგნ.)
- 68 სწულმდებელი (ძვ.)
- 69 უაუგო (უნაქლო)
- 70 უბადლო
- 71 უებრო
- 72 უთანასწორო
- 73 უთვალსაჩინოესი
- 74 უზადო
- 75 უკედავი
- 76 უკედავყოფილი
- 77 უპირველესი
- 78 უსახელოვანესი
- 79 უფლებამოსილი
- 80 უფლებიანი
- 81 ფიქრთამპყრობელი (ხელოვნ.)
- 82 ქურუმი
- 83 ღვაწლდადებელი
- 84 ღვაწლმოსილი (წიგნ.)
- 85 ღირსეული
- 86 ღმერთკაცი
- 87 ყოვლადსადიდებელი
- 88 შერაცხილი (წიგნ.)
- 89 ძალამოსილი
- 90 ძალაუფლებიანი
- 91 ძალთამპყრობელი (წიგნ.)
- 92 ძლევაშოსილი
- 93 წარჩინებული
- 94 წინამძღოლი
- 95 ხელისუფალი

უცხო სიტყვები

- 1 ავტორიტეტიანი
- 2 ვეტერანი
- 3 ვირტუოზი
- 4 ინტელიგენტი
- 5 კულტურული
- 6 კულტურტრეგერი
- 7 ლიდერი
- 8 ნოვატორი
- 9 პერსონა
- 10 პიონერი

- 11 ტრიბუნი
- 12 ფენოქენი
- 13 ცივილოზებული
- 14 ჰეგემონი

ბ. დაბალი სოციალური რეპუტაციის აღმნიშვნელი

- 96 აბრუგატეხილი
- 97 ავლანი 2 მნ. (კუთხ., ქიზ., გლაზაკი)
- 98 ამბოკარი (ძვ., ბოგანო)
- 99 არარაობა (წიგნ.)
- 100 არალირსი (ძვ.)
- 101 არალირსეული
- 102 ბაჩაგანა (კუთხ., ქიზ.)
- 103 ბელეშა (უხვირო)
- 104 ბოგანო
- 105 ბოდოშა
- 106 გაბედითებული (წიგნ.)
- 107 გაბეჩაეებული
- 108 გადაგვარებული
- 109 გადაშენებული
- 110 გადაცეებული
- 111 გალარებული
- 112 გამეძაეებული
- 113 გასაწყლებული
- 114 გაუბადრუკებული
- 115 გაფხეკილი
- 116 გაქალაჩუნებული
- 117 გაქუცული
- 118 გაღატაკებული
- 119 ვალეტერი 1 მნ. (გაყვლეფილი)
- 120 გლაზა, გლაზაკი 1 მნ. (ძვ., მათ-თხოვარი)
- 121 გუდაშვიერი
- 122 დაბალი მე-2 მნ. (უღირსი)
- 123 დაბეჩაეებული
- 124 დაგლაზაკეებული
- 125 დაედლებული
- 126 დივაგლაზებული
- 127 დავარდნილი მე-2 მნ. (დაკინე-ბული)
- 128 დაესებული
- 129 დაკინებული
- 130 დალარებული
- 131 დამდაბლებული
- 132 დასაცინი
- 133 დასაძრახი
- 134 დასაწყლებული

- 135 დაქალაქუნებული
 136 დაქვეითებული
 137 დაღატაკებული
 138 დაჩაჩანაკებული
 139 დაჩიავებული
 140 დაცემული 1 მნ. (დაქვეითებული)
 141 ველური
 142 თავმოკრილი
 143 თავჩაკრული
 144 თრიფინა (დიალექტი, უსუფთაო)
 145 თხუნისა
 146 კანტალა (კუთხ., ფშ., ქურდ-ბა-
 ცაყა).
 147 კაცუნა
 148 კახპა
 149 კრუა (რევოლუციამდელი, ბო-
 განო)
 150 კუჭგამხმარი
 151 ლაჩარი
 152 ლაჩარ-ჯაბანი
 153 ლეში (უსულ-გულო)
 154 ლუტი-კაცი
 155 მათხოვარი
 156 მატანტალა
 157 მაჩანჩალა მე-2 მნ. (დაკინებული)
 158 მაწანწალა
 159 მეძავი
 160 მომთაბარე
 161 მონამცეცე
 162 მოსაწყლებული
 163 მოწანწალე
 164 ნაბოლარა
 165 ნაგლახაკარი (ძვ.)
 166 ნადირკაცი
 167 ნათრევი
 168 ნაკიარი (წიგნ.)
 169 ნაძირალა (წიგნ.)
 170 ოხერი 1 მნ. (უპატრონო)
 171 პატივყარილი
 172 პატივხდილი
 173 პირველყოფილი
 174 პირშერცხვენილი
 175 პირწბილი (კუთხ., ფშ.)
 176 როსკიპი
 177 სამოწყალო
 178 საპატრონო
 179 საპყარი მე-2 მნ. (მათხოვარი)
 180 სარჩენი
 181 სასაცილო
 182 საქირდავი
 183 საწყალი მე-2 მნ. (გლახა)
 184 სახელგაყარდნილი მე-2 მნ. (სა-
 ხელგატეხილი)
 185 სახელგატეხილი
 186 სახელშერცხვენილი
 187 სულმოკლე მე-2 მნ. (ლაჩარი)
 188 ტაბარუცი (ძვ. ლატაკი)
 189 ტრელი მე-2 მნ. (კუთხ., ფშ., ხევს.,
 ლაჩარი)
 190 უარარაო (ლატაკი)
 191 უბადრუცი
 192 უბინადრო (მოხეტიალე)
 193 უჯანასყნელი
 194 უპატივმცემლო
 195 უპატიო
 196 უპყარი
 197 ურგი
 198 უსავანო
 199 უსახელო
 200 უჭილაგო
 201 უჯიშო
 202 ფეხწამოსაკრავი
 203 ფუხარა (კუთხ., გურ., აჭარ., ლა-
 ტაკი)
 204 ქალაქუნა
 205 ქულმოხდილი
 206 ქურდბაყაყა
 207 ქურდკანტალა (კუთხ., ფშ.)
 208 ღარიბ-ლატაკი
 209 ღატაკი
 210 ღეთის გლახა (ძვ.)
 211 ღინტლიანი
 212 ღარსებბაყარილი
 213 ღირსებბაახდილი
 214 ღირსებბადაყარული
 215 ღირსებბაშელახელი
 216 ღლადნია (კუთხ., ქიზ., ჩანჩურა)
 217 შემყურე (სხვის ხელში შემყურე)
 218 შიშველმართალი (ძვ., ველური)
 219 ჩამოქვეითებული
 220 ჩანჩურა
 221 ჩაჩინა
 222 ჩაჩანაკი
 223 ჩაჩია (კუთხ., ქიზ.)
 224 ჩახუნდარი მე-2 მნ. (გლახაკი)
 225 ჩინჩალა (დიალექტი, საწყალი)

- 226 ჩიჩია (კუთხ., იმ.)
- 227 ჩუნია (კუთხ., მთიული)
- 228 წანეი I მნ. (კუთხ., თუშ., უხვირო)
- 229 წყალწაღებელი
- 230 ჭაკი (მხდალი, ლაჩარი)
- 231 ჭამპურა (ვინც არ მუშაობს და საკმელად კარდაკარ დადის)
- 232 ხელგაშევირილი
- 233 ხელგაწვდილი
- 234 ხელწამოსაკრავი
- 235 ჯაბანი
- 236 ჯაჭია (კუთხ., იმ., ჩანჩურა)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

- 16 დეგრადირებული
- 16 დეკლასირებული
- 17 ლემპენპროლტარია
- 18 პათოლოგიური
- 19 პიგმეი
- 20 პრიმიტიული
- 21 პროსტიტუტი
- 22 შანსონტი

გ. გარეგანი ვითარებით განხაზღვრული დაბალი სოციალური რეპუტაციის აღმნიშვნელი

- 237 აბუებული (აბუჩად აგდებული)
- 238 აბუჩად აგდებული
- 239 აძურწული
- 240 გაბასრული (ძვ. და წიგნ.)
- 241 გაბახებული (კუთხ. იმ.)
- 242 გათელილი
- 243 გაკიცხული
- 244 გალანძღული
- 245 გამასხარაებული
- 246 განაბახი
- 247 განლიზღებული (ძვ., შეურაცხყოფილი)
- 248 განჭიკებული (ძვ. წიგნ.)
- 249 გაპამპულებული
- 250 გაუპატიურებული
- 251 გაქელილი
- 252 გაქირადული (ძვ.)
- 253 გაცუურაკებული (კუთხ., იმ.)
- 254 გაწბილებული
- 255 გმობილი
- 256 დაბასრული
- 257 დაბრიყვებული

- 258 დაგმობილი
- 259 დათრგუნეილი (ძვ.)
- 260 დამონაგებული
- 261 დამცირებული
- 262 დანდობილი I მნ. (შებრალებელი)
- 263 დარისხებული
- 264 დასამარებული
- 265 დაფურთხებული
- 266 დაჩაგრული
- 267 დაძულებული (კუთხ., ქიზ., შეძლებული)
- 268 დაწბილებული
- 269 დაჯახილი
- 270 დეენილი
- 271 თვალაღებული I მნ. (ათვალისწინებული)
- 272 მასხარად აგდებული
- 273 მოთელილი
- 274 მოძულებული
- 275 მხილებული
- 276 ნაბეჩაეები (დაჩაგრული)
- 277 უფლებბაყარილი
- 278 უფლებბაახილი
- 279 უფლებბაჩამორთმეული
- 280 შეგინებული
- 281 შეზიზღებული
- 282 შელახული
- 283 შერისხული
- 284 შეჩაგრებული
- 285 ჩაგრული
- 286 ჩამოგლეჯილი
- 287 ჩამოგლეჯილ-ჩამოფლეთილი
- 288 ჩამოგლეჯილ-ჩამოწეწილი
- 289 ჩამოცოცნილი
- 290 ჩამოლტეტილი
- 291 ჩამოჩაჩული
- 292 ჩამოწეწილ-ჩამოგლეჯილი
- 293 ჩამოხეულ-ჩამოფხრეწილი
- 294 ჩაჩულია

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

28 კომპრომეტირებული

დ. ხალანძღავი სიტყვები.
(დაბალი რეპუტაციის აღმნიშვნელი)

- 295 არამზადა
- 296 ბიყუში I მნ. (უცხვირიპირო)
- 297 ბალინჯო
- 298 გაჯრია

- 299 გათახსირებული
 300 გაოხრებული
 301 გარეწარი
 302 გასალახანავეებული
 303 გაფუჭებული.
 304 გველი
 305 გველის წიწილი
 306 გლახაკი, გლახა მე-2 მნ. (ლახარი)
 307 გომბიო,
 308 დაკარგული
 309 დაღლარა მე-3 მნ. (კუთხ., რაქ., დო-
 ყლაპა)
 310 დედაბერი
 311 დედაკაცი (მხდალის მნიშვნელობით)
 312 დედაკაცუნა
 313 დედალი
 314 დიაცი
 315 დიდყურა
 316 დოყლაპია
 317 ვიგინდარა
 318 ვირი
 319 ვირ-ეშმაკა
 320 ვირიკელა
 321 ვირისთავი!
 322 თავლაფდასხმული
 323 თავლაფიანი
 324 თუთიყუშო
 325 ინდაური
 326 კინტო
 327 ლაფდასხმული
 328 ლაყინტარა
 329 ლაწირაკი
 330 ლეჩაქანდილი
 331 მაიმუნი მე-2 მნ. (სალანძლ.)
 332 მამაოხერი
 333 მამაძალი
 334 მასხარა მე-2 მნ. (სალანძლავი)
 335 მატლი
 336 მაჩანჩალა I მნ. (უპრინციპო მიმ-
 დეგარი)
 337 მბლაჯენელი
 338 მკედარძალი
 339 მოთრეული
 340 მორბელი
 341 მულრეგი
 342 მურღალი, მურტალი
 343 მჩხაბავი (ძვ.)
 344 მხეცი
 345 მჭლანელი
 346 ნადირი
 347 ოჩოკოჩი (ძვ.)
 348 ოჩოპინტრე
 349 ოხერი მე-3 მნ. (სალანძლ.)
 350 ოხერ-ტიალი
 351 ოხრიშვილი
 352 ოჯახგაწყვეტილი
 353 ოჯახდაქცეული
 354 ოჯახდაქცეულიშვილი
 355 ოჯახეტიანი
 356 პამპულა
 357 პანღურამოკრული
 358 პირღაუბანელი
 359 პირუტყვი
 360 პირძალი
 361 რჭულძალი
 362 საღავათძალი
 363 სალახანა
 364 საწყალი მე-3 მნ. (სალანძლ.)
 365 სულკატანი
 366 სულკრული
 367 სულმკედარი
 368 სულძალი
 369 სულწამყუდარი
 370 სულწაწყმედილი
 371 ტაქმასხარა
 372 ტიალი
 373 ტილ-ოხერი
 374 ტიკი-ტომარა
 375 ტილიანი
 376 ტომარა
 377 ტყისკაცი
 378 უპატრონო
 379 უჯმაჯური I მნ. (ძვ. უე. უერი)
 380 ქეციანი
 381 ქეწარმავალი
 382 ქონდრისკაცუნა
 383 ქოფაკი
 384 ღდინძალი
 385 ღორი
 386 ღრანჯმოქცეული (კუთხ., გურ.)
 387 ყაზილარი (კუთხ., გურ.)
 388 ყურებპანტურა
 389 ყურუმსალი
 390 შერცხენილი მე-2 მნ. (სალანძლ.)
 391 ჩათლახი (ძვ.)
 392 ჩამოთრეული

- 393 ჩანჩალა
 394 ჩასაძიდლებელი
 395 ჩაძაღლებული
 396 ჩიფჩიფა
 397 ჩუბრუცი (ყუთხ. ქიზ.)
 398 ცინგლიანი
 399 ცხვირმოუხოცავი
 400 ძაღლი I მნ. (სალანძლ.)
 401 ძაღლთაპირი, ძაღლპირი
 402 ძაღლისმეილი
 403 ძუნგელა
 404 ძუნჯალი
 405 წვერძაღლი
 406 წვინტილიანი
 407 წირპლიანი
 408 წიტანი
 409 წუკია
 410 წუნჯალი
 411 წუნჯლიანი
 412 წუპაკი
 413 წურბელა
 414 წუწვი მე-2 მნ. (ზნედაცემული)
 415 წუწვიშვილი
 416 ხელობირაღუბანელი
 417 ხლუპუზა მე-2 მნ. (ყუთხ., ქიზ.,
 ლაწირაკი)
 418 ჭუკუმეთი
 419 ჭლაზნია

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 24 გაიდიოტებული მე-2 მნ. (სალანძლ.
 ჰკუადაკარგული)
 25 დებილი მე-2 მნ. (სალანძლ. ჰკუა-
 სუსტი)
 26 დეგენერატი მე-2 მნ. (სალანძლ.
 გადაგვარებული)
 27 იდიოტი მე-2 მნ. (სალანძლ. ჰკუა-
 სუსტი)
 28 იმპეცილი მე-2 მნ. (სალანძლ. ჰკუა-
 სუსტი)
 29 კლოუნი მე-2 მნ. (სალანძლ. მისხარა)
 30 კრეტინი მე-2 მნ. (სალანძლ. ჩლუნგი)
 31 ლოველასი
 32 პარაზიტი
 33 სკლეროზიანი 2 მნ. (სალანძლ.,
 ჰკუასუსტი)
 34 ჰამელეთნი

2. სოციალურ-შეფახებითი ხიტყვები
 სუბიექტური მიდგომით:

- ა. დადებითი (მაღალი)
 420 გასაგიეებელი
 421 გრძნეული მნ-2 მნ. (მომხიბლავი)
 422 დადებითი
 423 დამმონებული 1 მნ. (მომხიბლავი)
 424 დაუეიწყარი
 425] დაუეიწყებელი
 426 დაუფასებელი
 427 დიდებული
 428 თავისებური
 429 ზომიერი
 430 კარგი
 431 მიმტაცებელი მე-2 მნ. (მომხიბლავი)
 432 მომხიბლავი
 433 მომჭადოვებელი მე-2 მნ. (მომხიბ-
 ლავი)
 434 მოსაწონი
 435 მხიბლავი
 436] რიგიანი
 437 რიგითი
 438 სადიდებელი
 439 სათაყვანებელი
 440 საოცარი
 441] სასურველი
 442 საქები
 443 საყვარელი
 444 სულთუტკების
 445 ტკბილსახსოვარი
 446 ტურფა მე-2 მნ. (სასურველი, სა-
 ყვარელი)
 447 ტყვემქნელი (მომხიბლავი)
 448 უსაყვარლესი
 449 უტურფესი
 450 უცნაური
 451 უძვირფასესი
 452 ქებული
 453 ღვთაება (ძვ.)
 454 შესანიშნავი
 455 შესაყვარებელი
 456 ძვირფასი
 457 წარტაცი
 458 წესთერი
 459 ჟაღო 1 მნ. (მომხიბლავი)
 460 ჟაღოიანი
 461 ჟაღოქალი

უცხო სიტყვები

- 36 იდეალური
- 37 ნორმალური
- 38 პოზიტიური
- 39 საინტერესო
- 40 სიმპათიური

ბ. უარყოფითი (დაბალი)

- 462 ავადსახსენებელი
- 463 არამი
- 464 აუტანელი
- 465 მაქლაჟუნა 1 მწ. (საზიზღარი)
- 466 მიუზიდველი
- 467 მოსაკლავი
- 468 საზიზღარი
- 469 საძაგელი
- 470 საძრახი
- 471 უარყოფითი
- 472 უგვანი
- 473 უგვარო
- 474 უმგვანი
- 475 უმსგავსი
- 476 ურიგო
- 477 უსაძაგლესი
- 478 უხეირო
- 479 შესაზარელი
- 480 შესაზიზღებელი
- 481 შესაზიზღარი
- 482 შესაჩვენებელი
- 483 შესაძულებელი
- 484 ცულა (კუთხ., ფშ).
- 485 ცული

უცხო სიტყვები

- 41 ანტიპათიური
- 42 არასიმპათიური
- 48 ტიპი (უარყოფითი მნიშვნელობით).

ბ. სტრუქტურული მნიშვნელობის სიტყვები:

დადებითი (მაღალი)

- 486 ერთიანი
- 487 მაღალნიჭიერი
- 488 მთლიანი
- 489 მრავალმხრივი
- 490 მრავალფეროვანი

- 491 ნიჭიერი
- 492 სიკოცხლისუნარიანი
- 493 უნიჭიერესი

უცხო სიტყვები

- 44 გენიოსი
- 45 ექსტრავერტული
- 46 იდეური
- 47 ინტროვერტული
- 48 მობილიზებული
- 49 მონოლითური
- 50 ორგანიზებული
- 51 ტალანტიანი
- 52 პარმონიული

ბ. უარყოფითი (დაბალი)

- 494 მოუწესრიგებელი
- 495 ნიქმოკლებული
- 496 ნიქნაკლები
- 497 უმადლო მე-3 მწ. (უნიკო).
- 498 უმიზნო
- 499 უნიკო
- 500 უპიროვნო
- 501 უწესრიგო
- 502 ჩამოუყალიბებელი.
- 503 კიხმაყური (ძვ. კაცი ყოველმხრის გაუწყობელი)

უცხო სიტყვები

- 53 ამორფული
- 54 არაორგანიზებული
- 55 დეზორგანიზებული
- 56 დისპარმონიული
- 57 კონფლიქტური მე-2 მწ. შინაგანად გარბეული)
- 58 ლაბილური
- 59 უიდეო

4. მოფერების მნიშვნელობით

- 504 გერიტი
- 505 ეშმაკი მე-3 მწ.
- 506 ეშმაკუნა
- 507 კუდიანი მე-3 მწ.
- 508 კულრაჰა 1 მწ.
- 509 გტრედი.
- 510 ყაჩალი მე-2 მწ.
- 511 ყაჩალანა
- 512 ცუგრუმელა

513 ცულლუტი მე-2 მწ.

514 ჭიკჭიკა მე-2 მწ.

515 ჭინკა მე-2 მწ.

ნ. ირონიის მნიშვნელობით

516 აბლაკატი (ძვ.)

517 აზროვანი

518 ასოკირკიტა

519 ბაყბაყდევი

520 ბობოლა

521 გაბატონკაცებული

522 გადიდკაცებული მე-2 მწ.

523 ვაქბატონი მე-2 მწ.

524 ვაჭრუჯანა

525 კულაზნაური (ძვ.)

526 პეიტარი მე-2 მწ. (კუთხ., ქართლ.)

527 უბრძნესი მე-2 მწ.

528 ყოვლისმცოდნე მე-2 მწ (წიგნ.)

529 ყოვლადმხედველი მე-2 მწ.

530 ჭკუის კოლოფი მე-2 მწ.

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

00 არისტოკრატი

01 ლიბერალი მე-2 მწ.

02 მენტორი

03 მორალისტი

04 ოლიმპელი მე-2 მწ.

05 ორიგინალური

06 სნობი

07 სოლდაფონი

08 ფილოსოფოსი მე-2 მწ.

ნ. შებრაღების მნიშვნელობით

531 ბეჩაი

532 ბეჩარა

533 გლახა მე-3 მწ.

534 საბრალო

535 საცოდავი

536 საწყალი I მწ. (შესაბრაღისი)

537 უბედური მე-2 მწ. (ბედშაი).

538 უსაცოდავესი

539 უსაწყლესი

540 ქალაშავა (კუთხ., მოხ., ფშ., საბრალო ქალი).

541 შესაბრაღისი

542 შესაცოდაველი

543 ცოდვის შვილი, ცოდვიშვილი

7. საყვედურის მნიშვნელობით

544 დალოცვილი

545 დალოცვილიშვილი

546 ვაქბატონი I მწ. (ვისი ჭკეპეც მოსაწონი არ არის)

547 მამაცხონებული

548 მამაცხონებულისშვილი

549 ოჯახშენებული

550 ოჯახქორი

8. სარწმუნოებრივი მნიშვნელობით

551 აღკვეცილი (ძვ.)

552 ბერი

553 ბერ-მონაზონი

554 განდევნილი (ძვ.)

555 კეთილმორწმუნე (წიგნ.)

556 კეთილმსახური (წიგნ.)

557 კერპთაყვანისმცემელი.

558 კერპმსახური

559 მართმადიდებელი

560 მართლმორწმუნე

561 მარტილი (ძვ.)

562 მირონცხებული (ძვ.)

563 მკრეხელი, მკვრეხელი (ძვ.)

564 მონაზონი

565 მორწმუნე

566 მოძღვარი მე-2 მწ. (ძვ.)

567 ნათელცხებული I მწ. (ნაყურთხი)

568 რჭულიანი

569 რჭულშეცვლილი

570 სასობიანი მე-2 მწ. (ძვ.)

571 ურწმუნო მე-2 მწ.

572 ურჭულო I მწ. (სარწმუნოებისაგან განდგომილი)

573 ქრისტიანი (ქრისტიანული სარწმ. მიმდევარი)

574 ღვთისმოსავი (ძვ.)

575 ღვთისმოყვარე (ძვ.)

576 ღმერთგადამდგარი (ძვ.)

577 ცოდვილი

578 წინამძღვარი მე-2 მწ. (ეკლესიის ხელმძღვანელი)

ი უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

110 ასკეტი

701 სატანა

9. ცრუმორწმუნეობრივი მნიშვნელობით

- 579 ავთვალი
- 580 აფეხი (ძვ.)
- 581 ავსული I მნ. (კუდიანი)
- 582 ალქაჯი I მნ. (ძვ., მავნე სული)
- 583 არაწმინდა
- 584 ბელზებელი (ძვ.)
- 585 გრძნეული I მნ. (მისანი)
- 586 გულთმისანი I მნ. (გრძნეული)
- 587 დათარსული
- 588 დამნასავი
- 589 დანავსული
- 590 დაჯადოვანი ქარიანებული
- 591 ეშპაი I მნ. (ძვ., მავნეული)
- 592 თარსი
- 593 თვალღებული მე-2 მნ., (ძვ., თვალნაცემი)
- 594 თვალბედიით
- 595 თვალნაკრავი (ძვ.)
- 596 თვალნაცემი (ძვ.)
- 597 თვალძვირი (ძვ.)
- 598 კუდიანი მე-2 მნ. (ავი სული)
- 599 მისანი
- 600 მომჯადოებელი I მნ. (ჯადოთ შემკერელი)
- 601 მონავსული
- 602 მოჯადოებელი I მნ. (ჯადოთ შეკრული)
- 603 მჩხიბავი
- 604 ნავსი, ნაშსი
- 605 ოკაბი I მნ. (კუდიანების უფროსი)
- 606 ჰაჯი მე-3 მნ. (ავი სული)
- 607 კინკა I მნ. (ავი სული)
- 608 ჯადობაზი
- 609 ჯადოსანი
- 610 ჯადოქარი

10. წყევლას მნიშვნელობით

- 611 არდასაცალეხელი
- 612 დამეხილი
- 613 დასამიწებელი, დასამიწი
- 614 დასაქცევი
- 615 დასალუპავი
- 616 დაქცეული
- 617 დაწყევლილი
- 618 დღეკრული
- 619 ენადასადუმებელი

- 620 ენაჩასაწყვეტი
- 621 თავმკედარი
- 622 თავმომკედარი
- 623 თავსასიკვდილე
- 624 თვალგახეთქილი
- 625 თვალდაცხებული
- 626 თვალდამღვარი
- 627 თვალდამწვარი
- 628 თვალდასაცხები
- 629 თვალნაცრიანი
- 630 კრული
- 631 მზედასაბნელებელი
- 632 მიწაგასახეთქი
- 633 მიწადასაყრელი
- 634 ოჯახამოსაწყვეტი
- 635 ოჯახდასაქცივი
- 636 ოჯახჩანელებული
- 637 სამიწე
- 638 სასიკვდილე
- 639 სახლარდაქცეული
- 640 შეჩვენებული
- 641 წყევლილი
- 642 წყეული
- 643 წყეულ-შეჩვენებული

II. სხვა დანარჩენი სიტყვები

- 644 ამოდმორწმუნე (ცრუმორწმუნე)
- 645 არიფი მე-2 მნ. (გამოუცდელი)
- [646 გადაჩეული
- 647 გამოწაფული
- 648 გამოწერთნილი
- 649 გამოწრთობილი
- 650 გაუწაფავი
- 651 გაუწვრთნელი
- 652 გაყმაწვილებული
- 653 გაწაფული
- 654 გაწვრთნილი
- 655 დამეავეხელი
- 656 დაჟამებული
- 657 დაუბერებელი
- 658 დაუჩევეელი
- 659 დარეული
- 660 დრომომქმული
- 661 თანამედროვე
- 662 ლიტონი კაცი (ძვ. უთვისტომო)
- 663 ლუტუ (ახალგაზრდა გამოუცდელი)
- 664 მიჩეული
- 665 მსცოვანი I მნ. (ძვ. ხანდაზმული)

- 666 მწირი
- 667 ობოლ-ეული
- 668 ობოლ-ოხერი
- 669 ობოლ-ტიალი
- 670 უბერებელი
- 671 უგვარტომო
- 672 უთვისტომო
- 673 უმწეო
- 674 უპოვარი
- 675 უსუსური
- 676 უწერთნელი
- 677 ქედხუდა, ქეთხუდა (ძე. ხნიერი
დარბაისელი)
- 678 ღლაპი
- 679 ყარიბი (ძე.)
- 680 ყრანტი (ყუთხ., კახ.)

- 681 შინაბერა
- 682 ცრუმორწმენე
- 683 ჭიბეგამოფხუცილი
- 684 ჭიბეგასქელეზული
- 685 ჭიბეგახერტილი
- 686 ჭიბეგატენილი
- 687 ჭიბესქელი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 71 ვეროპელი
- 72 ვეგეტერიანელი
- 73 კულაკი
- 74 პლეზეი
- 75 პროვინციელი
- 78 სპორტსმენი

II. ზნეობრივი კატეგორიის სიტყვები

I. ზოგადი შინაარსის სიტყვები:

ა. დადებითი

688 ალალი 689 ალალ-მართალი 690 ამგდარი 691 ამგვიანი 692 ანგელოზებრივი I მნ. (უმანყო) 693 გაკეთილშობილებული 694 გაულანძღავი 695 გაურყენელი 696 გაუფუჭებელი 697 გაუხრწნელი 698 დასანდობი 699 დაუზრახავი, დაუძრახავი 700 დაუქრთამავი 701 დიდსაიშველი (წიგნ.) 702 დიდსულივანი 703 ექვემიუტანელი 704 ზნედაცული (წიგნ.) 705 ზნემაღალი (წიგნ.) 706 ზნეობიანი 707 ზნექველი (ძე.) 708 ზნეწმინდა (წიგნ.) 709 თავდაცული 710 თავშენახული 711 თვალგამართელი 712 კაცად-კაცი 713 კაცთმოყვარე (წიგნ.) 714 კაცური კაცი	715 კეთილი 716 კეთილგანმზრახველი 717 კეთილზნეობიანი (წიგნ.) 718 კეთილსმყოფელი, კეთილსმყოფელი 719 კეთილმოსურნე (წიგნ.) 720 კეთილმოქმედი (წიგნ.) 721 კეთილმოყვარე (წიგნ.) 722 კეთილმოწლე (ძე. და წიგნ.) 723 კეთილმოწყალე (წიგნ.) 724 კეთილსაინო (წიგნ.) 725 კეთილსაიმედო 726 კეთილსინდისიერი 727 კეთილსულივანი (ძე. და წიგნ.) 728 კეთილშობილი 729 მადლიანი 730 მადლმოსილი 731 მადლისმყოფელი 732 მადლცხებელი (ძე.) 733 მართალი 734 მართებული (ძე.) 735 მართლის მთქმელი 736 მართლმოყვარე (წიგნ.) 737 მისანდობი 738 მოსამართლე (ძე.) 739 მოუსყიდველი 740 მოუქრთამავი 741 მოქალაქე

742 მოწოდმართე I მნ. (კეთილის მოქ-
მელი)
743 მოწყალე
744 მრავალმოწყალე (ძვ.)
745 ნამუსიანი
746 პატივაუხდელი
747 პატიოსანი
748 პირიანი
749 პირმართალი
750 პირმტყცე
751 პირნათელი
752 პირობიანი
753 პიროვნება (მოქალაქე)
754 პირსწორი
755 პირუტყუარი (წიგნ.)
756 რაინდი I მნ. (წიგნ. კეთილშობილი)
757 სათნო
758 საიმედო
759 სამართლიანი
760 სანდო
761 სარწმუნო
762 საქციელიანი
763 სახელგაუტყებელი
764 სინდისიანი, სინდისიერი
765 სიტყვის პატრონი
766 სიტყვის კაცი
767 სიტყვამართალი
768 სპეტაკი
769 სულგრძელი
770 სულდიდი
771 სულმალალი
772 უანგარო
773 უბიწო
774 უბოროტო
775 უემშაკო
776 უენებელი
777 უზაკველი (ძვ.)
778 უკეთილშობილესი
779 უმანკო
780 უმწიკვლო
781 უპატოსნესი (წიგნ.)
782 უცოდველი (უბიწო)
783 უძრახავი
784 ფაქიზი
785 ქველი I მნ. (მოწყალე)
786 ღვთიანი
787 ღვთისნიერი (ძვ.)

788 შეუგინებელი
789 შეურყენელი
790 შეურცხვენელი
791 შეუტოდველი
792 ჩირქმოუცხებელი
793 წაღმართი
794 წმინდა

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

77 დონ-კიხოტი
78 კრისტალური
79 პრინციპული მე-2 მნ. (ზნეობრივად
დადებითი)
80 რიგორისტი I მნ. (ზნეობრივი პრინ-
ციპების დამცველი)
81 ჰუმანისტი, ჰუმანური

ბ. უარყოფითი

795 ავი I მნ. (ბოროტი)
796 ავგული
797 ავკაცი
798 ავსული მე-2 მნ (ბოროტი)
799 ავსუჯი მე-3 მნ. (ძვ. ბოროტი).
800 არაკაცი
801 არაკეთილსაიმედო
802 არაკეთილსინდისიერი
803 არაკეთილშობილი
804 არასაიმედო
805 არასანდო
806 არგამტანი
807 ასპიტი
808 აშაღლარა მე-2 მნ. (თავისუფალი
ქცევის ქალი)
809 ბილწი
810 ბინძური
811 ბიწიერი
812 ბნელი I მნ. (საექვეო პიროვნება)
813 ბნელეთის მოციქული (წიგნ.).
814 ბოროტი
815 ბოროტეული (ძვ.)
816 ბოროტიანი (ძვ.)
817 ბოროტმოხარული (წიგნ.)
818 გაავგულეხებული
819 გაავკაცებული
820 გაასპიტებული
821 გაბილწებული
822 გაემშაკებული
823 გავერაგებული

- 824 გაიძვერა
 825 გამთქმელი (კუთხ. იმ.)
 826 გამოგონებელი I მნ. (ერუ კაცო)
 827 გამოუსწორებელი
 828 გამოქეილი
 829 გამოქნილი
 830 გამყიდველი (მოლაღატე)
 831 გამცემი მე-2 მნ. (მოლაღატე)
 832 განდგომილი (ძე. და წიგ.)
 833 განუსჯელი
 834 გარგულეხული
 835 გარყენილი
 836 გაუქვლმართებელი
 837 გაუსწორებელი
 838 გაუტანელი
 839 გაქეილი
 840 გაქლესილი
 841 გაქლექილი (კუთხ., იმ.)
 842 გაქნილი
 843 გაქსუებული (გაცულღუტებული)
 844 გაღლეთილი მე-2 მნ. (გაიძვერა)
 845 გაცბიერებული
 846 გაცულღუტებული
 847 გახარწნილი
 848 გველაძეა
 849 გზასაცდენილი
 850 გულბილწი
 851 გულგაბოროტებული
 852 გულმანკიერი
 853 გულმრუდი
 854 გულნამცეცა
 855 დაბალ-ბუნებიაინი, მდაბალ-ბუნე-
 ბიაინი
 856 დამბეზღებელი
 857 დამსმენი
 858 დაუზოგავი
 859 დაქრთამული
 860 დაღრეკილი (კუთხ., იმ., გურ.,
 გაიძვერა)
 861 დაღუპული
 862 დაცემული მე-2 მნ. (სულმდაბალი)
 863 დროსული (კუთხ., ფშ., ავის საქ-
 ნელის მომლოდინე.)
 864 ენატანა
 865 ეშმაკი მე-2 მნ. (ცბიერი)
 866 ეშმაკის ფეხი
 867 ეჭვმიტანილი
 868 ვალმოუხდელი
- 869 ვერაგი
 870 ვეშაპი
 871 ზნეგაფუქებული
 872 ზნეგახრწნილი
 873 ზნედაკარგული
 874 ზნედაცემული
 875 ზნეწამხადარი
 876 ზოილი (ძე. და წიგ., ღვარძლიანი)
 877 თავაკუნა
 878 თავმოავადმყოფებული
 879 თავმოგიყანებული
 880 თავმოკატუნებული
 881 თავმოსაწყლებული
 882 თავშეუღლებელი (გარეწარი)
 883 თაღლითი
 884 თახსირი
 885 თვალბოროტი
 886 თვალთმაქცი, თვალმაქცი
 887 თვალთმაქცევი
 888 თვითმარქვია (წიგნ.)
 889 თოხუმი (კუთხ., ლეჩხ., ეშმაკი)
 890 ისკარიოტელი (ძე.)
 891 იულა (ძე.)
 892 იშკილბაზი (ფულგარ.)
 893 კაენი (ძე.)
 894 კარაურია (კუთხ., ქართლ., დაუნ-
 ღობელი)
 895 კატომძულე (წიგნ.)
 896 კაციკამია
 897 კაცობადაკარგული
 898 კეაქი
 899 კეიმატი I მნ. (ავი, ბოროტი)
 900 კეინწარი (კუთხ., გურული, გაუტა-
 ნელი)
 901 კულა-მელა
 902 კულიანი I მნ. (ავი)
 903 კულრაქა მე-2 მნ. (ცბიერი)
 904 ლალუკი (ძე., ცბიერი)
 905 ლაყბიერი (ძე., გულით ცრუ)
 906 ლირწი (ბილწი)
 907 ლუპუსტაკი (ვაქნილი)
 908 მამეზღარი, მამეზღარა
 909 მანკიერი (ბიჭიერი)
 910 მატრაბაზი მე-2 მნ. (თაღლითი)
 911 მატყუარა
 912 მაცდური
 913 მაცილი (კუთხ. ფშ., მაცდური)
 914 მახინჯი მე-3 მნ. (ზნედაცემული)

- 915 მელა
- 916 მელაყულა
- 917 მემრუშე
- 918 მეტხორცი
- 919 მექრთამე
- 920 მზაკვარი
- 921 მიუნდობელი
- 922 მიუსანდო
- 923 მოენე (ძვ.)
- 924 მოეშმაკო
- 925 მოსყიდული I მნ. (დაქრთამული)
- 926 მოქნილი მე-2 მნ. (გაიძვერა)
- 927 მოქრთამული
- 928 მოქონილი
- 929 მოლაღატე
- 930 მოყურიადე (ყუთხ., ფშ.)
- 931 მოხერხებული მე-2 მნ. (გაიძვერა)
- 932 მპარაიე
- 933 მრუში (ძვ.)
- 934 მსიძაიე (ძვ., მრუში)
- 935 მსტოვარი (ძვ.)
- 936 მტყუანი (ძვ.)
- 937 მუხანათი
- 938 მუხთალი
- 939 ნამუსაყრილი
- 940 ნამუსახდილი
- 941 ნამუსგარეცხილი
- 942 ნამუსგაქნილი
- 943 ნამუსდაქარგული
- 944 ნამუსდამხობილი
- 945 ნამუსწართმეული
- 946 ნახევარკაცი მე-2 მნ. (ზნეობრივად ნაკლიანი)
- 947 ნახშირჭმული (ყუთხ. გურული)
- 948 ოინბაზი
- 949 ორგული
- 950 ორპირი
- 951 ორყაბაზი (ძვ. თვალთმაქცი)
- 952 ოხერი მე-2 მნ. (თაღლითი)
- 953 პილწი
- 954 პირბნელი
- 955 პირგატეხილი
- 956 პირგახეული (უსინდისო)
- 957 პირის გამტეხი
- 958 პირისშლელი
- 959 პირნამრუშევი
- 960 პირშაეი მე-2 მნ. (პირობი გამტეხი.)
- 961 როკაპი მე-3 მნ. (აეი)
- 962 საევეო
- 963 საქმოსანი
- 964 სინდისგაწყვეტილი
- 965 სინდისგარეცხილი
- 966 სინდისდაქარგული
- 967 სირცხვილდაქარგული
- 968 სულბნელი
- 969 სულმდაბალი
- 970 ტარტაროზი
- 971 ტყუილების გუდა
- 972 უაღამიანო
- 973 უავესი
- 974 უბოროტესი
- 975 უზნეო I მნ. (ზნედაცემული)
- 976 უეტუერი
- 977 უმაღლო მე-2 მნ. (უეტუერი)
- 978 უნამუსო
- 979 უნდო, უნდობელი 1 მნ. (დაუნდობელი)
- 980 უპასუხისმგებლო
- 981 უპატოსანო
- 982 უპირისწყლო (უნამუსო)
- 983 უპირო
- 984 ურცხვი
- 985 უსამართლო
- 986 უსახო (უპრინციპო)
- 987 უსინდისო
- 988 უღირსი
- 989 უცხვირპირო მე-2 მნ. (უნამუსო)
- 990 უწესო მე-2 მნ. (გარყენილი)
- 991 უწყინდური
- 992 ფანდიანი
- 993 ფოლორცი (ძვ., ყუთხ., ქართლ.)
- 994 ქანდირბაზი (ძვ. თვალთმაქცი)
- 995 ქასანიეი (ყუთხ., რაჭ., ეშმაკი)
- 996 ქასქანიეი (ყუთხ., ქართლ., ეშმაკი)
- 997 ქაჭი I მნ. (მადლური)
- 998 ქვემძრომელა
- 999 ქლესა-ვალღეტილი
- 1000 ქონდრისკაცი მე-2 მნ. (ზნეობრივად დაენინებული)
- 1001 ქოსატყუილა
- 1002 ქუშტი მე-2 მნ. (ყუთხ., გურ., ჯაშუში)
- 1003 ლადარი (ძვ. დაუნდობელი)
- 1004 ლალტიანი

1005 ღვთის გარეგანი (ძვ.)
 1006 ღმერთგამწყვრალი (ძვ.)
 1007 ღრძო, ღრჯო (ბოროტი)
 1008 ღურტუმი (ძვ. ბოროტი)
 1009 ღჭუ
 1010 ყალბი
 1011 ყალბისმქნელი
 1012 ყალთაბანდი
 1013 შავბნელი
 1014 შავპირი
 1015 შავრაზმელი
 1016 შემარცხვენელი
 1017 შენიღბული
 1018 შენიშნული
 1019 შერყენილი
 1020 შინაგამცემელი (ძვ.)
 1021 შუბლგარეხილი
 1022 შხამგესლიანი
 1023 შხამიანი
 1024 ჩირქმოცხებული
 1025 ცბიერი
 1026 ცილისმწამებელი
 1027 ცლანგი (ყუთხ., იმ., ცულლუტი)
 1028 ცოდვილაპია
 1029 ცრუ
 1030 ცრუმეტყველი
 1031 ცრუმოწმე
 1032 ცრუპენტელა
 1033 ცრუტუნა
 1034 ცულლუტი I მნ. (თაღლითი)
 1035 ცუხი (ყუთხ., ქვემო იმ.)
 1036 ცხრა თოკში გამძვრალი
 1037 წამხდარი
 1038 კრელი გველი
 1039 ხელგასერილი
 1040 ხელმანკიანი
 1041 ხელმრული
 1042 ხელცივი
 1043 ხელწამკრავი (ყუთხ., გურ.)
 1044 ხიბლაკუდიანი (ყუთხ., ფშ., გაქნი-
 ლი)
 1045 ხიშიწარი (ყუთხ., ქართლ., ვინც
 თავის ნამოქმედარს სხვას აბრალებს)
 1046 ხორცმეტი
 1047 ხრიკიანი
 1048 ჯაშუში
 1049 ჯღღელი (ავგული, ღრძო)

უცხო სიტყვები

88 ავანტიურისტი I მნ. (საძრახისი
 საქმის ჩამდენი)
 84 ამორალური
 86 აფერისტი
 86 დეზერტირი
 87 დემორალიზებული
 88 დონ-ჟუანი
 89 იანუსი
 90 იეზუიტი
 91 ინტრიგანი
 92 იულაპროვოკატორი
 93 იულუშკა
 94 კაზუისტი
 95 კანიბალი
 96 კარიერისტი
 97 კომპინატორი
 98 კომედიანტი
 99 მაკიაველი
 100 მიზანთროპი
 101 ობსკურანტი
 102 პლაგიატორი
 103 პლუტი (ძვ.)
 104 პლუტოკრატორი
 105 პროვოკატორი
 106 ეონგლიორი I მნ. (ფაქტების არა-
 კეთილსინდისიერი გამოყენებელი)
 107 რენეგატი
 108 სიმულანტი
 109 სპეკულანტი
 110 უპრინციპო
 111 ფალსიფიკატორი
 112 ფისკალი
 118 შანტაჟისტი
 114 შარლატანი
 115 შეითანი
 117 შტრაიკბრეხერი
 118 შულერი
 119 ტიგანი
 120 ტრუპატრიოტი
 121 ხალტურის მოყვარული

 სპეციალური შინაარსის სიტყვები
 ა. დადებითი
 1050 აღმადგენელი
 1051 აღმამეფებელი (ძვ.)

1052 აღმზრდელი
1053 გაზრდელი
1054 გამკითხავი
1055 გამტანი მე-2 მნ. (მხარში მდგომი)
1056 განმათავისუფლებელი
1057 განმანათლებელი
1058 გაჭირვების ტალ-კეისი
1059 გზამკვლევი
1060 დამაარსებელი
1061 დამაგვირგვინებელი
1062 დამაიმედებელი
1063 დამამკვიდრებელი
1064 დამამყარებელი
1065 დამწერგავი (წიგნ.)
1066 დამრიგებელი
1067 დამფუძნებელი
1068 დამხმარე
1069 დამხსნელი
1070 დიდმწეალობელი (ძე.)
1071 მართლგამკითხავი (ძე. წიგ.)
1072 მართლმსაჯული
1073 მარჩენალი
1074 მასწავლებელი
1075 მზრუნველი
1076 მიშველებელი
1077 მიმცემი
1078 მოამაგე
1079 მოღვაწე
1080 მოძღვარი I მნ. (ძე. აღმზრდელი)
1081 მოჭირნახულე
1082 მფარველი
1083 შველელი
1084 მცველ-მფარველი
1085 მწე
1086 მწეალობელი
1087 მხსნელი
1088 ნამაგარი
1089 ნუგეშისმცემელი
1090 უძმოს-ძმა (კუთხ. ფშ.)
1091 ფუძემდებელი
1092 ქველმოქმედი
1093 ქომაგი
1094 ყურადღებიანი მე-2 მნ. (მზრუნ-
ველი)
1095 შეშველებელი
1096 შემცოდებელი
1097 შემწე
1098 შემწე-მფარველი
1098

1099 შემწყალებელი
1100 შემწყნარებელი
1101 წინამძღვარი I მნ. (აღმზრდელი)
1102 ხელთაღმპყრობელი (ძე., დამხმარე)

უ ც ხ ო ს ი ტ ვ ე ბ ი

122 მეცენატი

128 ფილანთროპი

ბ. უარყოფითი

1103 აბრაგი (კუთხ., იმ.)

1104 ავაზაკი

1105 ავარა

1106 ამკლები

1107 ამომგდებელი

1108 ამწიოკებელი

1109 ბაცაცა

1110 ბოროტგანმზრახველი

1111 ბოროტმოქმედი

1112 გაავაზაკებული

1113 გამამწვარებელი

1114 გამანადგურებელი

1115 გამაობრებელი

1116 გამატილებელი

1117 გამაუპატიურებელი

1118 გამაჩანაგებელი

1119 გამაზახებელი (კუთხ., იმ., გურ.)

1120 გამფლახველი მე-2 მნ. (სხვისი ქონების გამფანტეელი)

1121 გამლღეტი

1122 გამყელეფი

1123 გამძარცველი

1124 გაყაჩაღებული

1125 გაციხვირებული

1126 დამაგებელი

1127 დამამხობელი

1128 დამანგრეველი

1129 დამაწიოკებელი

1130 დამბრიყვებელი

1131 დამნგრევი

1132 დამნელელებელი

1133 დამპყრობელი

1134 დამრბევი

1135 დამტანჯველი

1136 დამტაცებელი

1137 დამტყევი

1138 დამღუპველი

1130 დამჩაგვრელი
 1140 დამჩემებელი (მიმთვისებელი)
 1141 თავდამსხმელი
 1142 თავდამცემი
 1143 კაცის-მკვლელი
 1144 ლალია (ყუთხ., ლეჩხ., ავარა)
 1145 მავნებელი
 1146 მაოხრებელი
 1147 მბილწავი
 1148 მგელკაცი
 1149 მევახშე, მოვახშე (ძვ.)
 1150 მეკობრე
 1151 მესაფლავე
 1152 მიმთვისებელი
 1153 მიმტაცებელი I მნ. (წამრთმევი)
 1154 მიმძლავრებელი (ძალით მიმტაცებელი)
 1155 მიმხტომი
 1156 მკვლელი
 1157 მლახვრელი
 1158 მოთარეშე
 1159 მოკრივე
 1160 მომსკობი
 1161 მომლორებელი
 1162 მონაგარი (ყუთხ., კახ., ონაგარი)
 1163 მოსისხლე (სისხლის ღერის მოყვარული)
 1164 მოძალადე
 1165 მელეტი, მელეტელი
 1166 მტანჯველი
 1167 მტარვალი
 1168 მტაცებელი
 1169 მქელავი
 1170 მყვლეფელი
 1171 მჩაგვრელი
 1172 მძარცველი, მცარცველი
 1173 მწამებელი
 1174 მწვალებელი
 1175 მხარწნელი
 1176 მჯანბელი
 1177 ნააბრაგევი
 1178 ნაავაზაგარი
 1179 ნაყაჩაღარი
 1180 ნაჭიბგირალი
 1181 პირსისხლა, პირსისხლიანი
 1182 სისხლიანი (სისხლის მღვრელი)
 1183 სისხლიგუდა (ყუთხ., ქართლ.)
 1184 სისხლისმსმელი

1185 სისხლისმღვრელი
 1186 სისხლისმწოველი
 1187 სიტყვის გამტეხი
 1188 სულთამხდელი (ძვ.)
 1189 სულთამხუთავი
 1190 ტურსისხლიანი
 1191 უზოგველი
 1192 ფირალი (ყუთხ., გურ.)
 1193 ქონდაქარი (ძვ.)
 1194 ქორეკარი
 1195 ქერდი
 1196 ქურდ-ავაზაყი
 1197 ლღვია
 1198 ყასაბი
 1199 ყაჩალი I მნ. (თავდანსხმელი)
 1200 შემცდენელი
 1201 შემწუხებელი
 1202 ჩამწიხლავი
 1203 ჩარჩი
 1204 ცოდვიჰამია (წამგლეჯი)
 1205 ძალმომრევი
 1206 ძვირისმოქმედი (ძვ., ბოროტმოქმედი)
 1207 წამგლეჯი
 1208 წამლღეტი
 1209 ხელიდან წასული
 1210 ხელსისხლიანი
 1211 ხელუკუღმართი
 1212 ჯალათი
 1213 ჭიბგირი

უცხო სიტყვები

124 აგრესორი
 125 ბანდიტი
 126 ბარბაროსი
 127 გაბანდიტებული
 128 გაბარბაროსებული
 129 განგსტერი
 130 დეზორგანიზატორი
 131 ექსპლუატატორი
 132 ვანდალი
 133 ინკვიზიტორი
 134 მაროდორი
 135 მაქინატორი
 136 მოხალტურე
 137 პირატი
 138 ეანდარმი
 139 რეციდივისტი

140 სატრაპი
141 ტერორისტი
142 უზურპატორი

148 ფაშისტი
144 ხულიგანი

III. პიროვნების ხასიათის აღმნიშვნელი სიტყვები

I. გრძნობასთან დაკავშირებული ხასიათისებელი სიტყვები:

ა. დადებითი	1253 ზუზია მე-3 მწ. (კუთხ., იმ., მორცხ-ვი)
1214 აკვარგიანი	1254 თავის-მოიმედე (წიგნ.)
1215 ალერსიანი	1255 თავისუფლებისმოყვარე (წიგნ.)
1216 არამქისი (ლმობიერი)	1256 თავმდაბალი
1217 ბილანი (კუთხ., ფშ., გულუბრყვილი)	1257 თავმოყვარე
1218 გაგულუხევებული	1258 თავქაჯშეყრილი (მონდომებული)
1219 გაგულქართლებული	1259 თბილი
1220 გაერთფულებული	1260 თვალუხევაი (ძვ., მიუყერძებელი)
1221 გაღაღებული (გათამამებული)	1261 თვალზმირი მე-2 მწ. (გულისხმიერი)
1222 გამცემი 1 მწ. (მიმცემი)	1262 იმედიანი
1.23 გაუბედავი 1 მწ. (მოყრძალებული)	1263 იმედოვანი (წიგნ.)
1224 გულალაღი	1264 იმედოვანი
1225 გულახილი	1265 კაქულა (კუთხ., გურ., მორცხვი)
1226 გულგამთბარი	1266 კდემამოსილი
1227 გულგამილი	1267 კეთილგანწყობილი
1228 გულგახსნილი	1268 კეთილგუნებიანი
1229 გულდანდობილი	1269 კეთილმოდრკილი (ძვ. და წიგნ.)
1230 გულთბილი	1270 კრძალული
1231 გულითადი	1271 ლალი
1232 გულისხმიერი, გულსმიერი	1272 ლლი-ზნაიანი
1233 გულყეთილი	1273 ლმობიერი
1234 გულალღი (თამამი)	1274 მამულიშვილი
1235 გულმართალი	1275 მგრძნობიარე, მგრძნობიერი
1236 გულმინდობილი	1276 მდაბალი
1237 გულმოწყალე	1277 მემიტი, მიამიტი
1238 გულმტყენვეული	1278 მიმდომი
1239 გულმხურვალე	1279 მინდობილი
1240 გულნაზი	1280 მიუდგომელი
1241 გულუბრყვილო	1281 მიუყერძებელი
1242 გულუხეი	1282 მიუყერძებელი
1243 გულქართლი (გულუხეი)	1283 მოალერსე
1244 გულღია	1284 მოიმედე
1245 გულშემტყვიარი	1285 მოყრძალებული
1246 გულჩვილი	1286 მონდომებელი
1247 გულწმინდა	1287 მორიდებელი
1248 გულწრფელი	1288 მორცხვი
1249 გულხალვათი (ხელგამილი)	1289 მოსიყვარული
1250 გუნებიანი	1290 მოურიდებელი 1 მწ. (პირუთენელი)
1251 დანდობილი მე-2 მწ. (მინდობილი)	1291 მოყვარული
1252 ერთგული	

- 1292 მომურნე მე-2 მწ. (ძვ. ძლიერ მოწადინებული)
- 1293 მოწადინე, მოწადინებული
- 1294 მოხატრებული
- 1295 მსასოებელი (ძვ.)
- 1296 ნაზი მე-2 მწ. (მოსიყვარული)
- 1297 პირამტქმელი
- 1298 პირამტეხი (კუთხ. გურ.)
- 1299 პირდაპირი
- 1300 პირმიუხნაღვი (პირუთენელი)
- 1301 პირმოუფერებელი
- 1302 პირუთენელი
- 1303 პირში მტქმელი
- 1304 პურადი
- 1305 პურმარლიანი
- 1306 რბილი
- 1307 სადა
- 1308 სასოებიათი მწ. (იმედის მქონე)
- 1309 სიყვარულიანი
- 1310 სტუმართმოყვარე
- 1311 ტკბილი
- 1312 უბრალო
- 1313 უბრყვილო
- 1314 უგულითადისი
- 1315 უერთგულესი
- 1316 უთვალღებო (ძვ., პირდაპირი)
- 1317 უუხევისი
- 1318 უშუალო
- 1319 უხვი
- 1320 ქედმოსხრილი მე-2 მწ (თავმდაბალი)
- 1321 შემატკივარი
- 1322 შემებრალებელი
- 1323 ცალგული (კუთხ., ქართლ., ფშ., ხევს., ალალი)
- 1324 წრფელი
- 1325 ხათრიანი
- 1326 ხათრიან-თავაზიანი
- 1327 ხათრიკამიანი (ძვ.)
- 1328 ხელგამლილი
- 1329 ხელუხვი
- 1330 ჯიგრიანი (მოსიყვარული)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ე ბ ი

- 145 ალტრუისტი
- 146 ენთუზიასტი
- 147 ესთეტი
- 148 ობიექტური]
- 149 ოპტიმისტი

- 160 პატრიოტი
- 161 რომანტიკოსი
- 162 უპრეტენზიო

ბ. უარყოფითი

- 1331 აბუქარი (კუთხ., ქიზ., მკეხარა)
- 1332 ავგუნება, ავგუნებიანი (ჭირვეული)
- 1333 ავი მე-2 მწ. (ბრაზიანი, ანჩხლი)
- 1334 ავლანი 1 მწ. (მკაცრი, ბრაზიანი)
- 1335 ავხორცი
- 1336 აზუავეგული
- 1337 ამპარტავანი
- 1338 ანგარი (ძვ.)
- 1339 ანგარიშისანი მე-2 მწ. (ყველაფერში საკუთარი სარგებელის მიძიებელი)
- 1340 არაგულწრფელი
- 1341 არაპირდაპირი
- 1342 აფთარი
- 1343 ახირებული
- 1344 ბაქია
- 1345 ბნელიანი მე-2 მწ. (ფეთიანი)
- 1346 ბოლოწამწვარი
- 1347 ბრაზიანი
- 1348 ბუტია
- 1349 ბლენძია
- 1350 ბლუნძია
- 1351 გაამპარტავებული
- 1352 გაბერილი
- 1353 გაბლენძილი
- 1354 გაბლევრილი
- 1355 გაგოროვებული
- 1356 გაგულდიდებული
- 1357 გაგულქვევებული
- 1358 გაგულიცეებული
- 1359 გადიდგულიცეებული
- 1360 გაზენიანებული
- 1361 გამედიდურებული
- 1362 გამეტიჩრებული
- 1363 გამკაცრებული
- 1364 გამსუნაგებული
- 1365 გამჭორავი
- 1366 განუკითხავი
- 1367 გაენიანებული
- 1368 გაუკადრისებული
- 1369 გაურჩებული
- 1370 გაფლიდებული

- 1371 გაფუყული
1372 გაფხორილი
1373 გაყვიზინებელი (გაყოყორებელი)
1374 გაყოყორებელი
1375 გაძუნწებელი
1376 გაწუნწებელი
1377 გაპირეველებელი
1378 გახარბებული
1379 გაჩანჯლებელი
1380 გორიზი
1381 გულარძილი (ძვ.)
1382 გულგამოფიტული
1383 გულგრილი
1384 გულდიდი მე-2 მს. (აძაყი, ქედ-
მალალი)
1385 გულზავი
1386 გულზეიადი
1387 გულშშრალი
1388 გულმხდალი
1389 გულქეა
1390 გულღვარძლიანს.
1391 გულღრძო
1392 გულცივი
1393 გულძვირი
1394 გულხარბი
1395 დამციხავი
1396 დაყინებული
1397 დაუდევარი
1398 დაუნდობელი
1399 დახარბებული
1400 დიდგული მე-2 მს. (მედიდური)
1401 დიდგულოვანი
1402 დიდების მოყვარე (წიგნ.)
1403 ენაქრელი
1404 ეჩო (თავყერძა)
1405 ვერცხლისმოყვარე (ძვ. წინგ.)
1406 ზევი (აშპარტავანი)
1407 ზეიადი
1408 ზუზია მე-2 მს. (ძუნწი)
1409 თავამალლებელი (ძვ.)
1410 თავგაზვიადებული
1411 თავყერძა
1412 თავმიცემული
1413 თავმოთნე
1414 თავქეიფა
1415 თავმეყვარებული
1416 თაკილიანი
1417 თვალმანყიერი 1 მს. (შურიანი)
1418 თვალხარბი
1419 თვალხენეში (ძვ., შურიანი)
1420 თვითჟაყოფილი
1421 თითლიბაზი (ძვ., პირფერი)
1422 ინალიანი (ძვ., შურიანი)
1423 კეეხნია
1424 კლავნია მე-2 მს. (მლიქენელი)
1425 კონწარი
1426 კრიქანგი
1427 კუდაბიქა
1428 კუზა (კუთხ., გურ.)
1429 კუნიახი (კუთხ., იმ., რაქ.)
1430 კუწუნწარაზა
1431 ლაქათა 1 მს. (კუთხ., კახ., პირ-
მოთნე)
1432 ლაქია (პირფერი)
1433 ლაქუცა
1434 მამებელი
1435 მამლაყინწა
1436 მატრაბაზი 1 მს. (ძვ., მეტიჩარა)
1437 მეგელი 1 მს. (ხარბი)
1438 მედიდური
1439 მესაკუთრე
1440 მეტიკენიტა
1441 მეტიჩარა
1442 მიზეზიანი
1443 მიმეგრძებელი
1444 მკაცი 1 მს. (სასტიკი, ულმოზე-
ლი).
1445 მკეეხარა
1446 მკილავი
1447 მკინეარე (ძვ. სასტიკი)
1448 მლიქენელი
1449 მოთნე (ძვ.)
1450 მოლაქუცე
1451 მოტრაბაზე
1452 მომიშარი, მომიში (ძვ.)
1453 მოშურნე 1 მს. (ძვ., შურიანი)
1454 მოძულე
1455 მოძუნწო
1456 მრისხანე
1457 მუსუსი
1458 მფრთხალი
1459 მჭირდავი
1460 შშიშარა
1461 მძრახველი
1462 მწყევარი

1463 მხდალი
 1464 ოხქანი (პურაძევი, კუთხ., რაქ.)
 1465 პატივმოყვარე
 1466 პირმოთნე
 1467 პირფერი
 1468 პირღრენია
 1469 პურაძევი
 1470 პურშავი
 1471 რისხვიანი
 1472 სასტიკი
 1473 სულხარბი
 1474 სულტგულიანი,
 1475 სქელკანიანი 1 მნ. (უგრძნობი)
 1476 ტარაქუპა (მეტიჩარა)
 1477 ტარაუცი (მეტიჩარა)
 1478 ტრაბახა
 1479 ტრელი 1 მნ. (ძე., პირფერი),
 1480 ტუნებაბზუებული მე-2 მნ. (უკად-
 რისობის გამომხატველი ნიშანი)
 1481 უბოდმო
 1482 უგლიმი (გულქვა)
 1483 უგრძნობი
 1484 უგულო
 1485 უგუნებო
 1486 უკადრისი
 1487 ულმობელი
 1488 უმადლო 1 მნ. (უმადური)
 1489 უმადური 1 მნ. (სიყეთის არ დამ-
 ფასებელი)
 1490 უმოწყალო
 1491 უნდო მე-2 მნ. (ეპკიანი)
 1492 უპურმარილო
 1493 ურჯული მე-2 მნ. (დაუნდობელი,
 გულქვა)
 1494 უსირცხვილო
 1495 უსულგული
 1496 უღვთო
 1497 უღმერთო
 1498 უწყალო
 1499 უხათრო
 1500 უხალისო
 1501 უჩიგრო
 1502 ფათურა (კუთხ., ქიზ., შშიშარა)
 1503 ფარისეველი
 1504 ფეხთამლოცი
 1505 ფლიდი
 1506 ქედანა (კუთხ., ქართლ., ქედმა-
 ლალი)

1507 ქედმაღალი I მნ. (ამპარტავენი)
 1508 ქვაწვია
 1509 ქვახარშია
 1510 ქლესა
 1511 ქსუ
 1512 ლაზოანი 1 მნ. (შურიანი)
 1513 ლაღია (კუთხ., ქიზ., უქონელი და
 უღარდელი)
 1514 ლეარძლიანი
 1515 ღორეჯა (პურაძევი, კუთხ., გურ.)
 1516 ღუნწი (კუთხ., იმ., რაქ., ლეჩ.,
 ქართლ.)
 1517 ყოყლოჩინა
 1518 ყოყოჩი
 1519 შემძრომი
 1520 შეუბრალებელი
 1521 შეურიგებელი მე-2 მნ. (დაუნ-
 დობელი, სასტიკი)
 1522 შეუწყალებელი
 1523 შურიანი
 1524 ცივგული
 1525 ტულმედილი (ამპარტავენი)
 1526 ტულმზრახველი
 1527 ცხვირაბზუცილი
 1528 ცხვირაწული
 1529 ცხვირაბზუცია
 1530 ძალი მე-2 მნ. (ბრაზიანი)
 1531 ძვირისმთქმელი
 1532 ძუნწი
 1533 წინამასწარა (მეტიჩარა)
 1534 წუნია
 1535 წუნტი (კუთხ., ფშ.)
 1536 წუწურაქი
 1537 ქამატაყია (კუთხ., იმ.)
 1538 ხარბი
 1539 ხახაფუა (კუთხ., შთ., მხდალი)
 1540 ხეკაცი
 1541 ხექალა (კუთხ., ქართლ.)
 1542 ხუმტურიანი
 1543 ჯიბრიანი
 1544 ჭლურთა მე-2 მნ. (გულღრძო)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ე ბ ი

168 დესპოტი
 164 დიქტატორი
 166 ეგოისტი
 160 ეგოცენტრიკი
 167 კოსმოპოლიტი

- 158 პანიკიორი
- 150 პრეტენციოზული
- 180 სუბიექტური
- 101 ტირანი
- 102 შოენისტი
- 108 პედონისტი
- 104 პეროსტრატული

გ. მანერული ქცევის აღმნიშვნელი სიტყვები

უ ა რ ყ ო ფ ი თ ი

- 1545 გაბზეკილი
- 1546 გადაპრანკული, გაპრანკული
- 1547 გამპრანკული
- 1548 გატყარკული
- 1549 გრეხია
- 1550 კაროჟნა
- 1551 კველა (ძვ.)
- 1552 კლანია 1 მნ. (პრანკია)
- 1553 კოსტაპრუწა
- 1554 კრეკია
- 1555 მანკია
- 1556 პრანკია
- 1557 პუწკია (კუთხ. იმ.)
- 1558 ლევილი (კუთხ., ქართლ., პრანკია)
- 1559 ღმეკია
- 1560 ღრეკია
- 1561 ჭიშა
- 1562 ჭყანია
- 1563 ხლუპუზა 1 მნ. (მანკია)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 166 კლონი 1 მნ. (მასხარა)
- 100 მანერული
- 107 პიკონი
- 108 პოზიორი
- 100 ფრანტი

ღ. გრძნობასთან დაკავშირებული ხასიათისეული ნეიტრალური სიტყვები

- 1564 ამაყი
- 1565 არშიყი
- 1566 არხენი
- 1567 აშალარა 1 მნ. (ახტაჩინა)
- 1568 ახტაჩი (კუთხ., გურ.)
- 1569 ახტაჩინა, ახტაჩანა
- 1570 გაამაყებელი

- 1571 გათამამებული
- 1572 გულაგდებული
- 1573 გულავარდნილი
- 1574 გულამაყი
- 1575 გულარხენი
- 1576 გულაყრილი
- 1577 გულატრუებელი
- 1578 გულდახურული
- 1579 გულჩათხრობილი
- 1580 გულჩაკეტილი
- 1581 გულჩახვეული
- 1582 გულჩახშული
- 1583 ეკვიანი
- 1584 ეკენეული
- 1585 ენებანი
- 1586 ზიზლიანი
- 1587 ზნიანი
- 1588 თავალებული (თამამი)
- 1589 თავაღერილი (თამამი)
- 1590 თავაყრილი (ხელოვ., ამაყი)
- 1591 თავაწეული
- 1592 თავდაჭერებული
- 1593 თავლალი (ამაყი)
- 1594 თავმოწონე
- 1595 თავმოწონებული
- 1596 თამამი 1 მნ. (გამბედავი)
- 1597 თყყანისმცემელი
- 1598 მათაყანებული
- 1599 მბაძავი
- 1600 მიმბაძველი
- 1601 მლოცავი, მლოცველი
- 1602 მორაშიყე
- 1603 მოთაყვანე
- 1604 მომტირალი, მოტირალი
- 1605 მომღერალი
- 1606 მომღერალ-მოქეიფე
- 1607 მოქეიფე
- 1608 ორგუნება
- 1609 რიხინი
- 1610 უღარდელი
- 1611 უზრუნველი
- 1612 უკაეშნო
- 1613 უნაღლეული
- 1614 ურწმუნო 1 მნ (უნდრ.ღი)
- 1615 ურწმუნო თომა
- 1616 უსასორო
- 1617 უსიხარული
- 1618 უფიქრელი, უფიქრო
- 1619 უწამებელი

- 1620 ქედაზიდული
- 1621 ყიფი (ძვ., ამაყი)
- 1622 წამბაძველი
- 1623 წამხედური
- 1624 წუხილიანი
- 1625 წყენია
- 1626 ჯავრშიუკარბელი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

- 170 ბოჰემა
- 171 ექსცენტრიული
- 172 ინდივიდუალისტი
- 173 კოლექციონერი
- 174 მელომანი
- 175 მისტაი
- 176 პესიმისტი
- 177 სანტიმენტალისტი
- 178 სენსიბილური
- 179 ფანატოკოსი, ფანატაი
- 180 ფატალისტი
- 181 ფილატელისტი

2. გონებასთან დაკავშირებული
ხასიათისეული სიტყვები;

ა. მაღალ გონიერებასთან დაკავშირე-
ბული

- 1627 გამგონი
- 1628 დამყოლი
- 1629 დამჭერბელი, დამჭერი
- 1630 დამჭეროზი (კუთხ., ფშ.)
- 1631 მიყოლი
- 1632 მოთვინიერებული
- 1633 მორჯულებული
- 1634 მოქნილი 1 მნ. (მოხერხებული)
- 1635 ფრთხილი

ბ. დაბალ გონიერებასთან დაკავშირე-
ბული

- 1636 ავეური (შეუსმენელი)
- 1637 გაუგონარი
- 1638 გაუგონებელი
- 1639 დაუჭერბელი 1 მნ. (დაურწმუნე-
ბელი)
- 1640 თავა-ქალა
- 1641 მატაოცი (ქარაოცი)
- 1642 უჭერო
- 1643 ქარაოცი (ვინც უბრალო რამეს
გაიოცებს)

8. ნებისყოფასთან დაკავშირებული
ხასიათისეული სიტყვები;
ა. ძლიერ ნებისყოფასთან დაკავშირე-
ბული

- 1644 დამოუკიდებელი
- 1645 ენადაცული
- 1646 ენადაჭერილი
- 1647 ენაშენახული
- 1648 თავგამოდებული
- 1649 თავისთავადი
- 1650 მესაიდუმლე
- 1651 მომთხოვნი
- 1652 პირდაცული (ძვ.)
- 1653 პირშენახული

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ბ ი

- 182 კონსპირატორი
- 188 სტენიური

ბ. სუსტ ნებისყოფასთან დაკავ-
შირებული

- 1654 აგმუცელა
- 1655 ატეხილი (თავგასული)
- 1656 აურზაურიანი
- 1657 აღვირამეებული
- 1658 აღვირახსნილი
- 1659 აღვირმიშვებული
- 1660 გათავებებული
- 1661 გაველურებული
- 1662 გაკადნიერებული
- 1663 გაუმადლარი
- 1664 გაუმლომელი
- 1665 გალორებული (გაუმადლარი)
- 1666 გაჯიუტებული
- 1667 დაუჭერბელი მე-2 მნ. (ჩიუტი)
- 1668 დაჩინებული (კუთხ., იმ.)
- 1669 ენაშენახავი
- 1670 თავაშვებული
- 1671 თავაწყვეტილი
- 1672 თავგასული
- 1673 თავგუნება (კუთხ., რაქ.)
- 1674 თავგაზიდული
- 1675 თავზე ხელადებული
- 1676 თავნება
- 1677 თავინათქვაში, ა
- 1678 თავის-ნება
- 1679 თავის-რჯულა
- 1680 თავწასული
- 1681 თავწვერა (ჩიუტი)

1682 თავხელი
 1683 თვითნება
 1684 თვითრჩული
 1685 კაწაწა (კუთხ. მთ.)
 1686 კელენჭარა (კუთხ., რაქ., თვითნება)
 1687 კელენჭერი (კუთხ., იმ., ჯიუტი)
 1688 კემუტი (კუთხ., ქართლ., ჯიუტი)
 1689 კემუხტი, კუმუხტი (ყვრბი)
 1690 კერპი (ჯიუტი)
 1691 კუქგაუმადლარი
 1692 კუქია (კუთხ., იმ.)
 1693 ლაგამაყრილი
 1694 ლაგამაწვეტილი
 1695 ლაგამახსნილი
 1696 ლოქათი
 1697 შურჩიე
 1698 მიღეგა (ყვრბი)
 1699 შორჯულებელი
 1700 მსუნავი
 1701 მუცელმგრთა (ავმუცელა)
 1702 მჩემებელი (ძე. დამჩემებელი)
 1703 ეინიანი
 1704 ტელეპია
 1705 უმადლარი
 1706 ურჩი
 1707 უძღებე
 1708 უხიაგი
 1709 უჯათი
 1710 უჯათი
 1711 ქოქო (კუთხ., ზემო რაქ., გაუმადლარი)
 1712 ღორმუცელა
 1713 ელაპია
 1714 შარიანი
 1715 შარისთავი
 1716 შფოთისთავი
 1717 ჩინჩაორტი (კუთხ., კახ., ქიზ., შარიანი)
 1718 ჩოფრა (დილაექტი იმ., ბევრი საქმლის მოყვარული)
 1719 ჩუჩლა (რბილი ხასიათის მქონე)
 1720 წრესგადასული
 1721 წუქარტი (კუთხ., მთიული)
 1722 წუწვი 1 მნ. (მსუნავი)
 1723 ქელტი (კუთხ., იმ., ღვინის წუწვი)
 1724 ხელაღებელი

1725 ჩინგარი
 1726 ჩინიანი (კუთხ., იმ.)
 1727 ჯიუტი

უცხო სიტყვები

184 ფსიქასთენიკოსი

4. ტემპერამენტთან დაკავშირებული ხასიათისეული სიტყვები:

ა. ადვილად აგზნებადი

1728 ალქაჯი მე-2 მნ. (მეტად ცელქი)
 1729 ამჩატებელი
 1730 ანჩხლი
 1731 ანცი
 1732 არკაუქა (კუთხ., კახ., ანჩხლი)
 1733 არჩალი (ძე., ანჩხლი)
 1734 აშარი
 1735 აჩქარებელი
 1736 აცუნცრუქებული
 1737 ახუნტრუქებული
 1738 ბულრუგანა (მოუსვენარი)
 1739 გაალქაქებული
 1740 გადარეული მე-3 მნ. (ცეტი)
 1741 გაკაპასებული
 1742 გაონავრებული
 1743 გაფხუკიანებული
 1744 გაცელქებული
 1745 გაცერცეტიებული
 1746 გაცეტიებული
 1747 გაცუნდრუქებული
 1748 გიუი მე-3 მნ. (ცელქი)
 1749 გიემაჯი
 1750 გულდაუღებელი
 1751 გულდიდი 1 მნ. (ბრაზიანი)
 1752 გულმარდი
 1753 გულფიცებული
 1754 დარდიმანდი
 1755 დაუდგრომელი
 1756 დაუდგარი
 1757 დაუსვენებელი
 1758 დაუცხრომელი მე-2 მნ. (დაუდგარი)
 1759 დაუწყნარებელი 1 მნ. (დაუდგარი)
 1760 დიდგული, ა 1 მნ. (ბრაზიანი)
 1761 კაპარჩხინა
 1762 კაპასი
 1763 კაპუეტი (კაპასი)

1764 კისკასი
 1765 კისკისა
 1766 კუნტრუშა
 1767 კუქიანი (კუთხ. გურ.)
 1768 ლაგახტა (კუთხ., ქართლ., მოუს-
 ვენარი)
 1769 მალხაზი
 1770 მარდი
 1771 მგზნებარე
 1772 მემფოთარი (ძვ.)
 1773 მკვირცხლი
 1774 მოგიუმევე
 1775 მოლხინე (ძვ.)
 1776 მოუსვენარი 1 მნ. (შფოთიანი)
 1777 მოჩხუბარი
 1778 მოუწყენელი, მოუწყინარი 1 მნ
 (ვინც მოწყენა არ იცის)
 1779 მტირალა
 1780 ნავიყარი (ფეთიანი)
 1781 ონავარი
 1782 სისხლსავსე (სიცოცხლით სავსე)
 1783 სისხლქარბი
 1784 სიცოცხლიანი
 1785 სწრაფი
 1786 სწრაფმოქმედი
 1787 ტანსწრაფი
 1788 ტინგიცი (ამჩატებული)
 1789 ტირია
 1790 ფეთიანი
 1791 ფიცხი
 1792 ფხუციანი
 1793 ქაფარი (აშარი)
 1794 ქაჩი მე-2 მნ (თავზეხელაღებული)
 1795 ქაჩიანი
 1796 ქედმაგარი (კუთხ., მთიული, ფიც-
 ხი)
 1797 ქედფიცხელი
 1798 ყოჩი (მოჩხუბარი)
 1799 შუშპარა
 1800 შფოთიანი
 1801 ჩქარი
 1802 ცელქი
 1803 ცერცეტი
 1804 ცეტი
 1805 ცეცხლიანი
 1806 ცინტრიყელა (კუთხ., გურ.)
 1807 ცმუცა
 1808 ცმუტიკა

1809 ცმუტურა (კუთხ., იმ.)
 1810 ცუნდრუკა
 1811 ცუნტრუკა
 1812 ცუტურავი
 1813 ცქეტი
 1814 წიწყანა (კუთხ., კახ., ანჩხლი)
 1815 წიწყკა (ანჩხლი)
 1816 ჰკუადეტი
 1817 ხალისიანი მე-2 მნ. (მზიარული)
 1818 ხიმბიწარი (კუთხ., ფშ., დაუდე-
 ვარი)
 1819 ხოხონიკა (ძვ.)
 1820 ხტუნია

უ ც ხ ო ს ი ტ ვ ე ბ ე

186 აფექტური
 186 ეგზალტირებელი
 187 ემოციური
 188 ექსპანსიური
 189 სანგვინიკი
 190 ტემპერამენტიანი
 191 ქოლერიკი

ბ. ძნელად აგზნებადი

1821 არამეტყველი
 1822 ბლანტი (ზანტი)
 1823 ბრჭვე 1 მნ. (ძვ., გვიან მოქმედი)
 1824 გაუცინარი
 1825 დაღუნებული
 1826 დონდლო 1 მნ. (დუნე)
 1827 დოყლო (კუთხ. ქართლ.)
 1828 დუნე
 1829 ენაუქმელი
 1830 ენაქვირი
 1831 ზლაზნია
 1832 ზოზინა
 1833 ზუზია 1 მნ. (საქმის ნელა მკეთე-
 ბელი)
 1834 ლაფარი
 1835 ლერდანი მე-2 მნ. (კუთხ., რაქ-
 გვიანი)
 1836 მიუმენდილი (ძვ.)
 1837 მკედრისებრი
 1838 მოულხენელი

- 1839 ოჩოგი (კუთხ., რაკ., ზანტი)
- 1840 სისხლგაყინული
- 1841 სისხლნაკლები
- 1842 სიტყვათუქმელი
- 1843 სიტყვაძიერი
- 1844 სიტყვაძუნწი
- 1845 უენაბირო
- 1846 უენო
- 1847 უთქმელი
- 1848 უსიტყვო
- 1849 უსიცოცხლო
- 1850 უტყვი
- 1851 ულიმდამო
- 1852 უცეცხლო
- 1853 უცინარი
- 1854 უშარღვო
- 1855 უხელებელი (კუთხ. ფშ., გაუმხი-
არულებელი)
- 1856 უხმო
- 1857 ჩოღფოთი, ტი (უსიცოცხლო, დუ-
ნე)
- 1858 ჩოფანო (კუთხ., გურ., დუნე)
- 1859 ცივი
- 1860 ცივისსხლიანი
- 1861 ხმაამოუღებელი

უცხო სიტყვები

- 100 აპათიური
- 197 ინდიფერენტული
- 198 ინერტული
- 100 მელანქოლიკი
- 200 პასიური
- 201 ფლეგმატური

გ. წონასწორობა დაცული

- 1862 აუღელეკებელი
- 1863 აუჩქარებელი
- 1864 გულდამჯდარი
- 1865 გულდინჯი
- 1866 გულშევილი
- 1867 დადარბაისლებული
- 1868 დამჯდარი (დარბაისელი)
- 1869 დარბაისელი
- 1870 დინჯი
- 1871 თვინიერი
- 1872 ლოჩო (კუთხ., რაკ., შვეილი)
- 1873 ლუჩი (კუთხ., ქართლ., წყნარი)

- 1874 მოსვენებული (დაწყნარებული)
- 1875 შვეილი
- 1876 შვეილობიანი
- 1877 უღრტივნიველი
- 1878 ურისხველი (ძვ.)
- 1879 უშარბოროტო (კუთხ., კახ., შვეი-
ლი)
- 1880 უშულარი (ძვ., შვეილი)
- 1881 უშფოთველი
- 1882 უწყინარი
- 1883 შეუმფოთებელი
- 1884 ჩუმალა 1 მნ. (კუთხ., იმ., რაკ.,
ჩუმი, სიტყვაძიერი)
- 1885 ჩუმი
- 1886 ცხვარკაცა
- 1887 წყნარი

უცხო სიტყვები

- 202 ოლიმპელი 1 მნ. (დარბაისელი)
- 208 სერიოზული მე-2 მნ. (დინჯი)
- 204 სოლიდური

ნ. ხასიათისეული სიტყვები ლაპარაკის
ინდივიდუალური თავისებურების მიხედ-
ვით:

ა. დადებითი

- 1888 დინჯმოუბარი
- 1889 ენაბასრი
- 1890 ენადამტკბარი
- 1891 ენაღუმრომელი (ძვ.)
- 1892 ენაკვიმატი
- 1893 ენამარჯვე
- 1894 ენამახვილი
- 1895 ენაშეტყველი
- 1896 ენამზე
- 1897 ენამოთაფლული
- 1898 ენამოსწრებული
- 1899 ენამოხერხებელი
- 1900 ენამკვერი
- 1901 ენასხარტი
- 1902 ენატბილი
- 1903 ენაფხიანი
- 1904 ენაწყლიანი
- 1905 ენაქიკიკია
- 1906 ენოვანი
- 1907 კვანჭილა მე-2 მნ. (კვიმატი სიტყ-
ვის პატრონი)
- 1908 კვიმატი მე-2 მნ. (ენამახვილი).
- 1909 ლაქარდიანი (კუთხ., ფშ., ენატ-
ბილი)

- 1910 შვენიერმოლაპარაკე
- 1911 შვენიერმოუბარი
- 1912 მკვერი 1 მნ. (ენამეტყველი)
- 1913 მკერმეტყველი
- 1914 ოქროპირი (ძვ. და წიგნ.)
- 1915 პირთაფლი
- 1916 პირმეტყველი
- 1917 პირწყლიანი
- 1918 სიტყვაძახვილი
- 1919 სიტყვაძმოსწრებული
- 1920 სიტყვაძმკვერი
- 1921 სიტყვაძმსუხიანი
- 1922 სიტყვაძმბილი
- 1923 სიტყვაწყლიანი
- 1924 სიტყვაძმარბი
- 1925 სიტყვაძმხევილი
- 1926 ტყტიკა
- 1927 ტყტილმოუბარი
- 1928 ჰიტოსანი (ყუთხ., რაქ., ენწყ-ლიანი)
- 1929 ჰიტკიკა 1 მნ. (საამო მოლაპარაკე)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 205 ორატორი
- 208 რიტორი

ბ. უარყოფითი

- 1930 ავენა
- 1931 აესიტყვა (ძვ.)
- 1932 აყყია
- 1933 აქაქანებული
- 1934 აქიყინებული
- 1935 გააყყიაებული
- 1936 გალაზლანდარაებული
- 1937 გატლყილი
- 1938 გესლიანი
- 1939 დაუღღმებელი
- 1940 დაუჩუშმებელი
- 1941 ენაბილწი
- 1942 ენაბოროტი
- 1943 ენაბრტყელი
- 1944 ენაგარეცხილი
- 1945 ენაგატლყილი
- 1946 ენაგაქლესილი
- 1947 ენაგესლიანი
- 1948 ენაგრძელი
- 1949 ენად გადაქეუული

- 1950 ენად გაყრფილი
- 1951 ენადაუბმელი
- 1952 ენაკყესია
- 1953 ენაქლაქა
- 1954 ენამეტი
- 1955 ენამოქარგული
- 1956 ენამოცყეითილი
- 1957 ენამრავალი
- 1958 ენამრული (ხელოვ.)
- 1959 ენამყარალი
- 1960 ენამწარე
- 1961 ენატანტალა (ყუთხ. იმ.)
- 1962 ენატარტარა
- 1963 ენაღვარძლიანი
- 1964 ენაქკიტი (ყბელი)
- 1965 ენაწაგღებული
- 1966 ენაწავარძნილი (ყუთხ., გურ.)
- 1967 ენაქარტალა
- 1968 ენით ამპარტყანი (ყუთხ., ქართლ.)
- 1969 ზაფრიანი
- 1970 კაქკაქა
- 1971 ლაზლანდარა
- 1972 ლაქათა მე-2 მნ. (ყუთხ., ქართლ., ლაქლაქა)
- 1973 ლაქლაქა
- 1974 ლაყაფი (ყბელი)
- 1975 მაყეილაყი (აყენა)
- 1976 მატაროცი (ძვ. ენაგრძელი)
- 1977 მოლაზლანდარა
- 1978 მოლაყბე
- 1979 მოქაქანე
- 1980 მოყაყანე
- 1981 მრავალმეტყველი (ძვ. ყბელი)
- 1982 მყარალი
- 1983 მწმახველი
- 1984 პირალია მე-2 მნ. (მოურიღებლად მოლაპარაკე)
- 1985 პირმყარალი
- 1986 პირღნიოში
- 1987 როყაპი მე-4 მნ. (ყბელი)
- 1988 როყიო (დაუყვირებლად მოლაპარაკე)
- 1989 სიტყვაგრძელი
- 1990 ტარამანა (ლაქლაქა)
- 1991 ტარატურა (ძვ. „ჩქარა მოუბარი ვერ კეთილად“)
- 1992 ტარტარა, ლა
- 1993 ტატანა

- 1994 ტლივინა
- 1995 ტუჩმოხეული
- 1996 ლაქუნა (კუთხ., გურ., ზანტად მოლაპარაკე)
- 1997 ლაჭლაჭა (კუთხ., ფშ., აენა ბებერი დედაკაცი)
- 1998 ლეკია
- 1999 ლვანტიკა (კუთხ., ქიზ., ენამწარე)
- 2000 ყბალია
- 2001 ყბელი
- 2002 ყიაყყალი
- 2003 შატბუტა 1 მწ. (უთავბოლოდ მოლაპარაკე)
- 2004 ცულმოუბარი
- 2005 წანკი მე-2 მწ. (კუთხ., ლეჩხ., ცული ენის პატრონი, მოენე)
- 2006 ჰაპარტელა (კუთხ., ქიზ., ჰარტალა)
- 2007 ჰარტალა

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ე ვ ე ბ ი

207 ეონგლიორი მე-2 მწ. (სიტყვებით მოთამაშე).

208 ფრაზიორი

6. ხასიათისეული სიტყვები შრომისადმი დამოკიდებულების მიხედვით:

ა. დადებითი

- 2008 ბეჯითი
- 2009 გაბეჯითებული
- 2010 გამრჩელი, გამრჩე
- 2011 გულდადებული
- 2012 გულმოდგინე
- 2013 დაუზარელი, დაუზარებელი
- 2014 დაუქანცავი
- 2015 დაულალავი
- 2016 დაუცხრომელი 1 მწ. (შრომელი)
- 2017 თავდაუდებელი
- 2018 თვითგამრჩელი (წიგნ.)
- 2019 მაშერალი (ძვ.)
- 2020 მეცადინე
- 2021 მოუსვენარი მე-2 მწ. (მუდამ მოსაქმე, შრომელი)
- 2022 მოუღალავი
- 2023 მოუწყინარი მე-2 მწ. (დაუზარებელი შრომელი)
- 2024 მოწადმართე მე-2 მწ. (ბეჯითი)
- 2025 მუყაითი
- 2026 მუშაკაცი

- 2027 შრომელი
- 2028 ნალეწი
- 2029 ნაშრომი
- 2030 ნაშრომ-ნადაგი
- 2031 ნაშრომ-ნაჭაფი
- 2032 ნაჭირნახულევი
- 2033 ნაჭაფი
- 2034 საქმიანი
- 2035 ფუსფუსა
- 2036 შრომისმოყვარე
- 2037 წელგაუმართავი
- 2038 წელგაუშლელი
- 2039 ხალისიანი 1 მწ. (დაუზარებელი, მონდომებული)
- 2040 ხელბარკიანი
- 2041 ხელგარკილი
- 2042 ხელდალოცვილი
- 2043 ხელდოვლათიანი
- 2044 ხელმარდი
- 2045 ხელმართალი
- 2046 ხელმარჩვე
- 2047 ხელსწრაფი
- 2048 ხელჩქარი
- 2049 ხელხვავიანი
- 2050 ჩაფისკაცი
- 2051 ჩაფისმოყვარე

ბ. უარყოფითი

- 2052 არამუშა
- 2053 არაშრომელი
- 2054 ბუზიყლაპია
- 2055 გაზანტებული
- 2056 გაზარმაცებული
- 2057 გაურჩველი
- 2058 გაფუქსავებებული
- 2059 გულხელდაკრეფილი
- 2060 დაზანტებული
- 2061 დაზარმაცებული
- 2062 დაღლარა 1 მწ. (უსაქმური, უქნარა)
- 2063 დღე-მეხვალე
- 2064 ზანანი (კუთხ., ქიზ., ზარმაცი)
- 2065 ზანუნი (კუთხ., ქიზ., ზანტი)
- 2066 ზანტი
- 2067 ზარმაცი
- 2068 ლაღონდარა (კუთხ., ქართ., უსაქმო)
- 2069 ლჭრდანი 1 მწ. (ძვ. ზანტი)

- 2070 მელღეხელი
- 2071 მორიალე (მოხეტიალე)
- 2072 მოყილე
- 2073 მოცილი
- 2074 მოხეტიალე
- 2075 მუქთაშკაშელი
- 2076 მუქთახორა
- 2077 მცონარი
- 2078 ნაცარქეჭია
- 2079 საქმეგამოლეული
- 2080 საქმედალეული
- 2081 ტანტალა
- 2082 უმოქმედო
- 2083 უსაქმური
- 2084 უქმი
- 2085 უქმადმყოფი
- 2086 უქნარა
- 2087 უშრომელი
- 2088 უჩაფო
- 2089 ფუქსაეტი
- 2090 ყალართი (ყუთხ., ქიზ., უქნარა)
- 2091 შარახვეტია
- 2092 ჩათუქესანი (ძვ. მოღარდიმანდო უსაქმური)
- 2093 ცოხნია
- 2094 ცუდა-აჭამი (უქნარა და ბრიყვი)
- 2095 ცუდაკაცი (უსაქმო)
- 2096 ცუდაშავალი
- 2097 ცუდამყლაპევი
- 2098 ცუდაშკამელი
- 2099 ცუდმადი (უსაქმური)
- 2100 ცუდმოსაქმე
- 2101 წელათრეული
- 2102 წელანგარა (ყუთხ., ქართლ., ყველა საქმეზე წელი რომ წყდება)
- 2103 წელმოღებული (ყუთხ., ქართლ.)
- 2104 წელმოწყვეტილი მე-2 მნ. (ზარმაცი)
- 2105 ხეგესტარი (ყუთხ., ქართლ., არაფრის გამკეთებელი)
- 2106 ხელგაუნძრეველი
- 2107 ხელგვიანი (ყუთხ., გურ.)
- 2108 ხელთუყარი (ვისაც ხელიდან ვერაფერი გამოუდის)
- 2109 ხელუყარება
- 2110 ხელუშადური
- 2111 ხელუყარი (უქნარა)
- 2112 ჭამიტლეკია (ზარმაცი)

. სირადი ურთიერთდამოკიდებულების აღმნიშვნელი ხასიათისეული სიტყვები:

ა. დადებითი

- 2113 ამფსონი (ძვ.)
- 2114 ამყოლი
- 2115 ამყოლ-დამყოლი
- 2116 ამხანაგური
- 2117 არიფი 1 მნ. (ძვ., ამხანაგი)
- 2118 დამქაში
- 2119 დოსტი (ძვ.)
- 2120 თანაზიარი
- 2121 თანამგრძნობი
- 2122 თანამდგომი (ძვ. და წინგ.)
- 2123 თანამებოთლე
- 2124 თანამებრძოლი
- 2125 თანამეგობარი (წინგ.)
- 2126 თანამეინახე (ძვ.)
- 2127 თანამზრახველი
- 2128 თანამოზიარე
- 2129 თანამონაწილე
- 2130 თანამორწმუნე (წინგ.)
- 2131 თანამოსაგრე (წინგ.)
- 2132 თანამოსაქმე (წინგ.)
- 2133 თანამოქმედი (წინგ.)
- 2134 თანამოლეაწე (წინგ.)
- 2135 თანამომე
- 2136 თანამეშვე
- 2137 მეგობარი
- 2138 მეინახე (ძვ.)
- 2139 მომე (ძვ.)
- 2140 ოჩხუმი (მეგობარი)
- 2141 ოხკუმი (ყუთხ., ქიზ., მეგობარი)
- 2142 საზოგადოებრივი
- 2143 ტოლ-ამხანაგი
- 2144 ძმაბიჭი
- 2145 ძმადგაფიცული
- 2146 ძმათმოყვარე
- 2147 ძმაკაცი
- 2148 ძმობილი

უცხო სიტყვები

- 209 კოლეგიური
- 210 კოლექტიური
- 211 კონტაქტური
- 212 უკონფლიქტო

ბ. უარყოფითი

- 2147 არააშხანაგური
- 2150 კარჩაყბელი
- 2151 მიუკარებელი
- 2152 უაშხანაგო
- 2153 უთავსი (ძვ.)
- 2154 უკარება
- 2155 უმეგობრო
- 2156 უცხვირაპირო 1 მწ. (მიუკარებელი)
- 2157 შეუგუებელი მე-2 მწ. (სოციალურ გარემოსთან შეუწყობელი)
- 2158 შეუთვისებელი
- 2159 შეუთანხმებელი
- 2160 შეურივებელი 1 მწ. (შეუთანხმებელი)
- 2161 ხასიათშეუწყობელი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 218 ანტისაზოგადოებრივი
- 214 ანტისოციალური
- 215 კონფლიქტური 1 მწ. (საზოგადოებასთან შეუთავსებელი)
- 218 უკონტაქტო

8. ზრდილობის აღმნიშვნელი ხასიათის ხეული სიტყვები:

ა. დადებითი

- 2162 ზრდილი
- 2163 ზრდილობიანი
- 2164 თავზიანი
- 2165 თავდაქერილი 1 მწ. (ზრდილობიანი)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 217 ტაქტიანი
- 218 ჭინტლმენი

ბ. უარყოფითი

- 2166 არაწესიერი
- 2167 გამუტრუყებული
- 2168 გატრუტებული
- 2169 გაუზრდელი
- 2170 გაუთლელი მე-2 მწ. (ტლანქი)
- 2171 დაურიდებელი
- 2172 თავაგდებული
- 2173 თავდაუქერელი — 1 მწ. (უზრდელი)
- 2174 თამაში მე-2 მწ. (კადნიერი)
- 2175 კადნიერი
- 2176 ლიზლი (თავგასული)

- 2177 ლირფი (თავხელი)
- 2178 მატრაყეცა
- 2179 მოურიდებელი მე-2 მწ. (უზრდელი).
- 2180 მოუზრელი 1 მწ. (უხეში)
- 2181 მუტრუყი
- 2182 მქისე (ძვ.)
- 2183 პირმოხეული (თავხელი)
- 2184 ტლანქი მე-2 მწ. (მოურიდებელი)
- 2185 უგბილო 1 მწ. (წინგ., უხეში)
- 2186 უდიერი
- 2187 უზრდელი
- 2188 უკმეხი
- 2189 უსაქციელო
- 2190 უტიფარი
- 2191 უშვეარი
- 2192 უწესო 1 მწ. (უზრდელი)
- 2193 უხამსი
- 2194 უხეში
- 2195 ქერქემი (ყუთხ., ლეჩხ., უხეში)
- 2196 ხეპრე მე-2 მწ. (უზრდელი).
- 2197 ხეშტო (ყუთხ., რაჭ., ხეპრე)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 210 არადისციპლინებული
- 220 უდისციპლინო
- 221 უკულტურო
- 222 უტაქტო
- 223 უცერემონიო
- 224 ფამილარული :

9. სხვა დანარჩენი ხასიათის ხეული სიტყვები:

ა. დადებითი

- 2198 ანგარიშიანი 1 მწ. (ხელმოკერილი)
- 2199 მომპირნე, ხელმომპირნე
- 2200 ყიარათიანი
- 2201 ხასიათიანი 1 მწ. (კარგი ხასიათის მქონე, არაჭირვეული)
- 2202 ხელმოკერილი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 225 აკურატული
- 226 ლოიალური
- 227 პრაქტიკული
- 228 პუნქტუალური

ბ. უარყოფითი

- 2203 ავზიანი მე-2 მწ. (ჭირვეული, უხასიათო)

2204 ანგალი (წრეს გადასული ოხუნჯი)
 2205 არამკითხე
 2206 ბედოვლათი 1 მნ. (უყაირათო მფლანგველი)
 2207 ბუზღუნა
 2208 გაავზნიანებული, გაავზნებული
 2209 გაბედოვლათებული
 2210 გამფლანგველი 1 მნ. (უთავბოლო მხარჩველი)
 2211 დაუნახავი (უმადური)
 2212 დაწვრილმანებული
 2213 ზნეუწვრთნელი (წინგ.)
 2214 კბილის მატლი
 2215 კირკიტა
 2216 კუზგესლიანი
 2217 მაქანკალი (ძვ.)
 2218 მეჭორე, მჭორავი
 2219 მკვახე
 2220 მობუზღუნე
 2221 მოკინკლავე
 2222 მსუბუქი მე-2 მნ. (ზერელე ხასიათის მქონე)
 2223 მფლანგველი
 2224 მფანტველი
 2225 მძიმე
 2226 ეამი (უემური)
 2227 უზნეო მე-2 მნ. (კირვეული)
 2228 უუღმართი
 2229 უემური
 2230 უყაირათო
 2231 უხასიათო 1 მნ. (უელი ხასიათის მქონე, კირვეული)
 2232 ქალაბიქა 1 მნ. (ვაყური ქცევის ქალი)
 2233 ქალაქუა (კუთხ., ქიზ., ქალური ქცევის ვაეი)
 2234 ქვეშქვეშა
 2235 ღლაბუცა (კუთხ., ლეჩხ., გურ., ღაზღანდარა)
 2236 ღრენია
 2237 ღრილა
 2238 ღურღუმელა (კუთხ., რაჭ., ქვეშ-ქვეშა)|
 2239 ღურთა (კუთხ., იმ., უემური, ჩუმ-ჩუმა)
 2240 ჩინჩიანი (ჯანჯალი)
 2241 ჩუმალა მე-2 მნ. (ჩუმჩუმა).
 2242 ჩუმჩუმა, ჩუმჩუმელა

2243 ჩხირკედელა
 2244 წერილმანი
 2245 წუკარტა (კუთხ., იმ., წერილმანი)
 2246 წუწუნა
 2247 ჰახვანა (კუთხ., ქართლ., მყვირალა)
 2248 ჰინქელიანი
 2249 ჰირვეული
 2250 ჰიჰყინა
 2251 ჰორიკანა, ჰორიანი
 2252 ჰორმაქალა (კუთხ. ქიზ.)
 2253 ჰორტიკი (მეჭორე)
 2254 ჰორხაბარა (მეჭორე)
 2255 ხასიათგაფუქებული 1 მნ (უელი ხასიათის კაცი)
 2256 ხატრბუცა (კუთხ., ლეჩხ. ღაზღანდარა)
 2257 ჰამბაზი
 2258 ჰანჯალი მე-2 მნ. (კირვეული)
 2259 ჰაქდანა (ბუზღუნა)
 2260 ჰუქღუნა მე-2 მნ. (კირვეული)
 2261 ჰუქღურა

უ ღ ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

220 ბიუროკრატო
 220 გაბიუროკრატებული
 221 დემაგოგი
 222 ეულგარული
 223 კრიტიკანი
 224 მერკანტილისტი
 225 პოლიტიკანი
 226 სკანდალისტი
 227 უტილიტარისტი
 228 ფორმალისტი
 229 ცინიკოსი, ცინიკო გ. ნეიტრალური
 2262 აზიზი
 2263 გააზიზებული
 2264 განებვიერებული
 2265 გაფუფუნებული
 2266 მასხარა 1 მნ. (ოხუნჯი)
 2267 მონებიერე
 2268 მოხუმარი
 2269 მხარჩველი
 2270 ნანებვიერალი
 2271 ნებიერი
 2272 ოხუნჯი

- 2273 ქილიკი (ხუმარა)
- 2274 ხასიათგამოკვეთილი
- 2275 ხიბალუკი (კუთხ. რაქ., ხუმარა)
- 2276 ხუმარა

უცხო სიტყვები

- 240 კომიკი
- 241 მეშჩანი

- 242 ობივატელი
- 243 პედანტი
- 244 პოლემისტი
- 245 რეზონიორი
- 246 რიგორისტი მე-2 მნ. (პედანტი)
- 247 ფილისტერი
- 248 ტერბერი

IV გონიერების აღმნიშვნელი სიტყვები

1. ზოგად-გონიერების აღმნიშვნელი:

ა. მაღალი გონიერების აღმნიშვნელი 2277 აზრიანი 2278 აზრმახვილი 2279 ალღოიანი 2280 ბრძენი 2281 ბრძენთა-ბრძენი (წიგნ.) 2282 გაგებული (კუთხ., იმ., გურ., შეგებული) 2283 გათითცნობიერებული 2284 გამჭრიახი 2285 განათლებული 2286 განგებიანი (ძვ.) 2287 განვითარებული 1 მნ. (განსწავლული) 2288 განსწავლული 2289 გაფაციცებული (ყურადღება გამახვილებული) 2290 გონებაგამჭრიახი 2291 გონებაგანვითარებული 2292 გონებაგახსნილი 2293 გონებადამჯდარი 2294 გონებამაღალი 2295 გონებამახვილი 2296 გონებანათელი 2297 გონებიანი 2298 გონებაფხიზელი 2299 გონიერი 2300 გულთამხილავი (ძვ.) 2301 გულთმისანი მე-2 მნ. (მიხედვითი) 2302 გულისყურიანი 2303 დაბრძენებული 2304 დაკვირვებული 2305 დალაგებული 2306 დაქვიანებული 2307 დახედული 2308 თავიანი	2309 თავიერი 2310 თავსნიერი (კუთხ., ქიზ., ჭკვიანი) 2311 თანამოაზრე 2312 თვალახელილი 2313 თვალგამჭრიახი 2314 თვალგაფაციცებული 2315 თვალგახელილი 2316 თვალეზღაცეებული 2317 თვალფხიზელი 2318 თვალყურიანი 2319 თვალჩახედული 2320 თვალხილული 2321 თვალხმიერი 1 მნ. (დაკვირვებული) 2322 კეთილგონიერი 2323 მახვილგონიერი 2324 მეოცნებე 2325 მეცნიერი 2326 მიმხედვარი 2327 მიხვედრილი 2328 მკვლევარი 2329 მოაზროვნე 2330 მომსაზრებელი 2331 მოსაზრებული 2332 მცოდნე 2333 მწიგნობარი 2334 ნათელგონებიანი 2335 ნაკითხი 2336 ოცნებიანი 2337 პეიტარი I მნ. (ბრძენი) 2338 საზრიანი 2339 სწავლული 2340 ტეინიანი 2341 უბრძნესი I მნ. (ძალიან ჭკვიანი) 2342 ფიქრიმცემული 2343 ფხიზელი 2344 ღრმასაზროვანი

- 2345 ყოლისმცოდნე I მნ. (ყველაფრის მცოდნე)
 2346 ყოლაღმხედველი I მნ. (წიგნ. ჰეუიანი)
 2347 ყურადღებანი I მნ. (დაკვირვებუ-
 ლი)
 2348 ყურმახვილი
 2349 შეგნებული
 2350 შორსმკერეტელი
 2351 შუბლნათელი
 2352 შუბლსნივოსანი (წიგნ.)
 2353 ჩაფიქრებული
 2354 ჩახედული
 2355 ცნობასრული
 2356 ცნობიანი
 2357 ცნობისმოყვარე
 2358 ცოდნისმოყვარე
 2359 წიგნიერი
 2360 წინდახედული
 2361 ჰეიანი
 2362 ჰეუაგახსნილი
 2363 ჰეუაღლაგებული
 2364 ჰეუაღამქდარი
 2365 ჰეუათმყოფელი, ჰეუამყოფელი
 2366 ჰეუამახვილი
 2367 ჰეუამოსწრებული
 2368 ჰეუანასწავლი
 2369 ჰეუაში ჩავარდნილი
 2370 ჰეუიერი
 2371 ჰეუსი კოლოფი I მნ. (ჰეიანი)

ჟ ე ს ო ს ი ტ ყ ე ე ბ ი

- 249 ენციკლოპედისტი
 250 ერუდიტი
 251 ინტელექტუალური
 252 სერიოზული I მნ. (დაფიქრებული)
 253 სეპტიკოსი
 254 ფანტაზიორი
 255 ფილოსოფოსი I მნ. (დიდად გან-
 სწავლული ბრძენი)

ბ. დაბალი გონიერების აღმნიშვნელი

- 2372 აბდალი
 2373 აბნეული
 2374 აბუეტი (ჩერჩეტი)
 2375 აზრდაბნეული
 2376 აზრდაკარგული

- 2377 აზრდახშული
 2378 აზრამიხილი
 2379 აზრმოკლებული
 2380 აკარაკი (შეუსმენარი)
 2381 ანგარიშმიუცემელი
 2382 არაგონიერი
 2383 აფრაი (თაქარიანი)
 2384 აქამი (რეგენი)
 2385 ბალანგარი («აკი უსმინარი»)
 2386 ბატისტინა
 2387 ბენტერა
 2388 ბეყერი (შტერი, ყეყეჩი)
 2389 ბეჩი (ძვ. შტერი, ყეყეჩი)
 2390 ბეცი
 2391 ბნღუ (ძვ. „სადა დაღვას ვერ პო-
 ფოს“)
 2392 ბნელი მე-2 მნ. (შეუგნებელი, უმე-
 ცარი)
 2393 ბოთე
 2394 ბრიყვი
 2395 ბრმა
 2396 ბრმა და ყრუ
 2397 ბრყილი (ძვ.)
 2398 ბრჭგუ მე-2 მნ. (ჩლუნგი)
 2399 გაბენტერებული
 2400 გაბეცებული
 2401 გაბრიყვებული
 2402 გაბუცებული
 2403 გადაყრუებული
 2404 გაღენჩებული (ყუახ., იმ.)
 2405 გამობენტერებული
 2406 გამოთაყვანებული
 2407 გამოლაყვებული
 2408 გამოლენჩებული
 2409 გამოსულელებული
 2410 გამოტვინებული
 2411 გამოფიტული მე-2 მნ. (გონებრა-
 ვად დაკნინებული)
 2412 გამოყეყეჩებული
 2413 გამოყრუებული
 2414 გამოშტერებული
 2415 გამოჩერჩეტიებული
 2416 გამოჩერჩეტიებული
 2417 განუეითარებული I მნ. (უცოდო-
 ნარი)
 2418 გაოგნებული
 2419 გარეტანებული
 2420 გასულელებული

- 2421 გაუგებარი, გაუგებელი
 2422 გაუთვითცნობიერებელი
 2423 გაუთლელი I მნ. (ხეპრე)
 2424 გაუმეცრებული
 2425 გაუნათლებელი
 2426 გაფანტული
 2427 გაქარაფშუტებული
 2428 გაყრუებული
 2429 გამტრებული I მნ. (გალენიებული)
 2430 გონებააბნეული მე-2 მნ. (დაფანტული)
 2431 გონებაარეული მე-2 მნ. (დაფანტული)
 2432 გონებაგაუხსნელი
 2433 გონებაგაფანტული
 2434 გონებადაბნეული
 2435 გონებადაკარგული
 2436 გონებადაფანტული
 2437 გონებადაჩლუნგებული
 2438 გონებადახშული
 2439 გონებაჰმამე
 2440 გონებაშეზღუდული
 2441 გონებაჩლუნგი
 2442 გულმავეიწყი
 2443 დაბნეული
 2444 დაბრმავებული
 2445 დარდაკი (ყუყუჩი, სულელი)
 2446 დარტყანიებული
 2447 დაუკვირვებელი
 2448 დაუფიქრებელი
 2449 დაფანტული (გონებაარეული)
 2450 დაჩლუნგებული
 2451 ზერელე
 2452 თავთხელი
 2453 თავმაგარი
 2454 თავმსუბუქი
 2455 თავმჩატე
 2456 თავქარიანი
 2457 თავციანცარა
 2458 თავციარელი
 2459 თვალაბმული
 2460 თვალახვეული
 2461 თვალჯაუხელელი
 2462 თვალდახუჭული
 2463 თვალდახშული
 2464 ლაყეთავიანი
 2465 ლელე (ყუთხ., იმ., შტერი, ლენჩი)
 2466 ლელეჩი (ყუთხ. იმ., (გამოყრუებული)
 2467 ლენჩი
 2468 მიუზხედარი (ძვ.)
 2469 მიუხვედრელი
 2470 მიჩლუნგებული
 2471 მოსულელი
 2472 მოუაზრებელი, მოუსაზრებელი
 2473 მოუფიქრებელი
 2474 მოუქნელი (ხეპრე)
 2475 მოჩერჩტო
 2476 მსუბუქი I მნ. (ზერელე აზროვნების კაცი, — ქარაფშუტა)
 2477 მჩატე კუეის
 2478 მჩატე კაცი
 2479 მცირემცოდნე
 2480 ნაკლებგანვითარებული
 2481 ნაკლებშეგნებული
 2482 ობროლი (ყუთხ., იმ., უკუეო, ჩერჩტი)
 2483 ოგეჩა (ხეპრე)
 2484 ოდორგელა (ხეპრე)
 2485 ოტროველა (ხეპრე, რეგენი)
 2486 რეგენი
 2487 რეტანი I მნ. (გამოშტერებული)
 2488 რეტდასხული
 2489 სულელი
 2490 სუსტი I მნ. (გონებით დაბალი)
 2491 სქელკიანიანი მე-2 მნ. (მიუხვედრელი)
 2492 ტეტია (გაუნათლებელი)
 2493 ტვინდაბნეული
 2494 ტვინთხელი
 2495 ტვინნარძობი
 2496 ტუტრუცანა
 2497 ტუტუცი
 2498 უბირი I მნ. (უმეცარი)
 2499 უგბილი მე-2 მნ. (უმეცარი)
 2500 უგონებო
 2501 უგონო
 2502 უგულისყურო
 2503 უგუნური
 2504 უვიცი
 2505 უთაბათო (მოუსაზრებელი)
 2506 უთავო
 2507 უთაური
 2508 უმეცარი
 2509 უსწავლელი
 2510 უტვინო

2511 უყურადღებო
 2512 უცოდინარი, უცოდნელხ
 2513 უპკუო
 2514 ქარაფშუტა
 2515 ქარაქუცა (კუთხ., ქართლ., ჰეუა-
 მსუბუქი)
 2516 ქარიბერტყია
 2517 ქარიფანტა
 2518 ქერქეტი
 2519 ყერყეტი I მნ. (კუთხ., იმ., სულელი)
 2520 ყერყეჩი (კუთხ., იმ., სულელი)
 2521 ყეყეჩი
 2522 შატაბუტა მე-2 მნ. (ცერცეტი)
 2523 შეუგნებელი
 2524 შეუსმენელი
 2525 შტერი ჩქ
 2526 შუბლმაგარი
 2527 შუშტრუკანა
 2528 ჩამორჩენილი
 2529 ჩერჩეტი
 2530 ჩიტირეკია
 2531 ჩლუნგი
 2532 ჩურჩუტი
 2533 ცნობადაკარგული
 2534 ცნობამიხილი
 2535 ცნობაჩაბინდებულ
 2536 ცხერისთავა
 2537 წინდაუხედავი
 2538 ჰეუაატაეებული
 2539 ჰეუაფრინე
 2540 ჰეუაბნელი
 2541 ჰეუაგალაყეებული
 2542 ჰეუაგამოლეული
 2543 ჰეუადაბნეული
 2544 ჰეუადაკარგული
 2545 ჰეუადამდგარი (უპკუო)
 2546 ჰეუადაუმჯდარი
 2547 ჰეუადაფანტული
 2548 ჰეუადაზნული
 2549 ჰეუათხელი
 2550 ჰეუამოკე
 2551 ჰეუამსუბუქი
 2552 ჰეუამციჩე
 2553 ჰეუამხიარული
 2554 ჰეუანაყლები, ჰეუანაყლელი
 2555 ჰეუანაღრძობი
 2556 ჰეუასაპყარი
 2557 ჰეუასუსტი

2558 ჰეუაუბადრუკი
 2559 ჰეუაძეირი
 2560 ჰეუისგლახა
 2561 ხამი
 2562 ხეხეშტა (კუთხ., მოხ., ჭრაფრის-
 მცოდნე)
 2563 ხეპრე I მნ. (ბრიყვი)
 2564 ხეტი
 2565 ხეძგერია

უცხო სიტყვები

250 ავანტიურისტი მე-2 მნ. (უპერსპექ-
 ტივო საქმის წარმომწყეები)
 257 არასეროზული
 258 დილტანტი
 259 პროფანი
 260 რეტროგრადი
 261 უინტერესო
 262 უსისტემო

2. პრაქტიკული გონიერების აღმნიშვნე-
 ლი სიტყვები:

ა. მაღალი გონიერების აღმნიშვნელი

2566 გამოგონებელი მე-2 მნ. (აღმო-
 ჩენის ავტორი)
 2567 გამოცდილი
 2568 გაოსტატებული
 2569 გერგლიანი
 2570 დაოსტატებული
 2571 დახელოვნებული
 2572 თადარიგანი
 2573 თავგზიანი
 2574 თენიერი (კუთხ., იმ., თადარიგა-
 ნი)
 2575 თეიფანეითარებული
 2576 მარიფათიანი
 2577 მარჯვე
 2578 მოხერხებული I მნ. (ხერხიანი,
 მარჯვე).
 2579 ოსტატი
 2580 სანთიანი (კუთხ., ქართლ., მოხერ-
 ხებული)
 2581 სანთი (კუთხ., ქართლ., კახ., მარჯ-
 ვე)
 2582 საქმის კაცი
 2583 უნარიანი
 2584 უფლებაუზარიანი
 2585 ფხიანი

2586 ლაზოიანი მე-2 მნ. (კუთხ., ქიზ.,
უნარიანი)
2587 ლიმდამიანი (კუთხ., რაქ., მარჯვე)
2588 შეგუებული
2589 ქახრაკა (გაქნილი)
2590 ხეირიანი
2591 ხელგამომავალი
2592 ხელოვანი
2593 ხელოსანი
2594 ხერხიანი
2595 ხეთო

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

268 დასკეციალებული
264 დიპლომატი
265 სკეციალისტი

ბ. დაბალი გონიერების აღმნიშვნელი

2596 ბაიყუში მე-2 მნ. (გაუგებელი)
2597 ბალახტარა (კუთხ. გურ.)
2598 ბანდიანი
2599 ბედასლი
2600 ბეღოვლათი მე-2 მ. (უთავო)
2601 ბეყეირათი (უხეირო)
2602 ბლაჩუა (კუთხ., იმ.)
2603 ბლუჩუნა (კუთხ., იმ.)
2604 გამოუქნელი
2605 გამოუცდელი
2606 გზააბნეული
2607 გზაარეული
2608 გზადაბნეული
2609 გზადაკარგული
2610 გზადაფანტული
2611 გზაკვალარეული
2612 გზაკვალაშლილი
2613 გზაკვალადაბნეული
2614 დაეთარაბნეული
2615 დაეთარდაბნეული
2616 დონდლო მე-2 მნ. (უფხო მოუხერ-
ხებელი)
2617 დონდლომანდლო (არაფრის შემძლე)
2618 დონდლოჩინა (კუთხ., ქართლ.)
2619 თავგზააბნეული
2620 თავგზადაბნეული
2621 თავგზადაკარგული
2622 თავგაუტანელი
2623 ლაყე
2624 ლოქო (მოუხერხებელი)

2625 ლუყი კაცი (უფხო)
2626 ლუყურტი (უფხო)
2627 ლუჩუნა
2628 მოუხერხებელი
2629 პირალია I მნ. (დოყლაპია)
2630 პირდაღებული მე-2 მნ. (დოყლაპია)
2631 პირლია (ბოთე)
2632 ეამკარარეული (კუთხ., ფშ.)
2633 უგერგილო
2634 უთადარიგო
2635 უკვლო
2636 ულულუგი (კუთხ., ქიზ., უხეირო,
არაფრის გამკეთებელი)
2637 უნარმოყლებული
2638 უნახაი (ხამი)
2639 უნდილი (მოუხერხებელი)
2640 უნათო მე-2 მნ. (უგერგილო, მო-
უხერხებელი).
2641 უსანთო (კუთხ., ქართლ., კახ.)
2642 უუნარო
2643 უფხო
2644 უშნო მე-2 მნ. (მოუხერხებელი)
2645 უხელთური (კუთხ., ფშ.)
2646 ფინაჩი
2647 ყუში (კუთხ. იმ., ჩუმი და ბაიყუში)
2648 შეუგუებული I მნ. (ვისაე უძნელ-
დება ახალ გარემოსთან შეგუება)
2649 ჩალფაჩუნა (ბედასლი)
2650 ხელჩოლოტი (უგერგილო)
2651 ხეტერი (კუთხ., იმ., მოუხერხე-
ბელი)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

266 რუტინიორი

ხხვა დანარჩენი სიტყვები
(მსოფლმხედველობითი შინაარსის)

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

267 ათეისტი
268 ანარქისტი
269 ანტიდემოკრატი
270 ანტიიმპერიალისტი
271 დემოკრატი
272 დოქტრინერი
273 ერეტიკოსი
274 იდეალისტი
275 კონსერვატორი

- 276 ლიბერალი I მნ. (თაქსიფულად მოაზროვნე ბურჟუაზიულ სიტყვახმარებაში)
- 277 მატერიალისტი
- 278 ნიპილისტი
- 279 ოპორტუნისტი
- 280 პროგრესისტი

- 281 რეალისტი
- 282 რეაქციონერი
- 283 რევოლუციონერი
- 284 სოფისტი
- 285 ულტრარეაქციონერი
- 286 ულტრარევოლუციონერი
- 287 უტოპისტი

V. ნებაღობის აღმნიშვნელი სიტყვები

1. ძლიერი ნებაღობის აღმნიშვნელი

- 2652 ამტანი
- 2653 არწივი (ძლიერის, შეუპოვარის გაგებით)
- 2654 ბრძოლისუნარიანი
- 2655 გაბედული
- 2656 გაგულადებული
- 2657 გაკაეებული
- 2658 გაკერპებული
- 2659 გალომებული I მნ. (შეუპოვარი, გულადი)
- 2660 გამბედავი
- 2661 გამედგრებული
- 2662 გამობრძმედილი
- 2663 გამტანი I მნ. (საქმის ბოლომდე მიყვანი)
- 2664 გამძლე I მნ. (ამტანი, მტკიცე)
- 2665 განუხრელი (ძვ.)
- 2666 გასაღვლდევებული
- 2667 გაუტეხავი, გაუტეხელი
- 2668 გაფოლადებული
- 2669 გაყოჩაღებული
- 2670 გაჩიქებული
- 2671 გმირი
- 2672 გმირთ-გმირი
- 2673 გოლიათი I მნ. (დეგმირი, ვაჟაკი)
- 2674 გულადი
- 2675 გულგამეხებული I მნ. (გაკაეებული)
- 2676 გულგაუდრეველი
- 2677 გულგაუტეხელი
- 2678 გულთა-სრული (ძლიერი ნებისყოფის)
- 2679 გულკავი
- 2680 გულლომი
- 2681 გულმაგარი
- 2682 გულმტკიცე
- 2683 გულოვანი
- 2684 გულუშიშარი

- 2685 დადგრომილი (ძვ. წიგნ., მტკიცე)
- 2686 დამმონებული მე-2 მნ. (დამმორჩილებელი)
- 2687 დამმორჩილებელი
- 2688 დაუდრეველი
- 2689 დაუმარცხებელი
- 2690 დაუმონაეებელი, დაუმონებული
- 2691 დაუმორჩილებელი
- 2692 დაუჩაგრავი
- 2693 დაუძლეველი
- 2694 დევგმირი
- 2695 დეკავი (კუთხ. ფშ.)
- 2696 ვაკიბედული (წიგნ.)
- 2697 ვაჟაკი
- 2698 ვეფხვი
- 2699 ვნებაღვკვეცილი
- 2700 თავგადაღებული
- 2701 თავგადაკლული
- 2702 თავგამეტებული
- 2703 თავგამწირავი
- 2704 თავგანწირული
- 2705 თავგანაწირი
- 2706 თავდაღებული
- 2707 თავდაუზოგავი
- 2708 თავდაცვის უნარისმქონე
- 2709 თავდაპირილი მე-2 მნ. (თავშეკვეებული)
- 2710 თავმოუხრელი
- 2711 თავშეკაეებული
- 2712 თავშეწირული
- 2713 თაოსანი (წიგნ., ინიციატივანი)
- 2714 თვითმოქმედი
- 2715 კავი მე-2 მნ. (გაუტეხელი)
- 2716 კირკიტი (უტეხი)
- 2717 კლდე-კაცი
- 2718 ლომი
- 2719 ლომგმირი
- 2720 ლომგული
- 2721 მაგარი მე-2 მნ. (მტკიცე)

2722 მაშატი
 2723 მგელი მე-2 მნ. (შეუპოვარი)
 2724 მგამბოხე
 2725 მებრძოლი
 2726 მელგარი
 2727 მეთაური
 2728 მეომარი
 2729 მესვეური
 2730 მთმენი (ძვ.)
 2731 მიზანდასახული (წიგნ.)
 2732 მიზანმისწრაფი (წიგნ.)
 2733 მკატი მე-2 მნ. (მტყიცე).
 2734 მმართველი
 2735 მოთავე
 2736 მომთმენი
 2737 მორკინხალი (ძვ. და წიგნ.)
 2738 მოუღრკველი
 2739 მოურეველი
 2740 მოუტეხელი
 2741 მოუხრელი მე-2 მნ. (დაუმორჩი-
 ლებელი)
 2742 მოქმელი
 2743 მოყმე (ძვ.)
 2744 მოჩანყე
 2745 მპყრობელი (მბრძანებელი)
 2746 მტყიცე
 2747 მქმელი
 2748 მძლე, მძლეველი
 2749 მძლეთა-მძლე
 2750 მძლოლი (მეთაური)
 2751 მხნე
 2752 ნებისყოფიანი
 2753 ნირუშლელი
 2754 ნირუცლელი
 2755 ნირშეუხრელი
 2756 რაინდი მე-2 მნ. (გმირი).
 2757 რკინისმკენეტელი, ა
 2758 საღვულოვანი
 2759 უღრკე
 2760 უმაშიესი
 2761 უმორჩილო
 2762 ურყევი
 2763 უტეხი
 2764 უშიშარი
 2765 უძლეველი
 2766 ფალავანი
 2767 ფალავანთ-ფალავანი
 2768 ფოლადი

2769 ქედმაღალი მე-2 მნ. (შეუპოვარი)
 2770 ქედმოღრკველი
 2771 ქედმოუხრელი
 2772 ქედუღრკე
 2773 ქედუხრელი
 2774 ქველი მე-2 მნ. (გულადი)
 2775 ქმედითუნარაინი
 2776 ქორ-შავარდენი
 2777 ყმა (ძვ., რაინდი)
 2778 ყოვლადმძლევი (წიგნ.)
 2779 ყოვლისშემძლე (წიგნ.)
 2780 ყოჩალი
 2781 შავარდენი
 2782 შემმართებელი
 2783 შემოქმელი
 2784 შემფარებელი
 2785 შეუღრკველი
 2786 შეუკრომელი
 2787 შეუპოვარი
 2788 შეურყეველი
 2789 შეუშინებელი
 2790 ჩაუჭი
 2791 ძალგულოვანი
 2792 წარბშეუხრელი
 2793 წინამებრძოლი
 2794 ქირთაძლევი
 2795 ხასიათიანი მე-2 მნ., (ნებისყოფიანი)
 2796 ხასიათმოუტეხელი
 2797 ხასიათმტყიცე
 2798 ხელდაურეველი
 2799 ხელმძღვანელი
 2800 ჩანგულოვანი
 2801 ჩიქური
 2802 ქომარდი (ძვ. გულადი)

უ ც ხ ო ს ი ტ ვ ე ბ ი

288 აღმინისტრატორი (მართვა-გამგებ-
 ლობის უნარის მქონე)
 289 აქტიური
 290 დისციპლინებული
 291 ენერგიული
 292 ინიციატივანი
 293 ორგანიზატორი
 294 პრინციპული I მნ. (თანმიმდევრუ-
 ლი, განუხრელი)
 295 რეფორმატორი
 296 რისკიანი
 297 სპარტანელი

- 298 სტოკოსი, სტოელი
- 299 უკომპრომისო
- 2. სუსტი ნებელიზმის აღმნიშვნელი**
- 2803 არამტყიცი
- 2804 ბოლოგაუტანელი
- 2805 ბრძოლისუნარმოკლებული
- 2806 გატეხილი მე-2 მნ. (დამორჩილებული)
- 2807 გაუბედავი მე-2 მნ. (ყოყმანა)
- 2808 გულსწრაფი
- 2809 დამორჩილებული
- 2810 დაჩოქებული
- 2811 თავდაუქერელი მე-2 მნ. (თავშეუკავებელი).
- 2812 თავმოდარეკილი
- 2813 თავმხრელი
- 2814 თავშეუკავებელი
- 2815 თავშეუმაგრებელი
- 2816 ლაშვი (უნებისყოფი)
- 2817 მერყევი
- 2818 მთმინებადაკარგული
- 2819 მონა, მონამორჩილი (სხვისი ნების შემსრულებელი)
- 2820 მონუსხული
- 2821 მორჩილი
- 2822 მოუთმენელი
- 2823 ნებამიხილი
- 2824 ორკოფი

- 2825 სულმოკლე I მნ. (მოუთმენელი)
- 2826 სულსწრაფი
- 2827 სულწასული
- 2828 სუსტი მე-2 მნ. (ნებისყოფას მოკლებული).
- 2829 ტყინა
- 2830 უთმენი
- 2831 უმხნეო
- 2832 უნებისყოფი
- 2833 უხასიათო მე-2 მნ. (უნებისყოფი)
- 2834 უხერხემლო
- 2835 ქედდარეკილი
- 2836 ქედდახრილი
- 2837 ქედღრეკილი
- 2838 ქედმოდარეკილი
- 2839 ქედმობრილი I მნ. (მორჩილი)
- 2840 ქედწახრილი
- 2841 ყოყმანა
- 2842 ყურმოჭრილი
- 2843 შთაგონებული (წიგნ.)
- 2844 ცხრაკუა (კუთხ., ქართლ.)
- 2845 წამოჩოქებული
- 2846 ჯანჯალი I მნ. (გადაუწყვეტელი)

უ ც ხ ს ი ტ ვ ე ბ ა

- 800 იმპულსური
- 801 კაპიტულანტი
- 809 უენერგო
- 808 უინიციატივო

VI ბრძანებისა და ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები

I. არამწვავე ემოციური მდგომარეობის აღმნიშვნელი:

- ა. სასიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი პირდაპირი მნიშვნელობით**
- 2847 ატაცებული
- 2848 ალტაცებული
- 2849 ალტყინებული
- 2850 აღფრთოვანებული ¶
- 2851 ბედნიერი I მნ. (გახარებული)
- 2852 გაბედნიერებული
- 2853 გაგაყებული მე-2 მნ. (ალტაცებული)
- 2854 გამიჯნურებული
- 2855 გამხიარლებული
- 2856 გამხნეებული
- 2857 განცხრომილი

- 2858 გატაცებული
- 2859 გახალისებული
- 2860 გახარებული
- 2861 გულგაქეთებული
- 2862 გულგამხნეებული
- 2863 გულდაღინჯებული
- 2864 გულდაიმედებული
- 2865 გულდაშვილებული
- 2866 გულდასვენებული
- 2867 გულდაწყნარებული
- 2868 გულდაჭერებული
- 2869 გულიმედიანი
- 2870 გულმოცემული
- 2871 გულმზიარული
- 2872 გულსაყსე

2873 დადინჯებული (დაშვებებული)
 2874 დამებებული
 2875 დაკმაყოფილებული
 2876 დალალებული
 2877 დალხენილი, მოლხენილი
 2878 დამტებარი
 2879 დაშვებებული
 2880 დამებარი
 2881 დაოებული
 2882 დარწმუნებული
 2883 დატყევეებული, (მოხიბლული)
 2884 დაყუჩებული
 2885 დაჭერებული
 2886 დღებდნიერი
 2887 იმედგაქრობებული
 2888 იმედგაღვიძებული
 2889 იმედმოცემული
 2890 იმედმოცემული
 2891 იმედჩასახული (წიგნ.)
 2892 კმაყოფილი
 2893 მადლიერი
 2894 მოსყიდული მე-2 მნ. (მოხიბლული)
 2895 მოტრფილი
 2896 მოხიბლული
 2897 მოგადობებული მე-2 მნ. (მოხიბ-
 ლული)
 2898 მოჭერებული (დაკმაყოფილებული)
 2899 მხიარული
 2900 ნუგეშიანი
 2901 სინდისდაშვებებული
 2902 სურვილმორეული
 2903 ტყვე (მოხიბლული)
 2904 უბედნიერესი
 2905 უნეტარესი
 2906 უღრუბლო
 2907 ფრთასხმული
 2908 ფრთაშესხმული
 2909 შეგონებული
 2910 შეყვარებული
 2911 ჩამწვარი
 2912 წელგამაგრებული
 2913 წელგამართული
 2914 წელგამოღობული
 2915 ხასიათმობრუნებული
 2916 ჭაერგადაყრილი

2919 თვალბმინდელი
 2920 თვალბმილულული
 2921 თვალბმინაბული
 2922 თვალმოციხარი
 2923 მოციხარი
 2924 მოციხარ-მოღიმარი
 2925 პირბაქმიანი
 2926 პირგანთებული
 2927 პირგაღიშებული
 2928 პირმციხარი, პირმოციხარი.
 2929 პირმოღიმარი
 2930 პირმხიარული
 2931 პირსახეშმიანი
 2932 პირსინათლიანი
 2933 პირშუქიანი
 2934 სახეგაბადრული
 2935 სახეგაბრწყინებული
 2936 სახეგანათებული
 2937 სახეგაშლილი
 2938 სახეგაშუქებული
 2939 სახეგაციხაროვნებული
 2940 სახეშლიმარი
 2941 სახეშლიმარი
 2942 სახეშუქილი
 2943 სახეშციხარი
 2944 სახეშხიარული
 2945 სახენათელი
 2946 ფერსახელი
 2947 ღიმილგადაკრული
 2948 ღიმილგადაფენილი
 2949 ღიმილმორეული
 2950 ღიმილმოსული
 2951 შუბლგახსნილი
 2952 შუბლგაშლილი
 2953 წარბგაშლილი
 2954 წარბგახსნილი

**ბ. უსიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი
ხიტყვები პირდაპირი მნიშვნელობით**

2955 აღცილი
 2956 ამრეზილი
 2957 ამღელვარებული
 2958 ამღვრეული
 2959 არეული I მნ. (აღელვებული)
 2960 აფორიაქებული
 2961 აღერდილი
 2962 აღერნილი
 2963 აღშფოთებული

**სასიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი გამომ-
ხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით**

2917 თვალგაბრწყინებული
 2918 თვალეზაკიმიებული

- 2964 აშლილი
 2965 ბზიკნაბენი
 2966 ბოღმაპორეული
 2967 ბოღმაპოწოლილი
 2968 ბოღმაჩაკლული
 2969 ბოღმიანი
 2970 ბრაზპორეული
 2971 ბრაზმოსული
 2972 გაეებული (გაბრაზებული)
 2973 გაალმასებული
 2974 გაანჩხლებული
 2975 გაარჯლებული (ძვ.)
 2976 გაბეზრებული, მობეზრებული.
 2977 გაბოროტებული (გაბრაზებული)
 2978 გაბრაზებული
 2979 გაბრუნული
 2980 გაბუსხული
 2981 გაბუტული
 2982 გაგულისებული
 2983 გაგულმკედარებული
 2984 გამწარებული
 2985 გამწყარალი
 2986 განარებული (ძვ. გაეებული)
 2987 გაუბედურებული
 2988 გაუხარელი
 2989 გაფიცხებული
 2990 გაღიზიანებული
 2991 გატუნებული მე-2 მნ. (მეშინებუ-
 ბული)
 2992 გაცეცხლებული
 2993 გაცხარებული
 2994 გაძალეებული
 2995 გაწამებული
 2996 გაწვალებული
 2997 გაწიწმატებული
 2998 გაჩავრებული
 2999 გაჩახირებული
 3000 გვეული (ძვ. და წიგნ.)
 3001 გულადუღებული
 3002 გულამრეზილი
 3003 გულამღერეული
 3004 გულანთებული
 3005 გულატრებული
 3006 გულარენილი
 3007 გულგადაბრუნებული
 3008 გულგამწყარალი
 3009 გულგასივებული
 3010 გულგატეხილი
 3011 გულგაწყალებული
 3012 გულგახეთქილი
 3013 გულდადარღიანებული
 3014 გულდათუთქული
 3015 გულდაკოდილი
 3016 გულდაძმულრული
 3017 გულდამწყარი
 3018 გულდანადღიანებული
 3019 გულდარღიანი
 3020 გულდაღონებული
 3021 გულდაჩაგრული
 3022 გულდაძმარებული
 3023 გულდაწყვეტილი
 3024 გულდაწყლულიებული
 3025 გულმკედარი
 3026 გულმოკლული
 3027 გულმოსული
 3028 გულმტირალი
 3029 გულმწუხარე
 3030 გულმწყარალი
 3031 გულნაკლული, გულნაკლი
 3032 გულნატყენი
 3033 გულნადღიანი
 3034 გულნაწყენი
 3035 გულშემოყრილი
 3036 გულშეღონებული
 3037 გულშეწუხებული
 3038 გულშეხუთული
 3039 გულჩათუთქული
 3040 გულჩაგედარი
 3041 გულჩაწყვეტილი
 3042 გულჯავრისანი
 3043 გუნებაარეული
 3044 დაგული
 3045 დადაგული
 3046 დადარღიანებული
 3047 დაზაფრებული
 3048 დათუთქული
 3049 დამღულრული
 3050 დამკრთალი, დამფრთხალი
 3051 დამოროცხებული
 3052 დამწყარი (დატანჯული, გამწარე-
 ბული)
 3053 დამწუხრებული
 3054 დანაგული (დადაგული)
 3055 დანადღიანებული
 3056 დარღიანი
 3057 დარღწალებული

- 3058 დარცხვენილი
- 3059 დასავლეთი
- 3060 დარცხვენილი
- 3061 დაუწყვეტილებელი
- 3062 დაუშვებელი
- 3063 დაუწყვეტილებელი მე-2 მნ. (დაუშვებელი)
- 3064 დაღონებული
- 3065 დაღონებული-დაფიქრებული
- 3066 დაღონებული-დაძმარებული
- 3067 დაშინებული
- 3068 დაძმარებული
- 3069 დაძმარებული
- 3070 დაქმნელებული (ძვ.)
- 3071 დაჭირებული
- 3072 დაჭირებული
- 3073 ვაგლახიანი
- 3074 ზარდაცემული
- 3075 ზაფრამილილი
- 3076 ზაფრამორებული
- 3077 ზაფრანები
- 3078 თავგაბზრებული
- 3079 თავგულგამორებული (კუთხ., ფშ.)
- 3080 თავზარდასხმული
- 3081 თავზარდაცემული
- 3082 თავმოაშრებული (გაკაპასებული)
- 3083 თავმოძლებული
- 3084 თავრეტდასხმული
- 3085 თავრეტანი
- 3086 იმედგადაწყვეტილი
- 3087 იმედგაწყვეტილი
- 3088 იმედგაშვარი
- 3089 იმედგაცრელებული
- 3090 იმედგაწილებული
- 3091 იმედდაცარი
- 3092 იმედმიხილი
- 3093 იმედმოსპობილი
- 3094 იხტიბარგატეხილი
- 3095 კაუშანმოდებული
- 3096 კაუშანი
- 3097 კბილდაღესილი
- 3098 კუდაკრებული
- 3099 კუდამომწვარი
- 3100 კუდამოძლებული
- 3101 ლახვარსობილი
- 3102 ლიოფი (შეწუხებული)
- 3103 მახვარი (ძვ. დაღონებული)
- 3104 მგლოვიარი
- 3105 მღუმარი
- 3106 მიღონებული
- 3107 მკრთალი (ძვ., შემკრთალი)
- 3108 მოვგალახე
- 3109 მოვალაღე
- 3110 მომნინიებული
- 3111 მონინიებული
- 3112 მოწყენილი
- 3113 მღელვარი
- 3114 მწუხარი
- 3115 მწყალი
- 3116 მკმუნვარი
- 3117 ნაღელგამორებული
- 3118 ნაღელიანი
- 3119 ნირწამხდარი, ნირშემილი
- 3120 ნუგეშდაცარი
- 3121 ნუგეშმიხილი
- 3122 ნუგეშმოცლებული
- 3123 ნუგეშმოსპობილი
- 3124 პირმქისე (ძვ.)
- 3125 რწმენადაცარი
- 3126 სასოებადაცარი
- 3127 სასოებამიხილი
- 3128 სასოვარკეთილი
- 3129 სეღამორებული
- 3130 სეღამოცული
- 3131 სეღამოწოლილი
- 3132 სეღიანი
- 3133 სირცხვილებული
- 3134 სირცხვილნაკაში
- 3135 სისხლგამშვარი
- 3136 სისხლმორებული
- 3137 სულგამწარებული
- 3138 ტინამღვრებული
- 3139 უიმედო
- 3140 უკმაყოფილო
- 3141 უმადური მე-2 მნ. (უკმაყოფილო, მომღვრებული).
- 3142 უნუგეშო
- 3143 უუბედურესი
- 3144 ფიქრმგლოვიარი
- 3145 ფიქრიანი (შეწუხებული)
- 3146 ფრთამოკვეცილი
- 3147 ფრთებჩამოშვებული
- 3148 ფრთებჩამოყრილი
- 3149 ქოლვილი
- 3150 ლევილი (ძვ. და წიგნ.)
- 3151 შავოსანი

- 3152 შემდგარი
- 3153 შემკრთალი
- 3154 შემკრთალ-შეშინებული
- 3155 შემკრთალ-შემკრწუნებული
- 3156 შემფრთხალი
- 3157 შენანებული
- 3158 შერცხენილი I მნ. (სამარცხენო მდგომარეობაში ჩაეარდნილი)
- 3159 შეურაცხყოფილი
- 3160 შეურეებული (ძვ. შეწუხებული)
- 3161 შეღონებული
- 3162 შეშინებული მე-2 მნ. (შემკრთალი)
- 3163 შეწუხებული
- 3164 შინაპაპი
- 3165 ჩადარებული
- 3166 ცოხალმკვდარი
- 3167 ცრემლგაშვრალი
- 3168 ცუდგუნებიანი
- 3169 ძარღვებდაძაბული
- 3170 წელმოწყვეტილი მე-3 მნ. (გულ-გატეხილი)
- 3171 კმუნეამოძალებული
- 3172 კმუნეილი (მწუხარე)
- 3173 ხალისგამოლეული
- 3174 ხასიათგაფუჭებული მე-2 მნ. (ცუდ-გუნებაზე მყოფი)
- 3175 ხასიათწამხდარი
- 3176 ხელჩაქეული
- 3177 ჯავრამოუყრელი
- 3178 ჯავრიანი I მნ. (დარდიანი).
- 3179 ჯავრიანი მე-2 მნ. (გაბრაზებული)
- 3180 ჯავრმორეული
- 3181 ჯავრშემოწოილი
- 3182 ჯვარცმული

**უსიამოვნო ემოციის აღმნიშვნელი გამომ-
ხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით**

- 3183 ატირებული
- 3184 აცახცახებული
- 3185 აცმუყებული
- 3186 აცმუტებული
- 3187 აძაგძაგებული
- 3188 აწრიალებული
- 3189 გაბუსუნებული
- 3190 გადრუნული
- 3191 გაღურსული
- 3192 გარინდებული
- 3193 გატერენილი

- 3194 გაფერმკრთალებული
- 3195 გაფითრებული
- 3196 გაყუტული
- 3197 გაყუჩებული
- 3198 გაშტერებული მე-2 მნ. (გარინდე-ბული)
- 3199 გაცრეული
- 3200 დაბლერილი
- 3201 დაღუმებული
- 3202 დაღვრემილი
- 3203 დაღვრემილ-დაფიქრებული
- 3204 დაღვრემილ-დაძმარებული
- 3205 დაღვრეილი I მნ. (ძვ., დაღონებუ-ლი)
- 3206 დაღრულული
- 3207 დაქყანული მე-2 მნ. (უსიამოვნების გამომხატველი სახე)
- 3208 თავებღამომტრიალი
- 3209 თავპირანთებული
- 3210 თავპირჩამობნელებული
- 3211 თავპირჩამომტრიალი
- 3212 თავჩაქინდრული
- 3213 თავჩაღუნული
- 3214 თვალბნეული
- 3215 თვალამღვრეული
- 3216 თვალაცრემლებული
- 3217 თვალგაჩერებული
- 3218 თვალდაბნეული
- 3219 თვალდაბნელებული
- 3220 თვალდაფეთებული
- 3221 თვალდახრილი
- 3222 თვალეზამოღამებული, თვალეზ-გამოღამებული
- 3223 თვალეზაწითლებული
- 3224 თვალეზამოციეებული
- 3225 თვალეზასისხლებული
- 3226 თვალეზდასისხლიანებული, თვა-ლებჩასისხლიანებული
- 3227 თვალეზდაშვებული
- 3228 თვალეზდაშრეტილი
- 3229 თვალეზმწუხარე
- 3230 თვალეზჩამობნელებული
- 3231 თვალეზჩანაცრული
- 3232 თვალმღვრეი
- 3233 თვალნაღვლიანი
- 3234 თვალწამშვრალი
- 3235 თვალცრემლიანი
- 3236 კრიკაშეკრული

- 3237 კუმტი
- 3238 მგოდებელი (ძვ.)
- 3239 მდრტინაეი
- 3240 მიუჩნებელი
- 3241 მიჩუშებელი
- 3242 მკენესარე
- 3243 მოქმეული
- 3244 მორუბლული
- 3245 მოლუშული
- 3246 მტირალი
- 3247 პირანთებელი
- 3248 პირგაშრალი
- 3249 პირგამქუშაეი (პირქუში)
- 3250 პირგანაკრებული
- 3251 პირგაქუშული
- 3252 პირდაღერემილი
- 3253 პირკუშტი
- 3254 პირმედგარი (ძვ. მრისხანე გამო-
მეტყველების სახე)
- 3255 პირმეცარი
- 3256 პირმევახე
- 3257 პირმოქუშული
- 3258 პირმოლუშული
- 3259 პირმრისხანე
- 3260 პირმწუხარე
- 3261 პირქუფრი
- 3262 პირქუში
- 3263 საქციელმოშლილი
- 3264 საქციელწამხდარი
- 3265 სახეალესილი
- 3266 სახეამღერეული
- 3267 სახეარეული
- 3268 სახეგადაფითრებელი
- 3269 სახეგათეთრებელი
- 3270 სახეგაფითრებელი
- 3271 სახეგაცრეცილი
- 3272 სახედაღერემილი
- 3273 სახედაღონებული
- 3274 სახედაღრეცილი
- 3275 სახეკუმტი
- 3276 სახემეცარი
- 3277 სახემეცრალი
- 3278 სახემოქუშული
- 3279 სახემორუბლული
- 3280 სახემოლუშული
- 3281 სახემტირალი
- 3282 სახემქისე
- 3283 სახემწუხარი
- 3284 სახემწყრალი
- 3285 სახენაღლიანი
- 3286 სახენაწამები
- 3287 სახემეკრული
- 3288 სახემეკმუხენილი
- 3289 სიტყვაგაშრალი
- 3290 სულგამენდილი
- 3291 სულგანაბული
- 3292 ტურნებაბზუებელი I მნ. (უცმაყო-
ფილების გამოშატველი)
- 3293 ფერდაკარგული
- 3294 ფერმილეული
- 3295 ფერმიხილი (წიგნ.)
- 3296 ფერმკრალი
- 3297 ფერნაკლული
- 3298 ფერწასული
- 3299 ქურუხა (ძვ., პირქუში)
- 3300 ქუში
- 3301 ქუშტი I მნ. (პირმწყრალი)
- 3302 ღიმილჩამეკდარი
- 3303 ყარყუმი (უცხვირპირი)
- 3304 ყურებზამოყრილი
- 3305 შექმუხენილი
- 3306 შუბლგაუხსნელი
- 3307 შუბლმოქუშული
- 3308 შუბლმორუბლული
- 3309 შუბლმოლუშული
- 3310 შუბლმეკრული
- 3311 შუბლმექმუხენილი
- 3312 ჩამობნელებული
- 3313 ჩამობტირალი
- 3314 ცრემლიანი
- 3315 ცრემლმორეული
- 3316 ცრემლმუქმრობელი
- 3317 ცხვირდამეხეული
- 3318 ცხვირპირჩამოშეხეული
- 3319 ცხვირჩამოშეხეული
- 3320 წარბგაუშლელი
- 3321 წარბგაუხსნელი
- 3322 წარბმეკრული
- 3323 წარბმეყრილი
- 3324 წარბმექმუხენილი
- 3325 წარბმეხილი
- 3326 წელმოკაკული
- 3327 წელმოხილი
- 3328 ხმამღერეული
- 3329 ხმაგამენდილი
- 3330 ჯიხეი მე-2 მნ. (პირქუში)

2. აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები:
უსიამოვნო — პირდაპირი მნიშვნელობით
- 3331 აბოზოქრებული
3332 აბორგებული
3333 აზათებული
3334 ამბოხებული
3335 გააფთრებული
3336 გააფებული მე-3 მნ. (გახელებული)
3337 გადარეული მე-2 მნ., (დაფეთებული)
3338 გაეფხეებული
3339 გალომებული მე-2 მნ., (გაშმაგებული)
3340 გამგელებული
3341 გამეხებული
3342 გამძინვარებული
3343 გამხეებული
3344 განრისხებული
3345 გაშმაგებული
3346 გაყოფებული
3347 გახელებული
3348 გიყი მე-2 მნ. (გაშმაგებული)
3349 გულგამეხებული მე-2 მნ. (განრისხებული)
3350 გულხელი
3351 დაგეებული
3352 დაეშებული
3353 დასაბმელი
3354 დახელებული (გახელებული)
3355 დაფეთებული, დაფეთიანებული
3356 ელდანაკრავი
3357 ელდანაკემი
3358 თავგადაგლეჭილი
3359 მეხნაკრავი
3360 შფოთვარე, შფოთავი
3361 მქინვარე
3362 მხეკქმნილი
3363 პირგამეხებული
3364 რეტინი მე-2 მნ. (ხელი, გიყი)
3365 შეშინებული I მნ. (ძალიან შეშინებული)
3366 შეძრწუნებული
3367 შეშფოთებული
3368 შიშდაკრული
3369 შიშნაკრავი

- 3370 შლეგი
3371 შმაგი მე-2 მნ. (აფექტურ მდგომარეობაში მყოფი, დიდად დაძაბული)
3372 ცოფიანი
3373 ცოფმორეული
3374 ცოფმყერილი
3375 წონასწორობადაკარგული
3376 ხელი (ძველი, შმაგი)
3377 ხელქმნილი (ძე.)

უსიამოვნო აფექტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები გამომხატველი მოძრაობის მნიშვნელობით

- 3378 გაქვავებული
3379 გახეებული
3380 გამეშებული
3381 დამუნჯებული
3382 დორბლმორეული
3383 ენაგაშშრალი
3384 ენადახშული
3385 ენაჩავარდნილი
3386 თვალზე გადატრიალებული
3387 თვალზე გადმოაკრული
3388 თვალზე გადმოქაჩული
3389 თვალზე გადმოცენილი
3390 თვალზე მოეღვარე
3391 თვალგაშტერებული
3392 თვალმცეცხლავი (პოეტ.)
3393 მბორავი
3394 პირდორბლიანი
3395 პირშმაგი
3396 პირცოფი
3397 სახეგაშეშებული
3398 სახეშეშლილი
3399 სახეშეცვლილი

8. ამბივალენტური მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები:
3400 გაორებული 1 მნ. (წიგნ., თავის თავთან შეუთანხმებული)
3401 დაეკვებული
3402 ენებალტყინებული
3403 ენებააშლილი
3404 ენებამორეული
3405 თავდაიწყებული
3406 თვალგულდაშეშული
3407 თვალდაშეშული
3408 ეინაშლილი

- 3409 ეინმორეული
- 3410 ეინდამცხრალი
- 3411 ეინმოკლული

4. სიტყვები, რომელთაც შეუძლიათ შინაარსის უცვლელად ასახონ როგორც სახიამოვნო, ისე უსიამოვნო მდგომარეობა:

ა. პირდაპირი მნიშვნელობით

- 3412 აგზნებული
- 3413 აღელვებული
- 3414 აჩვილებული
- 3415 აჩუყებული
- 3416 გაბრუებული
- 3417 გაგულჩვილებული
- 3418 გაკვირვებული
- 3419 განცვიფრებული
- 3420 გოცუებული
- 3421 გამტარებული მე-3 მნ. (გოცუებული)
- 3422 გატუნებული 1 მნ. (გოცუებული)
- 3423 გრძნობაშლილი
- 3424 გრძნობამორეული
- 3425 გრძნობამოკარბებული
- 3426 გულაჩვილებული
- 3427 გულაჩუყებული
- 3428 შეტუნებული

ბ. გამოხმატველი მოძრაობის მნიშვნელობით

- 3429 აღეწილი
- 3430 გაცეცებული
- 3431 თაებრუდასხმული
- 3432 თაებრუდახვეული
- 3433 თვალაგზნებული
- 3434 თვალანთებული
- 3435 თვალგაქვეტილი (გოცუებული)
- 3436 თვალდანამული
- 3437 თვალდაპრაწული (ეუთხ., იმ.)
- 3438 თვალეზაპრაილებული
- 3439 თვალეზგაფართოებული
- 3440 პირდაღებული 1 მნ. (გოცუებული)
- 3441 სახეალეწილი, სახეატკრეცილი
- 3442 სახეალანძული
- 3443 სახეანთებული
- 3444 სახეაქარხალეებული
- 3445 სახეგაწითლებული
- 3446 სახემიბნედილი

ნ. გრძნობა-ემოციასთან დაკავშირებული — სხვა დანარჩენი სიტყვები:

ა. სახიამოვნო

- 3447 ბედიანი
- 3448 ბედკეთილი (ძვ.)
- 3449 ბედნიერი მე-2 მნ. (ყარგი ბედის მქონე, იღბლიანი)
- 3450 ბედსიანი (ძვ.)
- 3451 დოკლათსიანი
- 3452 იღბლიანი
- 3453 კეთილდღიანი
- 3454 სეებედნიერი
- 3455 სეეკმაყოფილი
- 3456 სეესიანი
- 3457 სეესრული
- 3458 სეეტყილი
- 3459 სიანი
- 3460 ჯავრმოშორებული
- 3461 ჯავრუნახველი

ბ. უსიამოვნო

- 3462 ბედგადაწყვეტილი (წიგნ.)
- 3463 ბედგამწყრალი
- 3464 ბედგანაშვარი (წიგნ.)
- 3465 ბედგანწირული (წიგნ.)
- 3466 ბედგატეხილი
- 3467 ბედგაშავებული (წიგნ.)
- 3468 ბედგატულებული (წიგნ.)
- 3469 ბედდაყარული (წიგნ.)
- 3470 ბედდამწყვარი
- 3471 ბედდაწყვეტილი .
- 3472 ბედკრული
- 3473 ბედნაესი
- 3474 ბედუეთური (ძვ.)
- 3475 ბედუელმართი
- 3476 ბედშავი
- 3477 გაქირვებული
- 3478 დღებედშავი
- 3479 მრავალტანჯული
- 3480 მრავალჭირგადახდილი
- 3481 მრავალჭირგამოვლილი
- 3482 ნაჯახირევი
- 3483 ნატანჯი
- 3484 სეებნელი
- 3485 სეეგამწარებული
- 3486 სეეუბედური
- 3487 სიოცხლევამწარებული
- 3488 სულით დაცემული

3489 სულით ობოლი	3501 შავსეიანი (წიგნ.)
3490 ტანჯული	3502 ჩარხუცულმართი (ხელნაწ.)
3491 ტანჯულ-გვემული	3503 ცეცხლგამოვლილი
3492 ტანჯულ-გმობილი	3504 წამებული
3493 ტანჯულ-ჩაგრული	3505 წამებულ-დატანჯული
3494 ტანჯულ-წამებული	3506 ქალარაგამწარებელი
3495 უანაწერო	3507 კირგადახდილი
3496 უბედო	3508 კირგამოვლილი
3497 უბედური 1 მწ. (ბედშავი)	3509 კირნახი
3498 უიღბლო	3510 კირნაცალი
3499 შავბედიანი	3511 კირნახული
3500 შავდლიანი	

VII. ფიზიკური სტატუსის აღმნიშვნელი სიტყვები

1. სხეულის აგებულების აღმნიშვნელი:

ა. სხეულის კარგი აგებულების აღმნიშვნელი სიტყვები	3539 ძვალმაგარი
	3540 წარმოსადეგი
3512 ახოვანი	ბ. სხეულის აგებულებისა და მისი ცალკე ორგანოების ნაკლის აღმნიშვნელი
3513 ბრგე	3541 აკლანკული
3514 გოლიათი მე-2 მწ. (დიდი ტანის კაცი)	3542 ალაწოლა
3515 დევი	3543 აყაყული
3516 დეკაცი	3544 აყლარწული
3517 ზორბა	3545 აყლაყლა
3518 კაძახი	3546 აწოწილი
3519 ლომკაცი	3547 ახმახი
3520 მთაკაცი	3548 ბალია (ყუთხ., ქიზ. კოკლი)
3521 ტანადი	3549 ბაჭაღანა
3522 ტანაზიდული	3550 ბაჭაჭა
3523 ტანაყრილი	3551 ბეყერა (ყუთხ., გურ., უშნოდ გასუქებული)
3524 ტანახოვანი	3552 ბეყეჩა
3525 ტანბრგე	3553 ბლუ
3526 ტანდიდი	3554 ბლუყუნა
3527 ტანიაანი	3555 ბრგუ
3528 ტანმეკრივი	3556 ბრუტიანი
3529 ტანმოქნილი	3557 ბრუციანი
3530 ტანოვანი	3558 განუვითარებული მე-2 მწ. (ფიზიკურად მოუმწიფებელი).
3531 ტანსრული	3559 დამანკული
3532 ტანშედგებული	3560 დაპრანკული
3533 ტანშეკრული	3561 დაღმეკილი
3534 ტანშეყრილი	3562 დაღრანჯული (ყუთხ., იმ.)
3535 შლაქი (ყუთხ., გურ., წარმოსადეგი)	3563 დაღრეკილი
3536 ჩასპანდი	3564 დაღრეჭილი მე-2 მწ. (დამანკული)
3537 ჩასყენილი, ჩაფსყენილი (ყუთხ., იმ.)	3565 დახებიბრებული
3538 ძარღვიანი	

- 3566 დაქანული (კუთხ., იმ., გურ.)
 3567 დაქანული 1 მნ. (დამანქული)
 3568 დუღღენა
 3569 ელაში
 3570 ენაბლუ
 3571 ენაბლუქუნა (კუთხ. გურ.)
 3572 ენაბორძიყი
 3573 ენაბრგენილი (ძვ.)
 3574 ენადაბმული (წიგნ.)
 3575 ენამოშლილი
 3576 ენამოჩლექილი
 3577 ენამძიმე
 3578 ენაჩლუნგი
 3579 ზადიანი
 3580 ზაპა (კუთხ. გურ.)
 3581 თავკომბალა
 3582 თვალეზგამოკუსული
 3583 თვალეზგაციენული
 3584 თვალკუსია (კუთხ., იმ.)
 3585 თვალღრმა (კუთხ., ქიზ.)
 3586 თმაბურძგნილი
 3587 თმააწეწილი, თმაგაწეწილც
 3588 თმაგაჩეჩილი
 3589 თმაგაცეენილი
 3590 თმადაბურდული
 3591 თმააწაწა
 3592 კაკეია (კუთხ., ქართლ., ცაცია)
 3593 კაკეილა 1 მნ. (კუთხ, ქართლ., ცაცია)
 3594 კაკეილა მგ-2 მნ. (კუთხ., ქიზ., ცალხელა)
 3595 კბილეზგაციენული
 3596 კბილჩოღერა
 3597 კბილეზლაქუნა (კუთხ., ფშ.)
 3598 კვანჭილა 1 მნ. (კუთხ., ქართლ., კოქლი)
 3599 კვაქურტა (კუთხ., იმ., კოქლი)
 3600 კოქლი
 3601 კუზიანი
 3602 კუსპა (კუთხ., ქიზ., ქონდრის კაცი)
 3603 კურტი
 3604 ლაყოჩა (ცაცია)
 3605 ლახიანი (კუთხ., ფშ., ფეხებს რომ ძლიეს დაათრევს)
 3606 ლაჩიანი
 3607 ლელუცა (კუთხ., ქიზ., მაღალი და უშნო)
 3608 ლიფლიფა (დილაქტი, უკბილო,
 3609 ლიყიანი (ენაჩლუნგი)
 3610 ლოყეზჩავარდნილი
 3611 ლოყეზჩაციენული
 3612 ლუგლუგა (დილაქტი, ბლუ)
 3613 ლულულა
 3614 მაიმაზი 1 მნ. (ფეხმრული)
 3615 მაყიანი (ფიზიკურად ნაკლიანი)
 3616 მაზინგი 1 მნ. (სახიჩარი)
 3617 მელოტი
 3618 მილეული
 3619 მიზაჭბაჭე
 3620 მოზუნდღული (კუთხ., იმ.)
 3621 მოზღუნძული
 3622 მოკაყული
 3623 ნაკლიანი
 3624 ნახეყარაკი 1 მნ. (დიდი ფიზიკური ნაკლის მქონე)
 3625 ოდროყი (კუთხ., კახ., დიდი, უშნო)
 3626 ოყრაყი, ოყლაყი (აყლაყულა)
 3627 ოჯიბახი (კუთხ., რაქ., ფეხმრული)
 3628 პაღვიანი (ძვ.)
 3629 პირზანჯველიანი
 3630 როსროხა (უშნო, ბოხი ხმით მოლაპარაკე)
 3631 საპყარი 1 მნ. (კურტი)
 3632 სახედამეჭილი
 3633 სახე მოღრეცილი
 3634 სახემჭენარი
 3635 სახენყავილარი
 3636 სახეჩამომდნარი
 3637 სახეჭორფლიანი
 3638 სახიჩარი
 3639 ტაყეია (ცაცია)
 3640 ტანჩიორა
 3641 ტელიპინა
 3642 ტლანქი 1 მნ. (ფიზიკურად ტლანქი)
 3643 უკბილო
 3644 ქარიელაპია
 3645 ქაჩალი
 3646 ქონდრისყაცი 1 მნ. (ჭუჭა)
 3647 ქოსა
 3648 ლანჭიპა (კუთხ., გურ., ძალიან გამხდარი)
 3649 ლიპადმოგდებული
 3650 ლიპიანი

- 3651 ყალალანი (ძვ., უშნოდ
მალალი)
- 3652 ყბაჩუა
- 3653 ყერყეტი მე-2 მნ. (ყუთხ., რაქ.,
კისერმოქცეული)
- 3654 ყოუოჩინა (ყუთხ., კახ.)
- 3655 ჩამობღენძილი
- 3656 ჩამომკენარი
- 3657 ჩამომხმარი
- 3658 ჩახუნდარა 1 მნ. (ყუთხ., იმ.,
კოქლი)
- 3659 ჩითახო (კოქლი)
- 3660 ჩია
- 3661 ჩორთა
- 3662 ჩოფურა
- 3663 ჩუბურტია (ყუთხ., ლეჩხ.)
- 3664 ცაყვია
- 3665 ცაცია
- 3666 ციდაკაცი
- 3667 ციღამტკაველა
- 3668 ძვალტყავა
- 3669 წელგაღუნული
- 3670 წვერგაბურძგენილი
- 3671 წვერგაჩეჩილი
- 3672 წვერულევაშაბურძგენილი
- 3673 წვერულევაშაწეწილი
- 3674 წოპწოპა
- 3675 წოწოლა
- 3676 წრიაპა
- 3677 წრიპინა
- 3678 ჭორფლიანი
- 3679 ჭოჭანა (ყუთხ., მთ. ჩოფურა)
- 3680 ჭყებტლა
- 3681 ხარიელა (ყუთხ., ლეჩხ.)
- 3682 ხეიბარი
- 3683 ხიოკი (ყუთხ., იმ., რაქ., გამხდა-
რი)
- 3684 ჭიკვა (ყუთხ., ლეჩხ., ჭუჭა ტანის
ღონიერი კაცი)
- 3685 ჭუჭა (ჩია)
- 3686 ჭუჭღუნა 1 მნ. (ღუღღუნა)

უ ც ხ ო ს ი ტ ვ ე ვ ბ ი

- 304 გიგანტი
- 305 ლილიპუტი

გ. სხეულის აგებულებისა და მისი ცალ-
კე ორგანოების აღმნიშვნელი ნეიტრალუ-
რი შინაარსის სიტყვები

- 3687 ალაჭუნა
- 3688 ბაჩანა (ყუთხ., ხეეს., ფშ.)
- 3689 განიოთარებული მე-2 მნ. (ფიზი-
კურად მომწიფებული)
- 3690 გრძელულვაშიანი
- 3691 გრძელცხვიარა
- 3692 გრძელწვერა
- 3693 დაბალი 1 მნ. (მცირე სიმაღლის)
- 3694 დაოდილი (ყუთხ., ქართლ., ტან-
მორჩილი)
- 3695 თვალებბრიალა
- 3696 თვალებმალი
- 3697 თვალმარდი
- 3698 თვალმარჩხი
- 3699 თვალმარლი
- 3700 თვალნათელა (წიგნ.)
- 3701 თვალსაცერა
- 3702 თვალსწრაფი
- 3703 თვალშურთხი
- 3704 თვალიჩხა (ყუთხ., იმ.)
- 3705 თვალწაბლა
- 3706 თვალწერილი
- 3707 თვალჭრელი
- 3708 თვალჭროლა
- 3709 თმაგათეთრებული
- 3710 თმათაფლა
- 3711 თმათეთრა
- 3712 თმაშაეა
- 3713 თმაშაეელა
- 3714 თმაშევერცხილი
- 3715 თმაწვერგათეთრებული
- 3716 თმაწითელა
- 3717 თმაქალარა
- 3718 თაფანდარა (ყუთხ., იმ.)
- 3719 თაფანი (ყუთხ., ქიზ., თაფანდარა)
- 3720 ლაქარტანა
- 3721 ლართხა
- 3722 ლოყამკრთალი
- 3723 ლოყაწითელი
- 3724 ლოყებდაბრაწული
- 3725 ლოყებაქარხალეული
- 3726 ლოყებლაყლავა
- 3727 მარჩხი
- 3728 მაღალი 1 მნ. (დიდი სიმაღლის
კაცი)
- 3729 მაღალ-მაღალი
- 3730 მაქუტი
- 3731 მოგოგმანე

3732 მსუქანი
 3733 პირბუტალი (მსუქანი)
 3734 პირთეთრი
 3735 პირმდიდარი (პირმსუქანი)
 3736 პირმოგრძო
 3737 პირმგრავლი
 3738 პირმსუქანი
 3739 პირმწითურა
 3740 პირსაესე
 3741 პირშავი 1 მნ. (მუქი ფერის სა-
 ხის კანის მქონე)
 3742 პირხმელი
 3743 ელაღთვალეზა
 3744 სახეგამხდარი
 3745 სახეთეთრი
 3746 სახემრგვალი
 3747 სახემწითური
 3748 სახესაესე
 3749 სახეწითელი
 3750 ტანდაბალი
 3751 ტანთხელი.
 3752 ტანმაღალი
 3753 ტანმომცრო
 3754 ტანმორჩილი
 3755 ტანმსხვილი
 3756 ტანწვრილი
 3757 ტანხმელი
 3758 ულვაშებაწყეპილი
 3759 ულვაშებგადაგრეხილი
 3760 უფერული, უფერო
 3761 ქერათმიანი
 3762 ღლანჭია
 3763 შავგერემანი
 3764 შავეთალწარბა 1 მნ. (შავგერე-
 მანი)
 3765 შავეთალა 1 მნ. (შავგერემანი).
 3766 შავლევა
 3767 შავწარბა
 3768 შუბლდაბალი
 3769 შუბლმაღალი
 3770 ცისფერთვალეზიანი
 3771 ძვალმსხვილი
 3772 ძვალწვრილი
 3773 წარბებტვერი
 3774 წელწვრილი
 3775 წვეროსანი
 3776 წვერულვაშაკოკრებული
 3777 წვერულვაშამწვანებული.

3778 წვერულვაშაყრილი
 3779 წვერულვაშაშლილი
 3780 წვერულვაშათეთრებული
 3781 წვერულვაშინი
 3782 წვერცამეტა (თხელწვერა).
 3783 წვერჭალარა
 3784 წითური
 3785 წიწვლიანი
 3786 წიპურტა
 3787 ჭალარა
 3788 ჭალარაგარეული
 3789 ჭალარამორეული
 3790 ჭალარამოსილი
 3791 ჭალარიანარევი
 3792 ჭალარამეპარული
 3793 ჭალარაშერეული
 3794 ჭალარაწვერიანი
 3795 ჭალაროსანი
 3796 ჭიპლიცი (ყუთხ., ქართლ., ტანმო-
 ჩილი და მარჯვე).
 3797 ჭრელთვალა
 3798 ჭროლათვალეზიანი
 3799 ჭირყუტანა
 3800 ჭმუხი 1 მნ. (დაბალი და ჩასხმული)
 3801 ჭუჭვი (ჭმუხი)
 3802 ჭუჭლა (ყუთხ. ლეჩხ.)

უ ც ხ ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

806 ათლეტი
 807 ასთენიური
 808 პიკნიცი

2. სიტყვები, რომლებიც აღნიშნავენ
 ადამიანის სხეულისა და მისი ორგანოე-
 ბის სიღამაზეს:

დადებითი (ლამაზის აღმნიშვნელი)

3803 ანგელოზებრივი მე-2 მნ. (ლამაზი).
 3804 ბროლ-ბადახოსანი (ძე).
 3805 გაბადრული
 3806 გალამაზებული
 3807 გამშვენიერებული.
 3808 გაფურჩქნილი
 3809 გიშრისთმიანი
 3810 გრძელწამწამიანი.
 3811 დამშვენებული
 3812 დამწვაზრული
 3813 ემხიანი

- 3814 თვალადი
 3815 თვალად-ტანადი, თვალტანადი
 3816 თვალბიზინა
 3817 თვალგაეუეუნებული
 3818 თვალგიზგიზა
 3819 თვალგამაყვალა
 3820 თვალგებზიანი
 3821 თვალგებუენი
 3822 თვალგებციმციმა
 3823 თვალწარმტაცი
 3824 თვალღამაზი
 3825 თვალღურჭა
 3826 თვალმაისა
 3827 თვალმანარა
 3828 თვალმერცხლა (წიგნ.)
 3829 თვალმზე
 3830 თვალმომტაცი
 3831 თვალშვენიერი
 3832 თვალშავა
 3833 თვალშალშავა (კუთხ., ფშ.)
 3834 თვალშეხედული
 3835 თვალჩინიანი
 3836 თვალწარბიანი
 3837 თმაცაგრუზული
 3838 თმაქოჩორა
 3839 თმახუკუკა
 3840 იერიანი
 3841 ილეეთიანი (შნოიანი)
 3842 ირმისთვალა
 3843 კეთილსახიერი (წიგნ.)
 3844 კაკლუცი
 3845 კენარი
 3846 კვანწია (კუთხ., ქართლ., იმ., გურ.)
 3847 კოკობი
 3848 კოკროკინა
 3849 კოპწია
 3850 კობტა
 3851 ლაზათიანი
 3852 ლამაზი
 3853 ლამაზ-ლამაზი
 3854 ლამაზტუჩება
 3855 ლამაზფეხებიანი
 3856 ლაქეარდთვალა
 3857 ლერწამ-ტანი
 3858 ლიტაო (აშოლტილი)
 3859 ლოთიანი (ვულგა, ძველი თბილისის მეტყველება)
 3860 ლურჯთვალა
 3861 მარლიანი
 3862 მზეთუნახავი
 3863 მზექალი
 3864 მზექაბუკი
 3865 მიმზიდველი
 3866 მონარნარე
 3867 მოცქრიალე
 3868 მოხდენილი
 3869 შვეენი
 3870 შვეენიერი
 3871 შწაზარი (ძვ.)
 3872 მქვერი მე-2 მწ. (შნოიანი, ლამაზი)
 3873 ნაზი 1 მწ. (ტურფა, შვეენიერი)
 3874 ნაზ-ნარნარი
 3875 ნათელთვალება, ნათელთვალებიანი
 3876 ნარნარი
 3877 პეწიანი
 3878 პირბადრი
 3879 პირგაბადრული
 3880 პირვარდიანი
 3881 პირთამზე
 3882 პირიმზე
 3883 პირკეთილი (ძვ.)
 3884 პირლამაზი
 3885 პირმანგი
 3886 პირმზიანი
 3887 პირმთვარე
 3888 პირმოციმციმე
 3889 პირშვენიერი
 3890 პირშწაზარი (ძვ.)
 3891 პირსახოვანი
 3892 ყუყუნა
 3893 სანდომიანი
 3894 საროტანი (წიგნ.)
 3895 სახეშზიანი
 3896 სახეშვენიერი
 3897 სახეცქრიალა
 3898 სახიერი
 3899 სახოვანი
 3900 ტან-ალვა (ძვ.)
 3901 ტანასვეტილი
 3902 ტანაშოლტილი
 3903 ტანყენარი
 3904 ტანსარო
 3905 ტანშოლტა
 3906 ტანწარწეა

- 3907 ტანჯავარიანი
- 3908 ტურფა 1 მწ. (ლაშაზი, მოხდენილი)
- 3909 უკველ უცესი
- 3910 ულაშაზისი
- 3911 უშვენიერესი
- 3912 ფერია
- 3913 ქალთაშე
- 3914 ქალმერთი
- 3915 ღმერთქალი
- 3916 ყინჩი
- 3917 შავთვალა მე-2 მწ. (ლაშაზის მნიშვნელობით)
- 3918 შავთვალწარბა მე-2 მწ. (ლაშაზის მნიშვნელობით)
- 3919 შეხედული
- 3920 შნოიანი
- 3921 შერთხისთვალეზა
- 3922 შუქთვალა
- 3923 ჩამომწყაზრული
- 3924 ტუკია (კოპჩია)
- 3925 ტკირალა
- 3926 წელნაზი
- 3927 წელწერწება
- 3928 წერწება, ი
- 3929 წყაზარი
- 3930 ხუტუტთმინი
- 3931 ჭავარიანი
- 3932 ჭავარსრული
- 3933 ჭვირანი
- 3934 ჭიშინი
- 3935 ჰაეროვანი

უცხო სიტყვები

- 809 გრაციოზული
- 810 ელეგანტური
- 811 იმპოზანტური
- 812 მადონა

ბ. უარყოფითი (ულაშაზის აღმნიშვნელი)

- 3936 ბაინდურა (კუთხ., გურ.)
- 3937 გონჩი
- 3938 დათვი
- 3939 დაუშნოებელი
- 3940 დუხჭირი
- 3941 ეშმაკის მუხხალა
- 3942 თვალად ნასი

- 3943 თვალმანკიერი მე-2 მწ. (შვეუხედავი, მახინჯი)
- 3944 კოკობზიკა
- 3945 მაიმაზი მე-2 მწ. (უშნო)
- 3946 მაიმუნი 1 მწ. (უშნო)
- 3947 მარლი
- 3948 მახინჯი მე-2 მწ. (დიდად უშნო)
- 3949 მაჭლაჭუნა მე-2 მწ. (დიდად უშნო)
- 3950 მოიმაზი (კუთხ. იმ., მახინჯი)
- 3951 ნასი (ძე.)
- 3952 პირნასი (ძე.)
- 3953 როკაპი მე-2 მწ. (უშნო, უცბილო)
- 3954 საფრთხობელა
- 3955 სახემანკიანი (წიგნ.)
- 3956 უბირი მე-2 მწ. (კუთხ., ფშ., უშნო)
- 3957 უეშხო
- 3958 უთვალადო
- 3959 ულაშაზო
- 3960 ულაშათო
- 3961 უნირო
- 3962 უსანდომო
- 3963 უსახური
- 3964 უშნო 1 მწ. (ულაშაზო)
- 3965 უშნო-ულაშათო
- 3966 უცმაჭუნი მე-2 მწ. (უშნო)
- 3967 შეუხედავი
- 3968 ხინჯიანი
- 3969 ჯალო მე-2 მწ. (უშნო)
- 3970 ჯოჯო
- 3971 ჭლუნა
- 3972 ჭლურთა 1 მწ. (კუთხ. ქართლ., მახინჯი)

8. ფიზიკური ძალ-ღონისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის აღმნიშვნელი სიტყვები

- 1. ძალ-ღონის აღმნიშვნელი:
  - ა. დადებითი (ღონიერების აღმნიშვნელი)
    - 3973 გამძლე მე-2 მწ. (ფიზიკურად ამტანი)
    - 3974 გალონიერებული
    - 3975 გაჯარმაგებული
    - 3976 კაეი 1 მწ. (ფიზიკურად გამძლე)
    - 3977 კაეანდევი
    - 3978 კუნთმაგარი
    - 3979 კლდე-მკლავი

3980 მაგარი 1 მწ. (ფიზიკურად ძლიერი)
 3981 მკლავმაგარი
 3982 მკლავლონიერი (წიგნ.)
 3983 მძლავრი
 3984 ტანძლიერი
 3985 უძლიერესი
 3986 ღონემომატებული
 3987 ღონემოცემული
 3988 ღონემოჭარბებული
 3989 ღონიერი
 3990 ყუათიანი
 3991 ძალამოყრებილი
 3992 ძალამომატებული
 3993 ძალამოცემული
 3994 ძალასრული
 3995 ძალოვანი
 3996 ძალღონიერი
 3997 ძარღვმაგარი
 3998 ძლიერი
 3999 ჭანჭაკი
 4000 ჭარმაგი

უ ც ხ ო ს ი ტ ვ ე ბ ი

§ 18 ჰერკულესი

უარყოფითი (უღონობის აღმნიშვნელი)
 4001 არაქათგამოლეული
 4002 არაქათგამოცილილი
 4003 არაქათგაწვეტილი
 4004 არაქათწართმეული
 4005 გათანგული
 4006 გამოფიტული 1 მწ. (ფიზიკურად დაქვეითებული)
 4007 გატეხილი 1 მწ. (დასუსტებული)
 4008 გოჩა (კუთხ., გურ., ძაბუნი ბერიაკი)
 4009 გულგადაღეული
 4010 დათენთილი
 4011 დამაშვრალი (ძვ.)
 4012 დაოსებული
 4013 დაქანცული
 4014 დაღლილი
 4015 დაღლილ-დაქანცული
 4016 დაღლილ-დაწვეტილი
 4017 დაძაბუნებული
 4018 დაწვეტილ-დაქანცული
 4019 ილაჩგამოლეული
 4020 ილაჩგამოცილილი
 4021 ილაჩგაწვეტილი

4022 ილაჩწასული
 4023 კინწმონწვეტილი
 4024 ლიხი (ლიალექტი, უღონო)
 4025 მისუსტებული
 4026 მიქანცული
 4027 მოღუნებული
 4028 მოთენთილი
 4029 მოუძღურებული
 4030 მოქანცული
 4031 მოშლილი
 4032 მოძაბუნებული
 4033 ნამაშვრალი
 4034 ნიათგამოცილილი
 4035 სალავათგამოცილილი
 4036 სიქაგამოლეული
 4037 სუსტი მე-3 მწ. (უძალღონო)
 4038 უილაჩო
 4039 უნიათო 1 მწ. (უძალღონო)
 4040 უღონო
 4041 უძალი
 4042 უძალღონო
 4043 უძღური
 4044 ქანცგამოლეული
 4045 ქანცგამოცილილი
 4046 ქანცგაწვეტილი
 4047 ქანცმილეული
 4048 ქანცმიხდილი
 4049 ღალბათი (კუთხ., იმერ., უღონო)
 4050 ღანღალა-გამოლეული
 4051 ღონეგამოლეული
 4052 ღონეგამოცილილი
 4053 ღონემილეული
 4054 ღონემიხდილი
 4055 ძაბუნი
 4056 ძალაგამოლეული
 4057 ძალაგამოცილილი
 4058 ძალამილეული
 4059 ძალამიხდილი
 4060 ძალამოცემული
 4061 ძალაწართმეული
 4062 ძალმიღებული (ძვ., ძალაწართმეული)
 4063 ძალღონეგამოლეული
 4064 ძალღონეგამოცილილი
 4065 ძალღონემიხდილი
 4066 ძალღონეწართმეული
 4067 წელღვერა (უღონო)
 4068 წელგატეხილა. წელმოტეხილა

- 4069 წელგაუმარებელი
- 4070 წელგაწყვეტილი
- 4071 წელმოუმარებელი
- 4072 წელმოწყვეტილი 1 მწ. (ქანცვა-მოლეული)
- 4073 წიბორწყალა (კუთხ., გურ.)
- 4074 ხერხემაღატეხილი
- 4075 ჯანდაგი (სუსტი, უღონო)

2. ჯანმრთელობის მდგომარეობის აღმნიშვნელი:

ა. კარგი ჯანმრთელობის აღმნიშვნელი

- 4076 დღეგრძელი
- 4077 საღი
- 4078 ტანმრთელი
- 4079 შრომისუნარიანი
- 4080 ჯანგაუტეხელი
- 4081 ჯანიანი
- 4082 ჯანმგარი
- 4083 ჯანმოჰარბებული
- 4084 ჯანმრთელი
- 4085 ჯანსალი
- 4086 ჯანშენახელი

ბ. ცუდი ჯანმრთელობის აღმნიშვნელი

- 4087 ავადყოფი
- 4088 არაჯანსალი
- 4089 დაავადებული
- 4090 დაავადყოფებული
- 4091 დაბნედილი
- 4092 დავარდნილი 1 მწ. (დაუძლეურებული)
- 4093 დაერდომილი

- 4094 დასენიანებული
- 4095 დასნეულებული
- 4096 დასუსტებული
- 4097 დაუძლეურებული
- 4098 დღემოკლე
- 4099 მიჰქრალი
- 4100 მიხრწნილი
- 4101 სენმორეული
- 4102 სნეული
- 4103 ტანმტკივანი
- 4104 უჯანო
- 4105 შრომისუნარდაკარგული
- 3106 შრომისუნარმოკლებული
- 4107 შრომისუუნარო
- 4108 ჩამომდნარი
- 4109 ძარღვებმომოლილი
- 4110 ჰიაშკედარი
- 4111 ჰიანი (ავადყოფი, სუსტი)
- 4112 ჰირკოდილა (მუდამ ავადყოფი)
- 4113 ჯანგამოლეული
- 4114 ჯანგამოცლილი
- 4115 ჯანგატეხილი
- 4116 ჯანმიხდილი
- 4117 ჯანმოკლე
- 4118 ჯანმომოლილი
- 4119 ჯანმოწყვეტილი
- 4120 ჯანსუსტი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 314 განერვიულებული
- 316 ინვალიდი
- 310 ნერვებაშლილი
- 317 ნერვიული
- 318 პარალიზებული

VIII. პათოლოგიურ პირთა სახელწოდებები

- 4121 ავზნიანი 1 მწ. (ბნედანი)
- 4122 აზრშერყეული
- 4123 არკილი
- 4124 არეული მე-2 მწ. (გონებააშლილი)
- 4125 ბნედანი 1 მწ. (ეპილეფსით დაავადებული)
- 4126 გაგაყებული I მწ. (გონებადაკარგული)
- 4127 გაღარეული I მწ. (გაგაყებული)
- 4128 გალოთებული

- 4129 გაორებული მე-2 მწ (წიგნ. შინაგანად გახლეჩილი)
- 4130 გიყ I მწ. (შეშლილი)
- 4131 გოგორეა
- 4132 გოგოქუა
- 4133 გონებააბნეული I მწ. (ფსიქიკურად აშლილი)
- 4134 გონებაარეული I მწ. (ფსიქიკურად აშლილი)
- 4135 დამთხვეული

- 4136 დასაქურისებელი
- 4137 დალარა მე-2 მწ. (კუთხ., ქიზ., ბიჭური ქცევის ქალი)
- 4138 ლოთი
- 4139 ლოთი-ფოთი
- 4140 ლოთი-შფოთი
- 4141 მამათმავალი
- 4142 მთვარეული
- 4143 საქურისი
- 4144 სულით ავადმყოფი
- 4145 ტვინდამთხვეული
- 4146 ქალაბიჭა მე-2 მწ. (ორი ბუნების მქონე).
- 4147 შერკილი
- 4148 შერყეული
- 4149 შურაცხი
- 4150 შეშლილი
- 4151 შმაგი I მწ. (მძინვარე გიყი)
- 4152 ცვედანი
- 4153 ჭეუარეული
- 4154 ჭეუაზე შემცდარი
- 4155 ჭეუაშეშლილი

უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ე ბ ი

- 310 ალკოლოიკი
- 320 ანორმალური
- 321 არანორმალური
- 323 ატავისტური
- 350 აუტისტური
- 323 გაილიოტებული I მწ. (გასულედე-ბული)
- 324 დეზილი I მწ. (გონებრივად ჩამორჩენილი)
- 325 დეგენერატი I მწ. (გადაგვარებული)
- 326 დეპრესიული

- 327 დეფექტური
- 328 ეპილეპტიკი
- 330 ეროტომანი
- 330 თვითგანდიდების მანიით შეპყრობილი
- 331 ილიოტი I მწ. (ჭეუასუსტობის სულ დაბალი საფეხური)
- 339 იმბეცილი I მწ. (მძიმე ჭეუასუსტობა)
- 308 იმპოტენტი
- 334 ინფანტილური
- 335 იპოქონდრიკი
- 336 ისტერიული
- 337 კლემპტომანი
- 338 კოკინისტი
- 339 კრეტინი I მწ. (ჩღუნგი, გონება სუსტი)
- 240 ლუნატიკი
- 341 მაზოხისტი
- 343 მანიაკი
- 355 მიკროცეფალი
- 343 მონომანი
- 344 მორფინისტი
- 345 ნარკომანი
- 346 ნევრასტენიკი
- 347 ნევროპათი
- 348 ნევროტული
- 349 პარანოიკი
- 351 სადისტი
- 352 სკლეროზიანი I მწ. (ჭეუასუსტი)
- 353 ფსიქოპათი
- 354 შიზოფრენიკი
- 356 პიდროცეფალი

12. პიროვნების თვისებათა და თავისებურებათა აღმნიშვნელი სიტყვები ქართულ ენაში (სიტყვანი)

ა

2372 აბღალი 516 აბღაკატი (ძე.) 2373 აბნეული 3331 აბობოქრებული 3332 აბორგებული 1103 აბრაგი (კუთხ., იმ.) 96 აბრუგატეხილი 237 აბუებული	2374 აბუეტი (ჩერჩებტი) 1331 აბუქარი (კუთხ., ქიზ., მკეხარა) 238 აბუჩად აგდებული 3412 აგზნებული 4087 ავადმყოფი 462 ავადსახსენებელი 1104 ავაზაკი 1105 ავირა 796 ავგული

- 1332 ავეუნება
 1930 ავენა
 4121 ავზნიანი I მნ. (ეპილეფსიით დაავადებული)
 2203 ავზნიანი მე-2 მნ. (უხასიათო, კირველი)
   579 ავთვალი
   795 ავი I მნ. (ბოროტი)
 1333 ავი მე-2 მნ. (ბრაზიანი, ანჩხლი)
 1214 ავკარგიანი
   797 ავკაცო
 1654 ავმუცელა
 1931 ავსიტყვა (ძვ.)
   581 აესული I მნ. (ერემორწ., კულიანი)
   798 აესული მე-2 მნ. (ბოროტი)
   580 აევფეხი (ძვ.)
 1334 აელანი I მნ. (ბრაზიანი)
   97 აელანი მე-2 მნ. (კუთხ., ქიზ. გლახაკი)
 1932 აეყია
 1636 აეყური
 1335 აეზორცი
 3333 აზავეებული
 1336 აზავეებული
 2262 აზიზი
 2375 აზრდაბნეული
 2376 აზრდაკარგული
 2377 აზრდახშული
 2277 აზრიანი
 2278 აზრმახვილი
 2378 აზრმიხდილი
 2379 აზრმოკლებული
   517 აზროვანი
 4122 აზრშერყეული
 2380 აკარაკი (შეუსმინარი)
 3541 აკვლანქული
   688 ალალი
   689 ალალ-მართალი
 3542 ალაწოდა
 3687 ალაჯუნა
 1215 ალერსიანი
 2955 ალესილი
 3429 ალეწილი
 582 ალქაჯი I მნ. (ძვ., მავნე სული).
 1728 ალქაჯი მე-2 მნ. (მეტად ცელქი).
   799 ალქაჯი მე-3 მნ. (ძვ. ბოროტი).
 2279 ალლოიანი
   690 ამაგდარი
   691 ამაგიანი
   644 ამაოდმორწმუნე
 1564 ამაყი
   98 ამბოკარი (ძვ.)
 3334 ამბოხებული
 1106 ამკლები
 1107 ამომგდებელი
 1337 ამპარტავანი
 2956 ამრეზილი
 2652 ამტანი
 2113 ამფსონი (ძვ.)
 2957 ამღელვარებული
 2958 ამღერეული
 2114 ამყოლი
 2115 ამყოლ-დამყოლი
 1729 ამჩატებული
 1108 ამწიოკებელი
 2116 ამხანაგური
 2204 ანგალი
 1338 ანგარი (ძვ.)
 2198 ანგარიშიანი I მნ. (ხელმოჰერილი)
 1339 ანგარიშიანი მე-2 მნ. (ვინც ყველაფერში საკუთარ სარგებლიანობას ეძებს)
 2381 ანგარიშ მიუცემელი
   692 ანგელოზებრივი I მნ. (უმანკო)
 3803 ანგელოზებრივი მე-2 მნ. (ლამაზი)
 1730 ანჩხლი
 1731 ანცი
 2149 არაამხანაგური
 2382 არაგონიერი
 1340 არაგულწრფელი
   800 არაკაცი
   801 არაკეთილსაიმედო
   802 არაკეთილსინდისიერი
   803 არაკეთილმოზილური
   463 არამი
 1821 არამეტყეველი
   295 არამზადა
 2205 არამკითხე
 2803 არამტყიცი
 2052 არამუშა
 1216 არამქისი
 2053 არაშრომელი
 1341 არაპირდაპირი
   99 არაბაობა (წიგნი)
   804 არასაიმედო
   805 არასანდო

4001 არაქათგამოლეული
4002 არაქათგამოცლილი
4003 არაქათგაწვეტილი
4004 არაქათწართმეული
100 არალირსი (ძვ.)
101 არალირსიული
2166 არაწესიერი
583 არაწმინდა
4088 არაგანსალი
806 არგამტანი
611 არდასაცალებელი
4123 არკეილი
2959 არეული I მნ. (ძალიან აღელვებელი)
4124 არეული მე-2 მნ. (გონებააშლილი).
1732 არეკუპა (კუთხ., კახ., ანჩხლი)
2117 არიფი I მნ. (ძვ. ამხანაგი)
645 არიფი მე-2 მნ. (გამოუცდელი)
1565 არშიყი
2653 არწივი
1566 არხეინი
1733 არჯალი (ურცხეად ანჩხლი)
518 ასოკირკიტა
807 ასპიტი
2847 ატაეებული
1655 ატეხილი
3183 ატირებული
1656 აურზაურიანი
464 აუტანელი
1862 აულელეკებელი
1863 აუჩქარებული
1342 აფთარი
2960 აფორიაქებული
2383 აფრაკი
1933 აქაქანებლი
3413 აღელვებული
2961 აღერლილი
1657 აღვირაშვებული
1658 აღვირახსნილი
1659 აღვირმიშვებული
1 აღზეეებელი (ძვ. წიგნ.)
551 აღკვეცილი (ძვ.)
1050 აღმადგენელი
1051 აღმაშენებელი (ძვ.)
1052 აღმზრდელი
2962 აღრენილი
2848 აღტაცებული
2849 აღტყინებული
2850 აღფრთოვანებული

2963 აღმფოთებული
3543 აყაყული
3544 აყლარწული
3545 აყლაყულა
1734 აშარი
1567 აშალარა I მნ. (ახტაგინა)
808 აშალარა მე-2 მნ. (თავისუფალი ქევის ქალი)
2964 აშლილი
3414 აჩვილებელი
3415 აჩუყებული
1735 აჩქარებული
3184 ააცხახებული
3185 აცმუკებული
3186 აცმუტებული
1736 აცენტრუებული
3187 აძაგძაგებული
239 აძურწული
3546 აწოწილი
3188 აწრილებული
1934 აჭიჭინებული
1343 ახირებული
3547 ახმახი
3512 ახოვანი
1568 ახტაგი (კუთხ., გურ.)
1569 ახტაგინა
1737 ახუნტრუებული
2384 აჯამი

ბ

2 ბაირახტარი (ძვ.)
296 ბაიყუში I მნ. (უხეირო, უცხვირპირო)
2596 ბაიყუში მე-2 მნ. (გაუგებელი)
3936 ბაინღურა (კუთხ. გურ., უხეირო შესახედამობისა)
2385 ბალანგარი (ყაცი მოუსმინარი)
2597 ბალახტარა (კუთხ., გურ., საქმის უხეირო გამყეთებელი, „ხალტურმ-ჩიყი“).
3548 ბალია (კუთხ., ქიზ., კოკლი).
2598 ბანდიანი
2386 ბატისტინა
3 ბატონყაი (ძვ.)
1344 ბაქია
297 ბალღინჯო
519 ბაყბაყდევი
102 ბაჩაგანა (კუთხ., ქიზ.)

- 3698 ბაჩანა (კუთხ., ხეეს., ფშ.)
 1109 ბაცაცა
 3549 ბაჭაჭლანა
 3550 ბაჭბაჭა
 2599 ბედასლი
 3462 ბედგადანწვეტილი (წიგნ.)
 3463 ბედგამწვარილი
 3464 ბედგანამწვარი (წიგნ.)
 3465 ბედგანწირული (წიგნ.)
 3466 ბედგატეხილი
 3467 ბედგამავეებული (წიგნ.)
 3468 ბედგაცუდებული (წიგნ.)
 3469 ბედდაკარგული (წიგნ.)
 3470 ბედდამწვარი
 3471 ბედდამწველილი
 3447 ბედლიანი
 3448 ბედკეთილი (ძვ.)
 3472 ბედკრული
 3473 ბედნავსი
 2851 ბედნიერი I მნ. (გახარებული).
 3449 ბედნიერი მე-2 მნ. (ყარგი ბედის მქონე, იღბლიანი).
 2206 ბედოვლათი I მნ. (უყაირათო, მფლანგველი)
 2600 ბედოვლათი მე-2 მნ. (უთავო)
 3450 ბედღვიანი (ძვ.)
 3474 ბედღვეთური (ძვ.)
 3475 ბედღველმართი
 3476 ბედშავი
 4 ბელადი
 103 ბელეშა
 584 ბელზებელი (ძვ.)
 2387 ბენტერა
 552 ბერი (ასკეტის მნიშვნელობით)
 553 ბერ-მონაზონი
 2601 ბეყერათი (უხეირო, უთავო).
 2388 ბეყერი (შტერი)
 3551 ბეყერა (კუთხ., გურ., უშნოდ გასუქებული)
 3552 ბეყერა (იგივეა, რაც ბეყერა)
 2389 ბეჩი (ძვ. გამტერებული)
 531 ბეჩავი
 532 ბეჩარა
 2390 ბეცი
 2008 ბეჭითი
 2965 ბუიკნაკბენი
 1217 ბილანი (კუთხ., ფშ.)
 809 ბილწი
 810 ბინძური (ბილწი)
 811 ბიწიერი
 1822 ბლანტე
 2602 ბლანუა (კუთხ., იმ., გურ.)
 3553 ბლუ
 3554 ბლუკუნა
 2603 ბლუჩუნა (კუთხ., იმერ.)
 2391 ბნდუ (ძვ.)
 4125 ბნელიანი I მნ. (ეპილეფსიით დაავადებული)
 1345 ბნელიანი მე-2 მნ. (ფეთიანი)
 812 ბნელი პიროვნება I მნ. (საეპქო საქმიანობის კაცთ)
 2392 ბნელი პიროვნება მე-2 მნ. (შეუგნებელი)
 813 ბნელეთის მოციქული (წიგნ.)
 520 ბობოლა
 104 ბოგანო
 105 ბოდოშა (უსუფთაო).
 2393 ბოთე
 2804 ბოლოგაუტანელი
 1346 ბოლოწამწვარი
 814 ბოროტი
 1110 ბოროტგანმშრახველი
 815 ბოროტეული (ძვ.)
 816 ბოროტინი (ძვ.)
 1111 ბოროტმოქმედი
 817 ბოროტმონხარული (წიგნ.)
 2966 ბოდმამორეული
 2967 ბოდმამოწოლილი
 2968 ბოდმაჩაკლული
 2969 ბოდმინი
 1347 ბრაზიანი
 2970 ბრაზმორეული
 2971 ბრაზმოსული
 3513 ბრგე
 3555 ბრგე
 2394 ბრიყვი
 2395 ბრმა
 2396 ბრმა და ყრუ
 3804 ბროლ-ბალახშოსანი
 3556 ბრეტანი
 3557 ბრუციანი
 2397 ბრყვილი (ძვ. ჩლუნგი)
 2280 ბრძენი
 2281 ბრძენთა-ბრძენი (წიგნ.)
 2654 ბრძოლისუნარიანი
 2805 ბრძოლისუნარმოკლებული

1823 ბრჭგუ I მნ. (ძე. გვიან მოქმედი)
2398 ბრჭგუ მე-2 მნ. (ჩლუნგი)
1738 ბუდრუგანა
2054 ბუზიყლაპია
2207 ბუზლუნა
5 ბუზბერაზი
1348 ბუტია
1349 ბღენძია
1350 ბღუნძია

გ

1112 გაავაზაკებული
818 გაავგულელებული
2972 გააეებული
2208 გაავზნიანებული, გაავზნებული
819 გააკაცებული
1935 გაავყიავებული
2263 გააზიზებული
2973 გაალმასებული
1739 გაალქაჭებული
1570 გაამაყებული
1351 გაამპარტავენებული
2974 გაანჩხლებული
2975 გაარჯლებული (ძე. გაანჩხლებული)
820 გაასპიტებული (გაბოროტებული)
3335 გააფთრებული
3805 გაბადრული
240 გაბასრული (ძე. და წიგნ.)
521 გაბატონაკებული
241 გაბახებული (ყუთხ., იმ., გურ.)
106 გაბედითებული (წიგნ.)
2852 გაბედნიერებული
2209 გაბედოვლათებული
2655 გაბედული
2976 გაბეზრებული, მობეზრებული
2399 გაბენტერებული
1352 გაბერილი
107 გაბეჩაეებული
2400 გაბეცებული
2009 გაბეჯითებული
1545 გაბზგული
821 გაბილწებული
2977 გაბოროტებული
2978 გაბრაზებული
2401 გაბრიყებული
3416 გაბრუებული
2979 გაბრუნებული
3189 გაბუსუნებული

2980 გაბუსული
2981 გაბუტული
2402 გაბუტებული (გონება დაბნეული)
1353 გაბღენძილი
1354 გაბღვერილი
2282 გაგებული (ყუთხ., იმ., გურ., შეგნებული)
4126 გაგიეებული I მნ. (შერყეული)
2853 გაგიეებული მე-2 მნ. (აღტაცებული)
3336 გაგიეებული მე-3 მნ. (გახელებული, დაფეთებული)
1355 გაგოროზებული
298 გაგრია
2656 გაგულადებული
1356 გაგულიდებული
2982 გაგულსებული
2983 გაგულმკვდარებული
1218 გაგულუხებული
1219 გაგულქართლებული
1357 გაგულქვაებული
3417 გაგულჩილებული
1358 გაგულციებული
108 გადგვარებული
1546 გადაპრანჭული, გაპრანჭული
4127 გადარეული I მნ. (გაგიეებული)
3337 გადარეული მე-2 მნ. (დაფეთებული)
1740 გადარეული მე-3 მნ. (ეტი)
2403 გადაყრებული
109 გადამენებული
646 გადაჩეული
110 გადიცებული
1359 გადიდგულეებული
6 გადიდგაებული I მნ. (აღწეებული)
522 გადიდგაებული მე-2 მნ. (ირონია)
3190 გადრუნული
1220 გაერთგულებული
822 გაეშ მაყებული
1661 გაველურებული
823 გავერაგებული
3338 გავეფხებული
2055 გაზანტებული
2056 გაზარმაყებული

- 1360 გაზვიადებული
1660 გათავხედებული
1571 გათამამებული
4005 გათანგული
299 გათახსირებული
242 გათელილი
2283 გათვითცნობიერებული.
824 გაიძვერა
1662 გაკადნიერებული
1741 გაკაპასებული
2657 გაკაეებული
693 გაკეთილშობილებული
2658 გაკერპებული
3418 გაკვირვებული
243 გაკიცხული
1936 გალაზღანდარაგებული
3606 გალაგაზებული
244 გალანძღული
1221 გალალეული
111 გალარებული
2404 გალენჩებული (კუთხ., იმ., გურ.)
4128 გალოთებული
2659 გალომებული I მნ. (გულადი)
3339 გალომებული მე-2 მნ. (გააფრთებული)
3191 გალურსული
1113 გამამწარებული
1114 გამანადგურებული
1115 გამაოხრებული
245 გამასხარავებული
1116 გამატიალეული
1117 გამაუპატიურებული
1118 გამაჩანაგებული
1119 გამბახებული (კუთხ., იმ., გურ.)
2660 გამბედავი
3340 გამგელებული
1627 გამგონი
2661 გამედგარებული
1361 გამედიდურებული
1362 გამეტირებული
112 გამეძაეებული
3341 გამეხებული
1053 გამზრდელი
825 გამოქმედი (კუთხ., იმ.)
2854 გამიჭნურებული
1363 გამკაცრებული
1054 გამკითხავი
2405 გამობენტერებული
152
2662 გამობრძმედილი
2406 გამოთავყანებული
2407 გამოლაყებული
2408 გამოლენჩებული
826 გამომგონებელი I მნ. (ტყუილის მოქმელი)
2566 გამომგონებელი მე-2 მნ. (აღმოჩენის ავტორი)
1547 გამოპარანებული
2409 გამოსულელებული
2410 გამოტყინებული
827 გამოუსწორებული
2604 გამოუქნელი
2605 გამოუცდელი
4006 გამოფიტული I მნ. (ფიზიკურად დაქვეითებული)
2411 გამოფიტული მე-2 მნ. (გონებრივად დაკნინებული)
828 გამოქექილი
829 გამოქნილი
2412 გამოყეყჩებული
2413 გამოყრუებული
2414 გამოშტერებული
7 გამოჩენილი
2415 გამოჩერჩეებული
2416 გამოჩურჩუებული.
2567 გამოცდილი
647 გამოწაფული
648 გამოწურთნილი
649 გამოწრთობილი
2010 გამრჩე, გამრჩელი
1364 გამსუნაგებული
2663 გამტანი I მნ. (საქმის ბოლომდე მიყვანი)
1055 გამტანი მე-2 მნ. (მხარში მდგომი)
2167 გამუტრუებული
2210 გამფლანგველი I მნ. (უთავბოლოდ მხარჩველი)
1120 გამფლანგველი მე-2 მნ. (სხვისი ქონების დამხარჩველი)
1121 გაზღვტი
1122 გაზყვლელი
830 გაზყიდველი
3807 გაშშენიერებული
1222 გაშეკე I მნ. (მიშეკე)
831 გაშეკე მე-2 მნ. (მოლაღატე)
1123 გაშპარცველი
3342 გაშქინვაებული

- 2664 გამძლე I მნ. (ამტანი)
- 3973 გამძლე მე-2 მნ. (ფიზიკურად ამტანი)
- 2984 გამწარებული
- 2985 გამწყალი
- 1365 გამჭორავი
- 2284 გამჭირახი
- 3343 გამხეცებული
- 2855 გამზიარებული
- 2856 გამხნეებული
- 246 განაბახი
- 2285 განათლებული
- 2986 განარებული (ძე., გააეებული)
- 2286 განგებანი (ძე.)
- 832 განდგომილი (ძე. და წიგნ.)
- 554 განდგომილი (ძე.)
- 8 ვანდიდებული
- 2264 განებეირებული
- 2287 განეითარებული I მნ. (განსწავლული).
- 3689 განეითარებული მე-2 მნ. (ფიზიკურად მომწიფებული)
- 9 ვანტქმული
- 247 განლიზებული (ძე. შეურაცხყოფილი)
- 1056 განმათავისუფლებელი
- 1057 განმანათლებელი
- 3344 განრისხებული
- 2288 განსწავლული
- 2417 განუეითარებული I მნ. (უცოდინარი)
- 3558 განუეითარებული მე-2 მნ. (ფიზიკურად მოუმწიფებელი).
- 1366 განუეითხავი
- 833 განუსჯელი
- 2665 განუსრელი (ძე.)
- 248 განქიქებული (ძე. და წიგნ.)
- 3419 განცეიფრებული
- 2857 განცხრომილი
- 2418 გაოგნებული
- 1742 გაონაერებული
- 834 გაორგულებული
- 3400 გაორებული I მნ. (წიგნ., ორი სხვადასხვა ბუნების მქონე)
- 4129 გაორებული მე-2 მნ. (წიგნ., შინაგანად გახლეჩილი)
- 2568 გაოსტატებული
- 3420 გაოცებული
- 300 გაოხრებული
- 249 გაბამპულეებული
- 1367 გაეინიანებული
- 2419 გარეტინებული
- 301 გარეწარი
- 3192 გარინდებული
- 835 გარყენილი
- 420 გასაგეიებული (მეტისმეტად მომბიბეული)
- 302 გასალახანაეებული
- 2666 გასალდეებული
- 113 გასაწყლებული
- 2420 გასულეებული
- 2858 გატაცებული
- 4007 გატეხილი I მნ. (დაუძლეული)
- 2806 გატეხილი მე-2 მნ. (დამორჩილებული)
- 3193 გატერენილი
- 1937 გატლკილი
- 2168 გატრუტეებული
- 1548 გატულარებული
- 114 გაუბარებული
- 1223 გაუბედავი I მნ. (მორიდებული)
- 2807 გაუბედავი მე-2 მნ. (ყოყმანი)
- 2987 გაუბედურებული
- 2421 გაუგებარი, გაუგებელი
- 1637 გაუგონარი
- 1638 გაუგონებელი
- 2169 გაუზრდელი
- 2422 გაუთეთცნობიერებული
- 2423 გაუთლელი I მნ. (ხეპრე)
- 2170 გაუთლელი მე-2 მნ. (ტლანქი)
- 1368 გაუჯადრისებული
- 836 გაუჯულმართებული
- 694 გაულანძლავი
- 1663 გაუმამლარი
- 2424 გაუმეცრებული
- 2425 გაუნათლებელი
- 250 გაუპატიურებული
- 695 გაურყენელი
- 1369 გაურჩეული
- 2057 გაურჯელი
- 837 გაუსწორებული
- 838 გაუტანელი
- 2667 გაუტეხელი, გაუტეხავი
- 696 გაუფუჭებული
- 1824 გაუცინარი
- 1664 გაუძლომელი

- 650 გაუწაფავი
 651 გაუწერითნელი
 2988 გაუხარელი, გაუხარებელი
 697 გაუხარუნელი
 2426 გაფანტული
 2289 გაფაციცებული
 3194 გაფერმკთალებული
 3195 გაფითრებული
 2989 გაფიცხებული
 1370 გაფლიდებული
 2668 გაფოლადებული
 3808 გაფურჩქნელი
 2265 გაფუფუნებული
 2058 გაფუქსავატებული
 1371 გაფუყული
 303 გაფუქებული
 115 გაფხვილი
 1372 გაფხორილი
 1743 გაფხვიანებული
 116 გაქალაჩუნებული
 2427 გაქარაფშუტებული
 251 გაქელილი
 839 გაქეპილი
 3378 გაქვავებული
 252 გაქირდული (ძვ.)
 840 გაქლესილი
 841 გაქლეპილი (კუთხ. იმ.)
 842 გაქნილი
 843 გაქსუებული (გაცულლუტებული)
 117 გაქუსული
 118 გალტაკებული
 2990 გალიზიანებული
 119 გალღერტი I მწ. (გაყვლეფილი)
 844 გაღღერტი მე-2 მწ. (გაიძვერა)
 10 გაღმერთებული
 3974 გაღონიერებული
 1665 გაღორებული
 1124 გაყარადებული
 1373 გაყვიზინებული [(გაყოყორებული)
 652 გაყმაწვილებული
 1374 გაყოყორებული
 2669 გაყოჩადებული
 2428 გაყრუებული
 3196 გაყურსული
 3197 გაყურებული
 3380 გაშეშებული
 3345 გაშმაგებული
 2429 გაშტერებული I მწ. (გასულღე-
 ბული, გაღუნჩებული)
 3198 გაშტერებული მე-2 მწ. (გარინდ-
 ბული)
 3421 გაშტერებული მე-3 მწ. (გაოცებუ-
 ლი)
 845 გაციხერებული
 3422 გაცბუნებული I მწ. (გაოცებული)
 2991 გაცბუნებული მე-2 მწ. (შეშინე-
 ბული)
 1744 გაცელქებული
 1745 გაცერცტებული
 1746 გაცერებული
 3430 გაციცებული
 2992 გაცცხლებული
 3346 გაცოფებული
 3199 გაცრეცილი
 1747 გაცუნღრუკებული
 846 გაცულღუტებული
 253 გაცუსურაკებული (კუთხ., იმ.)
 2993 გაცხარებული
 2994 გაძაღლებული
 1375 გაძუნწებული
 2995 გაწამებული
 653 გაწაფული
 254 გაწბილებული
 2996 გაწვლებული
 654 გაწვრთნილი
 2997 გაწიწმატებული
 1376 გაწუწყებული
 3975 გაჭარმაგებული
 3477 გაჭირვებული
 1058 გაჭირვების ტალ-კვესი
 1377 გაჭირვეულებული
 2859 გახალისებული
 1378 გახარბებული
 2860 გახარებული
 3379 გახეცებული
 3347 გახელებული
 847 გახრწნილი
 2998 გაჩავრებული
 1379 გაჩანჩლებული
 2999 გაჩახირებული
 1125 გაჩიბგირებული
 1666 გაჩიურებული
 2670 გაჩიქებული
 2569 გერგილიანი
 1938 გესლიანი

- 304 გველი
- 305 გველის წიწილა
- 848 გველამჭა
- 3000 გვეშული (ძვ. და წიგნ.)
- 504 გერიტი
- 2606 გზაბნეული
- 2607 გზარეული
- 2608 გზადაბნეული
- 2609 გზადაკარგული
- 2610 გზადაფანტული
- 2611 გზაკვალარეული
- 2612 გზაკვალაშლილი
- 2613 გზაკვალადაბნეული
- 1059 გზაკვლევი
- 849 გზასაცდენილი
- 4130 გიგი I მნ. (კეუაზე შეშლილი)
- 3348 გიგი მე-2 მნ. (გაშმაგებული)
- 1748 გიგი მე-3 მნ. (ცელქი)
- 1749 გიემაეი
- 3809 გიშრისთმინი
- 120 გლახა, გლახაკი I მნ. (ძვ., მათხოვარი)
- 306 გლახაკი, გლახა მე-2 მნ. (ლაჩარი)
- 533 გლახა, გლახაკი მე-3 მნ. (შებრალებითი მიმართვა)
- 2671 გმირი
- 2672 გმირთ-გმირი
- 255 გმობილი
- 4131 გოგოჩუა
- 4132 გოგოჭუა
- 2673 გოლიათი I მნ. (ვაქაკი)
- 3514 გოლიათი მე-2 მნ. (დიდი ტანის კაცი)
- 307 გომბიო
- 4133 გონებააბნეული I მნ. (ფსიქიკურად აშლილი)
- 2430 გონებააბნეული მე-2 მნ. (დაფანტული)
- 4134 გონებაარეული I მნ. (ფსიქიკურად აშლილი)
- 2431 გონებაარეული მე-2 მნ. (დაფანტული)
- 2290 გონებაგამჭირაბი
- 2291 გონებაგანვითარებული
- 2432 გონებაგაუხსნელი
- 2433 გონებაგაფანტული
- 2292 გონებაგახსნილი
- 2434 გონებადაბნეული
- 2435 გონებადაკარგული (დაბნეული)
- 2293 გონებადამჭარი
- 2436 გონებადაფანტული
- 2437 გონებადაჩლუნგებული
- 2438 გონებადახშული
- 2294 გონებამაღალი
- 2295 გონებამახვილი
- 2439 გონებაშიძე
- 2296 გონებასათეული
- 2298 გონებაფხიზელი
- 2440 გონებაშეზღუდული
- 2441 გონებაჩლუნგი
- 2297 გონებიანი
- 2299 გონიერი
- 3537 გონი
- 1380 გოროზი
- 4008 გორა (ყუთხ., გურ., ძაბუნი)
- 1549 გრეხია
- 3690 გრძელუღვაშიანი
- 3691 გრძელცხვირა
- 3810 გრძელწაწწამიანი
- 3692 გრძელწვერა (გრძელწვერებიანი)
- 585 გრძნეული I მნ. (მისანი)
- 421 გრძნეული მე-2 მნ. (მომხიბლავი)
- 3423 გრძნობაშლილი
- 3424 გრძნობაშორეული
- 3425 გრძნობაშოკარებული
- 121 გულამშიერი (ძვ. ღარიბ-ღატაკი)
- 1572 გულადებული
- 2674 გულადი
- 3001 გულადუღებული
- 1573 გულავარდნილი
- 1224 გულალალი
- 1574 გულამაეი
- 3002 გულამრზნლი
- 3003 გულამღერეული
- 3004 გულანთებული
- 1381 გულარძნილი (ძვ.)
- 1575 გულარხიანი
- 3005 გულატარებული
- 3006 გულალრენილი
- 1576 გულაყრილი
- 3426 გულაჩვილებული
- 3427 გულაჩუყებული
- 1577 გულატრეებული
- 1225 გულახილი
- 850 გულბილწი

851 გულგაბორტებული
3007 გულგადაბრუნებული
4009 გულგადაღეული
2861 გულგაკეთებული
2675 გულგამეხებული I მნ. (გაკეთებული)
3349 გულგამეხებული მე-2 მნ. (განრისხებული)
1226 გულგამთბარი
1382 გულგამოფიტული
3008 გულგამწყალი
2862 გულგამხნეველები
3009 გულგასივებული
3010 გულგატეხილი
2676 გულგაუღრკველი
2677 გულგაუტეხელი
1227 გულგაშლილი
3011 გულგაწყალელები
3012 გულგახეთქილი
1228 გულგახსნილი
1383 გულგრილი
3013 გულგადარდიანებული
2011 გულგადებული
2863 გულგადინჯებული
3014 გულგათუთქული
2864 გულგამედებული
3015 გულგაყოფილი
3016 გულგამღერული
2865 გულგამშვიდებული
3017 გულგამწეარი
1864 გულგამჭდარი
3018 გულგანადღვლიანებული
1229 გულგანდობილი
3019 გულგარდიანი
2866 გულგასენებული
1750 გულგაუღებული
3020 გულგალონებული
3021 გულგაჩაგრული
3022 გულგამგარებული
3023 გულგაწვეტილი
3024 გულგაწყლულებული
2867 გულგაწყნარებული
1578 გულგახურული
2868 გულგაჭერებული
1751 გულდიდი I მნ. (ბრაზიანი)
1384 გულდიდი მე-2 მნ. (ამაყი, ქედმაღალი)
1865 გულდინჯი

1385 გულზეავი
1386 გულზეიანი
2300 გულთამხილავი (ძვ.)
2678 გულთა-სრული
1230 გულთბილი
586 გულთმისანი I მნ. (ჯადოსანი)
2301 გულთმისანი მე-2 მნ. (მიხვედრილი)
1231 გულითადი
2869 გულიმედოანი
2302 გულისყურაიანი
1232 გულისხმიერი, გულხმიერი
2679 გულკავი
1233 გულკეთილი
1234 გულლადი
2680 გულლომი
2681 გულმაგარი
2442 გულმაიწევი
852 გულმანკიერი
1752 გულმარდი
1235 გულმართალი
1236 გულმინდობილი
3025 გულმკედარი
2012 გულმოდგინე
3026 გულმოკლული
3027 გულმოსული
2870 გულმოცემული
1237 გულმოწყალები
853 გულმრუდი
3028 გულმტირალი
1238 გულმტკიცებული
2682 გულმტკიცე
1866 გულმშვიდი
1387 გულმშრალი
3029 გულმწუხარე
3030 გულმწყრალი
1388 გულმხდალი
2871 გულმხიარული I
1239 გულმხურავლე
1240 გულნაზი
3031 გულნაკლული, გულნაკლი
854 გულნამეცე
3032 გულნატყევი
3033 გულნაღვლიანი
3034 გულნაწვენი
2683 გულოვანი
2872 გულსაესე
2808 გულსწრაფი
1241 გულუბრაყელი

2684 გულუშიშარი
 1242 გულუხეი
 1753 გულფიცხი, გულფიცხელი
 1243 გულქართლი
 1389 გულქვა
 1390 გულღვარძლიანი
 1244 გულლია
 1391 გულღრძე, ო
 1245 გულშემატყვიარი
 3035 გულშემოყრილი
 3036 გულშეღონებული
 3037 გულშეწუხებული
 3038 გულშეხუთული
 3039 გულჩათუთქული
 1579 გულჩათხრობილი
 1580 გულჩაქეტილი
 3040 გულჩაშკედარი
 3041 გულჩაწვეტილი
 1581 გულჩახეული
 1582 გულჩახშული
 1246 გულჩილი
 1392 გულცივი
 1393 გულძვირი
 1247 გულწმინდა
 1248 გულწრფელი
 1249 გულხალვათი
 1394 გულხარბი
 3350 გულხელი
 2059 გულხელდაკრეფილი
 3042 გულჯავრიანი
 3043 გუნებაარეული
 1250 გუნებიანი

დ

4089 დაავადებული
 4090 დაავადყოფნებული
 855 დაბალ-ბუნებიანი, მდაბალ-ბუნებია-
 ნი
 3693 დაბალი I მნ. (ფიზიკურად პატარა)
 122 დაბალი მე-2 მნ. (უღირსი)
 256 დაბასრული
 123 დაბეჩაეებული
 4091 დაბნედილი
 2443 დაბნეული
 257 დაბრიყვებული
 2444 დაბრმავებული
 2303 დაბრძენებული
 3200 დაბღვერილი

3351 დაგიეებული
 124 დაგლახეებული, დაგლახეებულა
 258 დაგმობილი
 3044 დაგული
 3045 დადაგული
 1867 დადარბაისლებული
 3046 დადარღიანებული
 11 დადაფნული (წიგნ.)
 2685 დადგრობილი (ძე. წიგნ.)
 422 დადებითი
 125 დადელღებული
 2873 დადინჯებული
 3201 დადუმებული
 1825 დადუნებული
 3401 დაექეებული
 126 დაეაგლახებული
 4092 დაეარღნილი I მნ. (დაუძღურე-
 ბული)
 127 დაეარღნილი მე-2 მნ. (დაკნინე-
 ბული)
 3352 დაეეებული
 2614 დაეთარაბნეული
 2615 დაეთარადაბნეული
 4093 დაეარღობილი
 128 დაესებული
 2060 დაზანტებული
 2061 დაზარმაკებული
 3047 დაზაფრებული
 587 დათარსული
 4010 დათენთილი
 3938 დათეი
 259 დათარგუნეილი (ძე.)
 3048 დათუთქული
 2874 დაიმედებული
 308 დაეარგული
 2304 დაევირებული
 2875 დაემაყოფილებული
 129 დაკნინებული
 2305 დალაგებული
 2876 დალაღებული (გახარებული)
 130 დალაჩრებული
 544 დალოცვილი
 545 დალოცვილიშვილი
 2877 დალხენილი, მოლხენილი
 1060 დამაარსებული
 1061 დამაგვირგვინებული
 1126 დამავსებული
 1062 დამამედებული

- 1063 დამაპყვიდრებელი
1064 დამაპყარებელი
1127 დამამხობელი
1128 დამანგრეველი
3559 დამანჭული
4011 დამაშვრალი (ძვ.)
1129 დამაწიოებელი
856 დამბეზღებელი
1130 დამბრიალებელი
131 დამდაბლებელი
3049 დამდულრული
612 დამეხილი
4135 დამთხვეული
3050 დამკრთალი, დამფრთხალი
423 დამმონებელი I მნ. (მომხიბლავი)
2686 დამმონებელი მე-2 მნ. (დამმორჩი-
ლებელი)
2687 დამმორჩილებელი
588 დამნასავი
1131 დამნგრევი
1132 დამნელებელი
1065 დამნერგავი (წიგნ.)
260 დამონებული, დამონავებული
2809 დამორჩილებელი
3051 დამორცხეებული
1644 დამოუკიდებელი
1133 დამპყრობელი
655 დამყავებელი
1134 დამრბევი, დამრბეველი
1066 დამრიგებელი
12 დამსახურებული
857 დამსენი
1135 დამტანველი
1136 დამტაცებელი
2878 დამტყბარი
3381 დამუნჯებული
1067 დამფუძნებელი
2118 დამქაში
1137 დამქცევი
1138 დამლუპველი
1628 დამყოლი
3811 დამშვენებული
2879 დამშვიდებული
1139 დამჩაგვრელი
1140 დამჩემებელი (მიმთვისებელი)
1395 დამცინავი
261 დამცირებული
2880 დამცხრალი
- 3052 დამწვარი
3053 დამწუხრებული
3812 დამწყაზრული
1068 დამხმარე
1069 დამხსნელი
1868 დამჯდარი (დარბაისელი)
1629 დამჯერებელი, დამჯერი
1630 დამჯეროზი (კუთხ. ფშ.)
3054 დანაგული.
589 დანაესული
3055 დანალვლიანებული.
262 დანდობილი I მნ. (შეწყალებული)
1251 დანდობილი მე-2 მნ. (მინდობილი)
3694 დაოდილი (კუთხ., ქართლ. ტან-
მორჩილი)
2881 დაოკებული
4012 დაოსებული
2570 დაოსტატებული
3560 დაპრანჭული
656 დაჟამებული
1396 დაჟინებული
1869 დარბაისელი
2445 დარდავი (ყეყეჩი, სულელი)
3056 დარდანი
1754 დარდიმანდი
3057 დარღწალებული
2446 დარეტანიებული
263 დარისხებული (დარისხული)
3058 დარცხვენილი
2882 დარწმუნებული
3353 დასაბმელი
13 დასადაფნავი (წიგნ.)
264 დასამარებული
613 დასამიწებული, დასამიწი.
698 დასანდობი
614 დასაქცევი
615 დასალუპავი
132 დასაციინი, დასაციინავი
133 დასაძრაზი
134 დასაწყლებული
4136 დასაჭურისებული
3059 დასეგდიანებული
4094 დასენიანებული
4095 დასნელებული
4096 დასუსტებული
3060 დატანჯული
2883 დატყვევებული (მოხიბლული)
657 დაუბერებული

- 1755 დაუდგრომელი
 1756 დაუდგარი
 1397 დაუდგარი
 2688 დაუდგარი
 1939 დაუდგარი
 424 დაუდგარი
 425 დაუდგარი
 2013 დაუდგარი, დაუდგარი
 858 დაუდგარი, დაუდგარი
 699 დაუდგარი, დაუდგარი
 2447 დაუდგარი
 3061 დაუდგარი
 2689 დაუდგარი
 2690 დაუდგარი, დაუდგარი
 2691 დაუდგარი
 2211 დაუდგარი (უმაღლური)
 1398 დაუდგარი
 2171 დაუდგარი
 1757 დაუდგარი
 426 დაუდგარი
 2448 დაუდგარი
 2014 დაუდგარი, დაუდგარი
 700 დაუდგარი
 2015 დაუდგარი
 3939 დაუდგარი
 3062 დაუდგარი
 2692 დაუდგარი
 658 დაუდგარი
 1940 დაუდგარი
 2016 დაუდგარი 1 მნ. (შრომელი)
 1758 დაუდგარი მე-2 მნ. (დაუდგარი)
 2693 დაუდგარი
 4097 დაუდგარი
 1759 დაუდგარი 1 მნ. (დაუდგარი)
 3063 დაუდგარი მე -2 მნ. (დაუდგარი)
 1639 დაუდგარი 1 მნ. (ურწმუნო)
 1667 დაუდგარი მე-2 მნ. (ჩიუტი)
 2449 დაუდგარი
 14 დაუდგარი
 3355 დაუდგარი, დაუდგარი
 265 დაუდგარი
 135 დაუდგარი
 4013 დაუდგარი
 136 დაუდგარი
 859 დაუდგარი
 516 დაუდგარი
 137 დაუდგარი
 3202 დაუდგარი
 3203 დაუდგარი-დაუდგარი
 3204 დაუდგარი-დაუდგარი
 2062 დაუდგარი 1 მნ. (უქნარი)
 4137 დაუდგარი მე-2 მნ. (უთხ., ჭიხ., ბიჭური ქვევის ქალი)
 309 დაუდგარი მე-3 მნ. (უთხ., რაქ. დოქტორი)
 4014 დაუდგარი
 4015 დაუდგარი-დაუდგარი
 4016 დაუდგარი-დაუდგარი
 3561 დაუდგარი
 3064 დაუდგარი
 3065 დაუდგარი-დაუდგარი
 3066 დაუდგარი-დაუდგარი
 3562 დაუდგარი (უთხ., იმ.)
 860 დაუდგარი (უთხ., იმ., გურ.)
 3563 დაუდგარი
 3205 დაუდგარი 1 მნ. (მე. დაუდგარი-ბული)
 3564 დაუდგარი მე-2 მნ. (დამანული)
 3206 დაუდგარი
 861 დაუდგარი
 2884 დაუდგარი
 3067 დაუდგარი
 266 დაუდგარი
 138 დაუდგარი
 659 დაუდგარი
 139 დაუდგარი
 2450 დაუდგარი
 2810 დაუდგარი
 140 დაუდგარი 1 მნ. (დაუდგარი-ბული,
 862 დაუდგარი მე-2 მნ. (სულმდაბალი)
 3068 დაუდგარი
 4017 დაუდგარი
 3069 დაუდგარი
 267 დაუდგარი (უთხ., ჭიხ.)
 268 დაუდგარი
 2212 დაუდგარი
 617 დაუდგარი
 4018 დაუდგარი-დაუდგარი
 2306 დაუდგარი
 3070 დაუდგარი (მე.)
 3567 დაუდგარი 1 მნ. (დამანული ჰორისხე).

3207 დაქვანული მე-2 მნ. (უსიამოვნე-
 ბის გამომხატველი სახე)
 1399 დახარბებული
 2307 დახედული
 3565 დახეიბრებული
 3354 დახელებული (გახელებული)
 2571 დახელოვნებული
 269 დაჯანბნილი, დაჯანებული
 590 დაჯადოიანქარიანებული (ჯადოთი
 შეკრული)
 3071 დაჯერებული
 3072 დაჯერიანებული
 2885 დაჯერებული
 15 დაჯილდოებული
 1668 დაჯინებული (კუთხ., იმ.)
 3566 დაჯილდოებული (კუთხ., იმ., გურ.)
 310 დედაბერი
 311 დედაკაცი (მხდალის აზრით)
 312 დედაკაცუნა
 313 დედალი
 3515 დევი
 2694 დევგმირი
 2695 დევკაცი (კუთხ., ფშ.)
 3516 დევკაცი
 270 დეენილი
 16 დიადი
 314 დიაცი
 17 დიდი
 18 დიდბუნებოვანი (წიგნ.)
 1760 დიდგული 1 მნ. (ბრაზიანი)
 1400 დიდგული მე-2 მნ. (მედიდუჭი)
 1401 დიდგულოვანი
 1402 დიდების მოყვარე (წიგნ.)
 427 დიდებული
 19 დიდკაცი (ძე. და წინგ.)
 1070 დიდმწეალობელი (ძე.)
 20 დიდოსტატი (წიგნ.)
 701 დიდსაიმედო (წიგნ.)
 21 დიდსახელოვანი (წიგნ.)
 702 დიდსულოვანი
 315 დიდყურა
 1870 დინჯი
 1888 დინჯმოუბარი
 3451 დოვლათსეიანი
 1826 დონდლო 1 მნ. (დუნე)
 2616 დონდლო მე-2 მნ. (უფხო)
 160

2617 დონდლომანდლო (უფხო, არაფრი-
 შემძლე)
 2618 დონდლოჩინა (კუთხ., ქართლ.,
 უფხო)
 3382 დორბლორეული (გაცეცხლებული)
 2119 დოსტი (ძე.)
 316 დოყლაპია
 1827 დოყლო (კუთხ., ქართლ.)
 660 დრომოქმელი
 863 დროსეული (კუთხ., ფშ., ავის საქ-
 ნელად დროს მოპლოდინე კაცი)
 3568 დუდღუნა
 1828 დუნე
 3940 დუხჭირი
 2886 დღებდნიერი
 3478 დღებდღმავი
 4076 დღეგრძელი
 618 დღეკრული
 2063 დღე-მეხვალე
 4098 დღემოყლე
 ე
 3569 ელაში
 3356 ელანაკრავი
 3357 ელანაცემი
 1889 ენაბასრი
 1941 ენაბილწი
 3570 ენაბლუ
 3571 ენაბლუქუნა (კუთხ., გურ.)
 1942 ენაბოროტი
 3572 ენაბორძივი
 3573 ენაბრგენილი (ძე.)
 1943 ენაბრტყელი
 3383 ენაგაშჩალი
 1944 ენაგარეცხილი
 1945 ენაგატლგვილი
 1946 ენაგაქლესილი
 1947 ენაგესლიანი
 1948 ენაგრძელი
 3574 ენადაბმული (წიგნ.)
 1890 ენადამტკბარი
 619 ენადასადუ მებელი
 1951 ენადაუბმელი
 1891 ენადაუშრომელი (ძე.)
 1645 ენადატული
 1646 ენადაქერილი
 3384 ენადახშული
 1949 ენად გადაქეული

- 1950 ენად გაკრეფილი
 1952 ენაეკესია
 1892 ენაკვიმატი
 1953 ენალაქლაქა
 1893 ენამარჯვე
 1894 ენამახვილი
 1954 ენამეტი
 1895 ენამეტყველი
 1896 ენამზე, ენამზიანი
 1897 ენამოთაფლული
 1898 ენამოსწრებული
 1955 ენამოქარგული
 3575 ენამომლილი
 3576 ენამოჩლექილი
 1956 ენამოცვეთილი
 1899 ენამოხერხებული
 1957 ენამრავალი
 1958 ენამრული (ხელოვნ.)
 1959 ენამყრალი
 3577 ენამძიმე
 1960 ენამწარე
 1900 ენამჭვერი
 1901 ენასხარტი
 864 ენატანია
 1961 ენატანტალა (კუთხ., იმ.)
 1962 ენატარტარა
 1902 ენატბილი
 1829 ენაუთქმელი
 1903 ენაფხიანი
 1963 ენაღვარძლიანი
 1647 ენაშენახული
 1669 ენაშეუნახავი
 3385 ენაჩავარდნილი
 620 ენაჩასაწყევტი
 3578 ენაჩლუნგი
 1964 ენაეკვიტი
 1830 ენაძვირი
 1965 ენაწავდებული
 1966 ენაწავარდნილი (კუთხ., გურ.)
 1904 ენაწყლიანი
 1967 ენაქარტალა
 1905 ენაქიკიკია
 1403 ენაქრელი
 1968 ენით იმპარტავანი (კუთხ., ქართლ.
 ტრაბახა)
 1906 ენოვანი
 1252 ერთგული
 486 ერთიანი (წიგნ., მთლიანი)
- 591 ეშმაკი 1 მნ. (ძვე., მკენებელი)
 865 ეშმაკი მე-2 მნ. (ცბიერი)
 505 ეშმაკი მე-3 მნ. (უღლურტი)
 866 ეშმაკის ფეხი
 3941 ეშმაკის მანჯალა
 506 ეშმაკუნა
 3813 ეშხიანი
 1404 ეჩო
 1583 ექვიანი
 867 ექვმიტანილი
 703 ექვმიუტანელი
 1584 ექვენული
 3
 3073 ვაგლახიანი
 868 ვალმოუხდელი
 22 ვალმოხდილი
 546 ვაებატონი 1 მნ. (ვისი ქცევა მო-
 საწონი არ არის)
 523 ვაებატონი 2 მნ. (ირონია)
 2696 ვაეიბედური (წიგნ. ვაჟაკური)
 2697 ვაჟაკი
 524 ვაქრუქანი
 141 ველური
 869 ვერაგი
 1405 ვერცხლისმოყვარე (ძვე. წიგნ.)
 2698 ვეფხვი
 870 ვეშაპი
 317 ვიგინდარა
 318 ვირი
 319 ვირ-ეშმაკა
 320 ვირიკელა
 321 ვირისთავი
 2699 ვენბალაკეცილი
 3402 ვენბალატყინებული
 3403 ვენბაშლილი
 3404 ვენბამორეული
 1585 ვენებანი
 3
 3579 ზადიანი
 2064 ზახანი (კუთხ. ქიზ., ზარმაცი)
 2065 ზახუნი (კუთხ., ქიზ., ზარმაცი)
 2066 ზანტი
 3580 ზაპა (კუთხ., გურ., ჩასუქებული)
 3074 ზარდაცემული
 2067 ზარმაცი
 3075 ზაფრაამლილი
 3076 ზაფრაამორეული

3077 ზაფრანაცემი
 1969 ზაფრიანი
 23 ზეაღამიანი (წიგნ.)
 24 ზეაღმებრებული (წიგნ.)
 25 ზეაღმებული (წიგნ.)
 26 ზეაღმებული (წიგნ.)
 27 ზემყოფი (აღზევებული)
 2451 ზერეღ
 28 ზემთაგონებული (პოეტ.)
 1406 ზევი
 1407 ზეილი
 1586 ზიზლიანი
 1831 ზილიანი
 871 ზნეგაფუქებული
 872 ზნეგაბრწინილი
 873 ზნედაკარგული
 874 ზნედაცემული
 704 ზნედაცული (წიგნ.)
 705 ზნემაღალი (წიგნ.)
 706 ზნეობიანი
 213 ზნეწერტნილი (წიგნ.)
 707 ზნეწეკელი (ძე.)
 875 ზნეწამხდარი
 708 ზნეწმინდა (წიგნ.)
 1587 ზნიანი
 1832 ზოზიანი
 876 ზოილი (ძე. და წიგნ. ღვარძლიანი, უსამართლო კრიტიკოსი)
 429 ზომიერი
 3517 ზორბა
 2162 ზრდილი
 2163 ზრდილობიანი
 1833 ზუზია 1 მწ. (საქმის ნელა მკეთებელი)
 1408 ზუზია მე-2 მწ. (ძუნწი)
 1253 ზუზია მე-3 მწ. (კუთხ., იმ., მორცხვი)

თ

2572 თადარიგისანი
 2172 თავაგდებული
 2164 თავაზიანი
 1409 თავამაღლებული (ძე. აღზევებული)
 1640 თავა-ქალა
 1588 თავაღებული
 1589 თავაღერილი
 1590 თავაყრილი (ხელოვ.)
 1670 თავაშვებული
 162

1591 თავაწეული
 1671 თავაწევეტილი
 3208 თავებღანი მომტირალი
 3431 თავებრუდასხმული
 3432 თავებრუდახვეული
 3078 თავგაბეზრებული
 3358 თავგადაგლეჯილი
 2700 თავგადაღებული
 2701 თავგადაკლული
 1410 თავგაზვიადებული
 1674 თავგაზიღული
 2702 თავგამეტებული
 1648 თავგამოდებული
 29 თავგამოჩენილი
 2703 თავგამწირავი
 2705 თავგანწირი
 2704 თავგანწირული
 1672 თავგასული
 2622 თავგაუტანელი
 2619 თავგზააბნეული
 2620 თავგზადაბნეული
 2621 თავგზადაკარგული
 2573 თავგზიანი
 3079 თავგულგამორეული (კუთხ., ფშ.)
 1673 თავგუნება (კუთხ., რაქ.)
 2706 თავდაღებული
 3405 თავდაღიწეებული
 1141 თავდაშსხმელი
 1142 თავდაშეკეში
 2017 თავდაღებული
 2707 თავდაუზოგავი, თავდაუზოგველი
 2173 თავდაუჭერელი 1 მწ. (უზრდელი)
 2811 თავდაუჭერელი მე-2 მწ. (თავშეუკაცებელი.)
 2708 თავდაცვის უნარის მქონე
 709 თავდაცული
 2165 თავდაქერილი 1. მწ. (ზრდილობიანი)
 2709 თავდაქერილი მე-2 მწ. (თავშეუკაცებელი)
 1592 თავდაჭერებული
 3080 თავზარდასხმული
 3081 თავზარდაცემული
 1675 თავზე ხელაღებული
 2452 თავთხელი
 2308 თავიანი
 2309 თავიერი
 428 თავისებური

- 1649 თავისთავადი
- 1254 თავის-მოიშედე (წიგნ.)
- 1677 თავისნათქვამი, ა
- 1678 თავის-ნება
- 1679 თავის-რჩულა
- 1255 თავისუფლებისმოყვარე (წიგნ.)
- 877 თავკატუნა
- 30 თავკაცი
- 1411 თავკერძა
- 3581 თავკომბალა
- 322 თავლაფდასხმული
- 323 თავლაფიანი
- 1593 თავლალი
- 2453 თავმაგარი (ხელოვნ.)
- 1256 თავმდაბალი
- 1412 თავმიცემული
- 621 თავმკედლარი
- 878 თავმოთვადმყოფებული
- 3082 თავმოამრებული (გაკაპასებული)
- 879 თავმოოგიანებული
- 2812 თავმოდრეკილი
- 1413 თავმოთენე
- 880 თავმოკატუნებული
- 622 თავმომკედლარი
- 1594 თავმოწონე
- 881 თავმოსაწყლებული
- 2710 თავმოუხრელი
- 1257 თავმოყვარე
- 3083 თავმოძლებული
- 1595 თავმოწონებული
- 142 თავმოჭრილი
- 2454 თავმსუბუქი
- 2455 თავმჩატე
- 2813 თავმხრელი
- 31 თავნაჩენი
- 1676 თავნება
- 2574 თავნიერი კუთხ., იმ. საქმის თავიანდ წამყვანი
- 3209 თავპირანთებული
- 3210 თავპირჩამობნელებული
- 3211 თავპირჩამომტირალი
- 3084 თავრეტდასხმული
- 3085 თავრეტიანი
- 623 თავსასიყვილი
- 2310 თავსნიერი (კუთხ., ქიზ., ჭკვიანი)
- 2456 თავქარიანი
- 1258 თავქაჭმეყერილი
- 1414 თავქეიფა
- 2711 თავშეკეებული
- 710 თავშენახული
- 32 თავშეუღებარი (კუთხ., ხეეს.)
- 882 თავშეუღებელი (გარეწარი)
- 2814 თავშეუკავებული
- 2815 თავშეუმაგრებული
- 1415 თავშეყვარებული
- 2712 თავშეწირული
- 143 თავჩარული
- 3212 თავჩაქინდრული
- 3213 თავჩალუნული
- 33 თავჩენილი (წიგნ.)
- 2457 თავცანცარა (ქარაფშუტა)
- 2458 თავცარიელი
- 1680 თავწასული
- 1681 თავწვერა
- 1682 თავხედი
- 1416 თავილანი
- 1596 თამამი 1 მწ. (გამბედავი)
- 2174 თამამი მე-2 მწ. (კადნიერი)
- 2120 თანაზიარი
- 2121 თანამგრძნობი
- 2122 თანამღვამი (ძვ. და წიგნ.)
- 2123 თანამებოთელი
- 2124 თანამებრძოლი
- 2125 თანამეგობარი (წიგნ.)
- 661 თანამედროვე
- 2126 თანამეინახე (ძვ.)
- 2127 თანამზრახველი
- 2311 თანამოაზრე
- 2128 თანამოზიარე
- 2129 თანამონაწილე
- 2130 თანამორწმუნე (წიგნ.)
- 2131 თანამოსაგრე (წიგნ.)
- 2132 თანამოსაქმე (წიგნ.)
- 2133 თანამოქმედი (წიგნ.)
- 2134 თანამოღვაწე (წიგნ.)
- 2135 თანამომძე
- 2136 თანამეწე (დამხმარე)
- 2713 თათსანი (წიგნ.).
- 592 თარსი
- 883 თაღლითი
- 1597 თაყვანისმცემელი
- 884 თახსირი
- 1259 თბილი
- 2459 თვალაბმული
- 3214 თვალაბნეული

- 3433 თვალაგზნებელი
 3814 თვალადი
 3942 თვალად ნასი
 3815 თვალად-ტანადი, თვალტანადი
 3215 თვალამღვრეული
 3434 თვალანთებელი
 271 თვალანთებული 1 მნ. (ათვალისწუ-
 ნებელი)
 593 თვალანთებული მე-2 მნ. (ძე., გათ-
 ვალული)
 3216 თვალაცრემლებელი
 2312 თვალახელილი, თვალახილული
 2460 თვალახეველი
 594 თვალბედითი
 3816 თვალბიბინა
 885 თვალბოროტი
 2917 თვალგაბრწყინებელი
 711 თვალგამართელი
 2313 თვალგამჭირახი
 3817 თვალგაქუეუნებელი
 2461 თვალგაუხელელი
 2314 თვალგაფაციცებული
 3391 თვალგაშტერებული
 3217 თვალგაჩერებული
 3435 თვალდაჭყერილი, თვალდაჭყერილი
 624 თვალგახეთქილი
 2315 თვალგახელილი
 3818 თვალგზგზა
 3406 თვალგულდამშვეული
 3218 თვალდაბინდული
 3219 თვალდაბნელებული
 625 თვალდაესებელი
 626 თვალდამდგარი
 3407 თვალდამშვეული
 627 თვალდამწვარი
 3436 თვალდანამული
 3437 თვალდაპარწული (ყუთხ., იმ.)
 628 თვალდასაკეხი
 3220 თვალდაფეთებელი
 3221 თვალდახრილი
 2462 თვალდახუჭული
 2463 თვალდახშული
 3222 თვალეზამოღამებელი
 3438 თვალეზაპრიალებელი
 2918 თვალეზაციმციმებული
 3223 თვალეზაწითლებული
 3695 თვალეზბრიალა
 3386 თვალეზგადატრიადებული
- 3387 თვალეზგადმოკარკული
 3388 თვალეზგადმოქაჩული
 3389 თვალეზგადმოცეცნილი
 3582 თვალეზგამოყუსული (ყუთხ., იმ.)
 3224 თვალეზგამოციეებული
 3225 თვალეზგასისხლებული
 3439 თვალეზგაფართოებული
 3226 თვალეზდასისხლიანებული, თვა-
 ლეზჩასისხლიანებული
 2316 თვალეზდაცეცებული, გაცეცებული
 3227 თვალეზდაშვებული
 3228 თვალეზდაშრეტილი
 3696 თვალეზმალი
 3819 თვალეზმაყვალა
 3820 თვალეზმზიანი
 2919 თვალეზმიბნედილი
 2920 თვალეზმილულული
 2921 თვალეზმინაბული
 3390 თვალეზმოელვარე
 3822 თვალეზციმციმა
 3229 თვალეზმწუხარე
 3821 თვალეზმეყუნა
 3230 თვალეზჩამობნელებული
 3231 თვალეზჩანაცრული
 3583 თვალეზჩაკეცნილი, ჩაკეცნილი
 886 თვალთმაქცი, თვალმაქცი
 887 თვალთმაქციევი
 3584 თვალყუსია (ყუთხ., იმ.)
 3824 თვალღამაზი
 3825 თვალღურჯა
 3826 თვალღამისა
 1417 თვალმანკიერი 1 მნ. (შუკრიანი
 3943 თვალმანკიერი მე-2 მნ. (შუეუხე-
 დავი, მახინჯი)
 3697 თვალმარლი
 3699 თვალმარლი
 3698 თვალმარჩხი
 3827 თვალმახარა
 3828 თვალმერცხალა (წიგნ.)
 3829 თვალმზე (პოეტ.)
 3830 თვალმომტაცი
 2922 თვალმომცინარი
 3232 თვალმღვრიე
 3831 თვალშშვენიერი
 3392 თვალშეცხლავი (პოეტ.)
 3700 თვალნათელა (წიგნ.)
 595 თვალწნაკრავი (ძე)
 3233 თვალწნაღვლიანი

596 თვალნაცემი (ძვ.)
 629 თვალნაცერიანი
 3701 თვალსაყურა
 3702 თვალსწრაფი
 1260 თვალუხვავი (ძვ.)
 2317 თვალფხიზელი
 3585 თვალღრმა. (კუთხ., კიზ.)
 2318 თვალუყურიანი
 3832 თვალშავა
 3833 თვალშალშავა (კუთხ., ხევს., ფშ.)
 3834 თვალშეხედული
 3703 თვალშურთხი
 3234 თვალჩამშრალი
 2319 თვალჩახედული
 3835 თვალჩინიანი
 3704 თვალჩიჩხა (კუთხ., იმ.)
 3235 თვალცრემლიანი
 597 თვალძვირი
 3705 თვალწაბლა
 3836 თვალწარბიანი
 3823 თვალწარმტაცი
 3706 თვალწვრილი
 3707 თვალკრელი
 3708 თვალკროლა
 1418 თვალხარბი
 1419 თვალხენეში (ძვ.)
 2320 თვალხილული
 2321 თვალხმიერი I მნ. (დაკვირვებული)
 1261 თვალხმიერი მე-2 მნ. (გულსახ-
 მიერი)
 2018 თვითგამრჩელი (წიგნ.)
 2575 თვითგანვითარებული
 1420 თვითგამყოფილი
 888 თვითმარქვეა (წიგნ.)
 2714 თვითმოქმედი
 1683 თვითნება
 1684 თვითრჩელი
 1871 თვინიერი
 1421 თითლიბაზი (ძვ.)
 3586 თმააბურძგნილი
 3587 თმააწეწილი, თმაგაწეწილი
 3709 თმაგათვთრებული
 3588 თმაგაჩეჩილი
 3589 თმაგაცენილი
 3590 თმადაბურღული
 3837 თმადაგრუზული
 3710 თმათაფლა (პოეტ.)
 3711 თმათეთრა

3591 თმაკაწკაწა
 3838 თმაქოჩორა
 3712 თმაშავა
 3713 თმაშაველა
 3714 თმაშვერცხილი
 3715 თმაწვერგათვთრებული
 3716 თმაწითელა
 3717 თმაქალარა
 3839 თმახეკუქვა
 889 თოხუმი (კუთხ., ლეჩხ., ეშმაკი)
 144 თრიფინა (ღიალექტი)
 324 თუთყუში
 145 თხეპნია

ი

3840 იერიანი
 4019 ილაჭამოლეული
 4020 ილაჭამოკილი
 4021 ილაჭაწყვეტილი
 4022 ილაჭწასული
 3841 ილეფიანი
 3086 იმედგაღწევეტილი
 3088 იმედგაშრალი
 2887 იმედგაუქრობელი
 2888 იმედგაღვიძებული
 3089 იმედგაცრეებული
 3090 იმედგაწილებული
 3087 იმედგაწყვეტილი
 3091 იმედდაკარგული
 1262 იმედიანი
 2889 იმედმიცემული
 3092 იმედმიხილილი
 3093 იმედმოსპობილი
 2890 იმედმოცემული
 1263 იმედნეული (წიგნ., იმედიანი)
 1264 იმედოვანი
 2891 იმედჩასახული (წიგნ.)
 1422 ინალიანი (ძვ. შურიანი)
 325 ინდაური
 3842 ირმისთვალა
 890 ისკარიოტელი (ძვ.)
 891 იულდა (ძვ.)
 3452 იღბლიანი
 892 იშკილბაზი (ველგარ.)
 3094 იხტიბარგატეხილი.

კ

2175 კიდნიერი
 893 კაენი (ძვ.)

- 3095 კავშირგაბმულობის
3096 კავშირის
3592 კავია (კუთხ., ქართლ., ცაცია)
3593 კავილა 1 მწ. (კუთხ. ქართლ., ცაცია)
3594 კავილა მე-2 მწ. (კუთხ., ქიზ., ცალხელა)
1265 კავლა (კუთხ., გურ.)
146 კანტალა (კუთხ., ფშ.)
1761 კაპარჩხინა
1762 კაპასი
1763 კაპუტი
3976 კატი 1 მწ. (ფიზიკურად გამძლე)
2715 კატი მე-2 მწ. (გაუტეხელი)
3977 კაფანდვეი
894 კარაურია (კუთხ., ქართლ., დაუნდობელი)
430 კარგი
1550 კაროენა
2150 კარჩაქეტილი
3718 კაფანდარა (კუთხ., იმ.)
712 კაცალ-კაცი
713 კაცთმოყვარე (წიგნ.)
895 კაცთმოძულე (წიგნ.)
1143 კაცის-მეკლელი
896 კატიჰამია
897 კაცობადაკარგული
147 კატუნა
714 კატური კაცი
3518 კაძახი
1685 კაწაწა (კუთხ., მთ.)
1970 კაჭკაჭა
148 კახაპა
2214 კბილის მატლი
3097 კბილდალეხილი
3597 კბილებლაქუნა (კუთხ., ფშ.)
3595 კბილებჩაქვივენილი
3596 კბილჩოღერა
1266 კდეშამოსილი
715 კეთილი
716 კეთილგანმზრახველი
1267 კეთილგანწყობილი
2322 კეთილგონიერი
1268 კეთილგუნებიანი
3453 კეთილდღიანი
717 კეთილზნეობიანი, კეთილზნიანი (წიგნ.)
718 კეთილსმყოფელი, კეთილყოფელი
1269 კეთილმოდრეკილი (ძვ., და წიგნ.)
720 კეთილმოქმედი (წიგნ.)
555 კეთილმორწმუნე (წიგნ.)
719 კეთილმოსურნე (წიგნ.)
721 კეთილმოყვარე (წიგნ.)
722 კეთილმოწლე (ძვ. წიგნ.)
723 კეთილმოწყალე (წიგნ.)
556 კეთილმსახური (ძვ., წიგნ.)
724 კეთილსათნო (წიგნ.)
725 კეთილსაიმედო
3843 კეთილსახიერი (წიგნ.)
726 კეთილსინდისიერი
727 კეთილსულოვანი (ძვ., წიგნ.)
728 კეთილშობილი
1551 კეკელი (ძვ.)
3844 კეკლუცი
1686 კელენქარა (კუთხ., რაქ.)
1687 კელენჭერი (კუთხ., იმ., ჭიუტი)
1688 კემუტი (კუთხ., ქართლ., ჭიუტი)
1689 კემუხტი, კუმუხტი
3845 კენარი
1690 კერპი
557 კერპთაყვანისმცემელი
558 კერპთმსახური
3846 კენწია (კუთხ., ქართ., იმ., გურ.)
3598 კენჭილა 1 მწ. (კუთხ., ქართლ., კოკლი)
1907 კენჭილა მე-2 მწ. (კვიმატი სიტყვის პატრონი)
898 კეპი
3599 კეპუტა (კუთხ., იმ., კოკლი)
1423 კეხენია
899 კვიმატი 1 მწ. (ბოროტი)
1908 კვიმატი მე-2 მწ. (ენამახვილი)
900 კვინწარი (კუთხ., გურ.)
326 კინტო
4023 კინწმოწვეტილი
2716 კირკიტი (უტეხი კაცი)
2215 კირკიტა (ეინც ჩაიყვება იცის)
1764 კისკისი
1765 კისკისა
1552 კლაკნია 1 მწ. (პრანკია)
1424 კლაკნია მე-2 მწ. (მლიქვნელი)
2717 კლდე-კაცი
3979 კლდე-მკლავი
2892 კმაყოფილი
3847 კოკობი
3944 კოკობიკა

3848 კოკროკინა
 1425 კონწარი
 3849 კოპწია
 3600 კოკლი
 3850 კობტა
 1553 კობტაპრუწა
 1554 კრეკია
 1426 კრიფანგი
 3236 კრიჭაშვიტარული
 149 კრუა
 630 კრული
 1270 კრძალული
 1427 კუდაბზიკა
 525 კუდაზნაური (ძვ.)
 3098 კუდაკრეფილი
 901 კულა-მელა
 3099 კულამოშვიტარი
 3100 კულამოძუებული
 902 კულიანი 1 მწ. (ცბიერი)
 598 კულიანი მე-2 მწ. (ავი სული)
 507 კულიანი მე-3 მწ. (ეეღქი)
 508 კულრაკა 1 მწ. (ალერსის მნიშვნე-
 ლოვით)
 903 კულრაკა მე-2 მწ. (ცბიერი)
 1428 კუზა (კუთხ., გურ. უკადრისი)
 2216 კუზგესლიანი
 3601 კუზიანი
 3978 კუნთმაგარი
 1429 კუნიახი (კუთხ., იმ., რაქ.)
 1766 კუნტრუშა
 3602 კუსპა (კუთხ. ქიზ.)
 3603 კუტი
 3237 კუშტი
 1430 კუწუნწარაზა
 150 კუჭკამხმარი
 1691 კუჭკაუმაძლარი
 1692 კუჭია (კუთხ., იმ., ღორმუცელი)
 1767 კუჭიანი (კუთხ., გურ., ანჩხილი)

ლ

1693 ლაგამაყრილი
 1694 ლაგამაწვეტილი
 1695 ლაგამახსნილი
 3719 ლევახი (კუთხ., ქიზ., კაფანდარა)
 3851 ლახათიანი
 1971 ლახლანდარა
 3720 ლაკარტანა
 904 ლალუკი (ძვ.)
 3852 ლამაზი

3853 ლამაზ-ლამაზი
 3854 ლამაზტუჩება
 3855 ლამაზფეხებანი
 2816 ლამბი
 3856 ლაეკარდთვალა
 3721 ლართხა
 1834 ლაფაჩი
 327 ლაფლასმელი
 1431 ლაქათა 1 მწ. (კუთხ., კახ., პირ-
 მონენე)
 1972 ლაქათა მე-2 მწ. (კუთხ., ქართლ.,
 ლაქლაქა)
 1909 ლაქარდიანი (კუთხ., ფშ., ენატ-
 ბილი)
 1432 ლაქია
 1973 ლაქლაქა
 1433 ლაქუცა
 1271 ლალი
 1144 ლალია (კუთხ., ლეჩხ., ავარა)
 1272 ლალი-ზინანი
 2068 ლაღონდარა (კუთხ., ქართლ.,
 უსაქმო)
 1974 ლაყაფი (ყბელი)
 905 ლაყბიერი (ძვ., გულით ცრუ)
 2623 ლაყე
 2464 ლაყეთაიანი
 328 ლაყინტარა
 3604 ლაყოჩა
 151 ლაჩარი
 152 ლაჩარ-ჯაბანი
 329 ლაწირაკი
 3101 ლახვარობილი
 3605 ლახიანი (კუთხ., ფშ.) ფეხებს რომ
 ძლივს დაათრევს)
 1768 ლაჩახტა (კუთხ., ქართლ. ახტა-
 ჩანა)
 3606 ლაჩიანი
 2465 ლელე (კუთხ., იმ., ლენჩი, შტე-
 რი)
 2466 ლელეჩი (კუთხ., იმ.)
 3607 ლელუცა (კუთხ., ქიზ., მაღალი
 და უშნო)
 2467 ლენჩი
 2069 ლერდანი 1 მწ. (ძვ. ზანტი)
 1835 ლერდანი მე-2 მწ. (კუთხ., რაქ.,
 გვიანი)
 3857 ლერწამ-ტანი
 153 ლეში

330 დეჩაქხილი, ლეჩაქმოსხილი
 2176 ლიზლი
 3102 ლიოფი (შეწუხებული)
 2177 ლირფი (თახელი)
 906 ლირწი (ბილწი)
 3858 ლიტაო (აშოლტილი, მოხდენილი)
 662 ლიტონი კაცი (ძვ., უთვისტომო)
 3608 ლიფლიფა (დილაექტი)
 3609 ლოყიანი
 1273 ლმობიერი
 4138 ლოთი
 3859 ლოთიანი (ეულგ.)
 4139 ლოთი-ფოთი
 4140 ლოთი-შფოთი
 2718 ლომი
 2719 ლომგმირი
 2720 ლომგული
 3519 ლომკაცი
 1696 ლოქაფი
 2624 ლოქო
 3722 ლოყამერთალი
 3723 ლოყაწითელი
 3724 ლოყებდაბრაწული
 3725 ლოყებპარხალელებული
 3726 ლოყებლაელაქა
 3610 ლოყებჩაქარდნილი
 3611 ლოყებჩაციენული
 1872 ლოჩო (კუთხ., რაქ., შშვიდი)
 4024 ლოხი (დილაექტი, ულონო)
 3612 ლუგლუგა (კუთხ., რაქ.)
 907 ლუპუსტაკი (გაქნილი)
 3860 ლურჯთვალეზიანი, ლურჯთვალა
 154 ლურტი-კაცი
 663 ლურტუ (ახალგაზრდა, გამოუცდელი)
 3613 ლუღლუღა
 2625 ლუყი კაცი (უფხო)
 2626 ლუყურტი
 1873 ლუჩი (კუთხ., ქართლ., წყნარი)
 2627 ლუჩუნა

მ

1434 მამებელი
 908 მამეზლარი, მამეზლარა
 3980 მაგარი I მნ. (ფიზიკ. ძლიერი)
 2721 მაგარი მე-2 მნ. (მტყიცე)
 729 მაღლიანი
 2893 მაღლიერი
 731 მაღლისყოფელი
 730 მაღლმოსილი

732 მაღლცხებული (ძვ.)
 1145 მანებელი
 1598 მათაყვანებელი
 155 მათხოვარი
 3614 მიიმახი I მნ. (ფეხმოქცეული)
 3945 მიიმახი მე-2 მნ. (უშნო)
 3946 მიიშენი I მნ. (ულამაზო)
 331 მიიშენი მე-2 მნ. (სალანძლ.)
 1975 მაკვილაყი
 1769 მალხაზი
 4141 მამათმავალი
 34 მამამთავარი
 332 მამაოხერი
 2722 მამაცი
 547 მამაცხონებული
 548 მამაცხონებულიშვილი
 333 მამაძალი
 1435 მამლაყინწა
 1274 მამულიშვილი
 3615 მანყიანი (ფიზ., ნაკლიანი)
 909 მანკიერი (ბიწიერი)
 1555 მანკია
 1146 მამორებელი
 1770 მარდი
 733 მართალი
 734 მართებული (ძვ.)
 1071 მართლგამკითხავი (ძვ., ლა წიგნ.)
 735 მართლის მთქმელი
 559 მართლმადიდებელი
 560 მართლმორწმუნე
 736 მართლმოყვარე (წიგნ.)
 1072 მართლმსაჯული
 3861 მარილიანი
 2576 მარიფათიანი
 561 მარტილი (ძვ.)
 3947 მარლი
 1073 მარჩენალი
 3727 მარჩხი
 2577 მარჯვე
 1074 მასწავლებელი
 2266 მასხარა I მნ. (ოხუნჯი)
 334 მასხარა მე-2 მნ. (სალანძლავი)
 272 მასხარად აგდებული
 156 მატანტალა
 1641 მატაოცი
 1976 მატაროცი (ძვ.)
 335 მატლი
 1436 მატრაბაზი I მნ. (ძვ. შეტჩიარა)

- 910 მატრახაზი მე-2 მნ. (თალითი)
 2178 მატრახეცა
 911 მატყუარა
 3728 მალალი I მნ. (ფიზ., მალალი)
 35 მალალი მე-2 მნ. (ღირსეული)
 3729 მალალ-მალალი
 487 მალალნიკიერი
 2019 მაშვრალი (ძვ.)
 336 მაჩანჩალა I მნ. (უპრინციპო მიმდევარი.)
 157 მაჩანჩალა მე-2 მნ. (დაცინებელი)
 912 მაკდური
 913 მაკილი (ყუთხ. ფშ., მაკდური)
 158 მაწანწალა
 2217 მაქანჯალი (ძვ.)
 3730 მაქუტი
 2323 მახვილგონიერი
 3103 მახვრალი (ძვ. დღონებული).
 3616 მახინჯი I მნ. (სახინჯი, ფიზიკ. ნაკლის მქონე)
 3948 მახინჯი მე-2 მნ. (დიდად უშნო)
 914 მახინჯი მე-3 მნ. (ზნედაცემული)
 465 მაჭლაჭუნა I მნ. (საზიზღარი)
 3949 მაჭლაჭუნა მე-2 მნ. (დიდად უშნო)
 1599 მბაძავი
 1147 მბილწავი
 3393 მბორგავი
 337 მბლაჭენელი
 1437 მგელი I მნ. (ხარბი გაუმადარი)
 2723 მგელი მე-2 მნ. (შეუპოვარი)
 1148 მგელკაცი
 1771 მგზნებარე
 3104 მგლოვიარე
 3238 მგოდებელი (ძვ.)
 1275 მგრძნობიარე, მგრძნობიერი
 1276 მდაბალი
 3239 მღრტიენავი
 3105 მღუმჯრე
 2724 მემბოხე
 1277 მემამიტი, მემამიტი
 2725 მემბოლო
 2137 მემგობარი
 2726 მელგარი
 1438 მელიდური
 36 მელრომე
 2070 მელღეზვალე
 1149 მევახზე, მოვახზე (ძვ.)
 2727 მეთაური
 2138 მენახე (ძვ.).
 1150 მევობრე
 915 მელა
 916 მელაყუდა
 3617 მელორტი
 917 მემრუმე
 2728 მემოპარი
 2324 მემოცნებე
 2817 მერყევი
 1650 მესაიდუმლე
 1439 მესაყურთე
 1151 მესაფლავე
 37 მესაქე
 2729 მესვეური
 1440 მეთიკენიტა (მეთიჩარა)
 1441 მეთიჩარა
 918 მეთხობრცი
 1697 მეთურჩე
 38 მეთუფე
 919 მეთქრთამე
 1772 მეთუფოთარი (ძვ.)
 2020 მეთადინე
 2325 მეთენიერი
 159 მეთავე
 2218 მეთქორე, მეთქორავე
 3359 მეთხნარავი
 920 მეთხეკარი
 631 მეთელსაზნელელებელი
 3862 მეთუფნახევი
 3863 მეთქალი, ა
 3864 მეთქაბუე
 1075 მეთრუნეული
 3520 მეთა კაცი
 4142 მეთვარეული
 488 მეთლიანი
 2730 მეთმენი (ძვ.)
 1698 მეთდევა (კერპი)
 2731 მეთზანდასახული (წიგნ.)
 2732 მეთზანმისწრაფი, მეთზანმსწრაფი—
 1442 მეთზეზიანი
 3618 მეთლეული
 1600 მეთმბაძველი
 3865 მეთმზიდველი
 1152 მეთმთვისებელი
 1443 მეთმკერძებელი
 1278 მეთმნდობი
 1153 მეთმტაქებელი I მნ. (წამართმევი)

- 431 მიმტაცებელი მე-2 მნ. (პომიხიბელე-ლი)
- 4099 მიშქალი
- 1631 მიშყოლი
- 1076 მიშველებელი
- 1077 მიშციმი
- 2326 მიშხედარი
- 1154 მიშქალერებელი
- 1155 მიშხტომი
- 1279 მინდობილი
- 562 მირონცხებელი (ძვ.)
- 599 მისანი
- 737 მისანდობი
- 4025 მისუსტებული
- 1280 მიუდგომელი
- 466 მიუზიდველი
- 2151 მიუჯარებელი
- 1281 მიუეკრძებელი
- 2468 მიუმხედარი (ძვ.)
- 921 მიუნდობელი
- 922 მიუსანდო
- 1282 მიუფერებელი
- 2469 მიუხედარელი
- 4026 მიქანტული
- 3106 მიღონებული
- 1836 მიყმენდილი (ძვ.)
- 3240 მიყუჩებული
- 664 მიჩვეული
- 2470 მიჩლუნგებული
- 3241 მიჩუმებული
- 632 მიწაგასახეთქი
- 633 მიწადასაყრელი
- 2327 მიხვედრილი
- 4100 მიხრწნილი
- 1444 მკაცი I მნ. (სასტიკი)
- 2733 მკაცი მე-2 მნ. (მტკიცე)
- 2219 მკვახე
- 338 მკედარძალი
- 1837 მკედრიხებრი
- 1445 მკეხარა, ი
- 1773 მკვირცხლი
- 2328 მკელევი
- 1156 მკელელი
- 3242 მკენესარი
- 563 მკრეხელი, მკრეხელი (ძვ.)
- 1446 მკილავი
- 3981 მკლავმავარი
- 3982 მკლავლონიერი (წიგნ.)
- 3107 მკრთალი (ძვ.)
- 1447 მკისნავარი (ძვ. მრისხანე, სასტიკი)
- 1157 მლახნელი
- 1448 მლიქნელი
- 1601 მლოცავი, მლოცველი
- 2734 მმართველი
- 39 მნათობი
- 40 მნათობთ-მნათობი
- 2329 მოაზროვნე
- 1283 მოალერსე
- 1078 მოამავე
- 1602 მოარშიყე
- 3619 მობაჯბაჯე
- 2220 მობუზღუნე
- 3620 მობუნძლული (კუთხ., იმ., მოხრი-ლი)
- 3621 მობღუნძული
- 1774 მოგემავე
- 3731 მოგოგმანე
- 4027 მოღუნებულა
- 923 მოენე (ძვ.)
- 924 მოეშმაკო
- 3108 მოვავლახე
- 3109 მოვალალე
- 2735 მოთავე
- 1158 მოთარევე
- 1603 მოთაყვანე
- 273 მოთელილი
- 4028 მოთენთილი
- 1632 მოთენიერებული
- 2818 მოთმინებადაკარგული
- 1449 მოთნე (ძვ., პირმოთნე)
- 339 მოთრეული
- 3950 მოიმახი (კუთხ., იმ., უშნო, მა-ხიჩვი)
- 1284 მოიმედე
- 3622 მოკაყული
- 2221 მოკინკლავე
- 1159 მოკრივე
- 1285 მოკრძალეებული
- 1977 მოლაზღანდარი
- 1450 მოლაქუცი
- 1978 მოლაყებე
- 1775 მოლხინე (ძვ.)
- 160 მომთაბარე
- 2736 მომთმენი
- 1651 მომთხოენი
- 3110 მომწანიებელი

- 2330 მომსაზრებელი
 1160 მომსპობი
 1604 მომტირალი, მოტირალი
 1605 მომღერალი
 1606 მომღერალ-მოქეიფე
 1161 მომღორებელი
 2199 მომჭირნე, ხელმომჭირნე
 432 მომხიბლავი
 600 მომჭადოებელი I მნ. (ცრუმ. ჟადოთი შეკრული)
 433 მომჭადოებელი მე-2 მნ. (მომხიბლავი)
 2819 მონა, მონამორჩილი (სხვისი ნების შემსრულებელი)
 1162 მონავარი (კუთხ., კახ. ონავარი)
 601 მონავსული
 564 მონაზონი
 161 მონამეცე
 3111 მონანიებული, მონანული
 3866 მონარარე
 1286 მონდომებული
 2267 მონებვიერე
 2820 მონუსხული
 2071 მორიალე (მოხეტიალე)
 1287 მორიდებული
 340 მორიელი
 2737 მორკინალი (ძვ. და წიგნ.)
 2821 მორჩილი
 1288 მორცხვი
 565 მორწმუნე
 41 მორკმული (ძვ.)
 1633 მორჭლებული
 2331 მოსაზრებელი
 467 მოსაკლავი
 738 მოსამართლე (ძვ.)
 162 მოსაწყვლებული
 434 მოსაწონი
 1874 მოსვენებული
 1163 მოსისხლე
 1289 მოსიყვარულე
 2471 მოსულელო
 925 მოსყიდული I მნ. (რამიე ანგარების მიზნით მიმხრობილი)
 2894 მოსყიდული მე-2 მნ. (მოხიბლული)
 1451 მოტრახაზე
 2895 მოტრფილავი
 2472 მოუაზრებელი, მოუაზრებელი
 2738 მოუღრეკელი
 2822 მოუთმენელი
 1838 მოულხენელი
 2739 მოურეველი
 1290 მოურიღებელი I მნ. (პირდაპირი)
 2179 მოურიღებელი მე-2 მნ. (უზრდელო)
 1699 მოურჯულებელი
 1776 მოუსვენარი, მოუსვენებელი I მნ. (მფოთიანი)
 2021 მოუსვენარი, მოუსვენებელი მე-2 მნ. (მშრომელი)
 739 მოუსყიდველი
 2740 მოუტეხელი
 2473 მოუფიქრებელი
 2474 მოუქნელი
 740 მოუქრთამვი
 2022 მოულაღვი
 4029 მოუძღურებელი
 494 მოუწესრიგებელი
 1778 მოუწყენელი, მოუწყინარი I მნ. (ინეც მოწყენა არ იცის)
 2023 მოუწყენელი, მოუწყინარი მე-2 მნ. დაუზარებელი მშრომელი)
 2628 მოუხერხებელი
 2180 მოუხრელი I მნ. (უხეში)
 2741 მოუხრელი მე-2 მნ. (დაუმორჩილებელი)
 741 მოქალაქე
 4030 მოქანცული
 1979 მოქაქანე
 1607 მოქეიფე
 2742 მოქმედი
 1634 მოქნილი I მნ. (მოხერხებული)
 926 მოქნილი მე-2 მნ. (გაიძვერა)
 927 მოქრთამული
 928 მოქონილი
 3243 მოქუშული
 929 მოლაღვე
 1079 მოლავაწე
 3244 მოღრუბლული
 3245 მოღუმული
 1980 მოყაყანე
 1291 მოყვარული
 2072 მოყილავი
 2743 მოყმე (ძვ.)
 930 მოყურიადე (კუთხ. ფშ., მოთვალთვალე, ჟამუში)
 1452 მოშიშარი, მოშიში (ძვ.)

4031 მოშლილი
1453 მოშურნე I მწ. (ძვ., შურიანი).
1292 მოშურნე მე-2 მწ (ძვ., ძლიერ მოწადინებულნი)
2475 მოჩერჩეტო
1777 მოჩხუბარი
2923 მოცინარი
2924 მოცინარ-მოშლიმარი
2073 მოცილილი
3867 მოცქრიალე
4032 მოძაბუნებულნი
1164 მოძალადე, მოძალე
2139 მოძმე (ძვ.)
1454 მოძულე
274 მოძულეებულნი
1455 მოძუნწო
1080 მოძღვარი I მწ. (ძვ., აღმზრდელი, და პრიგებელი)
566 მოძღვარი მე-2 მწ. (ძვ. სარწმ. სულიერი მამა)
1293 მოწადინე, მოწადინებულნი
163 მოწანწალე
742 მოწალმართე I მწ. (კეთილის მოქმედი)
2024 მოწალმართე მე-2 მწ. (ბეჭითი)
42 მოწინავე
743 მოწყალე
3112 მოწყენილი
1081 მოჭირნახულე
1294 მოხათრებულნი
3868 მოხდენილი
2578 მოხერხებულნი I მწ. (მარჯვე, ხერხიანი)
931 მოხერხებულნი მე-2 მწ. (გაიძვერა)
2074 მოხეტიალე
2896 მოხიბლულნი
2268 მოხუმარი
602 მოჯადოებულნი I მწ. (ტრუმ. ჯადოთი შეკრული)
2897 მოჯადოებულნი 2 მწ. (მოხიბლულნი)
2744 მოჯინყე
2898 მოჯერებულნი
932 მპარაიე, მპარეელი (ძვ.)
2745 მპყრობელი
1165 მეღვთი, მეღვთელი
1981 მრავალმეტყველი (ძვ.)
744 მრავალმოწყალე (ძვ.)
489 მრავალმხრივი
3479 მრავალტინჯული

490 მრავალფეროვანი
3480 მრავალჭირგადახდილი
3481 მრავალჭირგამოვლილი
1456 მრისხანე
933 მრუში (ძვ.)
1295 მსასოებელი (ძვ.)
934 მსიძავე (ძვ.)
935 მსტოვარი (ძვ.)
2476 მსუბუქი I მწ. (ზერეულე აზროვნების კაცი)
2222 მსუბუქი მე-2 მწ. (ზერეულე ხასიათის მქონე)
1700 მსუნავი
3732 მსუქანი
1166 მტანჯველი, მტანჯავი
1167 მტარვალი
1168 მტაცებელი
3246 მტირალი
1779 მტირალა
2746 მტკიცე
509 მტრელი
936 მტყუანი (ძვ.)
341 მუდრევი (ველგარ.)
342 მურტალი, მურდალი
1457 მუსუსი
2181 მუტრუცი
2075 მუქთამჟამელი
2076 მუქთახორა
2025 მუყაითი
2026 მუჟაკაცი
1701 მუცელდმერთა (ავმუცელა)
937 მუხანათი
938 მუხთალი
2224 მფანტველი
1082 მფარეელი
2223 მფლანგავი, მფლანგველი
1458 მფრთხალი, ფრთხალი
1169 მქეღავი
1459 მქირდავი
2182 მქისე (ძვ.)
2747 მქმელი, მქნელი
3113 მღლევაიე, ი
1170 მყელეფელი
1982 მყრალი
1083 მშველელი
3869 მშვენი
3870 მშვენიერი
1910 მშვენიერმოლაპარაკე.

- 1911 მშენიერობები
1875 მშვიდი
1876 მშვიდობიანი
1460 მშიშარა
2027 მშრომელი
3360 მშფოთი, მშფოთიარე
1171 მჩაგვრელი
2477 მჩატე ჭკუის
2478 მჩატე კაცი
1702 მჩემბელი (ძვ.)
1983 მჩაბხელი
343 მჩაბხელი (ძვ.)
603 მჩაბხელი (ძვ.)
1084 მცელ-მფარველი
2479 მცირე მცოდნე
2332 მცოდნე
2077 მცონარი
1172 მძარცველი, მძარცველი
3361 მძინვარი
2225 მძიმე
3983 მძლავრი
2748 მძლე, მძლეველი
2749 მძლეო-მძლე
1461 მძრახელი
2750 მძლოლი, (მეთაური)
1173 მწაგვრელი
1085 მწე
1174 მწვალბელი
2333 მწიგნობარი
666 მწირი
3114 მწუხარი
3871 მწუხარი (ძვ.)
1086 მწყიდობელი
1462 მწყვარი, მწყველი, მწყველ-
მკრული
3115 მწყრალი
1912 მჭევი I მნ. (ენამტყველი)
3872 მჭევი მე-2 მნ. (შნოიანი, ლამაზი)
1913 მჭევიმტყველი
3116 მჭმუნვარი
2269 მხარჯელი
1463 მხალი
344 მხეცი
3362 მხეცქმნილი
2899 მხიარული
435 მხიბლავი
275 მხილბული
2751 მხნე
- 1175 მხრწელი
1087 მხსნელი
665 მხცოვანი I მნ. (ძვ., ღრმად მოხუ-
ცი)
43 მხცოვანი მე-2 მნ. (ხანდაზმული
მოლეწე)
1176 მჭაბული
345 მჭაბული
- 5
- 1177 ნაბრაგევი (ძვ.)
1178 ნაეაზაკარი
1088 ნაეაგარი
276 ნაბეჩაევი (ღაჩაგრული)
164 ნაბოლარა (არაფრად ჩასავლელი)
1780 ნაგიჟარი
165 ნაგლაზაკარი (ძვ.)
346 ნადირი
166 ნადირკაცი
604 ნავსი, ნაშსი
3873 ნაზი I მნ. (ტურფა, აზიზი)
1296 ნაზი მე-2 მნ. (სათნო, მოსიყვარული)
3874 ნაზ-ნარნარი
2334 ნათელგონიანი
3875 ნათელთვალბიანი, ნათელთვალბა
44 ნათელმოსილი
567 ნათელცხებული I მნ. (სარწმ.)
45 ნათელცხებული მე-2 მნ. (დიდბუ-
ნებოვანი)
167 ნათრევი
168 ნაკიარი (წიგნი.)
2335 ნაკიოხი
2480 ნაკლებგანვითარებული
2481 ნაკლებმგნებული
3623 ნაკლიანი
4033 ნამშვრალი (კუთხ., ფმ., ნაშრომი)
939 ნამუსაყრილი
940 ნამუსახილი
941 ნამუსგარეცილი
942 ნამუსგაქნილი
943 ნამუსდაკარგული
944 ნამუსდამზობილი
745 ნამუსიანი
945 ნამუსწართმული
2270 ნანებირალი (განებირებული)
3876 ნარნარი
3951 ნასი
3483 ნატანკი
2028 ნალეწი

- 3117 ნაღველმორეული
- 3118 ნაღელიანი
- 1179 ნაყჩაღარი
- 2029 ნაშრომი
- 2030 ნაშრომ-ნაღაგი
- 2031 ნაშრომ-ნაჭაფი
- 2078 ნატარქეკია
- 169 ნაძირალა, ი (წიგნ.)
- 2032 ნაჭირნახულევი
- 3624 ნახევეარკაცი I მნ. (ღიღი ფიზ. ნაკ-ლის მქონე)
- 946 ნახევეარკაცი მე-2 მნ. (ზნეობრივი ნაკლის მქონე)
- 947 ნახშირქმული (კუთხ., გურ.)
- 2033 ნაჭაფი
- 3482 ნაჯახირევი, ბი
- 1180 ნაჯიბგირალი
- 2823 ნებამიხდილი
- 2271 ნებიერი
- 2752 ნებისყოფიანი
- 4034 ნიათგამოცლილი
- 2753 ნირუმლევი
- 2754 ნირუმლევი
- 2755 ნირუმეხრელი
- 3119 ნირწამხდარი, ნირუმეხილი
- 491 ნიჭიერი
- 495 ნიჭოკლებული
- 496 ნიჭაყლები
- 3120 ნუგეშდაკარგული
- 2900 ნუგეშიანი
- 1089 ნუგეშისმცემელი
- 3121 ნუგეშმიხდილი
- 3122 ნუგეშმოკლებული
- 3123 ნუგეშმოსპობილი

ო

- 667 ობოლ-ეული
- 668 ობოლ-ოხერი
- 669 ობოლ-ტალი
- 2482 ობროდი (კუთხ., იმ., ჩერჩეტი, უქკუო)
- 2483 ოგეჩა (ხეპრე, გაუთლევი)
- 2484 ოღორგელა (ხეპრე, გაუთლევი)
- 3625 ოღროკი (კუთხ., კახ. უშნო ადამიანი)
- 948 ოინბაზი
- 1781 ონაერი
- 949 ორგული

- 1608 ორგუნება
- 950 ორპირი
- 951 ორყაბაზი (ძვ. ეშმაკი, თვალთმაქცი)
- 2824 ორკოფი
- 2579 ოსტატი
- 2485 ოტროველა. (ხეპრე, რეგენი)
- 1914 ოქროპირი (ძვ. და წიგნ.)
- 3626 ოყრაყი, ოყლაყი
- 1839 ოჩოვი (კუთხ., რაქ., ზანტი)
- 347 ოჩოკი (ძვ.)
- 348 ოჩოპინტრე
- 2140 ოჩხუმი
- 2336 ოცნებიანი
- 170 ოხერი I მნ. (უპატრონო, ეული)
- 952 ოხერი მე-2 მნ. (თაღლითი)
- 349 ოხერი მე-3 მნ. (სალანძლ.)
- 350 ოხერ-ტალი
- 351 ოხრიშვილი
- 2272 ოხუნჯი
- 1464 ოხჰანი (კუთხ., რაქ., პურაძერი)
- 2141 ოხჰუმი (კუთხ., ქიზ., მეგობარი)
- 634 ოჯახამოსაწყვეტი (წყველის სიტყვა)
- 549 ოჯახაშენებული (საყვედურითი მიმართვა)
- 352 ოჯახაწყვეტილი (სალანძლ. სიტყვა)
- 635 ოჯახდასაქცევი (წყველის სიტყვა)
- 353 ოჯახდაქცეული (სალანძლ. სიტყვა)
- 354 ოჯახდაქცეულიშვილი (სალანძლ. სიტყვა)
- 355 ოჯახეტიანი (სალანძლ. სიტყვა)
- 550 ოჯახკორი.
- 636 ოჯახანელებული (წყველაა ერთგვარი)
- 3627 ოჯიბაზი (კუთხ., რაქ., ფესმრული)

პ

- 356 პაპულა
- 357 პანღურამოგრული
- 746 პატივაუხდელო
- 171 პატივაყარილი
- 172 პატივახდილი
- 46 პატივდებული (ძვ. და წიგნ.)
- 47 პატივმოსილი
- 1465 პატივმოყვარი
- 48 პატივსაღები (ძვ. და წიგნ.)
- 49 პატივსაცემი
- 50 პატივცემული

- 747 პატროსანი
 3628 პალეიანი (ძვ. დიდმუცლიანი)
 2337 პეიტარი I მნ. (ბრძენი, გამოცდილი)
 526 პეიტარი 2 მნ. (ირონიის მნიშვნე-
 ლობით, კუთხ., ქართლ.)
 3877 პეწიანი
 953 პილწი
 1297 პირამთქმელი
 1298 პირამტხი (კუთხ., გურ.)
 3247 პირანთებული
 2629 პირალია I მნ. (დოყლაპია)
 1984 პირალია მე-2 მნ. (მოურიდებლად
 მოლაპარაკე)
 3878 პირბადრი
 2925 პირბაკმიანი
 3629 პირბანჭგელიანი
 954 პირბნელი
 3733 პირბუტალი
 3879 პირგაბადრული
 3363 პირგამეხებული
 3249 პირგამქუშავი
 3248 პირგაშშრალი
 2926 პირგანათებული
 3250 პირგანაცრებული
 955 პირგატეხილი
 3251 პირგაქუშული
 2927 პირგალიმებული
 956 პირგახეული
 1299 პირდაპირი
 358 პირდაუბანელი
 3440 პირდაღებული 1 მნ. (გაკვირვე-
 ბული)
 2630 პირდაღებული მე-2 მნ. (უნიათო,
 დოყლაპია)
 3252 პირდაღერემილი
 1652 პირდაცული (ძვ.)
 3394 პირდორბლიანი
 3880 პირეარდიანი
 51 პირეელი
 52 პირეელთაგანი
 173 პირეელყოფილი
 3881 პირთამზე
 1915 პირთაფლი
 3734 პირთეთრი
 748 პირიანი
 3882 პირიმზე
 957 პირის გამტეხი
 958 პირისმშლელი
 3883 პირკეთილი (ძვ.)
 3253 პირკუმტი
 3884 პირლაპაზი
 3885 პირმანგი
 749 პირმართალი
 3735 პირმდიდარი
 3254 პირმედგარი (ძვ.)
 1916 პირმეტყველი
 3886 პირმზიანი
 3887 პირმთვარე
 1300 პირმიუხედავი (პირუთენელი)
 3255 პირმკაცი
 3256 პირმკვახე
 3736 პირმოგრძო
 1466 პირმოთნე
 2928 პირმოცინარი, პირმოცენარი
 1301 პირმოუფერებელი
 3257 პირმოქუშული
 2929 პირმოლიმარი
 3258 პირმოლუშული
 3888 პირმოციმციმე
 2183 პირმოხეული (თახელი)
 3737 პირმრგვალი
 3259 პირმრისხანე
 3738 პირმსუქანი
 750 პირმტვიცე
 3124 პირმქისე (ძვ.)
 1985 პირმყრალი
 3889 პირმშენიერი
 3739 პირმწითურა
 3260 პირმწუხარე
 3890 პირმწყაზარი (ძვ.)
 2930 პირმზიარული
 751 პირნათელი
 959 პირნამრუშევი
 3952 პირნასი (ძვ.)
 752 პირობიანი
 753 პირონება
 3740 პირსავსე
 2931 პირსახემზიანი
 3891 პირსახოვანი
 2932 პირსინათლიანი
 1181 პირსისხლა, პირსისხლიანი
 754 პირსწორი
 1302 პირუთენელი
 359 პირუტყვი
 755 პირუტყუარი (წიგნ.)
 1467 პირფერი

3261 პირკუფრი
3262 პირკუში
2631 პირლია
1986 პირლინოში
1468 პირლრენია
3741 პირშაეი 1 მნ. (მუქი ფერის სახის მკონე)
960 პირშაეი მე-2 მნ. (პირობის გამტეხი)
1653 პირშენახული
174 პირშერტხევენილი
1303 პირში მთქმელი
3395 პირშმაგი
2933. პირშუქიანი
3396 პირყოფი
360 პირძალი
175 პირწბილი (ყუთხ., ფშ., შერტხევენილი)
1917 პირწყლიანი
3742 პირხმელი
1556 პრანკია
1304 პურალი
1469 პურაძეირი
1305 პურმარიალანსი
1470 პურშაეი
1557 პუწყია (ყუთხ., იმ., პრანკია)

შ

2226 შამი
2632 შამკარარული (ყუთხ., ფშ., გზადანეული)
3408 შინაშლილი
3410 შინდამცხრალა
1703 შინიანი
3411 შინმოყლული
3409 შინმოარეული
3892 შუქუნა
3743 ქლალთეალება

ჩ

756 ჩაინდი 1 მნ. (წიგნ., კვთილშობილი)
2756 ჩაინდი მე-2 მნ. (გმირი, უშიშარი)
1306 ჩბილი
2486 ჩეგვენი
2488 ჩეტდასხმულა
2487 ჩეტბანი 1 მნ. (გამოშტერებული)
3364 ჩეტბანი მე-2 მნ. (ხელი, გივი)

436 რიგინა
1471 რისხვიანი
1609 რიხიანი
2757 რკინისმკენეტელი, ა
605 როკაპი 1 მნ. (ურუმორწ. კულიანების უფროსი)
3953 როკაპი მე-2 მნ. (უშნო, უბილო)
961 როკაპი მე-3 მნ. (ავი, ზოროტა)
1987 როკაპი მე-4 მნ. (ყბელი ღვდაბერი)
176 როსკიპი
1988 როყი
3630 როხროხა
53 რჩელი
3125 რწმენადაკარგული
568 რჯულიანი
54 რჯულმდებელი (ძე.)
569 რჯულმშეკელი
361 რჯულადლი

ს

534 საბრალი
1307 სადა
438 სადიღებელი
962 საეკეო
468 საზიზლარი
2142 საზოგადოებრივი
2338 საზრიანი
439 სათაყვანებელი
757 სათნო
758 საიმელო
4035 სალავათგამოკლილი
362 სალავათძალი
363 სალახანა
2758 სალგულოვანი
759 სამართლიანი
637 სამიწე (წყვეტლა ერთგვარი)
177 სამოწყალი
760 სანლო
3893 სანდომიანი
2581 სანთი (ყუთხ., ქართლ., კახ., მარჯვე)
2580 სანთიანი (ყუთხ., ქართლ., მოხერხებული)
440 საოცარი
55 საპატიო
178 საპატრონო
3631 საპყარი 1 მნ. (ყუტი)
179 საპყარი მე-2 მნ. (მათხოვარი)

- 3594 საროტანი (წიგნ.)
 180 სარჩენი
 761 სარწმუნო
 181 სასაცილო
 36 სასახელო
 63E სასიკვდილე (წვეკლაა ერთგვარი)
 57 სასიქადულო
 3126 სასოებადაქარგული
 3127 სასოებამიხილი
 1308 სასოებიანი 1 მნ. (იძელიანი)
 570 სასოებიანი მე-2 მნ. (ძვ., მორწმუნე)
 3128 სასოწარკვეთილი
 1472 სასტიკი
 441 სასურველი
 3954 საფრთხობელა
 442 საქები, საქებარი
 58 საქებ-საღიდებელი
 182 საქირდავი
 2079 საქმეგამოლეული
 2080 საქმედალეული
 2034 საქმიანი
 2582 საქმის კაცი
 963 საქმოსანი
 762 საქციელიანი
 3263 საქციელმოშლილი
 3264 საქციელწამხდარი
 4077 სალი
 443 საყარელი
 535 საყოდავი
 469 საძაგელი
 470 საძრახი, საძრახელი
 536 საწყალი 1 მნ. (შესაბრალისი)
 183 საწყალი მე-2 მნ. (გლახა)
 364 საწყალი მე-3 მნ. (სალანძლ.)
 4143 საჭურისი
 3442 სახელანძელი
 3265 სახელესილი
 3441 სახელეწილი, სახეატკრეცილი
 3266 სახეამღერეული
 3443 სახეანთებული
 3267 სახეარეული
 3444 სახეაქარხალებული
 2934 სახეგაბადრული
 2935 სახეგაბარწყინებული
 3268 სახეგადაფითრებული
 3269 სახეგათეთრებული
 3744 სახეგამხდარი
 2936 სახეგანათებული
 3270 სახეგაფითრებული
 3397 სახეგაშეშებული
 2937 სახეგაშლილი
 2938 სახეგაშუქებული
 2939 სახეგაცისკრონებული
 3271 სახეგაცრეცილი
 3445 სახეგაწითლებული
 3272 სახედაღერეული
 3632 სახედაღმეკილი
 3273 სახედაღონებული
 3274 სახედაღრეცილი
 3745 სახეთთური
 3275 სახეეშუტი
 59 სახელგავარდნილი 1 მნ. (სახელოვანი)
 184 სახელგავარდნილი მე-2 მნ. (სახელგატეხილი)
 60 სახელგანთქმელი
 185 სახელგატეხილი
 763 სახელგაუტეხელი
 61 სახელიანი
 62 სახელმოხვეკილი
 63 სახელოვანი
 64 სახელქებული
 186 სახელწერტხეხილი
 3955 სახემანიანი (წიგნ.)
 3895 სახემზიანი
 3446 სახემზინელი
 3276 სახემკაცი
 3277 სახემკრთალი
 3278 სახემოქუშული
 2941 სახემოლიმარი
 3633 სახემორღრეცილი
 3279 სახემორღრეული
 3280 სახემორღრეული
 3746 სახემრგვალი
 3281 სახემტირალი
 3282 სახემქისე
 2940 სახემლიმარი
 3896 სახემშეენიერი
 2942 სახემშეილი
 2943 სახემშინარი
 3747 სახემწითური
 3283 სახემწუხარი
 3284 სახემწურალი
 3634 სახემჭკნარი
 2944 სახემხიარული

- 2945 სახენათელი
 3285 სახენაღლელინი
 3635 სახენაყავილარი
 3286 სახენაწამები
 3748 სახესაესე
 3287 სახეშეკრული
 3398 სახეშეშლილი
 3399 სახეშეცელილი
 3288 სახეშეკმუხენილი
 3636 სახეჩამომდნარი
 3897 სახეექრიალა
 3749 სახეწითელი
 3637 სახეკორფლიანი
 3898 სახიერი
 3638 სახიჩარი
     639 სახლკარაქეული (წყველა ერთგვარი)
 3899 სახოვანი
 3129 სეეღამორეული
 3130 სეეღამოცული
 3131 სეეღამოწოლილი
 3132 სეეღიანი
 4101 სენმორეული
 3454 სეებედნიერი
 3484 სეებნელი
 3485 სეეგამწარებული
 3455 სეეგამყოფილი
     65 სეეგალაი (ძვ.)
 3456 სეესეიანი
 3457 სეესრული
 3458 სეეტბილი
 3486 სეეუბედური
 3459 სეიანი
     964 სინდისგაწყვეტილი
     965 სინდისგარეცხილი
     966 სინდისდაკარგული
 2901 სინდისდამშვიდებული
     764 სინდისიერი, სინდისიანი
     967 სირცხვილდაკარგული
 3133 სირცხვილეული
 3134 სირცხვილნაჭამი
 3135 სისხლგამშრალი
 1840 სისხლგაყინული
 1182 სისხლიანი (სისხლის მღვრელი)
 1183 სისხლიგუდა (ყუთხ., ქართლ., სისხლით გაუმადარი)
 1184 სისხლისმსმელი
 1185 სისხლისმღვრელი
 1186 სისხლისმწოველი
 3136 სისხლმორეული
 1841 სისხლნაკლები
 1782 სისხლსაცხე
 1783 სისხლჭარბი
     765 სიტყვის პატრონი
     766 სიტყვის კაცი
 1187 სიტყვის გამტეხი
 3289 სიტყვაგამშრალი
 1989 სიტყვაგარძელი
     767 სიტყვაშართალი
 1918 სიტყვამახილი
 1919 სიტყვამოსწარებული
 1920 სიტყვამჭვერი
 1921 სიტყვაპასუხიანი
 1922 სიტყვატბილი
 1842 სიტყვაუთქმელი
 1843 სიტყვაძიერი
 1844 სიტყვაძუნწი
 1923 სიტყვაწულიანი
 1924 სიტყვაჭარბი
 1925 სიტყვაზგავრეილი
 4036 სიქავამოლეული
 1309 სიყვარულიანი
 3487 სიციცხლეგამწარებული
 1784 სიციცხლიანი
     492 სიციცხლისუნარაინი
 4102 სნეული
     768 სპეტაკი
 1310 სტუმართმოყვარე
     968 სულბნელი
 3290 სულგაკმენდილი
 3137 სულგამწარებული
 3291 სულგანაბული
     769 სულგრძელი
     770 სულდიდი
 2489 სულელი
 1188 სულთამხდელი (ძვ.)
 1189 სულთამხუთავი
     444 სულთუტყბესი
 4144 სულით ავღმყოფი
 3488 სულით დაცემული
 3489 სულით ობოლი
     365 სულკატანი
     366 სულყრული
     771 სულმადალი
     969 სულმდაბალი

367 სულმკედარი
 66 სულმნათი (ძვ.)
 2825 სულმოკლე 1 მნ. (მოუთმენელი)
 187 სულმოკლე მე-2 მნ. (ლაჩარი)
 2826 სულსწრაფი
 368 სულძალდი
 369 სულწაშველარი
 2827 სულწასული
 370 სულწაწყმედილი
 1473 სულხარბი
 2902 სურვილმორეული
 2490 სუსტი 1 მნ. (გონებით დაბალი)
 2828 სუსტი მე-2 მნ. (ნებისყოფას მოკლუბული)
 4037 სუსტი მე-3 მნ. (უძალდონი)
 1474 სუსტგულიანი
 1475 სქელკანიანი 1 მნ. (უგრძნობი)
 2491 სქელკანიანი მე-2 მნ. (მიუხვედრელი)
 2339 სწავლული
 67 სწორუპოვარი (წიგნ.)
 1785 სწრაფი
 1786 სწრაფმოკმედი
 68 სჯულმდებელი (ძვ.)

ბ

188 ბაბრუკი (ლატაკი)
 3639 ბაკეია (ცაქია)
 371 ბაკიმასხარა
 3521 ბანადი
 3522 ბანაზილული
 3900 ბან-ალეა (ძვ.)
 3901 ბანასვეტილი
 3523 ბანაყრილი
 3902 ბანაშოლტილი
 3524 ბანახოვანი
 3525 ბანბრჯე
 3750 ბანდაბალი
 3526 ბანდიდი
 3751 ბანთხელი
 3527 ბანიანი
 3903 ბანკენარი
 3752 ბანმაღალი
 3528 ბანმკერივი
 3753 ბანმოშკრო
 3754 ბანმოჩილი
 3529 ბანმოქნილი
 4078 ბანშრთელი

3755 ბანმსხვილი
 4103 ბანმტყვიანი
 3530 ბანოვანი
 3904 ბანსარო
 3531 ბანსრული
 1787 ბანსწრაფი
 2081 ბანტალა
 3532 ბანშედგმული (კუთხ., ქართლ., ახოვანი)
 3533 ბანშეკრული
 3534 ბანშეყრილი
 3905 ბანშოლტა
 3640 ბანჩიორა
 3984 ბანძლიერი
 3906 ბანწერწეტა
 3756 ბანწერილი
 3757 ბანხმელი
 3907 ბანჯავარიანი
 3490 ბანჯელი
 3491 ბანჯულ-გვემული
 3492 ბანჯულ-გმობილი
 3493 ბანჯულ-ჩაგრული
 3494 ბანჯულ-წამებელი
 1476 ბარაკეუბა (შეტიჩარა)
 1990 ბარამანა (ლაქლაქა)
 1991 ბარატურა (ძვ., „ჩქარ მოუბარი ვერ კეთილად“)
 1477 ბარაუცი (შეტიჩარა)
 1992 ბარტარა, ბარტალა
 970 ბარტაროზი
 1993 ბატანა
 2492 ბეტია
 3138 ბეინამღვრეული
 2493 ბეინდაბნეული
 4145 ბეინდამთხვეული
 2494 ბეინთხელი
 2340 ბეინიანი
 2495 ბეინნაღრძობი
 1704 ბელეპია
 3641 ბელიპინა
 372 ბილი
 373 ბილ-ოხვერი
 2829 ბივინა
 374 ბივი-ტომარა
 1926 ბივტიკა
 375 ბილიანი (საღანძღავი სიტყვა)
 1788 ბინგიცი, ცა
 1789 ბირია

1311 ტბილი
 1927 ტბილმოუბარი
     445 ტბილსახსოვარი
 3642 ტლანჭი 1 მწ. (ფიზ. მოუხეშავი)
 2184 ტლანჭი მე-2 მწ. (მოურიდებელი)
 1994 ტლიონა
 2143 ტოლ-ამხანავი
     376 ტომარა
 1478 ტრაბახა
 1479 ტრელი 1 მწ. (ძვ. პირფერი)
     189 ტრელი მე-2 მწ. (კუთხ., ფშ.,
     ხევს. ლაჩარი)
 3908 ტურფა 1 მწ. (ლამაზი, მოხდენი-
     ლი)
     446 ტურფა მე-2 მწ. (საყვარელი, სა-
     სურველი)
 2496 ტუტრუცანა
 2497 ტუტუცი
 3292 ტურეაბაზუეზული 1 მწ. (უმა-
     ყოფილი)
 1480 ტურეაბაზუეზული მე-2 მწ. (უკად-
     რისობის გამომხატველი ნიშანი)
 1995 ტუმოხეული
 1190 ტუნისხლიანი
 2903 ტყეე (მოხიზლული)
     447 ტყეეშქნელი (მოძჯადოებელი)
 377 ტყისკაცი
 971 ტყუილების გულა

უ

972 უდამიანი
 973 უდესი
 2152 უამხანავო
 3495 უანაწერო (უიღბლო, უბედური)
     772 უანგარო
 190 უარარაო
 471 უარყოფითი
     69 უაუგო
     70 უბადლო
 191 უბადრუცი
 2904 უბედნიერესი
 3496 უბედო
 3497 უბედური 1 მწ. (უიღბლო, ბედ-
     შავი)
     537 უბედური მე-2 მწ. (შებრალების)
 670 უბერებელი
 192 უბინადრო (მოხეტიალე)
 2498 უბირი 1 მწ. (უვიცი, უმეცარი)

3956 უბირი მე-2 მწ. (კუთხ., ფშ.,
     უშნო)
 773 უბიწო
 1481 უბოდრო
 974 უბოროტესი
 774 უბოროტო
 1312 უბრალო
 1313 უბრყვილო
 2341 უბრძნესი 1 მწ. (ძალიან ჭკვიანი)
     527 უბრძნესი 2 მწ. (ირონიის მნიშ-
     ნელობით)
 2185 უბვილი 1 მწ. (წიგნ. უხეში)
 2499 უბვილი მე-2 მწ. (უმეცარი)
 2633 უგერგილო
     472 უგვანი
     473 უგვარო (უმსგავსი)
     671 უგვარტომო (უთვისტომო)
 1482 უგლიმი (გულქვეა)
 2500 უგონებო
 2501 უგონო
 1483 უგრძნობი
 1314 უგულთადესი
 2502 უგულსყურო
 1484 უგულო
 1485 უგუნებო
 2503 უგუნური
 1610 უდარდელი
 2186 უდიერი
 2759 უდრეკი
 1877 უდრტიწველი
     71 უებრო
 1845 უენაპირო
 1846 უენო
 1315 უერთგულესი
     775 უეშმაკო
 3957 უეშხო
 2504 უეცი
     776 უენებელი
     74 უზადო
     777 უზაკველი (ძვ.)
 975 უზნეო 1 მწ. (ზნედაცემული)
 2227 უზნეო მე-2 მწ. (უხასიათო, კირ-
     ვეული)
 1191 უზოგველი
 2187 უზრდელი
 1611 უზრუნველი
 2505 უთაბუთო
 2634 უთადარიგო

- 2506 უთავო, უთაო
 2153 უთავისი (ძვ.)
     72 უთანასწორო (სწორუპოვარი)
 2507 უთაური
 3958 უთვალადო
     73 უთვალსაჩინოესი
 1316 უთვალღებო (ძვ., პირდაპირი)
     672 უთვისტომო
 2830 უთშენი
 1847 უთქმელი
 4038 უილაჯო
 3139 უიმედო
 3498 უიღბლო
 1486 უკადრისი
 1612 უკაენო
     193 უკანასკნელი
 2154 უკარება
 3643 უკბილო
     778 უკეთილშობილესი
     976 უკეთური
 3909 უკვლუტესი
     75 უკვდავი
     76 უკვდავეოფილი
 2635 უკვლო
 3140 უკმაყოფილო
 2188 უკმეხი
 2228 უკულმართი
 3960 ულაზათო
 3910 ულამაზესი
 3959 ულამაზო
 3758 ულვაშებაწყეპილი
 3759 ულვაშებგადაგრეხილი
 1487 ულმობელი
 2636 ულულუგი (კუთხ., ქიზ., არაფრის
     გამკეთებელი)
 1488 უმადლო 1 მნ. (უმადური)
     977 უმადლო მე-2 მნ. (ვინც სიკეთეს არ
     აკეთებს)
     497 უმადლო მე-3 მნ. (უნიჭო)
 1489 უმადური 1 მნ. (ვინც სხვის
     სიკეთეს არ აფასებს)
 3141 უმადური მე-2 მნ. (უკმაყოფილო,
     მომღერავე)
 2760 უმამაცესი
     779 უმანკო
 1705 უმამღარი
     474 უმგვანი
 2155 უმეგობრო
 2508 უმეცარი
     498 უმიზნო
 2761 უმორჩილო
 2082 უმოკმედო
 1490 უმოწყალო
 475 უმსგავსი
 3911 უმშვენიერესი
     673 უმწეო
     780 უმწიკლო
 2831 უმხნეო
     978 უნამუსო
 2583 უნარინი
 2637 უნარმოკლებული
 1613 უნაღვლელო, უნაღვლო
 2638 უნახავი (გაუგონარი)
 2639 უნდილი (უფხო, მოუხერხებელი)
     979 უნდო, უნდობელი 1 მნ. (ვინც
     სანდო არ არის)
 1491 უნდო, უნდობელი, მე-2 მნ. (ეკ-
     ვიანი)
 2832 უნებისყოფო
 2905 უნეტარესი
 4039 უნიათო 1 მნ. (ულონო)
 2640 უნიათო მე-2 მნ. (მოუხერხებელი)
 3961 უნირო
     493 უნიჭიერესი
     499 უნიჭო
 3142 უნუგეშო
     980 უპასუხისმგებლო
     194 უპატივემლო
     195 უპატიო
     781 უპატიოსნესი (წინგ.)
     981 უპატიოსნო
     378 უპატრონო (სალანძლავი სიტყვაა)
     77 უპირველესი
     982 უპირისწყლო (უნამუსო)
     983 უპირო
     500 უპიროვნო
 674 უპოვარი
 1492 უპურმარილო
     196 უპყარი
 2229 უუმური
     197 ურგი, ურგები
     476 ურიგო
 1878 ურისხველი (ძვ.)
 2762 ურყევი
 1706 ურჩი
     984 ურცხვი

- 1614 ურწმუნო 1 მწ. (ეისაც არაფრის რწმენა არა აქვს, უნდობი)
 571 ურწმუნო მე-2 მწ. (არაქრისტოანი)
 1615 ურწმუნო თომა
 572 ურჯულო 1 მწ. (სარწმუნოების უარყოფელი)
 1493 ურჯულო მე-2 მწ (დაუნდობელი, გულქვა)
 198 უსავეანო
 985 უსამართლო
 3962 უსანდომო
 2641 უსანთო (კუთხ., ქართლ., კახ., მოუხეხებელი, უხეირო)
 1616 უსასო
 2083 უსაქმო, უსაქმური
 2189 უსაქციელო
 448 უსაყვარლესი
 538 უსაცოდავესი
 477 უსაძაგლესი
 539 უსაწყლესი
 199 უსახელო
 78 უსახელოვანესი
 986 უსახო
 3963 უსახური
 987 უსინდისო
 1494 უსირცხვილო
 1848 უსიტყვო
 1849 უსიტოცხო
 1617 უსიხარულო
 1495 უსულგულო
 675 უსუსური
 2509 უსწავლელო
 2763 უტეხი
 2510 უტვინო
 2190 უტიფარი
 449 უტურფესი
 1850 უტყვი
 3143 უუბედურესი
 2642 უუნარო
 1317 უუხევისი
 3760 უფერული
 1618 უფიქრელი, უფიქრო
 277 უფლებააყრილი
 278 უფლებაახილი
 79 უფლებამოსილი
 2584 უფლებანარინი
 279 უფლებანართმეული
 80 უფლებიანი
 2643 უფხო
 2084 უქმი
 2085 უქმადყოფი
 2086 უქნარა
 1496 უღეთო
 1851 უღიმღამო
 988 უღირსი
 1497 უღმერთო
 4040 უღონო
 2906 უღრუბლო
 2230 უყიარათო
 2511 უყურადღებო
 1879 უშარბოროტო (კუთხ., კახ, მშვიდი)
 2191 უშვერი
 2764 უშიშარი
 3964 უშნო I მწ. (ულამაზო)
 2644 უშნო მე-2 მწ. (მოუხეხებელი)
 3965 უშნო-ულაზათო
 2087 უშრომელი
 1318 უშუალო
 1880 უშუღარი (ძვ., მშვიდი)
 1881 უშფოთველი
 1852 უტეცხო
 1853 უტინარი
 450 უტნაური
 782 უტოღველი
 2512 უტოღინარი, უტოღნელი
 2156 უტხვირპირო 1 მწ. (მიუკარებელი)
 989 უტხვირპირო მე-2 მწ. (უნამუსო)
 4041 უძალო
 4042 უძალონო
 1854 უძარღვო
 451 უძვირფასესი
 2765 უძლველი
 3985 უძლიერესი
 4043 უძლური
 1090 უძმოს-ძმა (კუთხ., ფშ., დანაგრულის დამხმარე)
 783 უძრახავი, უძრახველი
 1707 უძლები
 1619 უწამებელი
 2192 უწესო I მწ. (უზრდელი)
 990 უწესო მე-2 მწ. (გარყენილი)
 501 უწესრიგო
 676 უწერთნელი
 991 უწმინდური
 1498 უწყალო
 1882 უწყინარი

2513 უქკუო
 1499 უხართო
 1500 უხალისო
 2193 უხამსი
 2231 უხასიათო I მნ. (ცული ხასიათის მქონე, ჭირვეული)
 2833 უხასიათო მე-2 მნ. (უნებისყოფო)
 478 უხეირო
 1855 უხელებელი (კუთხ., ფშ., გაუმხიარულებელი)
 2645 უხელთური (კუთხ., ფშ.) ვისაც არაფერი ეხერხება
 2834 უხერხემლო
 2194 უხეში
 1319 უხვი
 1708 უხიაგი
 1856 უხმო
 1709 უჯათი
 4104 უჯანო
 2088 უჯაფო
 1642 უჯერო
 1710 უჯიათი
 1501 უჯიგრო
 200 უჯილაგო
 201 უჯიშო
 379 უჯმაჭური I მნ. (ძვ., უქმური)
 3966 უჯმაჭური მე-2 მნ. (უშნო)

ფ

1502 ფათურა (კუთხ., ჭიზ., გშიშარა)
 2766 ფალავანი
 2767 ფალავანთ-ფალავანი
 992 ფანდიანი
 1503 ფარისეველი
 784 ფაქიზი
 1790 ფეთიანი
 3293 ფერდაქარგული
 3912 ფერია
 3294 ფერმილეული
 3295 ფერმიხდილი (წიგნ.)
 3296 ფერშკრთალი
 3297 ფერნაკლული
 2946 ფერსაესე
 3298 ფერწასული
 1504 ფეხთამლოცი
 202 ფეხწამოსაკრავი
 2646 ფინაჩი
 1192 ფირალი (კუთხ., გურ., ყაჩაღი)

81 ფიქრთამპერობელი
 3145 ფიქრიანი
 3144 ფიქრმგლოვიარე
 2342 ფიქრმიცემული
 1791 ფიციხი
 1505 ფილიდი
 2768 ფოლადი
 993 ფოლორცი (ძვ., კუთხ., ქართლ., ზნედაცემული)
 2907 ფრთასხმული
 3146 ფრთამოკვეცილი
 2908 ფრთამესხმული
 3148 ფრთებჩამოყრილი
 3147 ფრთებჩამოშვებული
 1635 ფრთხილი
 2035 ფუსფუსა
 2089 ფუქსავატი
 1091 ფუქმდებელი
 203 ფუხარა (კუთხ., გურ., ავ., ღირაკი)
 2585 ფხიანი
 2343 ფხიზელი
 1792 ფხუციანი

ჭ

2232 ქალაბიჭა I მნ. (ცაყური ქვევის ქალი)
 4146 ქალაბიჭა მე-2 მნ. (ორი ბუნების მქონე)
 540 ქალაშაე (კუთხ. მოხ. ფშ., საბრალო ქალი)
 204 ქალაჩუნა
 2233 ქალაჭუა (კუთხ. ჭიზ. ქალური ქცევის ვაჟი)
 3913 ქალთამზე
 3914 ქალმერთი
 994 ქანდირბაზი (ძვ. ოინბაზი, თვალთმაქცი)
 4044 ქანცგამოლეული
 4045 ქანცგამოცილი
 4046 ქანცგაწვევტილი
 4047 ქანცმილეული
 4048 ქანცმიხდილი
 1643 ქარაოცი (ვინც უბრალო რამეს გაიოცებს)
 2514 ქარაფშურტი
 2515 ქარაქულა (კუთხ., ქართლ., ქარაფშურტი)
 2516 ქარიბერტყია

- 2517 ქარიფანტია
 3644 ქარიყლაპია
 995 ქასანიკი (კუთხ., რაჭ., ვაქნილი)
 996 ქასქანჭიელი (კუთხ., ქართლ., ფშ-მაკი)
 1793 ქაფარი (აშარი)
 3645 ქაჩალი
 997 ქაჩი I მნ. (ემშაყი, მაცდური)
 1794 ქაჩი მე-2 მნ. (თავზებელადებული)
 606 ქაჩი მე-3 მნ. (ავისული)
 1795 ქაჩიანი
 452 ქებული
 1620 ქედაზიდული (ამპარტავენი)
 1506 ქედანა (კუთხ., ქართლ., ამაყი, ქედ-მაღალი)
 2835 ქედადარეკილი
 2836 ქედახრილი
 2837 ქედარეკილი
 1796 ქედმაგარი (კუთხ., მთიული, ქედ-ფიცხელი)
 1507 ქედმაღალი I მნ. (ამპარტავენი)
 2769 ქედმაღალი მე-2 მნ. (შუეუპოვარი)
 2838 ქედმოდრეკილი
 2770 ქედმოუდრეკელი
 2771 ქედმოუხრელი, ქედუხრელი
 2839 ქედმოხრილი I მნ. (მორჩილი)
 1320 ქედმოხრილი მე-2 მნ. (თავმდაბალი)
 2772 ქედულრეკი
 2773 ქედუხრელი
 1797 ქედფიცხელი
 2840 ქედწახრილი
 677 ქედხუდა, ქეთხუდა (ძვ. დარბაისე-ლი)
 3761 ქერათმანი
 2518 ქერქეტი
 2195 ქერქეში (კუთხ., ლეჩხ., უხეში)
 380 ქეციანი
 1508 ქეაწვია (ძუნწი)
 1509 ქეახარშია
 785 ქეელი I მნ. (მოწყალე)
 2774 ქეელი მე-2 მნ. (გულადი)
 1092 ქეელმოქმედი
 998 ქეემძრომელა
 2234 ქეეშქეეშა
 381 ქეეწარმაველი (საღანძ. სიტყვაა)
 2273 ქილიკი (ხუმარა)
 1510 ქლეხა
 999 ქლეხა-გალღეტილი
 2775 ქმედითუნარიანი
 3149 ქოლვილი
 1093 ქომაჯი
 1193 ქონდაქარი (ძვ. წალთი)
 3646 ქონდრის კაცი I მნ. (დაბალი კაცი)
 1000 ქონდრისკაცი მე-2 მნ. (ზნეობრივად დაენინებულნი)
 382 ქონდრისკაცუნა (საღანძ. სიტყვაა)
 1194 ქორეკავარი
 2776 ქორ-შავარდენი
 3647 ქოსა
 1001 ქოსატყუილა
 383 ქოფაკი
 1711 ქოქო (კუთხ., ზემო რაჭ., გაუმამ-ლარი)
 573 ქრისტიანი
 1511 ქსუ
 205 ქულდმოხდილი
 1195 ქურდი
 1196 ქურდ-აეზაკი
 206 ქურდბაცაყა
 207 ქურდკანტალა (კუთხ., ფშ., ქურდ-ბაცაყა)
 82 ქურუმი
 3299 ქურუხა (ძვ., პირქეში)
 3300 ქუში
 3301 ქუშტი I მნ. (პირმწერალი)
 1002 ქუშტი მე-2 მნ. (კუთხ., გურ., ქაშუში)
- ლ**
- 1003 ლადარი (ძვ., დაუნდობელი)
 1512 ლაზიანი I მნ. (შურიანი)
 2586 ლაზიანი მე-2 მნ. (კუთხ., ქიზ., უნარიანი)
 1004 ლალტიანი
 4049 ლალბათი (კუთხ., იმ., სუსტი)
 4050 ლანლა-გამოლეული
 3648 ლანჭიპა (კუთხ., გურ., შეტად გაშხ-დარი)
 208 ლარიბ-ლატაკი
 209 ლატაკი
 1513 ლაღნი (კუთხ., ქიზ., უქონელი და უდარდელი)
 1996 ლაქუნა (კუთხ., გურ., ზანტად მო-ლაპარაკე)
 1997 ლაქლაჯი (კუთხ., ფშ., ავენა ბებერი დედაკაცი)

529 ყოვლადმხედველი მე-2 მწ. ირონიის მნიშვნელობით)
 87 ყოვლადსადიდებელი
 2345 ყოვლისმცოდნე I მწ. (წიგნ. ყველაფრის მცოდნე)
 528 ყოვლისმცოდნე მე-2 მწ. (ირონიის მნიშვნელობით)
 2779 ყოვლისშემძლებელი, ყოვლისშემძლე (წიგნ.)
 1517 ყოყლოჩინა
 2841 ყოყმანა
 1518 ყოყოჩი, ა
 3654 ყოყოჩინა (კუთხ., კახ., დიდი, ზორაბა)
 2780 ყოჩალი
 1798 ყოჩი
 680 ყრანტი (კუთხ., კახ., სიბერით გადაყრუებული)
 3990 ყუთიანი
 2647 ყუმი (კუთხ., იმ., ჩუმი, ბაიყუმი)
 2347 ყურადღებანი I მწ. (დაკვირვებულები)
 1094 ყურადღებანი მე-2 მწ. (მზრუნველი)
 388 ყურებპანტურა
 3304 ყურებჩამოყრილი
 2348 ყურმახელი
 2842 ყურმოჭრილი
 389 ყურუშსალი

შ

2781 შაქარდენი
 3499 შაებელიანი
 1013 შაებნელი
 3763 შაეგერეშანი
 3500 შაელდანი
 3765 შაეთვალა I მწ. (შავი თვლების მქონე)
 3917 შაეთვალა მე-2 მწ. (ლაშაზი)
 3764 შაეთვალწარბა I მწ. (შავი თვალწარბის მქონე, შაეგერეშანი)
 3918 შაეთვალწარბა მე-2 მწ. ლაშაზის მნიშვნელობით)
 3766 შაელეგა
 1014 შაეპირი
 3151 შაეოსანი
 1015 შაერაზმელი
 3501 შაესეიანი (წიგნ.)

3767 შაეწარბა
 2091 შარახვეტრა
 1714 შარისანი
 1715 შარისთავი
 2003 შატაბუტა I მწ. (უთავბოლოდ მოლაპარაკე)
 2522 შატაბუტა მე-2 მწ. (ცერცეტი)
 280 შეგიწებული
 2349 შეგნებული
 2909 შეგონებული
 2588 შეგუებული
 281 შეზიზღებული
 282 შელახული
 1016 შემარცხენელი
 1321 შემატყობარი
 1322 შემბრალელები
 3152 შემდრკალი
 3153 შემყრთალი
 3154 შემყრთალ-შეშინებული
 3155 შემყრთალ-შეძრწუნებული
 2782 შემმართებელი
 2783 შემოქმედი
 3156 შემფროხალი
 2784 შემფარებული
 217 შემყურე (სხვის ხელში შემყურე)
 1095 შემშველელები
 1200 შემცდენელი
 1096 შემცოდლები
 1519 შემძრომი
 1097 შემწე
 1098 შემწე-მფარველი
 1099 შემწყალელები
 1100 შემწყუნარებელი
 3157 შენანებული
 1017 შენიღბული
 1018 შენიშნული
 88 შერაცხილი (წიგნ.)
 4147 შერეკილი
 283 შერისხული
 4148 შერყეული
 1019 შერყენილი
 3158 შერცხენილი I მწ. (სამარცხენო მდგომარეობაში ჩავარდნილი)
 390 შერცხენილი მე-2 მწ. (სალანძლ.)
 541 შესაბრალისი
 479 შესაზარელი
 480 შესაზიზღლები
 481 შესაზიზღარი

- 454 შესანიშნავი
 455 შესაყვარებელი
 482 შესაჩვენებელი
 542 შესაცოდებელი
 483 შესაძლებელი
 1520 შეუბრალებელი
 788 შეუგინებელი
 2523 შეუგნებელი
 2648 შეუგუებელი I მნ. (ახალ გარემოს-
 თან შეუგუებელი)
 2157 შეუგუებელი მე-2 მნ. (სოციალურ-
 გარემოსთან შეუწყობელი)
 2785 შეულრკეელი
 2159 შეუთანხმებელი
 2158 შეუთვისებელი
 2786 შეუერთომელი
 2787 შეუპოვარი
 4149 შეურაცხი
 3159 შეურაცხყოფილი
 3160 შეურავებული (ძვ.)
 2160 შეურიგებელი I მნ. (შეუთანხმე-
 ბელი)
 1521 შეურიგებელი მე-2 მნ. (დაუნდო-
 ბელი)
 2788 შეურყეველი
 789 შეურყეველი
 790 შეურცხვენელი
 2524 შეუსმენელი
 2789 შეუშინებელი
 791 შეუტოდველი
 1883 შეუშფოთებელი
 1522 შეუწვალბებელი
 3967 შეუხედავი
 3161 შეღონებელი
 2910 შეყვარებული
 3365 შეშინებული I მნ. (შიშით მოკუდღი,
 დაფეთებული)
 3162 შეშინებული მე-2 მნ. (შემკრთალი)
 4150 შემოლილი
 3367 შემფოთებული
 640 შეჩვენებული
 3428 შეცბუნებული
 3366 შეძრწუნებული
 3163 შეწუხებული
 3305 შეჭმუხენილი
 3919 შეხედული
 284 შეჩაერებული
 2843 შთაგონებული (წიგნ.)
- 681 შინაბერა
 1020 შინაგამცემელი (ძვ.)
 3368 შიმდაკრული
 218 შიმველმართალი (ძვ. ველური)
 3369 შიმნაკრავი
 3164 შიმნაჯამი
 3535 შლაჭი (კუთხ., გურ.)
 3370 შლევი
 4151 შმაგი I მნ. (მჭივინარე გივი)
 3371 შმაგი მე-2 მნ. (აფექტურ მდგომა-
 რეობაში მყოფი, დიდად დაძაბული)
 3920 შნოიანი
 2350 შორსმჭვრეტელი
 2036 შრომისმოყვარე
 4105 შრომისუნარდაკარგული
 4079 შრომისუნარიანი
 4106 შრომისუნარმოკლებული
 4107 შრომისუნარო
 2525 შტერი
 1021 შებლაგარეცხილი
 3306 შებლაგუხსნელი
 2952 შებლაგშოილი
 2951 შებლაგხსნილი
 3768 შებლაბალი
 2526 შებლმაგარი
 3769 შებლმაღალი
 3307 შებლმოქმედი
 3308 შებლმოდრუბლული
 3309 შებლმოდრუბული
 2351 შებლნათელი
 2352 შებლსხივოსანი (წიგნ.)
 3310 შებლშეკრული
 3311 შებლშეკმუხენილი
 3921 შურთხისთავლება
 1523 შურიანი
 3922 შუქთვალა
 1799 შუშპარა
 2527 შუშტრუჯანა
 1800 შფოთიანი
 1716 შფოთისთავი
 1022 შხამგესლიანი
 1023 შხამიანი
- ჩ
- 285 ჩაგრული
 3165 ჩადარდებული
 391 ჩათლახი (ძვ.)
 2092 ჩათუქესანი (ძვ., მოღარდიმანდო,
 უსაქმური)

2649 ჩალფაჩუნა, ე
 3312 ჩამობნელებული
 3655 ჩამობლენძილი
   286 ჩამოგლეჯილი
 287 ჩამოგლეჯილ-ჩამოფლეთილი
   288 ჩამოგლეჯილ-ჩამოწეწილი
 392 ჩამოთრეული
   289 ჩამოკონილი
 4108 ჩამომდნარი
 3313 ჩამომტირალი
 3923 ჩამომწყაზრული
 3656 ჩამომჰქნარი
 3657 ჩამომხმარი
 2528 ჩამორჩენილი
   502 ჩამოუყალიბებელი
   219 ჩამოქვეითებული
   290 ჩამოღლებილი
   291 ჩამოჩაჩული
   292 ჩამოწეწილ-ჩამოგლეჯილი
   293 ჩამოხეულ-ჩამოფხრეწილი
 2911 ჩამწეარი
 1202 ჩამწიხლაკი
   393 ჩანჩალა
   220 ჩანჩურა
 1203 ჩარჩი
 3502 ჩარხუელმართი
   394 ჩასაძალღებელი
 3537 ჩასკენილი, ჩაფსკენილი (კუთხ., იმ.)
 3536 ჩასპანდი (ვაკეცური იერის მქონე)
 2790 ჩაუქი
 2353 ჩაფქრებული
   221 ჩაჩანი
   222 ჩაჩანაკი
   223 ჩაჩია (კუთხ., ქიზ.)
   294 ჩაჩულია
   395 ჩაძალღებული
 2354 ჩახედული
 3658 ჩახუნდარა I მნ. (კუთხ., იმ., კოჭლი)
   224 ჩახუნდარა მე-2 მნ. (გლახაკი)
 2529 ჩერჩეტი
 3660 ჩია
 3659 ჩითახო (კოჭლი)
   225 ჩინჩალა (დილექტი, სწყაალი)
 1717 ჩინჩაოტი (კუთხ., კახ., ქიზ., შა-
   რინი)
   2240 ჩინჩინი (ჩანჯალი, ღიჭინა)
   792 ჩირკმოუცხებელი
 1024 ჩირკმოცხებელი

2530 ჩიტირეკია
   396 ჩიფჩიფა
   226 ჩიჩია (კუთხ., იმ., გლახაკი,
   უკერგილო)
 2531 ჩლუნგი
 1857 ჩოლფოთი (ღუნე)
 3661 ჩორთა
 1858 ჩოფანო (კუთხ., გურ., ღუნე)
 1718 ჩოფრა (კუთხ., იმ., ღორმუცელა)
 3662 ჩოფურა
 3663 ჩუბუტია (კუთხ., ლეჩხ., პატარა
   ტანის კაცი)
 1884 ჩუმალა I მნ. (კუთხ., იმ., რაჭ.,
   სიტყვაძვირი)
 2241 ჩუმალა მე-2 მნ. (ჩუმჩუმა)
 1885 ჩუმი
 2242 ჩუმჩუმა, ჩუმჩუმელა
   227 ჩუნია (კუთხ., მთ., ქალაჩუნა)
 2532 ჩურჩუტი
   397 ჩურტრუცი (კუთხ., ქიზ., მურტრუცა)
 1719 ჩუჩლა (რბილი ხასიათის კაცი)
 1801 ჩქარი
 2243 ჩხირეკედელა

ც

3664 ცაკეია
 1323 ცალგული (კუთხ., ქართლ., ფშ.,
   ხეგს., ალაღი)
 3665 ცაღია
 1025 ცბიერი
 1802 ცელქი
 1803 ცერცეტი
 1804 ცეტი
 8503 ცეცხლგამოვლილი
 805 ცეცხლიანი, ცეცხლოვანი
 4152 ცევეანი
 3666 ცილაკი
 3667 ცილაშტაკველა
 1859 ცივი
 1524 ცივგული
 1860 ცივისხლიანი
 1026 ცილისმწამებელი
   398 ცინგლიანი
 1806 ცინცრიკელა (კუთხ., გურ.)
 3770 ცისფერთვალბიანი
 1027 ცლანგი (კუთხ., იმ.)
 1807 ცმუკია
 1808 ცმურტი

- 1809 ცმუტურა (ყუთხ., იმ.)
 2533 ცნობადაკარგული
 2534 ცნობამიხილი
 2355 ცნობასრული
 2535 ცნობაჩაბინდებული
 2356 ცნობიანი
 2357 ცნობისმოყვარე
     577 ცოდელი, ცოდვიანი
 1028 ცოდვილბაბა
 1204 ცოდვიჭამია
     543 ცოდვის შვილი, ცოდვიშვილი
 2358 ცოდვისმოყვარე
 3372 ცოფიანი
 3373 ცოფმორეული
 3374. ცოფშეყრილი
 3166 ცოცხალმკვდარი
 2093 ცოხნია
 3167 ცრემლგამშრალი
 3314 ცრემლიანი
 3315 ცრემლმორეული
 3316 ცრემლშეშრობელი
 1029 ცრუ
 1030 ცრუმეტყველი
     682 ცრუმორწმუნე
 1031 ცრუმოწმე
 1032 ცრუპენტელა
 1033 ცრუტუნა
     512 ცუგარუმელა
 485 ცუდი
     484 ცუდა (ყუთხ., ფშ.)
 2094 ცუდა-აჩამი
 2095 ცუდაკაცი
 2096 ცუდამაელი
 2097 ცუდამელაბავი
 2098 ცუდამჭამელი
 3168 ცუდგუნებიაანი
 2099 ცუდმადი (უსაქმური)
 1525 ცუდმედიდი (ამპარტაენი)
 1526 ცუდმზრახველი
 2100 ცუდმოსაქმე
 2004 ცუდმოუბარი
 3924 ცუკა
 1810 ცუნდრუკა
 1811 ცუნცრუკა
 1034 ცუდლუტი I მნ. (მატყუარა, შალ-
     ლითი)
     513 ცუდლუტი მე-2 მნ. (მოუსვენარი,
     ლაუდევარი)
- 1812 ცუცურაგი, რაკი
 1035 ცუხი (ყუთხ., ქვემო იმ.)
 1813 ცქეტი
 3925 ცქრიალა
 1886 ცხეატყაცა
 1527 ცხვირაბზევილი
 1528 ცხვირაწეული
 1529 ცხვირიბზეცია
 3317 ცხვირღაშვებული
     399 ცხვირმოუხსოვები
 3318 ცხვირიპირჩამომშვებული
 3319 ცხვირიჩამომშვებული
 2536 ცხერისთავა
 2844 ცხრაკუა (ყუთხ., ქართლ.)
 1036 ცხრა თოკში გამძვარალი
- ♠
- 4055 ძაბუნი
 4056 ძალაგამოლეული
 4057 ძალაგამოცილილი
 4058 ძალამილეული
 4059 ძალამიხილი
 4060 ძალამოკლებული
 3991 ძალამოკრებილი
 3992 ძალამომატეხული
 2993 ძალამოცემული
     89 ძალამოსილი
 3994 ძალასრული
     90 ძალაუფლებიანი
 4061 ძალაწართმეული
 2791 ძალგულოვანი
     91 ძალთამპყრობელი (წიგნ.)
 4062 ძალმიღებული (ძვ. ძალაგამოცილ-
     ლი)
 1205 ძალმომრევი
 3995 ძალოვანი
 4063 ძალღონეგამოლეული
 4064 ძალღონეგამოცილილი
 4065 ძალღონემიხილი
 4066 ძალღონეწართმეული
 3996 ძალღონიერი (ძვ.)
 3169 ძარღვებდაძაბული
 4109 ძარღვებმოშლილი
 3538 ძარღვიანი
 3997 ძარღვმაგარი
 400 ძაღლი I მნ. (სალანძლავი სიტყვაა)
 1530 ძაღლი მე-2 მნ. (ბრაზიანი)
 401 ძაღლთაპირი, ძაღლპირი

- 402 ძალისშეილი
- 3539 ძვალმაგარი
- 3771 ძვალმსხვილი
- 3772 ძვალწერილი
- 3668 ძვალტყავა
- 1531 ძვირისმთქმელი
- 1206 ძვირისმთქმელი (ძვ., ბოროტმოქმელი)
- 456 ძვირფასი
- 92 ძღვევამოსილი
- 3998 ძლიერი
- 2144 ძმობიკი
- 2145 ძმადგაფიცული
- 2146 ძმათმოყვარე
- 2147 ძმაცაი
- 2148 ძმობილი
- 403 ძუნგელა
- 404 ძუნჯალი
- 1532 ძუნწი

- 1622 წამბაძაი, წამბაძეელი
- 1207 წამგლეჯი
- 3504 წამებული
- 3505 წამებულ-დატანჯული
- 2845 წამოჩოქებული
- 1208 წამლღერი
- 1037 წამხდარი
- 1623 წამხედური
- 228 წანკი I მნ. (კუთხ., თუშ., უხიერი)
- 2005 წანკი მე-2 მნ. (კუთხ., ლეჩხ., მოენე)
- 3320 წარბგაუშლელი
- 3321 წარბგაუხსნელი
- 2953 წარბგაშლილი
- 2954 წარბგახსნილი
- 3773 წარბებტვერი
- 3322 წარბშეკრული
- 2792 წარბშეუხრელი
- 3323 წარბშეყრილი
- 3324 წარბშეკმუხენილი
- 3325 წარბშეხრილი
- 3540 წარმოსადეგი
- 457 წარმტაცი
- 93 წარჩინებული
- 793 წალმართი
- 2101 წალთრეული
- 2102 წალანგარა (კუთხ., ქართლ.)
- 4067 წალაღერა

- 2912 წელგამაგრებული
- 2913 წელგამართული
- 4068 წელგატეხილი
- 4069 წელგაუმაგრებელი
- 2037 წელგაუმართავი
- 2038 წელგაუშლილი
- 3669 წელგაღუნული
- 2914 წელგაშლილი
- 4070 წელგაწყვეტილი
- 3326 წელმოკაყული
- 4071 წელმოუმაგრებელი
- 2103 წელმოღებული (კუთხ., ქართლ.)
- 4072 წელმოწყვეტილი I მნ. (ქანცამოლუული)
- 2104 წელმოწყვეტილი მე-2 მნ. (ზარმაცი)
- 3170 წელმოწყვეტილი მე-3 მნ. (გუღგატეხილი)
- 3327 წელმოხრილი
- 3926 წელნაზი
- 3927 წელწერწება
- 3774 წელწერილი
- 3928 წერწერი, ა
- 458 წესიერი
- 3670 წერგაბურძგენილი
- 3671 წერგაჩეჩილი
- 3775 წეროსანი
- 3672 წერულევაშაბურძგენილი
- 3776 წერულევაშაყოყრებული
- 3777 წერულევაშაწყვანებული
- 3778 წერულევაშაყრილი
- 3779 წერულევაშაშლილი
- 3780 წერულევაშათეთრებული
- 3673 წერულევაშაგაწეწილი
- 3781 წერულევაშაიანი
- 3782 წერულევაშაბეტი
- 405 წერულევაშაბეტი
- 3783 წერულევაშაბეტი
- 406 წერულევაშაბეტი
- 2244 წერულევაშაბეტი
- 4073 წერულევაშაბეტი (კუთხ., გურ.)
- 2359 წერულევაშაბეტი
- 3784 წერულევაშაბეტი
- 1533 წინამასწარა
- 2793 წინამებრძოლი
- 1101 წინამმღვარი I მნ. (აღმზრდელი)
- 578 წინამმღვარი მე-2 მნ. (რელიგიური მნიშვნელობით)

94 წინამძღოლი
 2537 წინაღუხედავი
 2360 წინდახედული
 407 წირპლანნი
 408 წიტინი
 1814 წიწკანა (კუთხ., კახ., ანჩხლი)
 1815 წიწლაკა
 3785 წიწლიკანა
 3786 წიპურტა
 794 წმინდა
 3375 წონასწორობადაკარგული
 3674 წოპწოპა
 3675 წოწოლა
 1720 წრეგვდასული
 3676 წრიპა
 3677 წრიპინა
 1324 წრფელი
 1721 წუკარტი (კუთხ. მთ., წუწკი)
 2245 წუკარტა (კუთხ. იმ., წვრილმანი)
 409 წუკია (კუთხ., კახ., ქიზ., სალანძღ.)
 1534 წუნია
 410 წუნკალი
 411 წუნკლიანი
 1535 წუნტი (კუთხ., ფშ.)
 412 წუპაკი
 413 წურბელა
 1722 წუწკი I მნ. (მსუნავი)
 414. წუწკი მე-2 მნ. (სალანძღ. ზნედა-
 ცემული)
 415 წუწკიშვილი
 2246 წუწუნა
 1536 წუწურაქი
 1624 წუხილანი
 3929 წყაზარი
 229 წყალწადებუღი
 641 წყველილი
 1625 წყენია
 642 წყეული
 643 წყეულ-შეჩენებუღი
 1887 წყნარი

ჰ

1928 ჰაიტოსანი (კუთხ., რაქ.)
 230 ჰაკი
 1537 ჰამატაკია (კუთხ., იმ.)
 231 ჰამპურა
 3999 ჰანმაკი
 2006 ჰაპარტელა (კუთხ., ქიზ.)

4000 ჰარმაგი
 2007 ჰარტალა
 3787 ჰალარა
 3506 ჰალარაგამწარებუღი
 3788 ჰალარაგარეული
 3789 ჰალარამორეული
 3790 ჰალარამოსილი
 3791 ჰალარანარევი
 3792 ჰალარაშეპარეული
 3793 ჰალარაშერეული
 3794 ჰალარაწვერიანი
 3795 ჰალაროსანი
 2247 ჰახვანა (კუთხ., ქართლ. მყვირალა)
 2589 ჰახრაკა (გაქნილი)
 1723 ჰელი (კუთხ., იმ. ღვინის წუწკი)
 4110 ჰიამკედარი
 4111 ჰიანი
 1929 ჰიკიკია I მნ. (ენაქიკიკია)
 514 ჰიკიკია მე-2 მნ. (მოფერების
 მნიშვნ.)
 1561 ჰიშია
 607 ჰინკა I მნ. (ავი სული, ცრუმორწ.)
 515 ჰინკა მე-2 მნ. (ცელქი, იტყვიან
 მოფერების ნიშნად)
 2248 ჰინქულიანი
 3796 ჰიპლიკი, ი (კუთხ., ქართლ.)
 3507 ჰირგადახილი
 3508 ჰირგამოვლილი
 2249 ჰირეული
 2794 ჰირთამძლევი (წიგნ.)
 4112 ჰირკოდილა (მუღამ ავადმყოფი)
 3509 ჰირნანახი
 3510 ჰირნაცალი
 3511 ჰირნახული
 2250 ჰიკყინა
 503 ჰიხმაკური (ძვ.)
 2361 ჰიკიანი, ჰიკიანი
 4153 ჰიკუარეული
 2538 ჰიკუაბატეხული
 2539 ჰიკუაფრინე
 2540 ჰიკუაბნელი
 2541 ჰიკუაგალყეხული
 2542 ჰიკუაგამოლეული
 2362 ჰიკუაგახსნილი
 2543 ჰიკუადაბნეული
 2544 ჰიკუადაკარგული
 2363 ჰიკუადალაგეხული
 2545 ჰიკუადამღგარი

- 2364 კუადამჭდარი
 2546 კუადაუმჭდარი
 2547 კუადაფანტული
 2548 კუადახშული
 4154 კუაზე შემდარი
 2365 კუამყოფელი
 2549 კუათხელი
 2366 კუამახელი
 2550 კუამოკლე
 2367 კუამოსწრებელი
 2551 კუამსუბუქი
 2552 კუამცირე
 2553 კუამხიარული
 2554 კუანაკლები, კუანაკლული
 2368 კუანასწავლი
 2555 კუანალარმობი
 2556 კუასაპყარი
 2557 კუასუსტი
 2558 კუაუბადრუკი
 4155 კუაშეშლილი
 2369 კუაში ჩავარდნილი
 1816 კუაუკეტი
 2559 კუაუამერი
 2370 კუუერი
 2560 კუუსგლახა
 2371 კუუს კოლოფი I მნ. (კეკიანი)
 530 კუუს კოლოფი მე-2 მნ. (იტყვიან ირონიითაც)
 3171 კუმუნეამომაღებელი
 3172 კუმუნელი
 2251 კორიკანა, კორიანი
 2252 კორმაჭაკალა (კუთხ., ჭიზ.)
 2253 კორტიკი, ა
 3678 კორფლიანი
 2254 კორხაბარა
 3679 კოკანა (კუთხ. მთიული, ჩოფურა)
 1038 კრელი გველი
 3797 კრელთვალა
 3798 კროლათფილეზიანი
 1562 კყანია
 3680 კყეტელა
- ს**
- 1325 ხათრიანი
 1326 ხათრიან-თავაზიანი
 1327 ხათრიკაშიანი (ძვ.)
 3173 ხალისგამოლეული
 2039 ხალისიანი I მნ. (დაუზარებელი)
- 1817 ხალისიანი მე-2 მნ. (მხიარული)
 2561 ხამი
 1538 ხარბი
 3681 ხარიელა (კუთხ., ლეჩხ.)
 2274 ხასიათგამოკვეთილი
 2255 ხასიათგაფუჭებული I მნ. ცუდი-ხასიათის კაცი)
 3174 ხასიათგაფუჭებული მე-2 მნ. ცუდ-გუნებაზე მყოფი)
 2201 ხასიათიანი I მნ. (არაჭირვეული)
 2795 ხასიათიანი მე-2 მნ. (ნებისყოფიანი)
 2915 ხასიათმობრუნებული
 2796 ხასიათმოუტეხელი
 2797 ხასიათმტკიცე
 2161 ხასიათშეუწყობელი
 3175 ხასიათწამხდარი
 2256 ხატაბუცა (კუთხ., ლეჩხ., ლაზ-ლანდარა)
 1539 ხახაფუა (კუთხ., მთ., შშიშარა)
 2105 ხეგესტარი (კუთხ., ქართლ. არაფრის გამკეთებელი)
 2562 ხეგეშტა (კუთხ. მოხ; არაფრის-მცოდნე)
 3682 ხეიბარი
 2590 ხეირიანი
 1540 ხეკაცი
 1724 ხელაღებული
 2040 ხელბარაქიანი
 2591 ხელგამომავალი
 2041 ხელგარჯილი
 1039 ხელგასვრილი
 2106 ხელგაუნძრეველი
 232 ხელგაშვერილი
 1328 ხელგაშლილი
 233 ხელგაწვდილი
 2107 ხელგვიანი (კუთხ., გურ.)
 2042 ხელდალოცვილი
 2798 ხელდაურეველი
 2043 ხელდოვლათიანი
 1102 ხელთამპყრობელი (ძვ. დამხმარებ.)
 2108 ხელთუბარი
 1209 ხელიდან წასული
 3376 ხელი (ძვ. შმაგი)
 95 ხელისუფალი
 1040 ხელმანყიანი
 2044 ხელმარდი
 2045 ხელმართალი
 2046 ხელმარჯვე

.2202 ხელმოკერილი
 1041 ხელმრული
 2799 ხელმძღვანელი
 .2592 ხელოვანი
 2593 ხელოსანი
 .416 ხელპირდაუბანელი (სალანძღავი სიტყვა)
 1210 ხელისხლიანი
 .2047 ხელსწრაფი
 2109 ხელუკარება
 1211 ხელუკლდართი
 .2110 ხელუმაღური
 .2111 ხელუპყარი
 1329 ხელუხვი
 .3377 ხელქმნილი (ძე.)
 .3176 ხელჩაქნეული
 .2650 ხელჩოლობტი
 .2048 ხელჩქარი
 1042 ხელცივი
 .1043 ხელწამკრავი (კუთხ., გურ.)
 .234 ხელწამოსაკრავი
 .2049 ხელხვეიანი
 .2563 ხეპრე I მნ. (ბრიყვი)
 .2196 ხეპრე მე-2 მნ. (უზრდელი)
 .4074 ხერხემაღატეხილი
 .2594 ხერხიანი
 .2564 ხეტი (წინდაუხედავი)
 .2651 ხეტერი (კუთხ., იმ., უშნო, მოუ-
 ხერხებელი)
 .1541 ხეჭალა (კუთხ., ქართლ.)
 .2197 ხეშტო (კუთხ., რაჭ., ხეპრე)
 .2565 ხეძგერია
 2595 ხეთო
 .1044 ხიბალკულიანი (კუთხ. ფშ.)
 .2275 ხიბალკუი (კუთხ., რაჭ., ხუშარა)
 1818 ხიშიწარი (კუთხ. ფშ., დაუღვარი)
 1045 ხიშიწარი (კუთხ., ქართლ., ვინც
 თავის ნამოქმედარს სხვას გადააბ-
 რალეხს)
 3968 ხინჯიანი
 3683 ხიოკი (კუთხ., იმ., რაჭ., გამხდარი)
 1563 ხილუპუზა I მნ. (მანკია)
 417 ხილუპუზა მე-2 მნ. (კუთხ., ქიზ.,
 ლაწირაკი)
 1861 ხმაამოუღებელი
 3328 ხმაამღვრეული
 3329 ხმაგამენდილი, ხმაჩაქმენდილი
 1046 ხორცმეტი

1819 ხოხონია (ძე.)
 1047 ხრიკანი
 1820 ხტუნია
 2276 ხუმარა
 1542 ხუმტურიანი
 3930 ხუქუქთმანი

ჯ

235 ჯაბანი
 459 ჯაღო I მნ. (მომჯაღობელი)
 3969 ჯაღო მე-2 მნ. (უშნო)
 608 ჯაღობაზი
 460 ჯაღოიანი
 609 ჯაღოსანი
 461 ჯაღოქალი
 610 ჯაღოქარი
 3931 ჯაეარიანი
 3932 ჯავარსრული
 3177 ჯავრამოუყრელი
 2916 ჯავრგადაყრილი
 3178 ჯავრიანი I მნ. (დარდიანი)
 3179 ჯავრიანი მე-2 მნ. (ჯაბრაზებელი)
 1626 ჯავრმიუჯარებელი
 3180 ჯავრმოჩეული
 3460 ჯავრმოშორებელი
 3461 ჯავრუნახველი
 3181 ჯავრშემოწოლილი
 1212 ჯალათი
 2257 ჯამბაზი, ჩანბაზი
 2112 ჯამიტლეკია
 4113 ჯანგამოლეული
 4114 ჯანგამოცილილი
 4115 ჯანგატეხილი
 4080 ჯანგაუტეხელი
 2800 ჯანგულოვანი
 4075 ჯანდაგი (სუსტი, ულონო)
 4081 ჯანიანი
 4082 ჯანნავარი
 4116 ჯანმიხილილი
 4117 ჯანმოკლე (კუთხ. ქართლ.)
 4118 ჯანმოშლილი
 4119 ჯანმოწყვეტილი
 4083 ჯანმოჭარბებული
 4084 ჯანმრთელი
 4085 ჯანსალი
 4120 ჯანსუსტი
 4086 ჯანშენახული

2846 ჯანჯალი I მნ.
 2258 ჯანჯალი მე-2 მნ. (ვირვეული)
 2050 ჯაფისკაცი
 2051 ჯაფისმოყვარე
 1048 ჯაშუში
 236 ჯაჭია (კუთხ., იმ., ჩანჩურა)
 2259 ჯაქლანა
 3933 ჯეირანი
 3182 ჯვარცმული
 1213 ჯიბგირი
 683 ჯიბეგამოფხევილი
 684 ჯიბეგასქელეზული
 685 ჯიბეგახვერტილი
 686 ჯიბეგატენილი
 687 ჯიბესქელი
 1543 ჯიბრიანი
 1330 ჯიგრიანი
 3684 ჯიყვა (კუთხ., ლეჩხ., ჭუჭა
 ტანის ღონიერი კაცი)
 1725 ჯინაგარი (კუთხ., იმ., ჭიუტი)
 1726 ჯინიანი (კუთხ., იმ.)
 3799 ჯირკუტანა
 1727 ჯიუტი
 2801 ჯიქური
 3934 ჯიშიანი
 3800 ჯმუხი I მნ. (დაბალი და ჩასხმული)
 3330 ჯმუხი მე-2 მნ. (პირქუში)
 2802 ჯომარდი (ძვ.)
 3970 ჯოჯო
 418 ჯუჯუმეთი
 1049 ჯუღელი
 3685 ჯუჭა
 3801 ჯუჭგი
 3802 ჯუჭლა (კუთხ., ლეჩხ., ტანდაბალი
 და ღონიერი)
 3686 ჯუჭლენა I მნ. (ვინც ცხვირში ლაპა-
 რაკობს)
 2260 ჯუჭლენა მე-2 მნ. (ბუზლუნა, კირ-
 ვეული)
 2261 ჯუჭლურა
 419 ჯლანია
 3971 ჯღუნა
 3972 ჯღურთა I მნ. (კუთხ., ქართლ. მა-
 ხინჯი)
 1544 ჯღურთა მე-2 მნ. (გულდრძო, ბო-
 როტი)
 3935 ჰაეროვანი

უცხო სიტყვები

124 აგრესიული, აგრესორი
 268 აღმინისტრატორი
 88 ავანტიურისტი I მნ. (საძრახის
 საქმის ჩამდენი)
 260 ავანტიურისტი მე-2 მნ. (უპერსპექ-
 ტივო საქმის წამომწყები)
 1 ავტორიტეტანი
 267 ათეისტი
 800 ათლეტი
 226 აყურატული
 819 ალკოპოლოგი
 146 ალტრუსტი
 84 ამორალური
 58 ამორფული
 266 ანარქისტი
 820 ანორმალური
 269 ანტიდემოკრატი
 270 ანტიიმპერიალისტი
 41 ანტიპათიური
 218 ანტისაზოგადოებრივი
 214 ანტისოციალური
 106 აპათიური
 210 არადისციპლინებულე
 821 არანორმალური
 54 არაორგანიზებული
 267 არასერიოზული
 42 არასიმპათიური
 60 არისტოკრატი
 807 ასთენიური
 69 ასკეტი
 823 ატავისტური
 850 აუტისტური
 85 აფერისტი
 185 აფექტური
 289 აქტიური
 125 ბანდიტი
 126 ბარბაროსი
 229 ბიუროკრატი
 170 ბოქემა
 127 გაბანდიტებული
 128 გაბარბაროსებული
 280 გაბიუროკრატებული
 828 გაიდიოტებული I მნ. (უჭკუთ)
 24 გაიდიოტებული მე-2 მნ. (საღანძ-
 ლაეი)
 129 განგსტერი
 814 განერვიულებულე

- 44 გენიოსი
 304 გიგანტი
 809 გრაციოზული
 268 დასაქციალებული
 824 დებილი I მნ. (კეუესუსტი)
 25 დებილი მე-2 მნ. (სალანძლავი)
 825 დეგენერატი I მნ. (გადაგვარებული)
 26 დეგენერატი მე-2 მნ. (სალანძლავი)
 15 დეგრაღირებული
 60 დეზერტირი
 180 დეზორგანიზატორი
 55 დეზორგანიზებული
 18 დეკლასირებული
 291 დემაგოგი
 271 დემოკრატი
 87 დემორალიზებული
 826 დეპრესიული
 158 დესპოტი
 827 დეფექტური
 258 დილენტანი
 264 დიპლომატი
 200 დისციპლინებული
 56 დისპარმონიული
 154 დიქტატორი
 77 დონ კიხოტი
 88 დონ უუანი
 272 დოქტრინერი
 166 დეზალტირებული
 155 ეგოისტი
 156 ეგოცენტრიკი
 71 ეროპელი
 810 ელეგანტური
 187 ემოციური
 261 ენერგიული
 146 ენთუზიასტი
 249 ენციკლოპედისტი
 828 ეპილეპტიკი
 270 ერეტიკოსი
 829 ეროტომანი
 260 ერუდიტი
 147 ესთეტი
 188 ექსპანსიური
 181 ექსპლუატატორი
 46 ექსტრავერტული
 171 ექსტენტრიული
 182 ვანდალი
 72 ვეგეტერიანიელი
 2 ვეტერანი
 8 ვირტუოზი
 282 ვულგარული
 880 თეოგანდიდების მანიით შეეყრობილი
 89 იანუსი
 274 იდალისტი
 86 იდეალური
 48 იდეური
 881 იდიოტი I მნ. (გონებაჩლუნგი)
 27 იდიოტი მე-2 მნ. (სალანძლავი სიტყვა)
 90 იეზუიტი
 882 იმბეცილი I მნ. (გონებაჩლუნგი)
 28 იმბეცილი მე-2 მნ. (სალანძლავი სიტყვა)
 811 იმპოზანტური
 888 იმპოტენტი
 800 იმპულსური
 172 ინდივიდუალისტი
 197 ინდიფერენტული
 198 ინერტული
 815 ინელიდი
 292 ინიციატივანი
 188 ინკვიზიტორი
 251 ინტელექტუალური
 4 ინტელიგენტი
 91 ინტრიგანი
 47 ინტროვერტული
 885 იპოქონდრიკი
 884 ინფანტილური
 886 ისტერიული
 92 იულა-პროვოკატორი
 98 იულუშკა
 94 კაზუსტი
 95 კანიბალი
 801 კაპიტულანტი
 96 კარიერისტი
 887 კლემტომანი
 165 კლოუნი I მნ. (მასხარა)
 20 კლოუნი, მე-2 მნ. (სალანძლავი)
 888 კოკაინისტი
 209 კოლეგიური
 210 კოლექტიური
 178 კოლექტიონერი
 97 კომბინატორი
 98 კომედიატი
 240 კომიკი, კომიკოსი
 28 კომპრომეტირებული

- 275** კონსერვატორი
182 კონსპირატორი
211 კონტაქტური
215 კონფლიქტური I მნ. (საზოგადოებრივი)
57 კონფლიქტური მე-2 მნ. (შინაგანდგარი)
157 კონსპირაციის
289 კრეტინი I მნ. (კეკა სუსტი)
80 კრეტინი მე-2 მნ. (სალანძლევი სიტყვა)
78 კრისტალური
288 კრიტიკანი
78 კულაკი
6 კულტურტრეგერი
5 კულტურული
58 ლაბილური
278 ლიბერალი I მნ. (მოწინავე)
61 ლიბერალი მე-2 მნ. (ირონიის მნიშვნელობით)
7 ლიდერი
805 ლილიპუტი
81 ლოველასი
228 ლოიალური
17 ლუმპენაროლტარი
240 ლუნატივი
813 მადონა
241 მაზოხისტი
99 მაკიაველი
166 მანერული
242 მანიაკი
134 მაროლიორი
277 მატერიალისტი
185 მაქინატორი
199 მელანქოლიკი
174 მელომანი
62 მენტორი
284 მერკანტილისტი
241 მეშხანი
122 მეცენატი
255 მიკროცეფალი
100 მიზანთროპი
175 მისტიკი, მისტიკოსი
48 მობილიზებული
49 მონოლითური
248 მონომანი
63 მორალისტი
244 მორფინისტი
186 მოხალტური
245 ნარკომანი
248 ნეერასტენიკი
247 ნეეროპათი
248 ნეეროტული
218 ნეერემაშლილი
217 ნეერეული
278 ნიჰილისტი
8 ნოვატორი
87 ნორმალური
148 ობიექტური
242 ობიექტული
101 ობსკურანტი
202 ოლიმპელი I მნ. (დარბაისელი)
64 ოლიმპელი მე-2 მნ. (ირონიის მნიშვნელობით)
279 ოპორტუნისტი
149 ოპტიმისტი
205 ორატორი
298 ორგანიზატორი
50 ორგანიზებული
65 ორიგინალური
18 პათოლოგიური
158 პანეგიორი
23 პარაზიტი
212 პარალიზებული
249 პარანოიკი
200 პასიური
150 პატრიოტი
243 პედანტი
9 პერსონა
176 პესიმისტი
19 პიკეტი
208 პიკეტი
10 პიონერი
167 პიკონი
187 პირატი
102 პლაგიატორი
74 პლეზე
108 პლუტი (ძველ.)
104 პლუტოკრატორი
168 პოზიორი
28 პოზიტიური
244 პოლემისტი
235 პოლიტიკანი
227 პრაქტიკული
159 პრეტენციოზული
20 პრიმიტიული

294 პრინციპული I მნ. (რამე იღვას-
 ბოლომდე დამცველი)
 79 პრინციპული მე-2 მნ. (ზნეობობი-
 კატეგორიების მიხედვით მოქმედი)
 210 პროგრესისტი
 75 პროვინციელი
 105 პროვოკატორი
 21 პრესტიტუტი
 250 პროფანი
 288 პუნქტუალური
 138 ეანდარში
 106 ენგლორი I მნ. (ცრის მსახი-
 ობი)
 207 ენგლორი მე-2 მნ. (სიტყვებით
 მოთამაშე)
 221 რეალისტი
 282 რეაქციონერი
 288 რევოლუციონერი
 245 რეზონირი
 107 რენეგატი
 200 რეტროგრადი
 295 რეფორმატორი
 188 რეციდივისტი
 80 რიგორისტი I მნ. (რამე წესების
 განუხრელი დამცველი)
 248 რიგორისტი მე-2 მნ. (წერილობაში
 სიმტიცის დამცველი)
 296 რისიანი
 200 რიტორი
 151 რომანტიკოსი
 266 რუტინირი
 251 სადისტი
 39 საინტერესო
 189 სანვენიცი
 177 სანტიმენტალისტი
 70 სატანა
 140 სატრაპი
 178 სენსიბილური
 252 სერიოზული I მნ. (საქმეში ჩაბე-
 დული)
 208 სერიოზული მე-2 მნ. (დინკი, აუ-
 ჩქარებელი)
 10 სიმპათიური
 106 სიმულანტი
 236 სკანდალისტი
 258 სკეპტიკოსი
 262 სკლეროზიანი I მნ. (კუჟასუსტი)
 88 სკლეროზიანი მე-2 მნ. (სალანქლავი)

88 სნობი
 67 სოლდაფონი
 204 სოლიდური
 281 სოფისტი
 297 სპარტანელი
 109 სპეკულანტი
 286 სპეციალისტი
 70 სპორტსმენი
 128 სტენიური
 288 სტოიკოსი, სტოიკოსი
 180 სუბიექტური
 51 ტალანტიანი
 217 ტაქტიანი
 190 ტემპერამენტაიანი
 141 ტერორისტი
 48 ტიპი
 181 ტირანი
 11 ტრიბუნი
 220 უდისციპლინი
 202 უენერატი
 142 უზურპატორი
 59 უიდეო
 208 უნიკატორი
 261 უინტერესო
 209 უკომპრომისო
 216 უკონტაქტო
 212 უკონფლიქტო
 221 უკულტურო
 286 ულტრაქეპციონერი
 286 ულტრავეოლუციონერი
 168 უპრეტენზიო
 110 უპრინციპო
 262 უსისტემო
 222 უტაქტო
 287 უტილიტარისტი
 257 უტოპისტი
 223 უცერემონიო
 111 ფალსიფიკატორი
 224 ფამილარული
 179 ფანატკოსი
 264 ფანტაზიორი
 160 ფატალისტი
 148 ფაშისტი
 12 ფენომენი
 128 ფილანთროპი
 161 ფილატელისტი
 247 ფილისტერი

266	ფილოსოფოსი I მნ. (ბრძენი)	117	შტრაიკბრუხერი
68	ფილოსოფოსი მე-2 მნ. (იტყვიან ზოგჯერ ირონიულადაც)	118	შულერი
112	ფისკალი	249	ცერბერი
201	ფლეგმატური	119	ციგანი
288	ფორმალისტი	18	ცივილიზებული
208	ფრაზიორი	289	ცინიკოსი, ცინიკი
100	ფრანტი	120	ცრუპატრიოტი
184	ფსიქასთენიკოსი	121	ხალტურის მოყვარული
868	ფსიქოპათი	144	ხულიგანი
84	ქამელეონი	216	ჩენტლმენი
191	ქოლერიკი	52	პარმონიული
22	შანსონეტი	108	ჰედონისტი
118	შანტაჟისტი	14	ჰეგემონი
114	შარლატანი	318	ჰერკულესი
115	შეითანი	104	ჰეროსტრატული
354	შიზოფრენიკი	266	ჰიდროცეფალი
102	შოენისტი	81	ჰუმანისტი, ჰუმანური

შ ი ნ ა ა რ ს ი

წინასიტყვაობა	3
1. პიროვნება და მოქმედება	5
2. პიროვნების თავისებურება	6
3. პიროვნების თავისებურებათა სახეები	7
4. პიროვნების თავისებურებათა სახელწოდებების წარმოშობის ფაქტორები	7
5. პიროვნულ თავისებურებათა სახელწოდებები ქართულ ენაში	11
6. კვლევის ამოცანა	13
7. პიროვნების თავისებურებათა და ნიშან-თვისებათა სახელწოდებების კლასიფიკაციის პრინციპები	14
8. კლასიფიკაციის შედეგების განხილვა:	23
ა) სიტყვის სტრუქტურის ანალიზი	23
ბ) რიცხობრივი მონაცემების ანალიზი:	31
9. ასიმეტრიული მიმართება პიროვნების უარყოფით და დადებით ქარაქტეროლოგიურ სახელწოდებათა შორის	58
10. პიროვნულ სახელწოდებათა თავისებურება ქართულ ენაში	67
11. პიროვნების თვისებათა და თავისებურებათა აღმნიშვნელ სიტყვების კლასიფიკაცია	75
12. პიროვნების თვისებათა და თავისებურებათა აღმნიშვნელი სიტყვები ქართულ ენაში (სიტყვანი)	145

Надежда Дмитриевна Берулави

Свойства личности и язык

(На грузинском языке)

რედაქტორი ა. ფ რ ა ნ გ ი შ ე ი ლ ი

ს. ე. ც. ე. ნ. ზ. ე. ნ. ტ. ე. ზ. ი: ვლ. ნ. ო. რ. ა. კ. ი. ძ. ე.
ვ. გ. რ. ი. გ. ო. ლ. ა. ე. ა.

გამომც. რედაქტორი ალ. გ ა ბ ე ს კ ი რ ი ა
მხატვრული რედაქტორი ე. ქ ი შ მ მ ა რ ა ი ა
ტექნიკური მ. ო ს ო ტ ა შ ე ი ლ ი
უფ. კორექტორი მ. კ ე ბ უ ლ ა ძ ე
კორექტორი ნ. ქ ა ფ ი ა ნ ი ძ ე
გამომცემი გ. ი ო ს ე ლ ი ა ნ ი

გადაეცა წარმოებას 17/II-1976 წ. სელმოწერილია დასაბუქდად 27/IX-1976 წ.
ქაღალდის ზომა 60×90¹/₁₆ საბუქდი ქაღალდი № 2. ნაბუქდი თაბახი 12,5.
საარტიკულო-საგამომცემლო თაბახი 14,68

უე 00471 ტირაჟი 2000. შუკე. № 265

ფასი 1 მან. 21 კაპ.

გამომცემლობა „განათლება“, თბილსი, მარჯანიშვილის ქ. № 5.
Издательство „Ганатлеба“, Тбилиси, ул. Марджанишвили, 5.
1976

საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს გამომცემლობათა, პოლიგრაფიისა
და წიგნის ეპრობის საქმეთა სახელმწიფო კომიტეტის სტამბა № 1.
თბილისი, ორჯონიძის ქ. № 50.

Типографии № 1 Государственного комитета Совета Министров
Груз. ССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Тбилиси, ул. Орджоникидзе, 50.